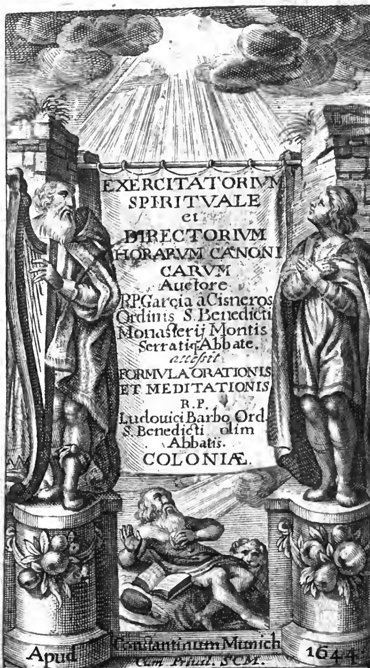

EXERCITATORIUM
SPIRITUALE
et
DIRECTORIUM
HORARUM CANONI
CARUM
Auctore
R.P. Garcia à Cisneros
Ordinis S. Benedicti
Monasterij Montis
Serratiq; Abbate.
accessit
FORMULA ORATIONIS
ET MEDITATIONIS
R.P.
Ludouici Barbo Ord.
S. Benedicti olim
Abbatis.
COLONIÆ.
Apud
Constantinum Munich
Cum Priuil. S.C.M.
1644.

Nominati testes Wion, et Mire-
us falluntur appellationib. libro-
rum similibus, nondum nisi
inscriptionibus eorum exerci-
tiorum, et Directorij; quibus
utuntur PP. Societatis Jesu, ne-
dum eorum lectione, quae satis
sit, facta comparatione. Nam
exercitia spiritualia S. Ignatij Lo-
yolae, ex quib. Societas eadem medi-
tandi modum desumit, et ex quorum
usu Duce Spiritu Divino accepto progres-
sum in spiritu suum, et multorum etiam
aliorum agnovit, forma, et
opere nullo modo eadem sunt, quae
Cisneri, ut non solum asserit et do-
cuit P. Bartholus libro pº. Levia

et instituta eiusdem sancti; sed unicuique facile est uidere quod utrumque libellum continuata usque in finem lectione inuicem confer-re uoluerit, uni quoque si libue-rit ciudem assignatis libelli scti Ignatij ex ijs, quos hinc P. quod Bartholus ibidem, et PP. in Di-rectorio in eadem exercitia in usum eiusdem Societatis edito [quod profecto non idem est cum Dire-ctorio horarum Canonicarum Cis-neri]. Praeterea exercitatorium + parte eiusdem Cisneri est magna saltem exer-citatio potius, quam methodus, at liber exercitiorum s. Ignatij est potius practica Methodus, adiun-ctis ad explicandum methodum, et

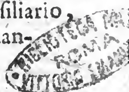
modi exercitationis declarasse,
exemplis longe paucioribus. Velut
faciunt doctissimi Medici, qui
Methodū curandi tradentes
ad methodi exercitationem
nonnullas mittent curationes.
Mirum, anno 1644. quo tpore lis inter
religiosos primi exercitat. congenitae
mitte visa est, Anonymi opera
praefatos vestes indignari Bibliopolas
planum Exercitatorio hu-
ic Cisneri quantumvis laudan-
do fuisse praemissum.
Colligo ex dictis, librum, quem in
primis commendatum hab. PP.
Societatis Jesu, S. Ignatij Lo-
yolae esse, non Cisneri, siquidē
vetustus usus exercitiorum di-
cti S. Ignatij, in Spuali [illegible]

su quod excellat pro bono
animae compertissimum hnt,
et tanquam animaduersa rei
natura, ratione quoque con
firmatum, ut uidere est apud
P. Bartholom ibid. et PP. in
Directoriis.
In suo genere tamen laudandum
opusculum Abbatis Cisnerij, quod
sequitur. est. n. ualde pium,
et sapit spiritum doctrinae non
uulgarem, non tamen uniuersalem, idest
unicuique qui uitae accomoda
tum, siue electi siue ex Dei be
neplacito eligendo, ad dirigen
dum hominem in suum finem sup
nalem. De libellis sancti Ignatij
tij, eiusque perfectione uidendus
asceticus tract. eximius
P. Julij Nigroni.

REVERENDISSIMO
ET AMPLISSIMO
DOMINO,

D. ANTONIO,

INSIGNIS MONASTERII
B. VIRGINIS VIENNÆ,
Scotorum vulgò appellati, ABBATI,
Sac. Cæs. Maiestatis Consiliario,
Domino meo obseruandissimo.

NON nihil est quod ago, Religiosissime Antistes. Nimirùm Superis magnas ago gratias, quorum ductu nuper in Exercitia Spiritualia Garcia Cisneros, Abbatis Mon-

tis-ſerrati, incidi, olim Pariſiis, deinde octoginginta octo abhinc annis Venetijs, inde alibi, orbi data, ſed ita citò direpta potiùs, quàm empta, vt nemo non intelligeret, aurea eſſe debere, quibus tam auidè tot manus inijcerentur. Nec impenſa perijt emptoribus, quando librorum alij faciunt doctos, hæc autem ſpiritûs exercendi methodus, bonos: imò beatos. Ingens igitur operæ preciũ,

neque tantùm à probis, ſed etiã ab improbis gratiam initurus mihi ſum viſus, ſi è tenebris in lucem meridianam Opus hoc humano maius, typis meis diligentiſſimè promerem, mortalium omnium inſigni emolumento. Nam pectora etiam adamantina, primò perfringit: tum eiectâ flagitiorũm ſarcina depurgat: poſtmodum inferna mole vacuum, diuina luce colluſtrat: demùm in in-

timam cum Deo amicitiam deducit.

Consilium autem fuit, Tibi, Amplissime Præsul, inscribere, non eò vt nomen tibi facerẽ, quod sedula fama iam pridem fecit; sed vt in fronte aurei libri, aureus staret Patronus. Vitæ, quam religiosissimè degis, nulla par laus, nulla par admiratio est. Neque tibi tantum, sed publico quoque prodesse consueuisti. Quot enim años pro salute Pa-

triæ,

triæ, in illuſtri ſuperioris Auſtriæ conſeſſu, vtiliter conſtituiſti! Illud tamen anteponit vtraq; Auſtria, quòd Gorſtenſe Monaſterium, iniuria ſuperiorum temporum in caſum inclinatum, viginti ſeptẽ annorum ſudore fortiſſimè fulſeris: tandem nouis columnis confirmaueris: & ſi veram audire velis, ſanè fundaueris. Fortunate Senex, quem nec longa ætas, nec difficillimi fregêre labores!

Nam hodie B.[mæ] Virginis Cœnobio (Scotenſe appellant Viennenſes) vbiq; ſenectutē detrahis: templum ſplendidum moliris è fundamento: Rem ab anteceſſoribus acceptam non modò incredibili ſtudio tueris, verum etiam immortali Tuâ laude auges.

Sines igitur Te exorari, Ampliſſime Præſul, vt diuinam hanc facem per cæcum, eumq; frigidum, heu! orbem, maximo hu-

mani generis bono feras. Gratias Tibi infinitas ferent ij, quos illuminaueris, quos accenderis. Ita Bonum Numen Te fœlicitet, Reuerendissime & post multa secula memorande Antistes.

Reuerendissimæ & Amplissimæ Dominationis Tuæ,

Deuotus Cliens

Constantinvs Mvnich Bibliopola.

R. D. ARNOLDVS WION Duacensis, Monachus S. Benedicti, de Mantua, Casinensis Congregationis, *lib. 5. cap. 10. Ligni vitæ.*

D*Garsias à Cisneros, Monasterij Sanctæ Mariæ de Monte-serrato, in Barcinona districtu, in Hispania Abbas Congregationis suæ (Vallisoletanæ seu Hispanicæ) fundamenta iecit qui doctrina non minus quàm sanctitate florens, præclaros illos duos Tractatus edidit, ex quibus, maximè verò ex postremo, Reuerendi Societatis* IESV *Patres, omnem suæ Religionis perfectionem, meditandiq; modum sumpsere, videlicet:* Directorium Horarum Canonicarum, *in decem capita diuisum, &*: Exercitatorium vitæ spiritualis, *in 69. capita partitum, qui Tractatus hactenus suppresso eius nomine, sub Monachi Benedictini nomine, excusi sunt, primùm Parisijs, deinde Venetijs apud Michaëlem Tremezium, Anno 1555. postremò Ingolstadij, apud Dauidem Sartorium, cum libris R. P. Humberti Generalis V. Ordinis Prædicatorum,* De Eruditione Religiosorum,

ſorum, *procurantibus ijſdem* RR. PP. *Socie-tatis* IESV, *Anno* 1591. *Hæc VVion.*

D. AVBERTVS MIRÆVS *in Originibus Benedictinis, cap.* 93.

GArſias Ciſnerius, Monaſterij S. Mariæ in Monteſerrato Abbas, in diſtrictu Barcinonenſi. Scripſit is inter alia Exercitatorium vitæ ſpiritualis, *in* 69. *capita partitum, varijsq; locis, ſine nomine Authoris, editum, quem librum Societatis* IESV *Patres, in primis commendatum habent. Sic ille.*

Et hinc eſt quod erga prædictum Montisſerratenſe Monaſterium (ex quo Tractatus illi prodierunt) ipſumq; S. Patriarcham Benedictum, ijdem RR. PP. *Societatis* IESV, *non parum afficiantur, innuente id,* R. P. *Iacobo Aluarez de Paz,* tom. 2. de exterm. mali, & promot. boni, lib. 4. part. 4. de effectibus humilitatis: *vbi ſic ſcribit:*

Venerandus omnium ſanctarum Religionum Patriarcha Benedictus, ac ſpecialiter noſtræ Societatis Pater ſanctiſſimus, in cuius illuſtriſſimo & obſeruantiſſimo Cœnobio Beatæ Mariæ,

Mariæ, Montisserrati, Beatus Pater, Ignatius, de militia seculi ad Christi militiam conuolauit, duodecim humilitatis gradus, licet alia ratione omnimodus suscipienda distinxit. Et post pauca: *Nouam tractationem, quam in honorem Sanctissimi Patris nostri Benedicti suscipimus, &c.*

Meditatio & Examen Conſcientiæ, cibus & potus Animæ religioſæ.

Gerardus Belga, Monachus Ord. S. Benedicti.

Biblio-

IR quidam loco quidem remotus, affectu mihi proximus de Sacra S. Benedicti Familia, non ita dudum Exercitatorium hoc spirituale, & Directorium Horarum Canonicarum, Auctore R. P. Garcia à Cisneros, Ordinis S. Benedicti, Monasterij Montisserrati quondam Abbate, sanè religiosè scriptum, ad manus meas consignauit, rogans vt prælo idipsum committerem; Etsi autem in præsentiarum concursus quidam erat mearum occupationum, id tamen officij nolui Viro religioso, mihiq; peramanti denegare, quod in ipso statim libelli frontespicio viderem, libellum hunc non solum Religiosis, Ecclesiasticis, sed & secularibus deuotam vitam exercere volentibus non parum profuturum. Continet siquidem methodum piè beatèque viuendi: & Horas Canonicales debita cum attentione legendi, & licet plurima illius generis opuscula hactenus seorsim sint edita, nuncq; indies ferè recudantur,

tur, omnia tamen ex hoc Exercitatorio neruosè & breuissime concinnato, ceu fonte & scaturigine videtur dimanasse. Testes istius rei verissimos & antiquissimos Wionem & Miræum libello præfecimus, hos consule & dictis meis subscribes. Fuit olim Parisijs, deinde octoginta annis abhinc Venetijs, inde alibi Orbi datus, sed Exemplaria illius ita penè distracta, vt vix vllum reperiri potuerit. Porrò quia iustum aliquod volumen compendiosa illius scriptio non dabat, oblata mihi est formula Orationis & Meditationis R. P. D. Ludouici Barbo Veneti, Congregationis S. Iustinæ de Padua Fundatoris, Viri suo tempore religiosissimi; quia materia hæc priori affinis, non incongruum videbatur, eandem vno velut volumine complecti, addito cuiuslibet Auctoris sui nomine, prout titulus eundem exhibet: Tu interim Lector candide hunc libellum grato animo accipe, ad alia istiusmodi euulganda calcar mihi additurus.

TRA-

TRACTATVS QVI EXERCITATORIVM Vitæ ſpiritualis dicitur, & hominem, quibus vijs ad veram ſummamque perfectionem illi tendendum perueniendumq; ſit, piè informat.

PRÆFATIO AVTHORIS.

Ecundùm ſententiam Saluatoris, operari debemus cibum, non qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Igitur importuna inſtantia quorundam noſtrorum Fratrum & non improbæ temeritatis audacia me induxit, vt de Exercitiis ſpiritualibus *aliquam facerem compilationem. Et quamuis vires iudicij libra diſcutiens, inueniam me ſcien-*

tiæ ignarum & ingenij tardioris: spero tamen quòd imperfectum meum & supplebit diuina Bonitas, & coadiuuabit fraterna charitas & excusabit bona & sincera, quam gero, voluntas. Et quoniam Ordinem S. Benedicti, Dei sum miseratione professus, ideo ad B. Benedicti postulanda suffragia deuotus recurro, vt ipse apud Dei clementiam exorare dignetur, quatenus præsens Opusculum, *& ad laudem suam dirigat, & ad legentium vtilitatem conuertat, & mihi ad meritum prouenire concedat. Amen.*

Zelus Domus tuæ comedit me. *Psal.* 68.

PRO-

PROLOGVS AVTHORIS.

D Beatissimæ Trinitatis, & Gloriosissimæ Virginis, Dei Genitricis Mariæ, & Dominæ nostræ, gloriam, & ad magnam in Vita spirituali se exercere cupientium, vtilitatem, in hoc libro Fratres dilectissimi tractabimus, qualiter Exercitator, & vir deuotus debeat exercitari secundùm illas tres vias, scilicet:

Purgatiuam,
Illuminatiuam,
Vnitiuam.

Et qualiter certis & determinatis exercitijs per omnes dies hebdomadæ

Meditando,
Orando,
Contemplando,

gradatim poterit ascendere ad consecutionem optati finis qui est, *Animam Deo vniri*, quod Sancti veram & absconditam *Sapientiam* appellant.

Istæ prædictæ tres Viæ attribuuntur tribus Virtutibus Theologicis; quæ sunt:

Fides,
Spes,
Charitas,

per quas, quasi per quædam media, ad summitatem montis, qui est *Diuinus Amor*, ascendimus.

Fidei	tribuitur via	*Purgatiua, vt initium.*
Spei		*Illuminatiua, vt mediũ.*
Charitati		*Vnitiua, vt finis.*

Non enim sine medio secundùm Gersonem in suo monte Contemplationis, de imperfecto ad perfectum transire valemus: neque subitò quis & repentè fit summus & in virtutibus perfectus; sed acquiritur ipsa perfectio, ad similitudinem operationis naturalis, quæ procedit ab imperfecto ad perfectum. Ignis enim, vt videmus, à fumo incipit, deinde est flamma cum fumo, postremò ignis purus & clarus in carbone. Similiter granum in terra seminatum primò putrescit, secundò germinat, posteà pullulat extra terrám, & crescit vsque ad matu-

maturitatem. Et planta transplantanda, in terra sterili existens, primò eradicabitur, secundò replantabitur, & erit tanquam mortua, postea virescit, & in altum succrescit. Suo modo videre est, in alijs naturalibus per totum.

Pariformiter volens ascendere ad vitam *Vnitiuam*, & *Contemplatiuam*, in suo initio non potest habere perfectionem. quin potius oportet eum prius emittere fumum displicentiæ de vita sua præterita, & flere amarè, seipsum turbare sine aliqua consolatione, postea veniet flamma amoris cum fumo tali; postremò amor purus sine fumo. In statu primo mortificabitur vita carnalis præterita; in secundo germinabit altius extra terram; in tertio fructus erit perfectus. Simili modo in similitudinem plantæ, eradicabitur talis de terra mala & sterili vitæ mundanæ; quod fiet cum pœna magna & labore, postea replantabitur, vbi adhuc leuiter sustinebit grauitates; vltimò verò erit radicatus fortiter & perfectè, & affert fructum multum.

Iſtæ prædictæ tres Viæ attribuuntur tribus Virtutibus Theologicis; quæ ſunt:

Fides,
Spes,
Charitas,

per quas, quaſi per quædam media, ad ſummitatem montis, qui eſt *Diuinus Amor*, aſcendimus.

Fidei	tribuitur via	*Purgatiua, vt initium.*
Spei		*Illuminatiua, vt mediũ.*
Charitati		*Vnitiua, vt finis.*

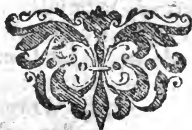
Non enim ſine medio ſecundùm Gerſonem in ſuo monte Contemplationis, de imperfecto ad perfectum tranſire valemus: neque ſubitò quis & repentè fit ſummus & in virtutibus perfectus; ſed acquiritur ipſa perfectio, ad ſimilitudinem operationis naturalis, quæ procedit ab imperfecto ad perfectum. Ignis enim, vt videmus, à fumo incipit, deinde eſt flamma cum fumo, poſtremò ignis purus & clarus in carbone. Similiter granum in terra ſeminatum primò putreſcit, ſecundò germinat, poſtea pullulat extra terrám, & creſcit vſque ad

matu-

maturitatem. Et planta transſplantanda, in terra ſterili exiſtens, primò eradicabitur, ſecundò replantabitur, & erit tanquam mortua, poſtea vireſcit, & in altum ſuccreſcit. Suo modo videre eſt, in alijs naturalibus per totum.

Pariformiter volens aſcendere ad vitam *Vnitiuam*, & *Contemplatiuam*, in ſuo initio non poteſt habere perfectionem, quin potius oportet eum prius emittere fumum diſplicentiæ de vita ſua præterita, & flere amarè, ſeipſum turbare ſine aliqua conſolatione, poſtea veniet flamma amoris cum fumo tali; poſtremò amor purus ſine fumo. In ſtatu primo mortificabitur vita carnalis præterita; in ſecundo germinabit altius extra terram; in tertio fructus erit perfectus. Simili modo in ſimilitudinem plantæ, eradicabitur talis de terra mala & ſterili vitæ mundanæ; quod fiet cum pœna magna & labore, poſtea replantabitur, vbi adhuc leuiter ſuſtinebit grauitates; vltimò verò erit radicatus fortiter & perfectè, & affert fructum multum.

Itaque qui in prædictarum trium viarum exercitijs diligenter fuerit exercitatus, auiditate adipiſcendi diuinum amorem, adiuuante Domino citius valebit attingere perfectionem, niſi ex ſua culpa & negligentia hoc noluerit, deſinens in eis exerceri, aut rediens ad vitia & noxias delectationes; quæ vt ſuperentur & radicitus euellantur, ſollicitè eſt laborandum; alioquin modicum proficiet, prout plenius continetur in Tractatu de ſpiritualibus aſcenſionibus, cuius initium eſt; *Beatus vir, &c.*

INDEX

SYLLABVS CAPITVM PRIMÆ PARTIS.

PRI-

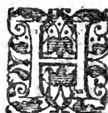

PRIMA PARS,

De via Purgatiua.

QVOD RELIGIOSO SPIRITVAliter proficere cupienti; multum confert bonorum consortia quærere: & malorum deuitare.

CAPVT I.

ORTATVR nos Propheta dicens: *Cum Sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris.* Igitur, frater in Christo IESV dilectissime, diligenter caue, ne per prauorum dissoluta & dolosa consortia decipiaris. Adhære alicui viro religioso: qui sit virtute præditus, disciplina ornatus, scientia eruditus, grauitate maturus, in timore Dei fundatus, à quo iugiter audias ædificationis, & consolationis verba, & imitatione digna. Sicut enim calculus frigidus

si adiungatur calculo ignito, accenditur, & ardet: ita qui tepidus & frigidus est, adiunctus ei qui est feruidus, & deuotus: feruescit sæpe & fit deuotus, eruditus atque bonis moribus adornatus. Sicut Apostoli redemptori nostro cohærentes, facti sunt viri sancti & repleti Spiritu sancto. Similiter Marcus adhærens Petro, fuit eruditus in Euangelio & meruit esse Euangelista. Timotheus quoque Paulum comitatus, ab ineunte pueritia in scripturis sanctis peritissimus fuit: atque per eundem Apostolum Paulum Episcopus ordinatus, demumque Euangelium prædicans obijt gloriosus martyr. Rursus secutus Ambrosium Augustinus ab eo fuit instructus & baptizatus: meruitque in sancta Ecclesia doctor esse clarissimus atque in toto terrarum orbe nominatissimus. Sanctus etiam puer Maurus gloriosum patrem Benedictum sectatus meruit postea Abbas dignissimus esse: ac virtutibus & miraculis refulgere. Et deuotus Bernar-

Bernardus Abbatem Stephanum comitans in Cistercienſi monaſterio, in ſua religione totius religioſitatis effectus eſt lumen ſplendidum: & inſtar coruſcantiſſimi ſyderis in cunctis claruit terris: & nunc claret in cœlis. Plura poſſemus tàm veteris quàm noui teſtamenti exempla ponere: quòd ad ſalutem animæ & ad ſpiritualia exercitia, bonorum conſortia multum proſunt, & malorum nimium obſunt, quæ ob prolixitatem vitandam prætermittimus.

QVOD AD PVRGANDVM ſpiritum, religioſo valde eſt neceſſarium, in ſpiritualibus exercitijs exerceri.

CAPVT II.

FRATRES dilectiſſimi, in libro Pſalmorum ſcribitur, quod magnus ille propheta Dauid dicebat. *Meditatus ſum nocte cum corde meo: & exercitabar & ſcopebam ſpiritum meum.* Deuoto igitur religioſo, qui deſiderat ſpiritum ad ima-

ginem & ſimilitudinem Dei factum de Hieruſalem in Hiericho, id eſt, à ſtatu tranquillitatis & pacis ad tantam ſtatus mutabilitatem, lapſum reformare & priſtino ſtatui reſtituere: neceſſarium eſt, vt præfati præclariſſimi Prophetæ exemplum accipiens, ſpiritualibus exercitijs ſpiritum ſuum caſtiget, mundet, & purget tam à vitijs & peccatis, quàm à corruptis affectionibus: vt gratiarum & ſpiritualium donorum valeat eſſe capax: Nam ſcriptum eſt, quod *in animam maleuolam non introibit ſapientia: neque habitabit in corpore ſubdito peccatis.* Et quia, vt ait *Auguſtinus*, ordo eſt cauſa pacis & tranquillitatis animæ: & ea quæ non ſunt ordinata, non poſſunt permanere, & ſemper ſunt inquieta: & quæ ordinata ſunt, permanent & quieſcunt, & præſtant animæ magnam fortitudinem: Fit enim hoſtibus terribilis vt caſtrorum acies ordinata: ideo operæprecium eſt dare aliquem modum, & aliqua aſſignare determinata exercitia: vt ſcientes quæ nobis agenda

da sunt, semper simus pacifici; & in eis nosmetipsos exercentes, spiritum nostrum ad suam pristinam reformemus amissam dignitatem.

DE FRVCTIBVS QVI EX CERtis & determinatis exercitiis proueniunt.

CAPVT III.

BONORVM exercitiorum per quam gloriosus est fructus.

Primus ex certis, & determinatis exercitijs proueniens est prauarum, & volubilium cogitationum, ac noxiarum affectionum deuitatio, quibus frequenter sordescimus non habentes frænum, quo motus cordis nostri constringantur: cum sensus nostri, & cogitatio sint prona ad omne malum ab adolescentia sua, vt in *Genesi* scribitur. Est autem impossibile cor à vagis cogitationibus reuocare, nisi mediante diuina gratia fuerit certis, & determinatis exercitijs stabilitum. Vt enim ait *Abbas Serenus* in collationibus Patrum: *natura-*

naturaliter anima nunquam potest esse ociosa, sed est necessarium, vt secundùm suam propriam mobilitatem discurrat: nisi habeat aliquid fixum & stabile, vbi suos motus exerceat. Et secundùm Sanctorum doctrinam, anima absque certis exercitijs est quasi domus quatuor habens ianuas apertas, nam quicunque volunt, ingrediuntur, & egrediuntur, domino domus nesciente: similiter faciunt cogitationes in animam certa exercitia non habentem.

Secundus fructus, quem determinata afferunt exercitia, est cordis nostri ad expeditè, & magnificè operandum stabilitio; nam sæpè idem facientes, illud conuertimus in naturam, & generatur in anima nostra habitus per continuatam operationem: certa autem exercitia non habentes, tot in suis exercitijs recipiunt consilia, quot opera vident alios facientes; hodie circa vnum, & cras circa aliud occupantur, semper dispersi & vagi, quod est valde reprehensibile, vt in collationibus Pa-

trum

trum legitur, & in Tractatu cuius initium est: *Homo quidam descendebat de Hierusalem in Hiericho*, vbi dicitur quòd isti tales parum aut nihil proficiunt.

Tertius fructus est feruor: qui enim habet ordinata exercitia, est feruentior ad explendum ea, & pudet torpore, seu negligentiâ dimittere, quod semel feruenter & sollicitè cœpit. Vnde fit vt deuoti religiosi certa soleant habere exercitia secundùm tempora & horas perutilia, ne in spiritus torpeant profectu: quin potius talibus exercitijs se arctant: quo magis ac magis iugiter in tali profectu flammescant. Et secundùm Sanctorum doctrinam sicut ex incuria & negligentia spiritualium exercitiorum causatur tepor & frigiditas, ita ex assiduo eorundem studio, siue ad animam siue ad corpus pertineant, si absque aliqua remissione operemur ea, generatur in nobis suauis quædam actualis vel habitualis affectio.

Quartus fructus est, quia per certa exercitia facilius in tui deuenies cognitionem:

nem: vt scilicet scias quantum proficis vel quantum deficis, si progrederis vel si retrogrederis, considerans si expleueris exercitia feruentius & solicitius hodie quàm heri: an tepidius seu negligentius. Itaque comparatione vnius diei ad aliam, videbis si proficis vel deficis.

Quintus fructus est, quia longè plus proficit & meretur, qui pauca ordinatè operatur recta intentione: quam qui agit multa & difficilia vagus absque certo modo & ordine. Et vt Sancti testantur, vtilius est vnum opus rectè ordinatum sapientis, quàm multa laboriosa insipientis.

Considera ergo, quàm copiosus fructus accrescit eis, qui cor suum tradere curant certis vel determinatis exercitijs. Et quia tantus inde prouenit fructus, Deo adiutore, aliqua certa & determinata exercitia disponemus, in quibus per totam hebdomadam valeamus exercitari, secundùm prædictas tres vias: scilicet Purgatiuam, Illuminatiuam

tiuam & Vnitiuam, prout inferius est dicendum.

QVAS CONDITIONES DEbent habere qui in exercitijs spiritualibus exercendi sunt.

CAPVT IV.

OPORTET primò (fratres dilectissimi) vt ille qui in spirituali vita vult exercitari, ab omni mortali crimine cor suum expurget per contritionem & confessionem, cor enim impurum Spiritus sancti influxus nequaquam capere potest.

Secunda conditio est: vt omnem abhorreat carnis voluptatem, fugiens omnem leuitatem, videlicet risum, fabulas, & quascunque huiusmodi consolationes, *quia* vt ait Bernardus, *delicata est diuina consolatio: & non datur admittentibus alienam.* Et Augustinus dicit: *Cum cor nostrum habet vnde delectetur exterius: absque consolatione manet interius.* Filij Israël non receperunt manna do-

nec

nec defuit eis farina, quam de Ægypto aſportauerant. Et quæ eſt (fratres) farina Ægypti niſi noſtra ſecularia opera, quæ donec deſint, cœleſte manna, quod eſt diuina conſolatio, nequaquam guſtare valemus.

Tertia conditio eſt: vt cor à curis exterioribus, & ſuperfluis ſit alienum: vt quaſi vas vacuum diuinæ gratiæ implendum illud offerat.

Quarta eſt; vt ſpiritualem profectum ardenter ſitiat ad inſtar Iacob, qui pro Rachele ſeruiuit non ſentiens præ amoris magnitudine ſolis ardorem, neque hyemis algorem. Sit feruens in recolendo ſua exercitia, & in obſeruando rememorata, ita vt nec minima negligat: nam qui minima negligit, paulatim decidit.

Quinta conditio eſt: vt ſit moderatus, id eſt diſcretus in exercitiorum electione, & executione, ne eorum multitudine grauetur: & ob indiſcretionem ab intento fine fraudetur. Alio enim modo nos debemus habere circa finem

nem, qui est diligere Deum sine mensura, & eum in cor nostrum imprimere, vt nullatenus aliquo consilio ab actu interioris (si fieri potest) dilectionis cessemus, nam huiusmodi dilectioni nullus ponitur terminus: Et alio modo nos debemus habere circa ea, quę nos ad finem deducunt, quæ sunt spiritualia exercitia, & sic ea ordinare, quatenus faciliùs nos valeant in optatum finem deducere, qui est diuinus amor, & cordis puritas; vt in collationibus Patrum: & in Tractatu *Beatus vir*, scribitur.

QVALIA DEBENT ESSE *exercitia spiritualia, & de eorum moderamine.*

CAPVT V.

NON expedit, frater, vt leuiter eligas qualiacunque exercitia; quin potius debes ea eligere, & formare secundùm Sanctorum Patrum exempla, iuxta

iuxta illud quod scriptum est: *Omnia fac secundùm exemplar, quod tibi monstratum est in monte.* Obseruabant autem sancti Patres in suis spiritualibus exercitijs certas conditiones: quas & tu in tuis obseruare debes.

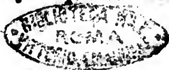
Prima est: vt diuinis scripturis, & Sanctorum dictis, & Patrum exemplis consonent; nam quicquid sacræ scripturæ dissonum est, non immeritò, licèt videatur bonum, suspectum est. Et quia sunt multi, qui ad suum sensum scripturarum intellectum extorquent, ideo oportet vt tua exercitia cum aliquo spirituali, & illuminato viro tractes, & super his eius consilium accipias.

Secunda conditio est, diligenter attendere vt exercitia sint moderata, maximè quantum ad duo, secundùm Sanctorum doctrinam. *Primum* est, ne nimiam afflictionem, neque immoderatam occupationem in eis sumas. Nam propter afflictionis nimietatem mentis dulcedo in amaritudinem verti-

tur, &

tur, & propter immoderatam occupationem mentis tranquillitas destruitur. Vnde sic oportet exercitia moderari, vt omnia cum quadam mentis alternatione & moderatione agantur secundùm illud: *Modò lege, modò ora, modò cum feruore labora, & sic hora breuis & labor erit leuis.* Nec te circa ea ita occupes, quòd tibi fastidium generent aut causent infirmitatem, alioquin non possent multum durare.

Tertia conditio est, vt exercitia sic sint disposita & ordinata, quòd congruant vnicuique secundùm suum statum & dispositionem tam interiorem quam exteriorem, non enim omnia omnibus conueniunt: neque omnes circa eandem rem æqualiter se habere possunt, quin potius talia exercitia vnusquisque debet sibi eligere, quæ contra suas vitiosas inclinationes decertent, & ad virtutis amorem trahant & promoueant, & per talia exercitia magis poterit proficere: nam secundùm *Ambrosium* quærendum quidem in

in omni actu quid perſonis conueniat, quid temporibus & ætatibus, quid etiam ſingulorum ingenijs ſit accommodum.

Quarta conditio eſt, vt ſummè caueatur ne ſint temporalia, videlicet quod ad tempus permaneant & ad tempus negligantur: ſed ſint ſtabilia, hoc eſt, vſque in finem permanentia. *Valde namque*, ait Bernardus, *eſt ſuſpecta leuitas eorum, qui nunc hoc volunt, nunc illud, nunc ſic ſe exercent, nunc ſic: in nullo fixi, qui tot de ſe conſilia præſumunt: quot loca reuiſunt, ſemper quod non habent cupientes, & quod habent faſtidientes, & in neutro proficientes.* Qui vult in ſuis exercitijs proficere, oportet ſtatuere aliquem finem, & ad eius adeptionem ſua media quæ ſunt ſpiritualia exercitia ordinare, & in illis fixus permanere. Finis autem noſtrorum exercitiorum, vt ait *Abbas Moyſes*, in quadam ſua collatione: & tractatus *Beatus vir*: eſt adipiſci cordis puritatem & perfectam Dei charitatem. Quorum vnum ſcilicet Dei

perfe-

perfecta dilectio vel beatitudo est finis vltimus: alterum quod est finis secundarius & dispositiuus, est cordis munditia: quæ disponit nos ad perfectæ charitatis & beatitudinis adeptionem, & ad hos duos fines animæ oculus semper est dirigendus instar sagittariorum, qui aliquod ponere signum consueuerunt, in quod sagittas suas iaciant: alióquin multo consumpti labore modicum proficeremus.

DE HIS QVAE AD SPIRI-*tualia exercitia nos excitant.*

CAPVT VI.

APOSTOLVS *Paulus* exhortatur nos dicens: *Solicitudine non pigri: spiritu feruentes domino seruientes.* Solicitè igitur consideranda sunt feruoris incitamenta, quia secundum Sanctorum doctrinam, initium totius boni est eiusdem boni feruens desiderium; nunquam enim in religione feruens erit, qui

ante feruens desiderium non habuerit. Nam secundum *Bernardum* necesse est vt ignis desiderij præeat omnem locum, quo est ipse venturus. Et vt ignis iste desiderij in nobis excitetur, sedecim considerationes hic assignabimus, quas summo studio deuotus religiosus debet in corde suo ponere: nullatenus enim spiritualis vita diu permanere potest, nisi per earum assiduam recordationem.

Prima igitur est: vt cum summa diligentia attendamus, quantum diligendus est Deus ratione suæ summæ perfectionis, beatitudinis, magnitudinis, pulchritudinis, infinitæ potentiæ, & ineffabilis sapientiæ: cum ipse sit summum bonum, & aliarum innumerabilium perfectionum in eo existentium. Considera igitur quantum ipsum diligis, quoniam totum hoc modicum est ad id quod debes.

Secunda consideratio est, quot dolores, angustias, anxietates, dura verba, duriora verbera, & acerbissima, ac immanis-

nissima supplicia passus est, & pro nobis in cruce mori dignatus est, & quam modicum nos pro eo pati volumus.

Tertia consideratio est, quot bona nobis promisit in illa æterna beatitudine in animæ, & corporis glorificatione: & quàm tepidè laboramus pro illius summi thesauri adeptione.

Quarta consideratio est, quot, & quanta bona Dominus noster generi humano contulit in eius creatione, & redemptione: & vnicuique nostrum in vocatione ad religionem, in sustentatione, & conseruatione; & propter tot, & tanta beneficia non solum gratias non impendimus: quin potius eum incessanter offendimus.

Quinta est, quot & quanta peccata nobis dimisit, & quoties in eis relabimur: & pro gratiarum actione, in odibile ingratitudinis scelus incurrimus.

Sexta est, ad quantam perfectionem tenemur, scilicet ad decalogi obseruationem propter præcipientis auctoritatem: & per consequens ad nun-

quam mortaliter peccandum, & ad Deum super omnia diligendum, nihil in hac vita æquè, vel supra ipsum amando: & ad cupiendum proximis nostris bonum, eos sicut nosmetipsos diligendo, & eorum saluationem desiderando, hoc est, vt Deum super omnia diligant.

Septima consideratio est, quot nobis perfectionis exempla in sanctis Patriarchis, Prophetis, Apostolis, & in omnibus Sanctis sunt exhibita, qui omnes sicut nos, mortales erant: tamen ex nostra desidiâ illorum exemplorum vestigia nolumus imitari.

Octaua est, quanta est virtutum formositas, vtilitas, & honestas: & quanta est vitiorum deformitas; confusio & vilitas: nos tamen à virtutibus deuiantes: inseparabiliter vitijs adhæremus.

Nona est, quam difficile est spiritualem vitam inchoare his, qui ex tepiditate hoc differunt. cum enim Dominus noster semper sit paratus adiuuare liberi arbitrij infirmitatem, nos nequaquam

quam conamur facere quod in manu noſtra eſt. Et hinc eſt quod pauci benè inchoant, pauciores ceptum bonum proſequuntur : & pauciſſimi vſque in finem perſeuerant, propter quod ex diuinæ miſericordiæ confidentia & ex feruenti conatu, & ex tota noſtra ſcientia, voluntate, & facultate debemus tendere in perfectionem.

Dicima eſt : quantæ eſt difficultatis carnis & mundi bella deuincere, tam quæ ex bonorum terrenorum appetitu quàm quæ ex prauorum inter quos degimus conſilio & familiaritate inſurgunt : & etiam malignorum ſpirituum ſubtilia & crebra certamina, nos autem quamuis in tantis ſimus periculis conſtituti, ac ſi eſſemus ſecuri tepeſcimus & torpemus, & nullatenus ad reſiſtendum ſatagimus.

Vndecima eſt : quàm rari ſunt qui vſque in finem perſeuerent : multi quidem ſunt, qui perfectionis ſcalam aſcendunt & currunt, & vſque ad eius medietatem pertingunt, non tamen ad

eius summitatem perueniunt. Verumtamen rarì inueniuntur qui de tanto bono sicut est perseuerantia, curant: pro qua semper est orandum si saluari cupimus, cum reuera sciamus non esse coronandum, qui triginta vel quadraginta annis benè vixerit, sed qui perseuerauerit vsque in finem.

Duodecima est, quam breuis est vita pręsens: & quot merita in ea possemus acquirere: & quod si semel fuerit amissa, nunquam ad eam redire poterimus, nos vero tempus nobis ad mensuram datum inutiliter consumimus: morti & extremo iudicio virtutibus vacui & vitijs pleni quotidie instanter appropinquamus.

Tertia decima est, quanti rigoris, asperitatis & seueritatis est diuina iustitia, quæ pro vno solo mortali crimine, de quo si quis pœnitentiam non ageret, neque vsque ad finem emendaretur, corpus & animam eius qui huiusmodi est in inferno, absque dubio æternaliter cruciaret: & quod nullum peccatum venia-

veniale quantumcunque minimum manebit impunitum. Considerandà est hic, cæcitas & stultitia nostra, cum enim dominus noster placari & ad misericordiam inclinari per pœnitentiam, suspiria, & dolorem de peccatis, que in eum perpetrauimus nunc valeat: hoc agere negligimus, & tanquam intellectu rudes, iugiter diuinæ iustitiæ manibus appropinquamus.

Quartadecima est, quanta est acerbitas, diuersitas, & æternitas infernalium pœnarum: quarum tamen reus est, qui breui, & momentanea delectatione sibi per Deum prohibita, vult hic frui. Et cum illa tormenta multiplicia, sæuissima, & perpetua credamus: non curamus ab eis fugere; cum per millia millium annorum quascunque temporales pœnas deberemus libenter sustinere, vt ab illis doloribus, & nunquam finiendis cruciatibus liberari possemus, dicente Propheta: *Quis poterit habitare ex vobis cum igne deuorante, aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*

Quintadecima est, præ oculis semper habere profundam abyssum diuinorum iudiciorum, quæ super multos fecerit, qui multo tempore sanctè vixerunt, & in magna sanctitate diu perstiterunt, quos tamen dominus propter aliqua vitia in ipsis latentia deseruit. Si hoc attentè aduerteremus: non dubito quin ad benè agendum feruentes essemus. Vnde Propheta nos admonet dicens, *Venite, & videte opera Dei, terribilis in consilijs super filios hominum.* Hic oportet nos considerationem facere de nostra salute, & timere ne diuina gratia priuemur.

Decimasexta, & vltima *consideratio* est: quanto nos Beati expectant desiderio, & quanta auiditate nostrum affectant aduentum. Si hoc benè attenderemus: non ambigo quin, ad eos ire instaremus. De quo dicit Bernardus, *Expectant nos: angeli, vt ruina eorum instauretur: beati, vt eorum gloria compleatur, Deus pater nos expectat quasi filios & haredes; quos super omnia bona sua consti-*

constituat, filius quasi fratres & cohaeredes, vt fructum natiuitatis, & precium sui sanguinis nobis impendat, & ipse spiritus sanctus, qui est charitas & benignitas, in qua nos pater ab aeterno praedestinauit, neque dubium quin praedestinationem suam adimpleri velit. O fratres quomodo curreremus ad aliquem locum in hac vita, si sciremus ibi esse dominam nostram nos expectantem? quanto magis igitur ad locum deliciarum, & gloriae, quae fine carent, festinandum est, vbi tam multi tam magni tamque affectuosè nos expectant? In hac consideratione habendum est desiderium resolui & esse cum Christo.

Istarum considerationum finis, in duobus consistit. *Primum* est propriae imperfectionis clara cognitio. *Secundum* est, ardens desiderium ascendendi in altiorem perfectionem & maiorem feruorem. Quis igitur erit qui haec in corde suo conferens, nisi mentem habeat ferream, statim ad rectè &

gloriosè viuendum non inardeſcat, omnem à ſe expellens torporem & negligentiam?

Iſta quæ ſupradicta ſunt non hic ſcripſi: vt ea tantùm ſemel legas: ſed ſæpe & quaſi ſemper maneant in memoria: & omni die verſes ea in corde tuo, ne frigeſcat, vel ſi frigere contigerit, eorum recordatione reflammeſcat.

QVOD PROMISSA VOTA & loci dignitas nos ad feruorem cogant in noſtris exercitijs habendum.

CAPVT VII.

LEGITVR in Eccleſiaſte: *Si quid vouiſti Deo ne moreris reddere, diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio.* Vehementer ad rectè, & feruenter in religione viuendum votis aſtringimur ſolemniter promiſſis. Firmiter quippe tenendum eſt, per omne votum ritè promiſſum, vouentes ad ſui teneri obſeruationem. Et vt Doctorum quidam aſſerunt, magis obligat

votum,

votum, quàm iuramentum. Itaque qui promiſſum tranſgreditur votum, mortaliter peccat: & grauius quàm tranſgreſſor iuramenti, ſecundùm *S. Thomam ſecunda ſecundæ.* Quid igitur (ô fratres) promiſimus, niſi per labores, & exercitia dare operam, vt ad virtutis veniamus perfectionem; à quo conatu qui recedit, voti tranſgreſſor reputandus eſt, ſicut è contra ſecundùm *D. Bernardum*, quandiu in defeſſum proficiendi ſtudium, iugemque ad altiora anterioraque conatum habuerimus, non voti fractores deputamur, etiamſi crebrius ceciderimus. Habentes igitur hoc deſiderium, & debita, & ordinata exercitia explentes quod promiſimus, perſoluamus: & quod nobis promiſſum eſt, obtinebimus. Sumamus à ſeculi hominibus exemplum: qui adeo promiſſa violare perhorreſcunt, vt captiui dimiſſi reditum pollicentes, promiſſo tempore redeant, quamuis ſe acriter cruciandos agnoſcant. Incitat nos quoque ad

feruorem loci dignitas. Vtinam attentè aduerteremus quàm grauiter offendunt illi qui tepidè, & remissè in monasterio viuunt. De quibus dicit Propheta Ieremias; *Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa?* Grauissimè quidem peccant, qui huiusmodi sunt, multiplici ratione.

Primò, propter religionis sublimitatem, quàm transgrediuntur mentientes, cum quod Deo promiserũt, non soluũt.

Secundo, propter loci sanctitatem: secundùm illud Isaiæ: *In terra Sanctorum iniqua gessit: & non videbit gloriam Dei*, & secundùm illud Ieremiæ: *Contaminasti terram sanctam meam.*

Tertiò, propter temporis opportunitatem: quàm habet in monasterio ad sanctè viuendum. Valdè tamen est dolendum quia mens nostra dura, & ad malum prona, manna fastidiens: appetit manducare cæpe quæ suos edentes ad lachrymas cogunt.

Quartò, propter bonorum societatem, nam qui inter bonos malus est, similis est

est Iudæ inter discipulos Domini: & sicut sathan inter filios Dei.

Quintò, propter Dei liberalitatem ei necessaria prouidentis, proditor siquidem deputandus est, qui contra Dominum suum ei necessaria administrantem pugnat, nam & canis suos consueuit amare beneficos.

Sextò, propter votum & professionem: quæ multùm peccatum aggrauant, non enim leuis putanda est culpa, vt qui se primò Deo obtulit, ab eo discedens se offerat diabolo, & sic mentiatur Spiritui sancto.

Septimò, quia qui in monasterio malè viuit, vnius boni locum occupat.

Octauò, quia præsumit illos actus exercere, ad quos non est idoneus, nam præsumit astare in conspectu Dei, & alia plura huiusmodi.

Nonò, quia non timet illas grauissimas pœnas, quibus legimus fuisse punitos, qui in locis sacris aliqua crimina perpetrarunt.

Decimò, & *vltimò*, quia non timet

damna, quæ incurrit, nam perdit omnia religionis bona, & fit expers bonorum religiosorum: & comparatur blasphemo latroni, quia de cruce claustri descendit ad crucem inferni. Et concludens vos admoneo: vt si quis vestrum se torpere senserit, cum D. Bernardo dicat. *Cur torpes, cur desidiâ anima tabescis? non sunt condigna paßiones huius temporis ad culpam præteritam, quæ remittitur, & ad gratiam præsentem, quæ immittitur, & ad futuram gloriam, quæ promittitur. Euigila anima mea quia magna sunt, quæ promisimus: sed maiora sunt, quæ nobis promittuntur. Compleamus ista ô anima mea & suspiremus ad illa. Attende, quia delectatio peccati breuis est, & pœna perpetua: paruus labor virtutis, & gloria infinita: vocatio multorum, & pauci electi, omnium remuneratio: quidam ad gloriam, & alij ad pœnam sine fine.* Vigila igitur frater in in tuis exercitijs, & tempore orationis statuto post vigilias ne dormias: quia quâ non putas horâ vocaberis. Et attende qui vigilant dici beatos.

Ha-

Hactenus diximus quàm sit necessarium ad spiritualem profectum, consortium bonorum, & de studio spiritualium exercitiorum, & de eorum fructibus, si sint certa & ordinata, & de eorum conditionibus, qui in eis sunt exercitandi, & de exercitiorum moderamine, & de his quæ in nobis sanctum feruorem excitant. Restat nunc vt dicamus, & disponamus, qualiter religiosus debeat exercitari secnndùm illas præmemoratas tres vias, scilicet *Purgatiuam*, *Illuminatiuam*, & *Vnitiuam*: vt per earundem exercitium, & per orationem, & contemplationem valeat gradatim, ad optatum finem peruenire, scilicet animam Deo vnire secundùm illud Pauli. *Qui adhæret Deo: vnus spiritus est*, & hoc à Sanctis dicitur ad veram sapientiam pertingere.

QVOD SPIRITVALIA EXercitia habere debent certas & determinatas materias, tempora & horas.

CAPVT VIII.

SPIRITVALIVM diuersitate ciborum vti debet religiosus. Experientiâ namque nouimus, quòd quantumcumque aliquis cibus sit delectabilis, si quotidie sumatur, interdum parit fastidium, & appetit homo alios cibos, quamuis non ita sapidos. Et si cui apponuntur diuersi cibi, tantò plus & auidius ex eis sumit, quanto in eorum singulis nouum experitur saporem. Similiter & deuotus religiosus cùm ad orandum accedit, spiritualium varietas epularum sibi quærenda est. Non enim mediocriter laborare credenda sunt caput, pectus & vniuersa corporis membra, cum anima ignitis desiderijs in cœlum conatur ascendere. Vnde varijs meditationum dapibus vtendum est, vt in saporum vicissitudine

aliquid

aliquid valeat corpus releuaminis reperire. Primus & præcipuus cibus debet esse deuota oratio, & castum desiderium: vt scilicet anima appetat *purgari, illuminari*, & *vniri* illi suo beatissimo & dulcissimo sponso. Et ideo maximè incipientes, duo debent considerare, vel meditari. *Primò* illa quæ timorem incutiunt, à quo anima inchoat spiritualem viam ad Deum volens accedere. *Secundò* debet crebro Redemptoris nostri vitam & passionem ruminare: Nam Redemptoris vita, mors, & passio est ostium, quo intratur ad amorem diuinitatis, & in huius signum eius latus ferro fuit apertum: vt per hoc clarè nobis innotesceret, neminem ad diuinitatis amorem ingredi posse, nisi per ianuas vulnerum humanitatis. Et cum Dei seruus cœperit radicari in deitatis amore, poterit aliquamdiu à consideratione humanitatis cessare. Nam propter huius gustus, & experimentalis cognitionis adeptionem, circa humanitatem & eius vulnera prius

versa-

versabatur. Et hoc modo per totam hebdomadam, secundùm ferias, materiæ sunt distinguendæ. Erit igitur agendum de timore secundùm *viam purgatiuam*; de diuinis beneficijs secundùm *illuminatiuam*; de diuinis perfectionibus & laudibus secundùm *viam vnitiuam* : vt exercitator dapum spiritualium habeat multiplicitatem. Et hoc quantum ad materias.

Quantum ad temporum, & horarum assignationem (fratres) notandum est, quod multò vtilius est corpori, & conuenientius eius appetitui, vt assuescat aliquo determinato tempore cibum sumere, si illud semper obseruetur. Simili modo anima appetens spiritualiter viuere, debet habere tempus conueniens, in quo valeat seorsum sola manere: & certas horas diei, & noctis ad orandum, quibus quotidie panem spiritualem, & spirituale diuinæ consolationis vinum valeat accipere, multo enim amabilius, & delectabilius est animæ hoc conui-

uium

nium quam carni eſt cibus corporalis: non enim eſt rationi conſentaneum, vt anima quæ domina eſt corporis, maneat ieiuna & expers ſui ſuauis, & delectabilis cibi: & caro quæ eſt ancilla nequam & pigra: aſſignata & certa hora victum ſuum accipiat.

Quòd autem horæ aſſignatio orationi ſit vtilis, facilè poteſt oſtendi, nam ſicut ex conſuetudine, & frequentatione bonorum operum generatur in anima quidam habitus, & inclinatio, qua placet ei, & delectatur in bono: ita cum tempus eſt determinatum, vel hora, in qua vacet orationi, eodem tempore ſe ſentit promptiorem & expeditiorem ad ſurſum erigendum cor ſuum per feruens deſiderium. Tempus autem ad orandum aptius eſt nocturnum, ſecundùm illud Prophetæ *Nox illuminatio mea in delitijs meis*: Et cum Dei ſeruus habet horam deputatam orationi, ſemper illa hora per deſiderium ſe ſentit aliquo modo proniorem ad orandum.

Et ſi

Et ſi illa hora abſque ſolita præterit oratione, non manet cor abſque magno dolore, & præcipuè cum dimittitur ex negligentia, vel aliqua minus rationabili cauſa, non enim eſt anima cruciatus expers, cum ſuo dulciſſimo cibo, delectabili refectione, & ſpirituali lætitia, quam deguſtare ſolebat fruſtrari ſe conſpicit. Itaque concludentes dicimus quod opportunum orationi tempus eſt nocturnum, ſecundùm illud Pſalmi: *In die mandauit Dominus miſericordiam ſuam, & nocte canticum eius*, ac ſi apertius diceret: In die iuſſit Dominus operibus vacare miſericordiæ: & nocte cantico laudis ſuæ.

Horæ autem orationi congruentes, ſecundùm Hieronymum, & Bernardum ſunt poſt vigilias, & poſt completorium, in iſtis enim horis ſeruus Dei ad vacandum ſpiritualibus exercitijs, eſt expeditior, & hæc ſufficiant quantum ad tempora, & horas.

QVOD

QVOD MVLTIPLICI RAtione, Sancti determinata aßignauerunt tempora, & horas: in quibus vacandum est mentali orationi.

CAPVT IX.

O FRATRES dilectissimi, non immeritò statuerunt Sancti Patres, vt certis horis diei & noctis, mentali orationi religiosi vacarent, supra modum enim secundùm deuotum Bonauenturam conuenit, proficere cupienti, vt assiduis orationis & deuotionis studijs exerceat cor suum, siquidem vt prædictus sanctus dicit Religiosus, qui hanc orationem quotidie non frequentat, non solùm est miser & inutilis, sed reuerà animam mortuam portat in corpore viuo. Cum enim tanta sit efficacia, & virtus orationis, ipsa sola certamina, & tentationes superat spirituum malignorum. Et omnis anima quæ orationis rore non irrigatur, facit imperfecta opera, & multiplici in-

fecta faſtidio. Et è conuerſo oratio eſt valde vtilis, & inæſtimabilis virtutis ad omnia proficua promouenda, & noxia amouenda,& ideo,

Si vis patienter tollerare aduerſa, ſis homo orationis.

Si vis tentationes, & tribulationes ſuperare, ſis homo orationis.

Si vis prauas affectiones conculcare, ſis homo orationis.

Si vis aſtutias ſathanæ cognoſcere, ac eius fallacias vitare, ſis homo orationis.

Si vis lætanter viuere in opere Dei,& laboris & afflictionis viam incedere, ſis homo orationis.

Si vis in ſpirituali vita te exercere, & carnis curam non agere in deſiderijs, ſis homo orationis.

Si vis vanas muſcas cogitationum fugare, ſis homo orationis.

Si vis animam tuam ſanctis & bonis cogitationibus, deſiderijs feruoribus, & deuotionibus impinguare, ſis homo orationis.

Si

Si vis cor tuum virili ſpiritu, & conſtanti propoſito in Dei beneplacito ſtabilire, ſis homo orationis.

Si vis vitia exſtirpare, & virtutibus imbui, ſis homo orationis.

Si vis denique ad contemplationem aſcendere,& ſponſi amplexibus perfrui, ſis homo orationis. In ea enim recipitur S. Spiritus vnctio, quæ de omnibus mentem docet, & ad contemplationem, & cœleſtium deguſtationem per orationis exercitium deuenitur.

Videtis fratres orationis rationes: & quàm magnæ ſit potentiæ & virtutis. Ad quorum omnium confirmationem, omiſſis ſcripturarum confirmationibus, hoc tibi ſit pro efficaci probatione, quod quotidie audimus & videmus ad oculum illiteratas & ſimplices perſonas præmiſſa & alia complura potiora dona adeptas fuiſſe. Solicitè ergo, omnes orationi vacare debent, qui Chriſtum imitari deſiderent: & præcipuè religioſi, quibus maior ad hoc debet eſſe temporis copia. Quare

in-

inquit idem ſanctus & ſeraphicus Doctor ad ſororem ſuam ſcribens: *Te hortor, tibiqúe quantum poſſum mando deſtrictius, vt pro principaliori exercitio tuo ſumas orationem: nihilque aliud te delectet, niſi oratio, quia nihil tantùm te delectare debet quam morari cum Domino: quod fit per orationem.*

QVOD INCIPIENTES DEO *ſeruire inchoant à timore: qui diuina eſt initium ſapientiæ, & de ſpeciebus timoris.*

CAPVT X.

SECVNDVM Anſelmum in libro doctrinarum: omnès incipientes, incipiunt quia à timore ſeruili incipit filialis, Beatus cui datum eſt habere timorem Dei, timor enim Dei eſt fundamentum fidei, charitatis origo, initium diuinæ ſapientiæ; ſecundùm illud quod ſcribitur in Prouerbijs, *principium ſapientiæ timor Domini*, quia eſt ianua conuerſionis, & vt dicit Caſſiodorus, *per hunc enim ad Deum, velut quibuſdam ianuis introitur*: & deuotus

uotus Bernardus super *Cantica* dicit: *Tunc primò Deus animæ sapit: cum eam afficit ad timendum, non cum eam instruit ad sciendum.* Et Cassianus lib. 4. Institutionum dicit: *Principium nostræ salutis eiusdemque custodia timor est, per hunc enim & initium conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia his qui imbuuntur ad viam perfectionis: acquiritur.* Vnde notandum est, quod secundùm Magistrum sententiarum in 3. dist. 34. quatuor sunt species timoris: secundùm quem aliquo modo ad Deum conuertimur, vel ab eo auertimur scilicet *Timor mundanus*, siue humanus, *seruilis*, *initialis*, castus vel *filialis.*

Humanus timor, vt ait Cassiodorus, est, quando timemus pati pericula carnis, vel perdere bona mundi, propter quod delinquimus, hic timor malus est, & procedit ex nimio sui, & præsentis vitæ amore.

Secundus timor est *seruilis*: de quo loquimur in præsenti; & vt dicit Augustinus:

nus: timor ſeruilis eſt cum propter timorem gehennæ, aut alicuius temporalis incommodi, ſeu mali, continet ſe homo à peccato. Iſte autem ſeruilis timor cum peccandi voluntatem non auferat, non eſt cum charitate, & habens hunc ſolum timorem non poſſet ſaluari, ſed adueniente charitate propellitur, qui adhuc ideo benè agit quia pœnam timet & qui Deum non amat, nondum eſt inter filios Dei. Aduertendum tamen, quod licet *timor ſeruilis* ſimul cum charitate non ſtet, nihilominus via eſt ad illam ſecundùm illud Eccleſiaſtici: *Timor Domini initium dilectionis:* & D. Auguſtinus ait: *Timor Dei locum præparat charitati, cum cæperit charitas habitare, pellitur qui ei præparauit locum, quantum illa creſcit, tantum ille decreſcit, maior charitas, minor timor, ſi nullus timor, perfecta charitas.*

Tertius timor dicitur *filialis*, ſiue caſtus: & eſt ille quo timemus ne ſponſum offendamus, ne ſponſus tardet, ne diſcedat, ne eo careamus. Timor iſte de

verò Dei amore nascitur, de quo Propheta ait: *Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi.* De differentia autem istorum duorum timorum, videlicet *seruilis* & *filialis*, siue casti, D. Augustinus super prima canonica Ioannis, dicit sic: *Est timor, quem charitas foras mittit: & est timor castus permanens in sæculum sæculi: sicut sunt homines qui timent Deum, ne mittantur in gehennam, iste timor introducit charitatem, sed sic venit vt exeat, si enim propter pœnas times Deum, non amas, non bona desideras, sed mala caues, corrigis te, & incipis bona desiderare, & cum incipis bona desiderare, est in te timor castus: qui est ne amittas ipsa bona, sicut si ponas duas mulieres maritatas, quarum vna velit adulterium facere, sed timet maritum ne veniat: hæc diligit nequitiam, & onerosa est ei præsentia mariti: altera amat virum, & nulla se adulterina immunditia vult maculare, optat præsentiam viri: timet illa, timet ista: illa timet virum, ne veniat: ista timet ne discedat, illa dicit timeo ne damner, ista dicit, ti-*

meo ne deſerat. Hoc exemplo cognoſci poteſt, quomodo timor ſeruilis quem charitas foras mittit, differt à timore filiali vel caſto, qui permanet in ſæculum ſæculi.

Quartus timor dicitur *initialis*: qui eſt quaſi medius inter duos ſupradictos, ſcilicet *ſeruilem* & *filialem*, nam *ſeruilis timor*, iuxta præmiſſa, eſt, quo ſe homo continet à peccato timore pœnæ, *timor filialis* eſt, quo ſe homo continet à peccato timore offenſæ, filiorum eſt enim timere patris offenſam, *timor* verò *initialis* dicitur, quo homo propter vtrumque ſcilicet pœnam & offenſam ſe à peccato abſtinet. Et ideo dicitur à B. Bernardo duos habere oculos, dextrum, quo reſpiciens ſurſum, timet à Deo ſeparari: ſiniſtrum, quo reſpiciens deorſum, timet incurrere pœnas, *timor* iſte dicitur *initialis*: quia eſt incipientium, in quibus inchoatur *filialis timor* per inchoationem charitatis, non tamen eſt in eis, *timor filialis* perfectè: quia nondum peruene-

runt

runt ad perfectionem charitatis. Et ideo *timor initialis*, vt dicit S. Thomas, hoc modo se habet ad filialem, sicut charitas imperfecta ad perfectam, quæ non differunt secundùm essentiam, sed secundùm statum, quidam enim sunt in statu incipientium, alij proficientium, alij perfectorum.

Hos timores hic exposuimus: vt dignoscere queas, quo ipsorum sis affectus, & relicto seruile, à filiali possidearis timore.

DE HIS QVAE A NOBIS SEMper sunt timenda.

CAPVT XL.

DILECTISSIMI fratres, quamuis plura sunt quæ nobis timenda sunt, quædam tamen sunt periculosiora, & ideo horribilius metuenda, ex quibus potiora colligantur: vt ab illis sollicitius cauere valeamus.

Debet homo timere:

Huius mundi mutabilitatem, & instabi-

ſtabilitatem, quia homo nunquam in eodem ſtatu permanet, & neſcit vtrum odio, vel amore dignus ſit, ſi enim nos Deus deſereret, in ictu oculi dæmon perueteret.

Carnis propriè, mundi, & diaboli bellum: quo indeſinenter ſpiritus impugnatur.

Imbecillitatem, & quotidianam negligentiam in reſiſtendo, pœnitendo, & proficendo.

Diuinæ iuſtitiæ ſeueritatem, quæ claruit in caſu Luciferi: qui pro vno commiſſo peccato, fuit in æternum de cœlo eiectus. quanto magis, qui multa commiſerunt peccata illuc nequaquam aſcendent?

Apparet quoque iſta ſeueritas in peccato Adæ, qui propter vnum peccatum à Paradiſo fuit expulſus, & porta cœli fuit clauſa donec Saluator noſter per ſuam mortem eam aperuit.

In qua etiam morte & paſſione apparuit rigor inflexibilis, & terribilis, diuinæ iuſtitiæ, quia reliquit ſuum dilectiſſi-

ctiſſi-

ctissimum filium In manibus tam diræ gentis: vt patuit quando cum clamore valido in cruce clamauit dicens: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Quia ergo seuerissimus rigor, & rigidissima seueritas diuinæ iustitiæ ita apparuit in viridi ligno, & virtutibus pleno, & tam dilecto à patre, quid erit in nobis, qui sumus ligna virtutibus arida & iniquitatibus repleta?

Relucet etiam huiusmodi rigor in diluuio, tunc enim totus (præter animas octo) mundus perijt.

Ambiguum ex hac vita egressum, quia nemo scit vbi, quando, aut quomodo, scilicet si benè, vel malè, moriturus est.

Futurum iudicium, vbi iudex neque decipi, neque precibus aut muneribus poterit inclinari, neque ab eius poterit appellari sententia, neque ab eo quisquam valebit fugere.

Pœnarum purgatorij acerbitatem, quæ secundùm Augustinum omnem huius vitæ pœnam superant.

Dæmoniorum, & pœnarum inferni

horrorem, eiusque ignem inextinguibilem.

Perpetuam à dilectissimis cœlestibus ciuibus separationem.

Amarissimos fletus, & gemitus damnatorum omni carentium solatio, *nam sicut oues in inferno positi sunt, & mors depascet eos.*

Cognitionem, & confusionem suorum peccatorum.

Odium sui, & vniuersorum quæ in toto mundo aguntur.

Pœnarum infernalium perpetuitatem, quia in inferno nulla est redemptio.

Perpetuam illius ineffabilis glorię & spei ad eam perueniendi priuationem.

Rationis obstinationem, quia qui sunt in inferno, sunt in malo obstinati, & nihil boni appetunt.

Dentium stridorem præ angustiæ nimietate, qua damnati vltra quam dici potest, torquentur.

Damnatorum detentionem, & captiuitatem, non enim inde exire cum volunt, valent. Con-

Conscientiæ vermem : qui incessabiliter eorum conscientias corrodit, & cruciat

propter { *Bona omissa,* *Scandala dimissa,* *Mala commissa.* }

vel propter { *Bonorum dimissionem,* *Scandalorum impensionem,* *Malorum commissionem.* }

Leuemus igitur in æthera oculos, & orantes dicamus :

Christe Redemptor pie,
Qui sumus causa tuæ viæ,
Ne perdas nos in hac die.

DE MEDITATIONVM PARTItione per totam hebdomadam, secundùm viam purgatiuam.

CAPVT XII.

DEVOTVS Religiosus, & præsertim incipiens, præcipuè se debet exercere secundùm *viam purgatiuam.* Et vt iuxta ea quæ præmissa sunt, sua habeat determinata, & ordinata exer-

citia: diuidendæ sunt meditationes *viæ purgatiuæ*, per totam hebdomadam hoc modo:

Feria secunda		*Peccatorum.*
Feria tertia		*Mortis.*
Feria quarta		*Inferni.*
Feria quinta	Memoria	*Iudicij.*
Feria sexta		*Paßionis.*
Sabbato.		*Dominæ nostræ.*
Die Dominica		*Cœlestis Gloriæ.*

Feria secunda, debemus exerceri in memoria peccatorum, secundùm tres particulas *viæ purgatiuæ*, quæ sunt:

Exasperatiua,
Compunctiua,
Eleuatiua.

Quarum exercitium hoc modo practicari potest.

Iustitia, & iudicium iuxta *Prophetam* sunt præparatio sedis Domini. Quando igitur ascendere appetit cordis affectibus ad perfectam cœlestis Sponsi visionem, si pane illo quo fruuntur spiritus beati in gloria cœlesti, quasi quibusdam micis, adhuc in huius mortalis

vitæ miseria exulans, cupit refici, necesse est ei tria habere officia, per quæ adiutus diuina gratia, paulatim ascendat, per scalam cœlestis contemplationis. Dicit enim diuinus Dionys. *in lib. cœlest. hier.* quòd tria sunt Angelorum officia, scilicet, *purgare, illuminare,* & *perficere.* Oportet ergo *Primò*, vt anima quæ adhuc in hac mortali vita existens, ascendere cupit ad altissimum cœlestis beatitudinis statum, vbi angeli visione diuinæ gloriæ lætificantur: studeat se purgare. *Secundò* radijs diuini splendoris illuminari. *Tertiò* conetur, vt ascendens ad altiorem gradum cordialium affectuum, perficiatur altitudine diuini amoris, qui eam vnum cum Deo faciet spiritum. Vnde primò dicendum est, de prima scilicet *purgatiua*, in qua se exercens luget peccata sua, & iniquitates quas contra Deum perpetrauit, vt sic lugens, diuinam imploret misericordiam. Nam in via ista purgatur conscentia, quod iuxta præmissa, statui conuenit incipientium. Et hac via dis-

ponitur, & instruitur nouum cor absque aliqua humana doctrina; vacans solum cœlestium studijs doctrinarum: quantumcumque enim sit simplex, & laicus, & illiteratus qui circa hoc versatur exercitium, necessario diuina illustratione eleuabitur, non ad theoriam scientiæ, sed ad praxim experientiæ. Vnde antequam illa increata Sapientia in anima sedeat, sicut in proprio throno secundùm illud: *Anima iusti sedes est sapientiæ*, oportet in anima fieri iudicium & iustitiam. Iudicium quidem, vt quemadmodum per peccatum mortale à suo Creatore se auertens, reliquit eum & contempsit, ad creaturam tam infœliciter quàm miserabiliter per amorem se conuertens, sic plenè se humiliet, vt tantum ad misericordiam diuinam inclinet pietatem sua humilitate, quantum aduersum se iustitiam & vindictam superni Iudicis, sua prouocauit temeritate. Iustitiam verò: vt anima quæ sui Creatoris amabilem delectationem commutauit, pro abomi-

nabili

nabili creaturæ delectatione, tanto se cruciet dolore, vt secundùm rationem saltem tanta correspondeat satisfactio offensæ Maiestatis diuinæ, quanta correspondere deberet secundùm rationis æquitatem, iniuriæ humanæ.

Quia igitur fratres oportet vt in nobis, ipsi faciamus iudicium & iustitiam, feria secunda post matutinas, hora deputata orationi veniens ad locum statutum, genuflexus signans crucis vexillo frontem, os & pectus, dic hanc antiphonam: *Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende*: & ter hunc versum: *Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina.* Et spiritu attracto accipe personam rei, & timoris affectu positus coram Deo, quasi quodam seuero iudice te damnare volente: debes accuratissimè ad memoriam reuocare & attentissimè considerare, quantum Deus quolibet offenditur peccato, & vt tali recordatione ad deuotionem compungaris & exerciteris secundùm primam

particulam, quam diximus exasperatiuam; in principio orationis vulneretur cor tuum peccatorum memoriâ: teipsum acerrimè reprehendens: & his actus stimulis meditans dic:

O anima mea considera nunc attentissimè & totis viribus sentire satage, quantum vnum solum peccatum displiceat Deo.

Intuere diligenter, & vide quomodo superbia è cœlo Luciferum eiecerit. Adam inobedientia de paradiso; & luxuria consumptæ sunt Sodoma & Gomorra: & totus mundus diluuio perijt.

Considera quomodo Filius Dei Redemptor tuus propter peccatum tam amarissimam sustinuit mortem, ne peccatum scilicet maneret impunitum, & iustitia diuina absque satisfactione.

Rimare etiam in corde tuo non nisi secundùm opera tua, Deum te iudicaturum.

Contemplare Deum esse

Æquitatem { *Intelligibilem,* *Infallibilem,* *Indeclinabilem.*

Non

Non minus in punitione malorum, quã in glorificatione electorum. Vnde secundùm opera tua tribuet tibi.

Animo quoque tuo reuolue peccata ante tuam conuersionem commissa, quàm multiplicia sunt, scilicet cogitationis, consensus, delectationis, oris & operis, tot enim sunt, vt præmultitudine, ea nequeas numerare.

Aduerte quàm turpia, & præcipuè, quantum ad carnalia, in quibus tamen non est demorandum, ne vnde quæris contritionem, decipiaris à delectatione.

Attende quàm grauia sunt, quibus Deum offendisti, & iterum Christum crucifixisti.

Recogita quoque peccata post conuersionem perpetrata, quomodo semper tam negligenter, tam tepidè, tamq; inutiliter tot vixeris annis.

Conspice peccata tua singillatim, & ea in conspectu Dei confitere, & cum te examinaueris, ista diligenter in corde tuo pertracta.

Quam modicum pro tuis satisfeceris peccatis.

Quam modicum pro eis dolorem assumpseris.

Quam pauca opera satisfactoria pro eis feceris. Scias quidem te in hac vel in futura vita solutum vsque ad vltimum quadrantem. Et ideo dicit sanctus Bernardus: *Centuplum reddes quod hic simplo soluere posses.* Cùm igitur tu peccator, & præcipuè si nouiter incipis, ista in animo tuo versaueris, & te timore confixum senseris, ac interius dolore plenum, non timore inferni quo dignus es, sed quia tuum benignissimum Deum offenderis, humilians animam tuam, inclina faciem tuam siue caput super genua interpositis brachijs, indignum te reputans cœlum suspicere, & dirigens cor tuum in Deum cum amara contritione dic: O pijssime pater: ego sum ille filius prodigus, qui omnia scelera hæc contra tuam immensam Maiestatem perpetraui, & ingratus extiti. Tu enim me innocentem

tem condidiſti, ſed ego meipſum pollui, deformaui & vniuerſis peccatis laceraui. Tu Domine pro me crucifixus, vulneratus & humiliatus es, & ego omnibus viribus exaltari curaui. Tu Domine nudus in cruce: & ego vanis & laſciuis indutus veſtibus. Tu Domine felle & aceto potatus: & ego in commeſſationibus & ebrietatibus ſum delectatus. Tu Domine totus multiplicibus laboribus plenus: & ego torpens & ocioſus. Quid igitur faciam Domine? Nunquid deſperabo? Vbi eſt illud quod ait Propheta: *Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat.* Æs eruginoſum & ſpeculum maculis reſperſum expurgatur: igitur & ego per viam

Purgatiuam { *Contritionis,* *Confeſſionis,* & *Satisfactionis*

lima, purgari curabo. Et ſicut meipſum exaltaui, ſic fiam abiectio & opprobriũ hominum. Contra auaritiam, proprietatibus renunciabo. Cõtra carnis illecebras,

Quam modicum pro tuis ſatisfeceris peccatis.

Quam modicum pro eis dolorem aſſumpſeris.

Quam pauca opera ſatisfactoria pro eis feceris. Scias quidem te in hac vel in futura vita ſoluturum vſque ad vltimum quadrantem. Et ideo dicit ſanctus Bernardus: *Centuplum reddes quod hic ſimpli ſoluere poſſes.* Cùm igitur tu peccator, & præcipuè ſi nouiter incipis, iſta in animo tuo verſaueris, & te timore confixum ſenſeris, ac interius dolore plenum, non timore inferni quo dignus es, ſed quia tuum benigniſſimum Deum offenderis, humilians animam tuam, inclina faciem tuam ſiue caput ſuper genua interpoſitis brachijs, indignum te reputans cœlum ſuſpicere, & dirigens cor tuum in Deum cum amara contritione dic: O pijſſime pater: ego ſum ille filius prodigus, qui omnia ſcelera hæc contra tuam immenſam Maieſtatem perpetraui, & ingratus extiti. Tu enim me innocentem

tem condidisti, sed ego meipsum pollui, deformaui & vniuersis peccatis laceraui. Tu Domine pro me crucifixus, vulneratus & humiliatus es, & ego omnibus viribus exaltari curaui. Tu Domine nudus in cruce: & ego vanis & lasciuis indutus vestibus. Tu Domine felle & aceto potatus: & ego in commessationibus & ebrietatibus sum delectatus. Tu Domine totus multiplicibus laboribus plenus: & ego torpens & ociosus. Quid igitur faciam Domine? Nunquid desperabo? Vbi est illud quod ait Propheta: ***Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.*** Æs eruginosum & speculum maculis respersum expurgatur: igitur & ego per viam

Purgatiuam { ***Contritionis,*** ***Confeßionis,*** & ***Satisfactionis***

lima, purgari curabo. Et sicut meipsum exaltaui, sic fiam abiectio & opprobriũ hominum. Contra auaritiam, proprietatibus renunciabo. Cõtra carnis illecebras,

bras, ieiunijs, vigilijs, fame, & siti me affligere non cessabo, ac meipsum per tria expurgare conabor, scilicet:

per { *Gemitum orationis,*
Caminum tuæ Passionis,
Incendium tuæ dilectionis. }

Exercitata igitur anima hoc modo in prima particula *viæ purgatiuæ*, & per dolorem asperum ex suorum memoria peccatorum amaritudine & dolore plena: transeat ad secundam eiusdem viæ particulam scilicet compunctiuam & viuaci affectione dicat:

O Domine doleo

Tuam amicitiam amisisse;

Tuam maiestatem contempsisse;

Iniquitatibus meis consensum præbuisse; & multifariè culpabilem vitam egisse;

Tempus & vires tam animæ quàm corporis dilapidasse;

Iussa tua & tuæ sanctæ Ecclesiæ ac maiorum meorum transgressum fuisse.

In resistendo peccatis pœnitendo, & in vir-

in virtutibus proficiendo infirmum fuiſſe;

Laborem manuum, orationem, meditationem, & lectionem neglexiſſe.

Habitum, conſuetudinem, & creberrimam intentionem peccandi, habuiſſe.

Ingratitudinis nequiſſimo vitio vltra quam dici poteſt te offendiſſe, te enim mihi meorum ſcelerum indulgentiam ſæpiſſimè concedente, fateor me miſerum in eis iterum & iterum & infinities reincidiſſe.

Charitatem, vitam animæ meæ, peccatorum meorum innumerabili multitudine frequentiſſimè, in me extinxiſſe.

Timorem tuum delictorum meorum grauedine & ingenti abominatione, quæ contra te Dominum Maieſtatis commiſi, deſeruiſſe. Et hoc modo humiliatus, compunctus & confuſus orans dic: O Domine Deus meus IESV Chriſte, ego ſum ille iniquus & infœlix omnium peccatorum infœliciſſimus

&ab-

& abominabiliſſimus peccator, qui tot & tanta contra tuam immenſam Maieſtatem crimina perpetraui, vt ea numerare non ſufficiam: ſunt enim ſuper numerum arenæ maris, quæ præ multitudine numerari nō poſſunt. Et orans hoc modo vel alio, prout te contritio cordis vel deuotio inclinauerit: ex omnibus viribus tuis ſatage emittere viſceroſa, ſuſpiria & gemitus, ſiquidem quemadmodum lima purgat & polit ferrum, auferens ab eo omnem rubiginem, ſic cordialia ſuſpiria & gemitus peccatorum & vitiorum eruginem deſtruunt, & rore diuinæ gratiæ penitus diluunt. Et ſic ex præcordijs ſuſpirans & gemens dic: Quo igitur Domine à facie Maieſtatis tuæ fugiam? *ſi aſcendero in cœlum, tu illic es; ſi deſcendero in infernum, ades*; atque ita orans adde: O Domine quid faciam? Nunquid meipſum interficiam? Abſit Domine: ſcio enim te pijſſimum omnibus qui ad te in veritate conuertuntur: & miſerationes ſupra omnia

opera

opera manuum tuarum. Si autem neque ſic dolorem in te valeas excitare, non propterea ceſſes per ſingulas noctes, in tuis exercitijs, prædicta ſaltem curſim tranſcurrere. Nam Deo ſatis eſt, vt conemur facere quod in nobis eſt. Et adhuc ſæpè Dominus noſter expectat finem operum noſtrorum, & derelinquit nos aliquantulum, non impendens nobis compunctionem neque aliquam conſolationem, vt fides & patientia in nobis probentur, & peccatorum noſtrorum maior compunctio nobis fide & patientia probatis per ipſum donetur.

Poſtquam ſic te in particula compunctiua exercueris, de Domini miſericordia non deſperans, erige per ſpem animam tuam, ſecundùm illam particulam quæ appellatur eleuatiua; & cum grandi fiducia ſuſtolle caput, quod hactenus ſupra genua tenueras; & erectus ſtans parumper quieſcens: collige animam tuam, & cum dulcedine mentis eleua te intra temetipſum ad laudan-

dum

dum Dominum, implorans eius misericordiam, contemplans eius magnitudinem & nobilitatem, his 5. verbis magnæ deuotionis excitatiuis.

Domine,	*Dulcis,*
Bone,	
Pulcherrime,	*Misericors.*

Ad obtinendum siquidem eius gratiam, sine qua eius consequi misericordiam est impossibile, oportet vt ad similitudinem parasitorum principum magnorum curias discurrentium, qui cum aliquod temporale munus acquirere cupiunt ab aliquo principe, primò cum multis modis laudant, & deinde quod desiderant expostulant: sic spiritualis fias parasitus, laudans Dominum; ad obtinendam tuorum veniam facinorum. Et cum Deus sit tantæ excellentiæ, vt nullius humanæ linguæ officio possit, prout in se est nominari, eum per opera eius nominamus: & per eadem eius magnitudinem & nobililitatem commendamus, 1. in quantum est principium & origo

origo totius creaturæ: dicentes, O *Domine*, ſcilicet factor omnium creaturarum. 2. *Bone*, ſecundùm quod ſe habet ad animas ſanctas & angelos in æterna beatitudine, ac ſi diceremus. O ſumma bonitas, quam facie ad faciem vident & comtemplantur omnes Angeli & animæ ſanctæ in illa ineffabili fœlicitate. 3. Nominamus eum conſiderantes modum, ſecundùm quem ſe habet ad vniuerſa creata, tam rationabilia quàm irrationabilia, ſcilicet quomodo dominatur omnibus, & quomodo in tanta pulchritudine ea creauerit: dicentes *Pulcherrime*, id eſt, ô omnium creaturarum pulchritudo. 4. *Dulcis*, id eſt ô dulcedo omnium iuſtorum. 5. *Miſericors*, ſcilicet omnibus peccatoribus, miſerere mihi peccatori tribuens indulgentiam omnium peccatorum meorum. Et vbi in quinque iſtis, Dominum laudaueris: ſecurè omnium iniquitatum tuarum veniam poteris poſtulare. Et hoc modo orare docemur in Canticis, vbi ſponſam alloquens ait ſponſus; *Vox*

tua

tua dulcis & facies tua decora, ſcilicet per tenebrarum fugationem, quibus ante caligauerat. Et quolibet iſtorum quinque verborum cœleſtis ſponſus modo ſpeciali poterit commendari, & adeo animæ deuotæ conueniunt, vt ſemper deberet ea corde ruminare. Et cum orare volueris, non erit tibi neceſſe per multitudinem verborum vagus diſcurrere, ſed intra te ipſum collectus & non per ea quæ foris ſunt diſperſus, poteris orare dicens: *O Domine bone, pulcherrime, dulcis, miſericors*, propitius eſto huic peccatori, quem precioſo ſanguine Filij tui redemiſti. Et hæc dicens verba, ad hoc ſolummodo debes intendere ſcilicet, vt tuorum veniam peccatorum valeas obtinere. Et quia pro alijs orare eſt valde meritorium, atque non minus Deo gratum, ideo iſtis eiſdem verbis orare debes pro cunctis tam fidelium, quàm infidelium ſtatibus dicens: O Domine, &c. propitius eſto vniuerſis peccatoribus: & conuerte omnes infideles ad agnitio-

nem

nem tuæ sanctæ fidei Catholicæ. Et poteris nonnunquam ab hoc, tuum inchoare exercitium. Post hæc implora quoque misericordiam Redemptoris nostri, & expurga te ponens inter te & Deum, eius pretiosam mortem & passionem, dicens, O Domine per sanctam passionem dilectissimi Filij tui, qui pro me in cruce immolatus est, propitius esto mihi peccatori. Vel dicens: Per sanctam Incarnationem dilectissimi Filij tui, vel per sanctam Natiuitatem, prout scil. occurrerit meditatio vitæ dominicæ secundùm occurrentem feriam. Rursum obsecra per Sanctorum, & præcipuè Dominæ nostræ intercessionem dicens, O pijssima Virgo mater Dei & Saluatoris nostri, tu quæ es sanctissima, humillima & benignissima supra omnes Sanctos cœlestis curiæ; & inclinas aurem tuam vt exaudias orationes seruorum tuorum & semper es iuuare parata: si tu Domina dignaris inclinans te ante diuinam maiestatem orare pro me, qui sum supra modum peccator

super-

superbissimus & cunctis deterior peccatoribus : tecum pariter ô Domina inclinabitur tota cœlestis curia dicens: Inclina Domine aurem summæ pietatis tuæ ad supplicationes sanctissimæ Genitricis tuæ , dignissimum namque est, vt

eius { *Intuitu,*
Intercessu,
Affectu. }

tribuatur { *Gratia & benedictio miserabili & perdito,*
Cura & medicatio ægro,
Venia & remissio reo. }

O pientissima Virgo, si ego sum indignus, tu Domina dignissima. Si ego superbissimus, tu Domina humillima. Si ego immundus, tu mundissima. Si ego fœtidissimus , tu fragrantissima. Si ego carnalis & libidinosus, tu Virgo purissima. Si ego peccator nequissimus, tu Sanctissima. Ex omnibus igitur præcordijs meis te supplico per vniuersos dolores quos feruentissimo amore pro tuo dulcissimo Filio pertulisti,

listi, digneris pro me miserabili & derelicto interuenire & supplicare. Per fugam Ægypti. Per amissionem dilectissimi Filij tui in illo triduo, quo inter Doctores demoratus est in templo disputans. Per illum dolorem, quem habuisti, cùm suam mortem & passionem tibi in Bethania prænunciauit: Per illud amarissimum verbum, quod in cruce te alloquens dixit: *Mulier, Ecce filius tuus.* Per fellis & aceti amarissimum potum ei subministratum. Per latus pretiosum mucrone diræ lanceæ perfossum. Per eius preciosissimi corporis in sacrosancta brachia tua descensum, vt mihi dignetur dimittere omnia peccata mea: largirique in præsenti vita gratiam, & in futura æternam suam gloriam. Et his peractis conuertere ad Sanctos, videlicet:

Feria secunda, ad omnes Angelos generaliter, & ad Angelum custodem specialiter, qui in magna deuotione & reuerentia tibi habendus est, & offer ei quotidie aliquam deuotam ora-

tionem, Sancto quoque cuius festum illo die celebratur.

Feria tertia, vt supra dictum est ad Dominam nostram & ad sanctos Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Euangelistas & discipulos Domini; accipiendo vnum eorum pro principali aduocato, cum Sancto qui illo die celebratur.

Feria quarta, ad Dominam nostram & ad sanctos Martyres.

Feria quinta, ad Dominam nostram & ad Confessores.

Feria sexta, ad dolorosam & amarissimam Domini Passionem.

Sabbato, ad Dominam nostram cum vniuerso Choro Virginum.

Die dominica, ad beatissimam Trinitatem, eam supplicans, per suam omnipotentiam & per sapientiam Filij, & per bonitatem Spiritus sancti, considerans immensam Dei altitudinem, & mirabilem eius super filios hominum dispensationem. Et cum hoc modo diuinam imploraueris misericordiam, dilata

lata animam tuam adorans, magnificans, & gratias agens pro susceptis beneficijs, & signanter pro beneficijs illius diei, & contritione & deuotione, & pro alijs donis tunc receptis dicens: O super summè Domine anima mea te adorat, magnificat, & gratias impendit pro tot & tantis muneribus à tua largiflua magnificentia receptis. Ex totis præcordijs meis, tuæ me dedico pietati. Et his dictis post trinam pectoris tunsionem dic ter hæc verba: *Deus propitius esto mihi peccatori*: atque exurgens sta in tuis pedibus cum ingenti reuerentia, & dic Psalmum: *Laudate Dominum in Sanctis eius.* vel Psalmum: *Lauda anima mea Dominum.* vel Psalmum: *Benedic anima mea Dominum*; vsque ad versum, *Renouabitur vt aquila iuuentus tua*, cùm *Gloria Patri*, & *Pater noster*, & *Aue Maria*, dicens in fine; *Et ne nos. Sed libera nos. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat.* Oremus: *Deus ad quem dignè laudandum.* vel de Trinitate; *Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti*

disti famulis tuis. Et hoc modo finitur exercitium huius *via purgatiua.*

Debes tandẽ aduertere, quòd quamuis quælibet istarum trium viarum habeat nomen determinatum, & proprium modum procedendi, non propter hoc æstimes quin in earum qualibet, seorsum te exercitans in omnibus simul tribus, diuina præuentus gratia, valeas exerceri: scilicet *purgatiua*, *illuminatiua* & *vnitiua*; tuas miserias recognoscens, gratias agens: & ad adorandum & magnificandum Dominum, animam tuam dilatans. Et caue ne finito præfato exercitio, statim diffundaris: sed pro viribus stude conseruare cor tuum in sua virtute & vigore, ne vaga vel fluida cogitatione aut vana lætitia dissoluaris: & sic anima tua lucrum perdat compunctionis dans locum vanis & fluidis cogitationibus, sed stabilire cura cor tuum in vita Domini, secundùm meditationem eius in illa die vel in aliqua alia materia sancta deuotionis excitatiua.

QVID

QVID FERIA TERTIA POST *matutinos ſit meditandum.*

CAPVT XIII.

FRATER dilectiſſime in oratorio poſitus & crucis ſignaculo inſignitus ſpiritu ad te reuocato, prout ſupra *feria ſecunda* diximus, forma meditationem circa mortem hoc modo. Et vt ſemper eius horam habeas ſuſpectam,

Cogita quomodo improuiſa veniet, nam ſicut fur, ita ventura eſt: cum eam minus ſuſpicatus fueris: cum minus fueris præparatus, cum maior tibi fuerit viuendi fiducia, cum multa facere propoſueris.

Et verſa & reuerſa accuratiſſimè in corde tuo modum & ordinem quo ad mortem tendimus: & interdum ac ſi ſtatim eſſes moriturus: & ſic profundius ſenties ſequentia.

Quomodo mortem præcedet quædam grauiſſima infirmitas, & quomodo huius languoris cæteræ infirmitates ſunt nuncij.

Languoris grauitatem. Conſidera terrorem naturalis inclinationis non mori ſed permanere vehementer affectantis.

Quomodo cum iam tibi tranſitus tuus ab hac vita innotuerit, indicantibus tibi hoc medicis, vel te hoc in teipſo prognoſticante; quantus erit tunc clamor conſcientiæ, quantus remorſus, quia cum potuiſti, non te diſpoſuiſti, tunc omnia peccata tua ad memoriam tibi reuocabuntur.

Quanto pro eorum ſingulis paſſionibus quas non ſuperare curaſti, dolore cruciaberis.

Si in tali mortis eſſes conſtitutus articulo, & vitijs & concupiſcentijs aſtrictus, quantum vnum annum, vel ſaltem vnam horam appeteres ſanitatis.

Quomodo cum ad illam perueneris horam, ſi tempus præteritum ad æternitatem ad quam es tranſiturus comparaueris, quàm breue tibi videbitur. Tota vita tua tibi ſomnium fuiſſe videbitur. Et omnes dies tui erunt tunc tibi

ac ſi

ac si per modicum spacium, videlicet vnius miliaris perambulasses.

Quantus tibi erit dolor, cum te propter momentaneam & minimam delectationem, æterna & ineffabilia amisisse gaudia lugebis.

Quam amarissimum erit diuortium, cum auulsus eris ab his rebus, quas hic malè amasti, scilicet ab honoribus, & status celsitudine, ad quem hic totis viribus inhiasti, & à delitijs quibus tam auidè adhæsisti, & similiter de alijs multis similibus.

De dispositione morientis, quomodo corpus nigrescit, rigescit, & caligant oculi.

Quomodo dæmones ibi assistunt tanquam rugientes leones præparati ad escam, animam præstolantes.

Quomodo misera anima eius exitu instante de corpore, incipiet anxiè considerare regionem illam sibi incognitam ad quam tendit, & quot dæmones eam præstolantur. Quàm inuita à corpore egredietur, & quàm libenter, si pos-

posset, ad illud regrederetur, non tamen potest, quia omnes portæ sensuum sibi clausæ sunt, itaque cogitur inde exire & per medios dæmones transire.

Quomodo tunc spiritus singulorum vitiorum ad eam concurrent: quærentes singuli quod suum est, spiritus superbiæ superbiam, spiritus luxuriæ luxuriam, itaque vnusquisque illorum immundorum spirituum quæret quod suum est.

Postremò quomodo anima de corpore egressa mox ante tribunal iudicis statuetur, tunc sententiam receptura irreuocabilem, & vbi lignum ceciderit, ibi erit in perpetuum.

Aduerte quomodo tumulo cadauer traditur & perpetuæ obliuioni, hospes enim vnius noctis fuit in hoc mundo, & abijt & perijt memoria eius de terra.

Hoc modo per contrarium meditationes formare potes de morte iustorum. Nam iusti præcognoscentes se de hac vita migraturos: valdè lætantur suę testimonio conscientiæ: & quia se per mor-

mortem vident ab huius vitæ miserijs liberari, sed & quia hic carnalibus non fuerunt illecti concupiscentijs vel alijs; non dolent hinc egredi.

Et post horum vel aliquot eorum meditationem, prout noueris sufficere ad compunctionem & deuotionem excitandam: assume personam rei vel serui, qui Dominum suum offendit: & humilitatis & doloris affectu forma orationem ex intimis cordis tui, sicut supra dictum est; recognoscensque tuam miseriam postula misericordiam dicens: *O Domine bone, pulcherrime, dulcis, misericors:* miserere huius peccatoris; quem pretioso sanguine Filij tui redemisti. Et his dictis implora misericordiam nostri Redemptoris, ponens inter te & Deum pretiosam suam mortem & passionem dicens vt supra: *O Domine*, per sanctam passionem pretiosissimi Filij tui, qui pro me in ligno crucis immolatus est: propitius esto mihi peccatori. Et post hæc conuerte tuæ meditationis oculum ad Dominam nostram postu-

lans auxilium ab ea, sicut supra est expositum, deinde ad Sanctos illius feriæ, & specialiter ad Sanctum cuius solemnitas illo die agitur. Et tandem adorans, magnificans gratiasque agens tuum terminabis exercitium secundùm ea, quæ fuerunt dicta in fine *secunda feria*.

DE HIS QVAE POST MATVTInorum expletionem Feria quarta sunt meditanda.

CAPVT XIV.

IGITVR *feria quarta* ad oratorium veniens, postquam te signaculo crucis insignieris, spiritumque recollexeris, secundùm quod *feria secunda* diximus: forma meditationes circa pœnas inferni hoc modo:

Debes frater considerare pœnas inferni, ipsumque infernum secundùm aliquas similitudines, quas Sancti in hac materia assignant.

Considera quoddam teterrimum chaos, quendam locum sub terra tanquam quen-

quendam profundissimum puteum totum ignitum.

Ciuitatem quandam horribilissimam & maximam, tenebrosam, flammis teterrimis & terribilibus succensam & ardentem, vbi commorantes, validos emittunt clamores, vlulatus, & omnes miserabiliter ac inconsolabiliter plangunt præ dolorum magnitudine & numerositate, nec est lingua mortalis, quæ eos sermone explicare valeat.

Per has & similes figuras inexplicabilem pœnarum acerbitatem. Nam vt B. Augustinus dicit, tantum ignis inferni ab isto igne distat, quantum verus distat ab igne depicto. Et idem considera circa algorem & fœtorem. Acerbitas pœnarum claré patet in stridore dentium, gemitibus, planctibus & blasphemijs, quas in Deum inferunt.

Pœnarum multiplicitatem, ibi est teterrimus ignis qui nunquam extinguitur, intollerabilis algor, intollerabilis fætor, palpabiles tenebræ, ibi omnes

sensus incessabiliter cruciabuntur. Visus, in terribili dæmonum aspectu. Auditus in gemituum, fletuum, & clamorum auditione.

Miserabilem societatem & tortorum immanissimam feritatem: sunt enim absque vlla pietate, neque in torquendo lassescunt, neque ad misericordiam vnqnam inclinantur, sed insultantes eis quos cruciant, dicunt. Vbi est nunc vestræ gloriæ claritas, vbi status vestri sublimitas, vbi superbia, vbi deliciæ? & sic de alijs vitijs.

Quomodo in omnibus membris damnati vexantur: sed in his acerbius quibus deliquerunt.

Pœnas interiores scilicet conscientiæ remorsum & vermem, qui nunquam morietur. Quis igitur sufficienter contemplari poterit, quantum reprobi ibi crucientur? eò quòd in hoc mundo viuentes modicis, & quasi momentaneis laboribus huius vitæ, illos acerbissimos & nunquam finiendos, euadere non curauerunt, cum potuerunt.

Inte-

Interiores passiones quantum in ipsis regnabunt. Erunt enim vltra quam dici potest iracundi & inuidi sicut canes rabidi , recordabuntur quidem præteritorum peccatorum & præcedentium delitiarum ad supplicioruni augmentum , & lamentantes dicent : Quid profuit nobis superbia, quid luxuria, quid cupiditas, quid gloria temporalis, quid carnis oblectamenta?

Pœnarum diuturnitatem , quarum nullus est finis neque per millia millium annorum, quia ibi nulla est redemptio, & per consequens neque finis.

Frater igitur dilectissime, conscientia tua præmissis meditationibus stimulata, conuertere Dominum dicens in corde tuo, O altitudo sapientiæ & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia tua. O Domine, quot cruciantur in inferno pro vno solo peccato? Et ego qui tot & tanta commisi, quantarum sum reus pœnarum? Iustissime reus sum damnationis æternæ, obnoxius enim sum omni supplicio & indi-

indignus omni beneficio. Itaque his verbis aut similibus ex intimis præcordijs prolatis, humilia coram Domino animam tuam ante cuius es conspectum. Nam cùm orationi intendis, firmiter debes credere te esse coram Domino, & quo te magis mortis æternæ reum iudicaueris, & intra te humiliatus fueris, eo citius absolutus eris, & in altiori statu subleuaberis. Itaque dolore compunctus erige per spem animam tuam, & fiducia veniam consequendi: deuotè forma orationem in intimis cordis tui assumens personam rei, & humilitatis & timoris affectu, tuas calamitates & miserias recognoscens implora diuinam misericordiam, & age gratias, eius contemplans beneficia, secundùm quod dictum est in alijs ferijs.

IN

IN QVIBVS MEDITATIONIBVS *debet Religiosus exerceri Feria quinta post matutinalem Synaxin.*

CAPVT XV.

FERIA *quinta* constitutus in loco orationi deputato, armans te sacro crucis vexillo, collecto spiritu sicut patuit *feria secunda*; sic formabis meditationes circa finale iudicium.

Attende, Quantus erit terror, cum illam Archangeli tubam, & illa tam terribilia signa tonitruorum, & fulgurum audient, & videbunt peccatores. Turbabuntur horrore terribili vltra quam dici potest.

Iusti iudicis iram implacabilem: qui veniet contra eos qui eum offenderunt, & quantum illi reprobri terrebuntur.

Amarissimum illud diuortium: cum iusti humiles & mansueti ponentur à dextris, superbi autem inuidi & luxuriosi à sinistris; nunquam de cætero coniungendi.

Quan-

Quantus tremor, quantus terror, quanta admiratio erit tunc ſuperbis & elatis, cum ſe humiliatos, abiectos, pauperes, viles & deſpectos viderint, & quos viles reputabant in gloria, à dextris Chriſti aſtare conſpexerint? vnde & præ dolore intra ſemetipſos dicent: Iſti ſunt quos aliquando habuimus in deriſum. Et è contrario, Iuſti ſtabunt in magna conſtantia, aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt.

Quomodo ibi omnium operum & cogitationum eſt reddenda ratio. Illic Ieruſalem ſcrutabitur in lucernis, hoc eſt, illi qui nunc videntur ſancti, ibi examinabuntur, & quicquid in eis latebat, illic clarè patebit, teſtes erunt Angeli & dæmones, qui oſtenſuri ſunt nobis, quæ fecimus mala, tempus pariter & locum. Propria quoque peccata & totus mundus peccatores accuſabunt.

Quomodo Chriſtus inſignia paſſionis ſuæ oſtendet: & malis ſuæ incarnationis

tionis beneficia improperabit, quia eum contempserunt.

Illam tam terribilem & irreuocabilem sententiam, cum dicturus est: *Ite maledicti in ignem æternum.*

Dulcissimum conuiuium æternæ cœnæ; ad quam vocandi sunt iusti illis suauissimis verbis: *Venite benedicti Patris mei percipite regnum, quod paratum est vobis ab origine mundi.*

Quantùm Deo placent opera misericordiæ & pietatis: cum sola ea Christus Redemptor noster in iudicio allegare videatur.

Quomodo iusti ibunt in vitam æternam; mali autem ad æterna tormenta. Et ista duo loca, scilicet *Paradysus* & *Infernus*, propter interpositum magnum chaos, in æternum permanebunt diuisa. Stimulata igitur frater conscientia tua per suprapositam meditationem, verte cor tuum ad Dominum, & dices: O Domine quis euadere poterit illud tam iustum, & tam tremendum iudicium? *O Domine non intres in iudicium.*

cium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Et per hæc verba vel similia, forma orationem vt supra patuit.

QVAE COGITANDA SVNT FEria sexta post matutinorum officium.

CAPVT XVI.

POSTQVAM *feria sexta* ad oratorium veneris,& te crucis signo munieris, collecto spiritu,prout supra dictum est *feria secunda*, forma tuas meditationes,quomodo scilicet Redemptor noster in horto orabat: & ac si ibi præsens esses.

Debes considerare, quomodo consummatâ cœnâ in Hierusalem in cœnaculo in monte Sion egressus est cum Discipulis suis in hortum.

Cum quanta eos benignitate alloquitur dicens: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.*

Quomodo est auulsus ab eis, & sciens omnia quæ super eum ventura erant,

erant, se muniuit armis orationis.

Quomodo in agonia positus, fuit in eo tantus dolor & timor in parte sensitiua, vt per omnia corporis membra sanguinei sudoris guttæ scaturient: insinuans per huiusmodi sudorem, magnitudinem internorum dolorum & anxietatum.

Quot, & quanti fuerint dolores, & eorum causæ & acerrimi doloris gladij, cor suum transfigentes: quorum omnium causa fuerunt Electorum præcedentium, præsentium & futurorum, quæ omnia ipse clarius, apertius, & distinctius vidit, quàm aliqua mens humana aliquid valeat cognoscere.

Quomodo ibi satisfecit Patri pro iniurijs sibi illatis: pro singulis electorum peccatis, infinitam ei offerens satisfactionem, scilicet infinitum dolorem & passionem sustinens pro vnaquaque Patris sui offensa.

Quomodo tunc præsentata fuerunt ei omnia peccata tua, vsque ad minimum

mum veniale singillatim: & quantum pro eorum singulis assumpsit dolorem: Patri pro te abundantissimè satisfaciens.

Conditiones quæ in eo fuerunt, ex quibus tam incomparabiles dolores oriebantur.

Primam conditionem, quia erat Filius Dei: & ideo vehementer dolebat de offensis Patris.

Secundam, quia erat pacis Mediator inter Deum & homines, & quantò pacem diligebat: tanto de inimicitia & ira Dei contra homines ex peccato exorta dolebat.

Tertiam, quia erat animarum sponsus, & earum pulchritudinem ardenter amabat, vnde propter eam fuit doloribus plenus.

Quartam, quia erat gratiæ Reparator: quæ per peccatum fuerat destructa.

Quintam, quia erat vniuersalis Redemptor, & oportebat ne peccatum maneret impunitum, vt prò omnibus diuinæ iustitiæ solueret & satisfaceret.

Acer-

Accerrimos doloris gladios cor eius transfigentes.

Debes considerare primò, videns Gloriæ suæ regnum diuersis peccatis ita expoliatum; & quam rari illud erant ingressuri.

Secundò, videns gratiam multiplicibus peccatis dest uctam in animabus: & suam sacrosanctam passionem paucissimis profuturam. Nam cum ipse esset ipsamet gratia, dolebat de peccatis tanquam sui destructiuis.

Tertiò, propter nostram ingratitudinem in quantum considerabat peccata illorum, qui post cognitionem tam inextimabilis redemptionis, non verentur ad peccata redire, eum in seipsis denuò crucifigentes.

Quartò, videns ianuas inferorum patulas, & omnes reprobos damnatos; & vsque ad finem mundi damnandos.

Quintò, cum nudè clarè ac distinctè omnes dolores, opprobria & improperia, quæ continuò erat passurus, fuit intuitus.

Sextò,

Sexto, cum ei illic fuerunt præsentati omnes suæ Sanctissimæ Matris, & omnium Discipulorum suorum dolores, ac vniuersæ Martyrum omnium cruces, & cæterorum labores Electorum, quæ vsque ad finem mundi propter eum erant passuri, omnes enim animam suam transfixerunt.

Acerbitatem dolorum ex suarum viuacitate potentiarum, excedunt enim omnem mensuram, qui fuerunt longè plures & maiores, quàm nos intelligere valemus.

Suam infinitam misericordiam ex parte nostri: & ex parte Dei tam copiosam redemptionem & satisfactionem.

O durissimum cor, quantum malum erit tibi in nouissimo tempore, si ad tot amoris insignia nequis frangi, & totum per amorem resolui, & tot vinculis allectiuis non potes à tua duritia euelli.

Agitatâ igitur frater conscientiâ tuâ per præmissam meditationem, verte ad Dominum oculum mentis tuæ, procidens

dens ante suos sanctissimos pedes: petensque indulgentiam omnium peccatorum tuorum, & ingratitudinis, & frigiditatis hactenus à te habitarum, proponensque de cætero calescere ad tantum amoris ignem dicens cum Propheta: *Memoria memor ero, & tabescit in me anima mea.* scilicet propter ea quæ dicta sunt. Et sic prostratus non sinas eum donec benedicat tibi, cætera fiant sicut præcedentibus ferijs.

DE MATERIA MEDITATIONIS Sabbato post matutinalem Synaxin.

CAPVT XVII.

S*Abbato* in oratorio positus, ac crucis vexillo insignitus, spiritu ad interiora reuocato, vt patuit *feria secunda*, forma tuas meditationes, considerans maximos dolores Dominæ nostræ hoc modo. Attende igitur quod si eius filius cupis esse & eam tuam Aduocatam, oportet te condolere ei, quæ omni tempore vitæ suæ fuit plena doloribus, an-

gustijs, laboribus, & afflictionibus, tota quippe eius vita fuit quoddam dolorosum martyrium.

Attende quem habuit dolorem, cum vidit suum benedictum Filium in præsepio vagientem præ frigoris asperitate, nil habens quo eum operiret.

Idem in *circumcisione*, & in eo quod Simeon ei prædixit, quòd suam illius animam gladius esset transfixurus. In *fuga AEgypti*. In *triduo* illo quo eum quærens, tandem inuenit in templo, & in toto eius vitæ decursu; videns eum fame, & alijs inopijs vexari: neque valens ei subuenire.

Cùm vidit eum sæpè plorantem: cum quo & ipsa lugebat.

Cùm vidit eum ex itineribus fatigari fame, & siti cruciari, & docentem contemni vilipendi, & blasphemari, & ad comprehendendum obseruari. Nunquid hæc non fuerunt ei immanissima martyria? Reuera sic.

Cum toties audiebat eum de morte & passione sua loquentem, si enim Petro

& a-

& alijs discipulis erat tam graue eum de passione sua loquentem audire, quid putas dicendum de Matre, quæ eum tam tenerrimè diligebat?

Cùm cognouit eum à Iuda fuisse venditum, à Iudæis comprehensum, & à discipulis derelictum.

Cùm vidit de iudice ad iudicem trahi: & mortis sententia in eum data crucem in humeris baiulare.

Attende quem habuit dolorem, cùm vidit eum in cruce, & audiuit eum loquentem transfixo corde, doloris magnitudine sui dilectissimi Filij, & in agonia positum vidit expirare. Et cùm de cruce depositum in suis sacrosanctis vlnis est intuita mortuum & tam dirè vulneratum. Et cùm conspexit eum tumulari, magnitudinem suorum tunc dolorum non est lingua quæ possit depromere.

Manens in cœnaculo cum Ioanne & Marijs & alijs Discipulis, qui postea superuenerunt, quomodo erant supra modum tristes & afflicti propter mor-

tem & passionem Domini die hesterna celebratã; & ac si ibi adesses, intuere diligenter quàm mœstum est videre quod Domina mundi, & Principes diuini exercitus, sic sint reclusi in quadam domuncula, pleni timore, amaritudine, & dolore.

Cùm ad inuicem loquebantur magnis fletibus & singultibus.

Cùm Discipuli aderant pleni pudore & confusione, eò quòd eum dereliquerant, & præcipuè Petrus qui eum negauerat, omnes percutientes pectora sua, postulantes sibi à Domina veniam præstari.

Cùm eos verbis consolatorijs consolabatur, & confortabat dicens: Magister bonus, & Pastor fidelis discessit à nobis, & ecce mansimus sicut orphani, sed firmiter expecto nos citius eum rehabituros. Vos scitis quàm benignus est Filius meus, & quantum vos diligebat, non dubitetis quia benè reconciliabimini ei, & libenter remittet omnem offensam. Tantus autem per-

missio-

missione Patris fuit furoris impetus contra eum, & ita præualuit malorum audacia, quòd non potuissetis eum iuuare etiam existentes cum eo: & ideo nolite turbari. Et quàm verecundè respondet Petrus dicens: Verè Domina ita est vt dicitis, nam & ego qui tantam de meipso confidentiam habebam, tanto in atrio Caiphæ fui timore percussus, vt vix crederem me euadere posse: & eum negaui, nec fui memor verborum quibus hoc prædixerat mihi, quousque me respexit.

Conscientia igitur frater tua, per præcedentem meditationem stimulata conuertere ad Dominum, petens ab eo veniam omnium peccatorum tuorum, quibus toties eum negasti, quoties in eum deliquisti, & ad Dominam nostram cum omnibus alijs Sanctis sicut fuit præmissum, accede.

QVAE MEDITATVRVS EST Exercitator die Dominica expleto matutinorum officio.

CAPVT XVIII.

Dominica die, postquam ad locum orationi assignatum accesseris, & te armis salutiferæ crucis munieris reuoca ad te spiritum tuum eo modo quo superius fuit dictum, & forma meditationes tuas de cœlesti Gloria hoc modo: In primis

Contemplare illum mirabilem locum, scilicet cœlum empyreum sic appellatum propter suum admirabile lumen, hoc autem debes speculari per quasdam similitudines imaginarias à Sanctis inuentas, vt hoc capere possimus.

Illum locum qui est sicut quædam magna ciuitas, ex auro purissimo gemmisque preciosissimis mirabiliter constructa, singulæ eius portæ sunt ex singulis margaritis.

Quòd in ciuitate illa intrinsecus est cam-

campus speciosissimus omnium florum qui excogitari possunt, pulchritudine decoratus: ibi lilia, rosæ, & cætera florum genera tam suauissimæ fragrantiæ, vt nullo linguæ officio explicari queat, quæ nunquam marcescunt. Ibi semper est amœnissima æstas, fragrantissima odorum suauitas.

Illuc æternarum deliciarum habitaculum penitus vnius moris, & absque vlla dissensione, in quo Sancti æternaliter habitant, continens in se omne quod delectare potest.

Quantum illic erit gaudium, semper videre Beatissimam Trinitatem, in qua relucet omnis pulchritudinis, dulcedinis & bonitatis exemplar, in qua visione omnia scibilia cognosces, omnia concupita possidebis, in ea enim beatus eris.

Quantum est gaudium quo ibi perfruuntur Beati, gaudent enim fœliciter in perfecta, & præclara contemplatione diuinæ claritatis, & gaudent dulciter in fruitione sapidissima diuinæ Boni-

tatis, gaudent æternaliter in possessione securissima diuinæ Maiestatis, non enim timent eâ vnquam priuari.

Visionem humanitatis Redemptoris nostri, quomodo ille qui quondam in hoc exilio visus est pauper, humilis, & abiectus, illic videbitur vt Deus altissimus, & homo verus.

Gaudium quod ibi tibi erit ex consortio Virginis Mariæ Dominæ nostræ, & omnium Sanctorum, scilicet Apostolorum, Martyrum, Virginum & Confessorum, ita enim de gaudijs eorum gaudebis sicut de proprijs.

Dotes quibus corpus tuum beatificabitur, scilicet immortalitatem, impassibilitatem, agilitatem, & claritatem.

Dotes animæ, scilicet plenitudinem scientiæ, iustitiæ, & lætitiæ.

Quàm multa alia magna & ineffabilia ex his principalibus dotibus consequeris, videlicet securitatem, vt iam non timeas eijci, neque aliqua tentatione vinci, quia nullam experieris; habe-

habebis summam libertatem, sanitatem, voluptatem, amicitiam, honorem & concordiam, & breuiter omnia colligendo; habebis quicquid volueris, & quod nolueris non habebis. Vnde, frater, tua conscientia huiusmodi amoris stimulis agitata, dole vehementer, te tuis sceleribus ab hoc tam mirifico tabernaculo elongasse, & tuos defectus recognoscens conuertere ad Dominum ex toto corde tuo dicens: O Domine trahe me pôst te, & curram in odorem vnguentorum tuorum. Et eodem modo orans, conuertere ad Redemptorem nostrum, & ad eius Genitricem Dominam nostram, & post implorationem suæ misericordiæ, & gratiarum actionem fac finem exercitij tui, eodem modo quo diximus *Feria secunda.*

QVANTO EST TEMPORE *manendum in præfata via purgatiua, & quomodo valet cognoscere quis se esse purgatum.*

CAPVT XIX.

DIximvs in superioribus de via purgatiua, per quam nouus Christi discipulus disponitur ad adeptionem optati finis, qui est gradatim ascendere ad vniendum animam cum Deo, quod est vera sapientia, & quod oportet eum studiosè in ea assuefieri. Vbi autem in hoc assuefactus fuerit exercitio scilicet per spatium vnius mensis, vt dicit Henricus de Palma *in sua mystica Theologia*; progrediatur vlterius amori cœlestium intendens, quod fit per exercitium secundæ viæ, quæ dicitur *illuminatiua*, eò quòd cor illuminat per motosam diuinorum beneficiorum considerationem. Et quamuis sit magnus peccator, non vereatur à Domino petere sui amoris incendium, quia in hoc nulla est

la est præsumptionis culpa. Cùm enim per præfatum temporis spatium Saluatoris pedes fuerit osculatus suorum amarâ recordatione peccatorum, dignè potest accedere ad manuum oscula, per diuinorum beneficiorum consideratio- nem, quod tamen intelligendum est, si ita studiosam custodiam adhibuerit vitæ suæ, quòd non habeat aliquid iugiter purgandum. Et ad cognoscendum, an sit purgatus: debet diligenter considerare, vtrum hæc tria fueris adeptus, scilicet:

Strenuitatem	contra	*negligentiam.*
Seueritatem	contra	*concupiscentiam.*
Benignitatem	contra	*nequitiam.*

His enim tribus habitis conscientia fit bona, munda, & recta. Et vt ista facilius valeant intelligi, ponendæ sunt hic earum definitiones, quas ponit S. Bonauentura in Tractatu quodam, qui dicitur, *Paruum bonum.*

Strenuitas, est quidam vigor animi excutiens omnem negligentiam, & disponens animam ad faciendam bona opera

Vigilanter,
Confidenter,
Eleganter.

Seueritas, est quidam vigor animi restringens omnem concupiscentiam, & habilitans animam, ac feruentem reddens eam, ad amorem; scilicet,

Asperitatis,
Paupertatis,
Vilitatis.

Benignitas, est quidam dulcor animæ, excludens omnem nequitiam, scilicet omnem iracundiam, inuidiam & accidiam, & habilitans animam, ad

Beneuolentiam,
Tolerantiam,
Internam lætitiam.

Et hic est finis, & terminus *viæ purgatiuæ*, secundùm viam meditationis, nam omnis conscientia munda læta est & iucunda. His tribus adeptis promptus est animus vt sursum tendat, & per ista cognoscere poterimus terminum nostræ purgationis.

SYLLABVS CAPITVM SECVNDÆ PARTIS.

SECVNDA PARS,

De via Illuminatiua.

QVOD ACCEDENS AD EXERcitium viæ illuminatiuæ *eſt prius purgandus & mundandus à ſuis peccatis per* viam purgatiuam, *vt ſplendores diuinæ lucis poßit capere.*

CAPVT XX.

HACTENVS diximus de *via purgatiua*, per quam purgatur conſcientia quæ facilius in corde recolligi, quàm ſcripto vel verbo doceri poteſt, per quam immediatè Dei ſeruus ad *viam illuminatiuam* aſcenſurus eſt: quæ ad illuminandum ordinatur, ſecundùm illud Prophetæ: *Beatus vir, cuius auxilium abs te aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum, in loco quem poſuit.*

Vbi

Vbi est notandum, quòd per lachrymas & gemitus *via purgatiua* mundatur anima à rubigine malorum operum: & hinc immediatè assurgit ad illustrationem per diuinæ lucis radios. Et hoc est conueniens ex parte recipientis, prout experientiâ videmus in materiali speculo, quòd si erugine vel aliqua alia re fuerit maculatum, non clarè apparet in eo facies in eo se speculantis, sicut quando est benè tersum & politum. Anima autem speculo comparatur: quia si se perfectè consideraret in seipsa, cerneret illum cuius imago ipsa est. Cùm enim ab ea abstergitur, quicquid in ea obscurum est, confestim eam illustrat ille spiritualis sol splendoribus suæ gratiæ, & bonitatis. Et quod plus est: quemadmodum radius huius materialis solis percutit fenestram non retrocedens sperans quando aperiatur ei, cui si aperitur, totam illuminat domum, quæ prius tenebrescebat: sic verus iustitiæ sol, cuius similitudinem gerit iste sol materialis, nihil aliud expe-

ctat immobiliter nostræ conscientiæ ianuam pulsans, nisi quod ei quoquo modo aperiamus & præstemus ingressum ad fœliciter quiescendum in anima nostra. Et sic anima spiritualiter illuminatur. Vnde cum anima nostra diuinis habet irradiari fulgoribus, oportet vt eis proportionetur, & conformetur, scilicet vt mundetur prius per *viam purgatiuam* à tenebris & sordibus peccatorum, vt conformis effecta speculo immaculato illius increatæ lucis radios capére valeat. Et quia iam assignauimus exercitia in quibus post matutinalem synaxim secundùm *viam purgatiuam* debes occupari, quæ ad præfatam animæ purgationem ordinatur: restat dicendum de exercitijs *via illuminatiua*, ad quæ aptius tempus est post completorium, secundùm quod dicit Bernardus, in hac hora debet religiosus examinare suam conscientiam & pro beneficijs gratias agere.

QVO-

QVOMODO AD TRANSEVNDVM ad viam illuminatiuam exercitator debet suam conscientiam examinare.

CAPVT XXI.

EGRESSVS à *completorio* non expedit tibi, diu extra cellam demorari, aut per signa vel verba dissolui. Vt enim dicit Bernardus, post completorium non debet monachus loqui quousque finita sit missa sequentis diei, nisi sit vrgens causa. Supradicta igitur hora, cellam ingressus, flexis genibus vel supra pedes stans, postquam te crucis vexillo armaueris, attrahens spiritum & inuocans Spiritum sanctum, dic sequentem antiphonam. *Veni Sancte Spiritus reple tuorum corda fidelium. Et tui amoris in eis ignem accende.* Et sequatur. Psalmus. *Deus in adiutorium meum intende*, totus dicatur. Nesciens antiphonam & Psalmum: dicat ter hunc versum. *Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum me festina.*

Post

Post hęc tene tibi diligenter capitulum; te examinans de

peccatis { *Negligentiæ,* *Concupiscentiæ,* *Nequitiæ.* }

ad quæ omnia alia possunt reduci.

Quantum ad negligentiam debes te examinare in nouem.

Si negligens fueris illo die: Cordis custodiendi, examinans te quid cogitaueris, dixeris, feceris.

Temporis expendendi.

Finis debiti intendendi, scilicet in omnibus operibus tuis, scilicet: Vtrum ea feceris principaliter ad honorem & gloriam Dei, ad quam omnia sunt referenda.

In oratione: Quomodo illa die diurnum expleueris officium; an tepidè vel deuotè: vel si aliquam prætermiseris canonicam horam, vel aliquid de tuis solitis exercitijs.

In lectione.

In bonorum operum executione. In his enim tribus debes diligenter te

exer-

exercere, & cordis tui agrum excolere, vt possit bonum fructum dare in tempore suo. Et vnum horum sine alijs non sufficit.

Ad dolendum de iniquitatibus.
Ad resistendum tentationibus.
Ad proficiendum in virtutibus.

Debes enim summopere
- *Deflere culpam commissam,*
- *Repellere tentationem diabolicam,*
- *Proficere de vna virtute in aliam,*

vt sic possis peruenire ad terram promissam. Nota benè ista nouem quæ diximus, pertinere ad peccatum negligentiæ.

Circa concupiscentiam, debes cogitare si viuit in te
- *Concupiscentia voluptatis,*
- *Concupiscentia curiositatis,*
- *Concupiscentia vanitatis.*

Primò cogitare debes *concupiscentiam voluptatis,* quæ tunc viuit in te, si fuerit in te

appetitus
- *Dulcium,*
- *Mollium,*
- *Carnalium.*

hoc

Hoc est si quæris:

- *Cibaria saporosa*,
- *Vestimenta delitiosa*,
- *Oblectamenta luxuriosa*.

Quæ omnia non solum est reprehensibile appetere cum consensu, sed etiam homo debet ea respuere primo motu.

Secundò te debes examinare de *concupiscen*-*ia curiositatis*: si viuat vel vixerit in te, hoc autem deprehenditur,

cùm appetis
- *Scire occulta*,
- *Videre pulchra*,
- *Habere chara*.

In omnibus his est vitium auaritiæ & curiositatis, hoc autem multum reprehensibile est in viro religioso.

Tertiò te debes examinare de *concupiscentia vanitatis*, quæ tunc viuit in te: si habueris

appetitum
- *Fauoris*,
- *Laudis*,
- *Honoris*,

quæ omnia vana sunt, & hominem vanum reddunt, & ita fugienda sunt sicut concupiscentia mulierum. Et de omni

tali

tali debet cōſcientia arguere cor tuum. Attende benè hæc quæ pertinent ad peccatum concupiſcentiæ.

Circa nequitiam debes te examinare ſi in te viuit vel aliquando vixerit:

ſcilicet { *Iracundia,* / *Inuidia,* / *Accidia.* }

quæ faciunt hominem nequam.

Primò eſt cogitanda *iracundia nequitia,* quæ conſiſtit:

In { *Animo,* / *Signo,* / *Verbo.* } vel in { *Corde,* / *Facie,* / *Clamore.* } vel in { *Affectu,* / *Affatu,* / *Effectu.* }

Secundò cogitanda eſt *nequitia inuidia,* quæ in aliena { *Proſperitate tabeſcit,* / *Aduerſitate hilareſcit,* / *Mendicitate refrigeſcit.* }

Tertiò recogitanda eſt *nequitia accidiæ:* ex qua

oriuntur { *Suſpiciones malignæ,* / *Cogitationes blaſphemæ,* / *Detractiones iniquæ.* }

Omnis enim talis nequitia admodum deteſtanda eſt. Et hoc modo examinata con-

conſcientia tua, ſi te culpabilem inueneris, compunge te ante Deum, & ablue peccatorum tuorum ſordes: purificans lachrymis conſcientiam tuam, ac proponens in corde tuo confiteri, ſi quid notabile repereris. Et attende iſtum modum examinandi prædictum, quem ideo protraximus, vt in confeſſione peccatorum tuorum tibi ſeruiat. Non enim oportet te tam prolixè ſemper poſt *Completorium* examinare, præcipuè ſi in tui cuſtodia peruigil fueris, quin potius breuiter te examinans quomodo diem illum expenderis: debes poſtulare tibi veniam à Deo, dicens generalem confeſſionem & Pſalmum, *De profundis.* pro negligentijs. Et hinc tranſibis ad moroſam & diligentem diuinorum beneficiorum conſiderationem In qua recordatione diuinis fulgoribus illuſtraberis: cumque te illuſtrari cognoueris, ignito affectu gratias age. Et vt plenius & perfectius Dei beneficia recolere valeas, per *Ferias* ea deſcribere volui, vt in ſequentibus apparebit.

DE

DE VIA ILLVMINATIVA *secundùm D. Dionysium.*

CAPVT XXII.

PVRGATA & tersa admodum speculi conscientia, vt supra diximus, tunc iam fit aptior & capacior diuini amoris, vt possit se transferre ad *viam illuminatiuam*, in qua incipit anima iam suum Dilectum cognoscere: in quem propter rubiginem peccatorum suorum aspicere non poterat. Tunc autem anima se interrogat, dicens: Quisnam est dilectus meus? Et ipsa respondet sibi dicens: Ille qui tot & tanta mihi contulit bona, à cuius si possibile foret, laudibus nunquam cessare deberem, sed ei semper gratias referre. Hanc *viam illuminatiuam* habuit Propheta, cùm in Psalmo dicebat: ***Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.*** Est tamen considerandum, quòd non debemus principaliter Deum diligere propter eius

eius beneficia, sed propter suam immensam bonitatem, & propter seipsum. Nam quemadmodum res non videtur propter lumen tanquam propter finem, sed tanquam medium per quod clarius videtur: sic *via illuminatiua* appellatur *illuminatiua*: quia accendit, prouocat & illuminat hominem ad dilectionem Dei. Vnde dicit Bernardus: *Tot bona contulit mihi Deus, quòd si ea attenderem, & si vnus rusticus mihi ea præstitisset, eum diligerem. Quid igitur rependam summo amatori de suis beneficijs? Reuera gratias referam, & ea quamdiu potero recolere non lassabor.* Et ne discurras per diuersas materias, sed vt valeas morosius diuina considerare beneficia, repetenda sunt hic quæ diximus in *Directorio* in Meditationibus *prima* & *tertia*.

DE

DE MODO QVEM PER OMNES *hebdomadæ ferias ad animæ irradiationem Religioſus debet habere in diuinorum beneficiorum recognitione., & pro eis gratiarum actione, ſecundùm viam illuminatiuam.*

CAPVT XXIII.

FEria *ſecunda* poſt *Completorium* diligenter conſidera creationis beneficium, dicens in vnoquoque ſequentium articulorum:

Gratias tibi ago ſuperſumme Domine Deus meus.

Qui ab æterno me prædeſtinaſti, & perpetua me charitate dilexiſti.

Qui tempore, quo tibi placuit, me creaſti vnam creaturarum tuarum nobiliſſimam, ſcilicet hominem, non enim me feciſti lapidem vel aliquid aliud huiuſmodi.

Qui ex parte corporis dediſti mihi membrorum integritatem, complexionis bonitatem, ſexus nobilitatem, liberans

berans me à multis miseriis, faciensque aptum ad tuum seruitium.

Qui ex parte animæ ad imaginem & similitudinem tuam me fecisti eam, tui capacem atque immortalem faciens: nec non multis naturalibus viribus & potentiis decorans.

Quia tempore conceptionis in vtero matris meæ mihi Angelum deputasti custodem, qui mihi innumera conferret beneficia.

Qui mihi parentes contulisti Christianos, & me Christianum non Iudæum, non agarenum aut paganum vel infidelem fecisti, & in tempore fidei Christianæ.

Itaque vbi hoc recognitionis beneficiorum expleueris exercitium, & secundùm hanc *viam illuminatiuam* gratias egerit, impone finem tuo exercitio: cum ingenti reuerentia adorans & glorificans Deum & dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori.* & Canticum: *Benedicite omnia opera Domini Domino.* vel, *Te Deum laudamus.* vel Psalmum, *Lauda ani-*

anima mea Dominum. & finito Psalmo dices: *Sit nomen Domini benedictum. Ex hoc nunc & vsque in seculum. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat.*

Oremus:

Gratias tibi ago Domine sancte Pater omnipotens æterne Deus, qui me dignatus es in hac die per tuam sanctam misericordiam custodire, concede mihi hanc noctem mundo corde & corpore sic transire, quatenus manè tibi gratum seruitium exoluere poßim, per Christum Dominum nostrum. Itaque apponens circa te studiosám custodiam, quiesce in lecto, & iubilans in corde tuo dic: *O Amator ardentißime, amor meus, gloria mea, Pater meus, spes mea.* Quando te diligam filiali amore? Quando te ex totis visceribus meis amplexabor? Et si hæc verba ex viscerali amore iterum & iterum, & sæpè geminaueris, experientiâ disces, quantum proficies, & ad quem gradum proueheris, & & sic capies somnum prædictis, vel similibus verbis iubilans.

Attende autem diligenter, quòd in hoc exercitio *viæ illuminatiuæ* non est festinanter meditandum vt totum percurras; sed in singulis articulis demorandum accendens amoris igne animam tuam, quousque in admirationem redigatur. Et si tempus orationi deputatum non sufficit nisi ad meditandum vnum solum articulum, non cures de alijs, nisi vt cursim eos mente pertranseas; & ita concludes tuum exercitium. Et hæc eadem regula obseruanda est in omnibus alijs exercitijs, non enim expedit, vt totum exercitium meditando festines transcurrere, sed si in illius primordijs deuotionis vel compunctionis gratia te Dominus visitauerit, claude te intra teipsum: & manè fixus conseruans in te illam gratiam, & dilatans cor tuum in feruidis affectionibus, & circa hoc expende totum tempus orationi deputatum, nec te per alia dispergas, si enim vis vlterius procedere, siue vt totum expleas exercitium, vel alia quacunque causa, continuo gratia deuotio-

uotionis vel compunctionis euaneſcet: nec poteris eam ad nutum rehabere. Et cùm te amore & deuotione ſenſeris ignitum, caue ne in fine exercitij facias proſtrationes vel accipias diſciplinas.

Feria tertia poſt *Completorium* de *beneficio gratificationis.*

Gratias ago tibi ſuperſumme Domine Deus meus,

Qui me dignatus es gratificare tuo dilectiſſimo Filio, non parcens ei, ſed illum pro me dans

in { *Precium,* *Exemplum,* *Socium.* }

Qui dediſti mihi Spiritum ſanctum

in { *Signum adoptionis,* *Priuilegium dilectionis,* *Annulum deſponſationis.* }

Qui dediſti mihi Sacramenta: primò dans mihi ſanctam Eccleſiam in refugium: vbi ſaluari poſſem à diluuio peccatorum, ſicut ſaluatus fuit Noë in arca.

Pro gratia baptiſmali, quâ

{ *Deletur originalis culpa,*
Reſtituitur innocentia,
Confertur iuſtitia. }

Pro Sacramento Confirmationis, cuius gratiam multi non ſunt adepti, per quod multa mihi contuliſti munera, & multa à me remouiſti mala.

Qui ad oſtendendum me gratificatum, & in tua gratia receptum, me tuo nomine vocaſti, ſcilicet Chriſtianum. Et hoc in tui memoriam conſtituens me filium & hæredem regni cœlorum. Itaque hoc exercitio huius *Feriæ* conſummato, cætera omnia facies, prout dictum eſt in fine *feriæ ſecundæ*, ſecundùm hanc *viam illuminatiuam.*

Feria quarta poſt *Completorium* de *Beneficio Vocationis.*

Gratias tibi ago ſuperſumme Domine Deus meus.

Qui poſt tam innumera beneficia à te recepta, te ſpreto, per diuerſa peccata ad creaturas conuerſum tam patienter ſuſtuliſti, tamque longanimiter expe-

expectaſti, neque me damnare voluiſti, neque me mori in tali ſtatu permiſiſti.

Qui toties & tam multipliciter errantem multis modis me reuocaſti.

Modo
- *Internis inſpirationibus,*
- *Aliorum admonitionibus,*
- *Scripturarum exhortationibus,*
- *Tuorum beneficiorũ collationibus,*
- *Præmiorum promiſsionibus,*
- *Suppliciorum comminationibus,*
- *Nec non alijs modis pluribus.*

Qui dignatus es auferre duritiam mentis meæ, dans virtutem voci tuæ & dans mihi bonam voluntatem, quæ eſt tuorum donorum præcipuum, & obſtacula meæ conuerſionis repuliſti.

Qui quotiens ad te volui conuerti, paternaliter ad ſimilitudinem illius filij prodigi euangelici, gaudenter me recepiſti: tuis amoroſis amplexibus me conſtringens: meque deoſculans, ac mihi primam ſtolam & primum annulum reſtituens.

Qui non ſolùm me eduxiſti de ſecu-

lo, sed me adunasti consortio sancto & reformato, & custodisti me à conuentu non reformato: dando mihi pœnitentiæ tempus, quod est valde preciosum, & gratiam ad merendum: ac remittens mihi per professionem quasi per alterum baptisma, vniuersa delicta mea. Post hæc fient cætera sicut præmissum fuit in fine *Feria secunda.*

Feria quinta post *Completorium* de *Beneficio Iustificationis.*

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus,

Qui dignatus es ita mutare voluntatem meam, vt opera pœnitentiæ, quæ mihi prius amara erant, essent mihi dulcia: & quæ mihi prius sapiebant: essent mihi insipida: dans mihi continentiam, quod valde insigne est donum.

Qui dedisti mihi constantiam & perseuerantiam, sine qua fieri saluus potest nemo: cum tam multi cœperint & non perseuerauerint.

Qui ne incœptis deficerem: mihi virtutem

tutem dedisti : & spem veniæ, gratiæ & gloriæ: de hac varietate consolationum internarum me certum reddens: dansque gratiam profectus, per odium præteritorum malorum, & per desiderium futurorum bonorum.

Qui ne in profectu lassatus succumberem, mihi mensam vbi reficerer & educarer præparasti : dans mihi Sacramentum preciosissimi Corporis & Sanguinis tui

in { *Viaticum peregrinationis,* *Sacramentum communionis,* *Sacrificium redemptionis.* }

Qui vt plenius possem iustificari & mundari, mihi vniuersa necessaria subministrasti : dans mihi sacram Scripturam & sanctos libros velut quoddam speculum, in quo defectus meos valeam cernere, & affectus accendere.

Qui dedisti mihi ornamenta & exercitia virtutum, quibus turpitudinẽ peccatorum meorum cooperirem. Et ne in iustificatione deficerem vel tepescerem, proposuisti mihi Sanctorũ exempla, qui-

bus possem in bono informari & excitari. His peractis, facito omnia alia sicut *Feria secunda* digessimus.

Feria sexta post *Completorium* de *Beneficio singularis dotationis*.

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus.

Qui mihi dedisti

in bonis naturæ { *Sensum capacem,* / *Memoriam tenacem.*

in bonis fortunæ { *Fortitudinem,* / *Pulchritudinem.*

in bonis gratiæ { *Purè credere,* / *Ardenter imitari.*

Qui alia innumerabilia bona mihi contulisti; nam

me { *Errantem reduxisti,* / *Ignorantem instruxisti,* / *Iacentem erexisti.*

Qui mihi singularem meditandi & interius me exercendi gratiam contulisti,

{ *Illuminando intellectum,* / *Excitando affectum,* / *Cooperando effectum.*

Qui

Qui non modo meum intellectum docuisti meditatione: sed quod potius est, affectum meum affecisti gustu & deuotione, & accendisti interna consolatione: dans mihi arram vitæ æternæ.

Qui ne supradictas gratias perderem, singulariter ne laberer custodisti,

Remouens occasiones ad peccandum,
Dans vires ad resistendum,
Sanas affectiones ad permanendum.

Qui si quando tentatione me superari permisisti, fortiorem me erexisti, præstans virtutem fortius resistendi, & ponens super me manum tuam, ne prorsus frangerer. Vbi hæc compleueris, adde ea quæ supra *Feria secunda* posita sunt.

Sabbato post *Completorium* de *Beneficio gubernationis.*

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus,

Qui in hoc esse, hactenus me conseruasti, dans mihi augmentum quotidianum, præstansque esse sanum & iu-

cundum, cum ex me nihil sim.

Qui ab ineunte pueritia vsque ad præsentem diem tam sollicitè à tot periculis, languoribus & hostibus, & ab alijs malis pluribus me eripuisti.

Qui ad meam sustentationem sufficienter mihi victum & vestitum præstitisti.

Qui cætera omnia mihi necessaria ministrasti: dans domum ad manendum, cubile ad quiescendum: & non solùm mihi necessaria impendisti; sed alia multa iucunda & vtilia.

Qui non solùm me gubernasti, sed etiam omnes alias creaturas propter me, in suo esse conseruasti & direxisti: ministrans successionem temporum, producens diuersitatem fructuum ad tollendum fastidium.

Qui non modo me rexisti deducens me per prospera, sed etiam per aduersa, in quibus mihi multa impendisti bona: purgando delicta, augendo merita. Et quod plus est: quod semper circa me ita es sollicitè intendens & intentè sol-

tè sollicitus, ac si vacares à cæteris. Et semper mihi es præsens, omnia opera mea prospiciens. Finito hoc exercitio, addantur cætera, vt in *Feria secunda*.

Die Dominica post *Completorium* de *Beneficio Glorificationis.*

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus,

Qui mihi gaudia Paradysi promisisti, scilicet *Supra me*, Diuinitatis fruitionem, Redemptoris & Matris eius visionem. O Domine, quantum gaudium erit mihi videre Regem cœlorum in decore suo, & Dominam meam Virginem Mariam totam deificatam & glorificatam. *Circa me* frui Sanctorum societate iucundissima propter eorum qualitatem, sunt enim speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi, & in numero plurimi. *Intra me*, stolam animæ & corporis ratione quadruplicis dotis quæ illud decorabit, immortalitas illud circumdabit, atque supra solem fulgebit. *Extra me*, locum amœnissimum, delitiosissimum, & omni quod

delectare potest, refertissimum; scilicet omni *Odore, Sapore, Candore*; *altißimum, spaciosißimum, luminosißimum.*

Qui alia plura gaudia mihi daturus es vt promisisti. non enim tantummodo fruar his, quæ sunt supra me, iuxta me, & intra me; sed etiam his quæ sunt subtus me, cum prospexero me tam sæuos & terribiles tuâ gratiâ & virtute hostes deuicisse, & commissos reatus tuâ clementiâ defleuisse, & tam dolorosos cruciatus tuâ misericordiâ euasisse.

Propter alia multa bona, quæ mihi impensurus es, quæ

sunt { *tam multa, vt nequeant numerari.* / *tam magna, vt nequeant mensurari.* / *tam preciosa, vt nequeant extimari.* }

Fruar itaque amotione omnium malorum, & impletione omnium desideriorum: omne habens quod cupiam, & nihil habens quod odiam. Cætera explenda sunt sicut *Feria secunda.*

Aduertendum quòd in qualibet prædictarum Considerationum non cursim

sum sed morosè te debes habere, vt supra meminimus. Rursum vti debes in singulorum recordatione beneficiorum aliquibus punctis eleuatiuis ad intellectum eleuandum, & affectum inflammandum, qualia sunt:

O { *Summa Bonitas,*
Altißima AEternitas,
Incomprehensibilis Maiestas: }

O { *Ardentißime Amator,*
Suauißime Inhabitator,
Sanctißime Sapor: }

O { *Rex præclarißime,*
Magister sapientißime,
Nutritor sufficientißime: }

O { *Largißime Creditor,*
Diligentißime Custoditor. }

Quando tibi Domine dignè potero gratias agere pro tot beneficijs, donis, misericordijs?

Et non tantùm in his exercitijs *viæ illuminatiuæ* huiusmodi punctis eleuatiuis & affectiuis debes vti, sed etiam in alijs exercitijs.

Vtendum est præterea in considera-tione

tione prædictorum beneficiorum aliquibus sacræ Scripturæ auctoritatibus ad eleuandam mentem aptis; vt est illud: *Benedictio, claritas, sapientia, gratiarum actio, honor, virtus & fortitudo Deo nostro in secula seculorum, Amen.* & illud: *Regi autem seculorum immortali, inuisibili, soli Deo honor & gloria in secula seculorum, Amen.* & illud: *Benedic anima mea Domino. & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.* & alia huiusmodi.

Considerandum quòd gratiarum actione in alijs quoque exercitijs vtendum est. Oratio enim si sit perfecta, tres debet habere partes: scilicet,

Culpæ recognitionem,
Misericordiæ implorationem,
Gratiarum actionem.

Et à quolibet horum trium potes orationem inchoare, non enim necesse est semper incipere à defectuum consideratione, sed secundùm statum animæ, scilicet incipientes, à consideratione suarum miseriarum: proficientes, ab actione gratiarum; perfecti vero, ab affe-

affectionibus & suspirijs vnitiuis & amorosis: descendentes nonnunquam ad suas miserias intuendas, & ea quæ timorem ingerunt.

QVOMODO VIA ILLVMINAtiua ex multis partibus recipit radios suæ claritatis & præcipuè ab Oratione Dominica: quàm Religiosus contemplari debet diligentissimè, affectuosissimè & deuotissime, vt incendio flammescat diuini amoris.

CAPVT XXIV.

SICVT à Sole sydera radios recipiunt suæ luminositatis; sic *via illuminatiua* ab illo Sole iustitiæ Redemptore nostro recipit splendorem suę claritatis, scilicet ab eius sanctissima vita, exemplo & doctrina: nam vita Saluatoris nihil aliud est quàm quidam illius æternæ claritatis splendor ad animarum illustrationem. Et ideo oportet, si in spiritualibus cupis copiosè illumina-

minari : te frequenter recolere vitam, exempla & doctrinam Domini. Recipit quoque hæc *via illuminatiua* influentiam sui luminis ex vitis Sanctorum Patrum, quæ nobis in exempla datæ sunt prudenter nobis imitanda. Recipit quoque hæc via influxum ab omnium creaturarum sollicita consideratione, à sanctarum scripturarum assidua lectione, à diuini verbi crebra auditione, à continua & præcipuè Dominica oratione. Et vt intellectus tuus clarius valeat irradiari & affectus ardentius inflammari : enodabimus hic in sensu spirituali, scilicet anagogico orationem Dominicam secundum septem petitiones in ea contentas, dicamus igitur :

Pater noster, id est, ô Pater dulcissimè, tu es qui spirituales generas filios per seminis tui dulcissimi amoris in eorum corda diffusionem, quod eis præstas vitam. Igitur si ego Domine verè sum filius tuus : ostende quomodo te vero amore queam diligere, & ex totis præcordijs

cordijs meis amplexari. Tu quidem Domine es Pater noster: & diffundis affluenter in omnibus te diligentibus bonitatem tuam. Si autem ego te verè diligerem: stillaret aliquid in me de largitate roris tuæ gratiæ & charitatis. O Domine da mihi vt te toto ardore valeam diligere: si enim toto conamine te diligerem voluntatis: appareret in me tuæ largitas bonitatis: Et hoc modo potest intelligi quod sequitur in oratione Dominica, scilicet anagogicè. Itaque præcedente meditatione eo modo quo diximus, nostri amoris affectio paulatim exardescet. Nam sicut stupa madefacta in igne posita, primò exiccatur, deinde accenditur; sic & cor multò plus ignescit & in Deum eleuatur per præcedentem meditationem. Et per hunc modum potest anima deuota dicere illud quod mox sequitur:

Qui es in cælis. O miserabilis anima mea, quando ad similitudinem cæli efficieris clara & limpida, & diuersitate

virtu-

lo, sed me adunasti consortio sancto & reformato, & custodisti me à conuentu non reformato: dando mihi pœnitentiæ tempus, quod est valde preciosum, & gratiam ad merendum: ac remittens mihi per professionem quasi per alterum baptisma, vniuersa delicta mea. Post hæc fient cætera sicut præmissum fuit in fine *Feria secunda.*

Feria quinta post *Completorium* de *Beneficio Iustificationis.*

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus,

Qui dignatus es ita mutare voluntatem meam, vt opera pœnitentiæ, quæ mihi prius amara erant, essent mihi dulcia: & quæ mihi prius sapiebant; essent mihi insipida: dans mihi continentiam, quod valde insigne est donum.

Qui dedisti mihi constantiam & perseuerantiam, sine qua fieri saluus potest nemo: cum tam multi cœperint & non perseuerauerint.

Qui ne incœptis deficerem: mihi virtutem

tutem dedisti : & spem veniæ, gratiæ & gloriæ: de hac varietate consolationum internarum me certum reddens: dansque gratiam profectus, per odium præteritorum malorum, & per desiderium futurorum bonorum.

Qui ne in profectu lassatus succumberem, mihi mensam vbi reficerer & educarer præparasti : dans mihi Sacramentum preciosissimi Corporis & Sanguinis tui

in { *Viaticum peregrinationis,*
Sacramentum communionis,
Sacrificium redemptionis. }

Qui vt plenius possem iustificari & mundari, mihi vniuersa necessaria subministrasti: dans mihi sacram Scripturam & sanctos libros velut quoddam speculum, in quo defectus meos valeam cernere, & affectus accendere.

Qui dedisti mihi ornamenta & exercitia virtutum, quibus turpitudinē peccatorum meorum cooperirem. Et ne in iustificatione deficerem vel tepescerem, proposuisti mihi Sanctorū exempla, qui-

bus possem in bono informari & excitari. His peractis, facito omnia alia sicut *Feria secunda* digessimus.

Feria sexta post *Completorium* de *Beneficio singularis dotationis.*

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus.

Qui mihi dedisti

in bonis naturæ { *Sensum capacem,* *Memoriam tenacem.*

in bonis fortunæ { *Fortitudinem,* *Pulchritudinem.*

in bonis gratiæ { *Purè credere,* *Ardenter imitari.*

Qui alia innumerabilia bona mihi contulisti; nam

me { *Errantem reduxisti,* *Ignorantem instruxisti,* *Iacentem erexisti.*

Qui mihi singularem meditandi & interius me exercendi gratiam contulisti,

{ *Illuminando intellectum,* *Excitando affectum,* *Cooperando effectum.*

Qui

Qui non modo meum intellectum docuisti meditatione : sed quod potius est , affectum meum affecisti gustu. & deuotione , & accendisti interna consolatione; dans mihi arram vitæ æternæ.

Qui ne supradictas gratias perderem, singulariter ne laberer custodisti,

Remouens occasiones ad peccandum,
Dans vires ad resistendum,
Sanas affectiones ad permanendum.

Qui si quando tentatione me superari permisisti , fortiorem me erexisti, præstans virtutem fortius resistendi, & ponens super me manum tuam , ne prorsus frangerer. Vbi hæc compleueris, adde ea quæ supra *Feria secunda* posita sunt.

Sabbato post *Completorium* de *Beneficio gubernationis.*

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus,

Qui in hoc esse, hactenus me conseruasti , dans mihi augmentum quotidianum, præstansque esse sanum & iu-

cundum, cum ex me nihil sim.

Qui ab ineunte pueritia vsque ad præsentem diem tam sollicitè à tot periculis, languoribus & hostibus, & ab alijs malis pluribus me eripuisti.

Qui ad meam sustentationem sufficienter mihi victum & vestitum præstitisti.

Qui cætera omnia mihi necessaria ministrasti: dans domum ad manendum, cubile ad quiescendum: & non solùm mihi necessaria impendisti; sed alia multa iucunda & vtilia.

Qui non solùm me gubernasti, sed etiam omnes alias creaturas propter me in suo esse conseruasti & direxisti: ministrans successionem temporum, producens diuersitatem fructuum ad tollendum fastidium.

Qui non modo me rexisti deducens me per prospera, sed etiam per aduersa, in quibus mihi multa impendisti bona: purgando delicta, augendo merita. Et quod plus est: quod semper circa me ita es sollicitè intendens & intentè sol-

tè sollicitus, ac si vacares ; cæteris. Et semper mihi es præsens, omnia opera mea prospiciens. Finito hoc exercitio, addantur cætera, vt in *Feria secunda.*

Die Dominica post *Completorium* de *Beneficio Glorificationis.*

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus,

Qui mihi gaudia Paradysi promisisti, scilicet *Supra me*, Diuinitatis fruitionem, Redemptoris & Matris eius visionem. O Domine, quantum gaudium erit mihi videre Regem cœlorum in decore suo, & Dominam meam Virginem Mariam totam deificatam & glorificatam. *Circa me* frui Sanctorum societate iucundissima propter eorum qualitatem, sunt enim speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi, & in numero plurimi. *Intra me*, stolam animæ & corporis ratione quadruplicis dotis quæ illud decorabit, immortalitas illud circumdabit, atque supra solem fulgebit. *Extra me*, locum amœnissimum, delitiosissimum, & omni quod dele-

delectare potest, refertissimum; scilicet omni *Odore, Sapore, Candore*; *altißimum, spaciosißimum, luminosißimum.*

Qui alia plura gaudia mihi daturus es vt promisisti. non enim tantummodo fruar his, quæ sunt supra me, iuxta me, & intra me; sed etiam his quæ sunt subtus me, cum prospexero me tam sæuos & terribiles tuâ gratiâ & virtute hostes deuicisse, & commissos reatus tuâ clementiâ defleuisse, & tam dolorosos cruciatus tuâ misericordiâ euasisse.

Propter alia multa bona, quæ mihi impensurus es, quæ

sunt { *tam multa, vt nequeant numerari.*
tam magna, vt nequeant mensurari.
tam preciosa, vt nequeant extimari. }

Fruar itaque amotione omnium malorum, & impletione omnium desideriorum: omne habens quod cupiam, & nihil habens quod odiam. Cætera explenda sunt sicut *Feria secunda.*

Aduertendum quòd in qualibet prædictarum Considerationum non cursum

ſim ſed moroſè te debes habere, vt ſupra meminimus. Rurſum vti debes in ſingulorum recordatione beneficiorum aliquibus punctis eleuatiuis ad intellectum eleuandum, & affectum inflammandum, qualia ſunt:

O { *Summa Bonitas,* / *Altiſſima Æternitas,* / *Incomprehenſibilis Maieſtas:*

O { *Ardentiſſime Amator,* / *Suauiſſime Inhabitator,* / *Sanctiſſime Sapor:*

O { *Rex præclariſſime,* / *Magiſter ſapientiſſime,* / *Nutritor ſufficientiſſime:*

O { *Largiſſime Creditor,* / *Diligentiſſime Cuſtoditor.*

Quando tibi Domine dignè potero gratias agere pro tot beneficijs, donis, miſericordijs?

Et non tantùm in his exercitijs *viæ illuminatiuæ* huiuſmodi punctis eleuatiuis & affectiuis debes vti, ſed etiam in alijs exercitijs.

Vtendum eſt præterea in conſidera-

tione prædictorum beneficiorum aliquibus sacræ Scripturæ auctoritatibus ad eleuandam mentem aptis, vt est illud: *Benedictio, claritas, sapientia, gratiarum actio, honor, virtus & fortitudo Deo nostro in secula seculorum, Amen.* & illud: *Regi autem seculorum immortali, inuisibili, soli Deo honor & gloria in secula seculorum, Amen.* & illud: *Benedic anima mea Domino. & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.* & alia huiusmodi.

Considerandum quòd gratiarum actione in alijs quoque exercitijs vtendum est. Oratio enim si sit perfecta, tres debet habere partes: scilicet,

Culpæ recognitionem,
Misericordiæ implorationem,
Gratiarum actionem.

Et à quolibet horum trium potes orationem inchoare, non enim necesse est semper incipere à defectuum consideratione, sed secundùm statum animæ, scilicet incipientes, à consideratione suarum miseriarum: proficientes, ab actione gratiarum: perfecti vero, ab

affe-

affectionibus & suspirijs vnitiuis & amorosis: descendentes nonnunquam ad suas miserias intuendas, & ea quæ timorem ingerunt.

QVOMODO VIA ILLVMINAtiua ex multis partibus recipit radios suæ claritatis & præcipuè ab Oratione Dominica: quàm Religiosus contemplari debet diligentißimè, affectuosissimè & deuotissime, vt incendio flammescat diuini amoris.

CAPVT XXIV.

SICVT à Sole sydera radios recipiunt suæ luminositatis; sic *via illuminatiua* ab illo Sole iustitiæ Redemptore nostro recipit splendorem suę claritatis, scilicet ab eius sanctissima vita, exemplo & doctrina: nam vita Saluatoris nihil aliud est quàm quidam illius æternæ claritatis splendor ad animarum illustrationem. Et ideo oportet, si in spiritualibus cupis copiosè illumina-

cordijs meis amplexari. Tu quidem Domine es Pater noster: & diffundis affluenter in omnibus te diligentibus bonitatem tuam. Si autem ego te verè diligerem: stillaret aliquid in me de largitate roris tuæ gratiæ & charitatis. O Domine da mihi vt te toto ardore valeam diligere: si enim toto conamine te diligerem voluntatis: appareret in me tuæ largitas bonitatis: Et hoc modo potest intelligi quod sequitur in oratione Dominica, scilicet anagogicè. Itaque præcedente meditatione eo modo quo diximus, nostri amoris affectio paulatim exardescet. Nam sicut stupa madefacta in igne posita, primò exiccatur, deinde accenditur; sic & cor multò plus ignescit & in Deum eleuatur per præcedentem meditationem. Et per hunc modum potest anima deuota dicere illud quod mox sequitur:

Qui es in cœlis. O miserabilis anima mea, quando ad similitudinem cœli efficieris clara & limpida, & diuersitate

virtutum sicut cœlum stellarum varietate adornaberis? Tunc pater optime cognoscam, quia tibi placet in me habitare, cùm te ardentissimo amore amplexabor, & peccatorum meorum fæcibus, per incendium tuæ dilectionis purgatus fuero. Tunc cognoscam te proculdubio, cùm tua gratia obumbrabit mihi, & dignaberis venire ad inhabitandum templum animæ meæ à peccatis mundatæ.

Prima Petitio.

Sequitur deinde: *Sanctificetur nomen tuum.* O sanctissime Pater, tunc nomen tuum in nobis sanctificabitur, id est cognitio nominis tui erit in nobis sine terra, hoc est, sine omni carnali affectione, & diligeris à nobis solus super omnia quæ in mundo sunt. Cùm ego Domine hoc fuero assequutus, non habebit in me locum terra, quæ est carnale desiderium: tu enim benignissime Pater per tuam gratiam & charitatem solum in me habitabis.

Secun-

Secunda Petitio.

Adueniat regnum tuum. Heu me peccatorem nequiſſimum quia ſæpè ſatagunt intrare & regnare in me cenodoxia, voracitas & carnis voluptas, ego verò Domine nollem vt in me quicquam regnaret, niſi tu ſuperoptime Pater, qui es in cœlis. Tunc autem in me verè regnabis, cùm te ardentiſſimè amauero. Quando igitur Domine te poſſidebo, & amoroſæ charitatis vinculis amplexabor, vt tu ſolus in regno meæ voluntatis, iniquitatum tenebris pleno incipias regnare?

Tertia Petitio.

Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra. Tua autem voluntas tunc in me primò fiet, cum ego miſer & vermis totus terrenus conſenſero tuæ voluntati, quantum poſſibile eſt humanæ fragilitati, ſicut conſentiunt illi beati Spiritus, qui in cœlis facie ad faciem contemplantur tuam Maieſtatem. Veruntamen ô Deus meus dulciſſime, quid me faciet tuæ voluntati conſentire,

niſi

niſi feruor tui amoris, qui copulat contrarias voluntates, & diligentem te tibi conformat, & miro modo transformat de claritate in claritatem? Quando igitur te diligam ex toto corde ô bone IESV, Domine & Redemptor mi? Quando tibi ſoli conſentiam? niſi cum amoris glutino tibi ſoli adhæſero?

Quarta Petitio.

Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. O Panis Angelorum, quando de te dulciſſimo cibo ſaturari potero? Per te panem viuum qui de cœlo deſcendiſti, viuunt Angeli & Spiritus beati in regno tuo: tibi Pater optime & Redemptor ignitis amoris adhærentes deſiderijs. Vt ergo illo cibo quo in cœleſti Gloria viuunt Angeli, in hac mortali vita ego valeam ſuſtentari: & vt menſæ tuæ æternæ Beatitudinis epulas valeam deguſtare, ô Pater optime & æterne, da mihi ſemper hunc panem, quia ſuperplenum inquietudine eſt cor meum, donec te pane viuo aliquatenus

nus impleatur, qui de cœlo descendisti; cùm panis tui amoris fit panis quotidianus, tantò enim auidius appetitur, quantò ardentius amatur.

Petitio quinta.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. O bone Creditor dulcis IESV & Redemptor meus, quando & quomodo scire potero esse mihi dimissa peccata mea? Si ego te Domine verè diligerem, indubitanter per quendam internum saporem à te mihi dimissa esse scelera mea cognoscerem, sicut peccatum me constituit inimicum tibi: ita si amor me tibi conglutinaret, te ad indulgendum mihi, delicta mea cogeret: ac gratum & acceptum coram oculis tuis faceret. Igitur Domine & Saluator mi, quando ego potero tibi per amorem conciliari? vt experientiâ discere valeam, mihi dimissa esse peccata mea, & quòd tu conuersus es in pium & mansuetum?

Peti-

Petitio sexta.

Et ne nos inducas in tentationem. Et hoc peto Pater mi & Creator, de tua confidens bonitate, sperans me inseparabiliter tibi amore coaptari. Scio Domine, quia si post te amoris tui odor me currere compulerit, quod tibi tanto copulabor vinculo: vt facilè omnia contemnam & tibi nunquam à te diuellendus, adhæream. Quis mihi Domine auxilium præstabit, vt te inueniam, & te solùm inseparabiliter amplectar? nam tu solus es bonus & dulcis hospes animæ, & tu solus me potes tutum reddere & ab omni aduersitate liberare.

Septima petitio.

Sed libera nos à malo: Non solùm à malo pœnæ infernalis, sed temporalis. Et non peto hoc chare & bone Pater, vt tormenta fugiam: sed ne multo in purgatorio demorans tempore; à complemento mei desiderij impediar, scilicet à visione tuæ maiestatis, quam sancti Angeli & animæ sanctæ semper cupiunt intue-

intueri. Si autem ego te verè diligerem, amor ille omnem peccatorum meorum reatum consumeret. Si ego te Domine verè diligerem; tui amoris incendium aduret mearum iniquitatum rubiginem: vt flammis ignitorum desideriorum purgatus, ad te spiritus meus sine aliqua mora in die volaret obitus mei. Quando igitur te Domine tam ardenter diligam, vt amor meus ab æternis supplicijs & diuortio tuæ visionis me liberare sufficiat? Tu Domine, qui per nunquam terminanda secula viuis & regnas, hoc facturus es. Tu Domine, apud quem non est transmutatio, neque vicissitudinis obumbratio, potens es mihi inutili seruo tuo sanctas impendere virtutes, qui beatos Angelos & sanctas animas satias. Tu es Domine Sapientia increata, qui splendoris tui clarissimis radijs Angelos illustras & omnes cœlestes ciues, tua enim virtus omnes viuificat creaturas. Adauge Domine amatores tuos, & à terrenorum auelle amore, & eos ad

tuam notitiam & amorem conuertens, ab omni auerte diſperſione, & tuo regno & veritati cœleſti fac appropinquare. Tu enim Redemptor noſter in templo claritatis æternæ veros congregas filios Iſraël, qui ſparſim per bonorum terrenorum cõcupiſcentias diſcurrunt. Vnde frater ora ſic dicens: O bone IESV, dulcis & ſpecioſe, ſuauis & miſericors, miſerere omnium peccatorum, quos præcioſo ſanguine tuo & tot & tantis doloribus redemiſti. Qui viuis & regnas cum Deo patre in vnitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

OSTENDIT MVLTIPLICITER quàm vituperandus eſt qui deſidiâ deſerit prædicta exercitia.

CAPVT XXV.

SAnctus Abbas Effrem in Tractatu de Contemplatione durè reprehendit eos, qui diuinis ſeruitijs dedicati & ad ſanctam religionem vocati, qui-

bus

bus Dominus tantam quietem & opportunitatem ad vacandum ſpiritualibus exercitijs & adhærendum Deo per orationis & contemplationis ſtudium contulit:]inutilibus occupationibus, incuria, negligentia, & torpore non curant in eis exerceri, aduetius quos tales adducit rationes. *Primo*: quia iſti non obediunt Dei præcepto, qui ait: *Vacate & videte, quoniam ego ſum Deus*; Per hoc nobis inſinuans, quia circa hoc debemus nos ſingulariter intendere, occupari & contemplari, ſcilicet quoniam ipſe eſt Deus & Dominus: qui ſummè diligendus eſt. Si igitur religioſus huiuſmodi exercitia ſpernit: clarè patet eum eſſe inobedientem. & prænemorati præcepti tranſgreſſorem.

Secunda eſt, quia ex hoc apparet quod religioſus modicum diligit Deum & minùs quàm quamcunque aliam rem; non implendo quæ ad ſuum habitum & religionem pertinent. Et cum Dei ſpecialis amicus & cultor nominetur, & ſacram ſcripturam, quæ eſt

imago Dei, iugiter legat vel audiat, & diuinum decantet officium, quod eſt cum Deo loqui, & quòd hæc omnia non ſentiat monachus, magnum indicium eſt quòd modicum diligit Deum, & modicam partem habet cum eo. Vnde bonum fuiſſet ei, ſi ad religionem non veniſſet.

Tertia eſt eò quòd quanto iſti tepidius & negligentius Deum colunt, tanto ſunt minus certi de eius gratia, & quia eum non requirunt, non oſtendit eis aliquod amoris ſignum. Vnde accidit, vt ad eorum confuſionem ſæpè quibuſdam in ſeculo manentibus, & ſimplicibus & idiotis maiora oſtendat amoris inſignia, quia fidelius & diligentius eum colunt, diligunt, & quærunt.

Quarta ratio eſt, quia qui huiuſmodi ſunt per magna indicia manifeſtant in ſe parum boni eſſe, qui in altiori ſtatu poſiti pigriores, frigidiores, inutiliores & indeuotiores ſunt his, qui in minori ſtatu ſunt conſtituti, & ideo meritò à Domino repelluntur, deſpiciuntur, & in alio-

in aliorum in humiliori statu degentium scandalum dantur.

Quinta, quia dedit eis maiorem opportunitatem ad benè viuendum quàm cæteris omnibus, & eos à laboribus hominum elongauit, vt possent ei vacare. Et quia tempus ad Deo vacandum eis impensum viuentes delicatè, segniter & negligenter expendunt, non est mirum si eis Dominus non dat sentimentum sui, neque sui amoris gustum.

Sexta est: quia Deus constituit eos medios inter seipsum & populum, & vult vt comedant peccata populi, quod & faciunt, & hoc non obstante, ipsi non satagunt adhærere Deo per assiduam orationem, contemplationem, & bonorum operum exercitationem. Vnde fit, vt per hunc contemptum eum prouocent contra seipsos, & sic indignos seipsos reddunt, vt sint mediatores inter Deum & populum, & ad recipiendum emolumenta, quæ ob hoc eis à populo impenduntur.

Septima ratio, propter quam orationis & contemplationis exercitia religiosis sunt magis necessaria est: quia eos faciunt in tentationibus fortiores & à peccatis elongatiores & aliorum exemplaria, & iustiores, & ad corrigendum peccata aliorum feruentiores. Et propter omnes prædictas rationes hortatur præfatus sanctus Pater: vt religiosus nisi sit occupatus ratione obedientiæ: relictis omnibus se tradat exercitijs, orationib. & contemplationib. Itaque propter vitandam prolixitatem prætermittimus hic plura alia documenta: quæ ad hanc materiam adduci potuissent. Vnde dantes finem in hac *via illuminatiua*: dicamus de *via vnitiua* & perfectiua.

SYLLA-

SYLLABVS CAPITVM TERTIÆ PARTIS.

TERTIA PARS,

De via Vnitiua.

QVID EST VIA VNITIVA ET perfectiua, & de conditionibus eius qui ad eum cupit peruenire.

CAPVT XXVI.

DIximus de *Via Illuminatiua*, quæ intellectum illuminat, & quomodo Monachus poterit meditando ad finem optatum (qui eſt adhærere Deo per amorem) pertingere: tempus eſt vt tractemus de *Via Vnitiua* & perfectiua, quæ vnit animam cum Deo, & facit eam perfectam. Et hoc eſt ſecundùm doctrinam Sanctorum, vt ſupra dictum eſt, ad veram ſapientiam peruenire.

Diffinientes autem primò *Viam vnitiuam* dicimus, quòd eſt illa qua quis bene

benè purgatus & illuminatus amarosè vnitur Creatori ſuo, exultando de perfectionibus eius illi, ſoli placere deſiderans: libenter & deuotè nunc ipſum magnificat, nunc laudat, nunc admiratur, totus languet amore eius: vt poſſit dicere illud Canticorum: *Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt.* & illud: *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, nunciate dilecto, quia amore langueo.* Et amor iſte quo tuum quæris dilectum, debet eſſe puriſſimus, ſcilicet principaliter propter ſuam bonitatem, ſecundùm illud Pſalmi: *Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* id eſt, ego purè amo te non propter dona cœlorum, aut propter dona terrena: ſed propter tuam ſummam bonitatem, & propter teipſum.

Vnde conſiderandum eſt, quòd per *Viam Vnitiuam* eleuat homo mentem ſuam in Deum, excludens omnes vanitates, id eſt, omnia creata: & auertit affectum ſui amoris ab omni creatura, conuertens illum ad ſuum Creatorem,

torem: & proponit sibi illud: *Vidi cuncta quæ erant sub sole, & ecce vniuersa vanitas.* Fac igitur frater sicut auis in altum se eleuans, si occurrunt muscæ, non cures, sed pertranseas dicendo: Ad solem tendo, id est, ad Redemptorem meum Christum, qui est verus Sol Iustitiæ, qui solus est sanctus, solus Dominus, solus altissimus, & ideo nolo cor meum circa vanitates terrenas occupare.

Acquiritur autem hæc via per intimam recollectionem ab exterioribus ad interiora, ab infimis ad summa, à temporalibus ad æterna.

Rursum aduertendum, quod ad acquirendam hanc viam *Primò* requiritur, quod homo per virtuosam assuefactionem & gratiam sit in virtutibus radicatus, quod nullam delectationem habeat in appetitu vanæ gloriæ, in cupiditate diuitiarum, in concupiscentia oculorum & gulæ.

Secundò requiritur internum silentium, vt scilicet non occupet se monachus

chus circa exteriora, quid foris viderit vel audierit, nihil curando tanquam si in somnis occurrissent.

Tertiò, quædam cùm Deo amorosa vnitio, vt omnia eius iudicia, omnia facta, omnes doctrinas cum summa reuerentia amplectatur.

Quarto, quod nihil aliud quærat, sed reputet sibi illum dilectum sufficientissimum, superexaltans eum in corde suo, diligat super omne visibile, audibile, cogitabile, & imaginabile, quia ipse

totus { *Amabilis,* *Desiderabilis,* *Fidelis.* }

Et est aduertendum, quòd iste quem perfectè cupis diligere,

non est { *Visibilis,* *Audibilis,* *Odorabilis,* *Gustabilis,* *Tangibilis,* *Sensibilis,* } sed totus desiderabilis.

Scias quoque, quod iste quem amando quæris,

non est	*Terminabilis,* *Figurabilis,* *Numerabilis,* *Circumscriptibilis,* *Commutabilis,* *Imaginabilis.*	sed totus desiderabilis.

Vlterius cogita, quòd ille quem diligis,

non est	*Demonstrabilis,* *Diffinibilis,* *Opinabilis,* *AEstimabilis,* *Inuestigabilis,* *Intelligibilis.*	sed totus desiderabilis.

Quintò, quòd frequenter ad memoriam reducat diuinas perfectiones, & illis intimè congratuletur. Et quamuis Dei perfectiones innumeræ sint, tamen communiter tres occurrunt; in quibus tuum affectũ excitare debes sic dicens:

O Domine & dilecte mi, congratulor tibi, quia tu es *potentissimus*, non quòd mihi in hoc bene sit, quasi commodum

meum

meum principaliter quærens; ſed quia illa eſt perfectio tua, quia nullum times, nullius indiges, nemo te ſuperare poteſt, nemo valet tibi reſiſtere, nullus dæmon, nullus aduerſarius; & de hoc ego *primò* gaudeo.

Secundò, Domine congratulor tibi: quia tu es *ſapientiſſimus*, in te enim ipſo clariſſimè & limpidiſſimè intueris vniuerſa, ſcil. bona & mala, præterita, præſentia & futura, actualia & poſſibilia, temporalia & æterna, mutabilia immutabiliter, contingentia infallibiliter, & hoc totum eſt perfectionis tuæ, quia ſic nullus te decipere poteſt, quia nihil te latet.

Tertiò, congratulor tibi, quia tu es *ſumme bonus*, hoc eſt, ſummæ perfectionis, quia immutabiliter es bonus, & ita bonus, quòd quicquam te melius excogitari non poteſt, immò neque dignius neque nobilius.

Sextò, vtile eſt incipientem habere aliqua puncta & verba, per quæ exprimat deſiderium ſuuum, affabiliter allo-

quendo Dominum in oratione, prout diximus in fine *via illuminatiua*, & dicemus in praxi huius viæ capitulo sequenti.

DE HIS QVAE TOTA HEBDOmada post nocturnalem synaxim secundùm viam vnitiuam meditaturus est deuotus monachus, vt sex gradus possit ascendere, quibus anima Deo adhæreat.

CAPVT XXVII.

POSTQVAM ad locum orationi statutum perueneris, primò crucis sacrosancto vexillo te munies: & recolligens spiritum, assumes personam filij vel sponsæ cum affectu amoroso, & forma meditationem de perfectionibus & laudibus diuinis, discendo in eis gustare quàm dulcis est Dominus, hoc modo:

Feria secunda, quomodo est fons siue principium omnium rerum.

Feria tertia, quomodo est pulchritudo vniuersi.

Feria

Feria quarta, quomodo est gloria mundi.

Feria quinta, quomodo totus est charitas.

Feria sexta, quomodo est omnium regula.

Sabbato, quomodo est quietissimus gubernator.

Dominica, quomodo est sufficientissimus donator.

Feria secunda debes morosè cogitare, quomodo Deus est auctor, hoc est, Alpha & O, principium & finis omniũ, de cuius arbitrio omnia, tam mortalia quàm immortalia, pendent, & qui solus dedit vniuersis esse.

Quomodo ipse est qui facit & reficit, creat atque creata gubernat: cuius idem est posse quod velle.

Quomodo Deus non potest cogitari non esse, quia si ipse non esset, nihil esset, & etiam quia à nullo alio habet esse, quin potius omne quod est, habet esse ab eo.

Quomodo nulla res est bonitatis suę

tam diffusiua sicut ipse, bonum autem quanto communius tanto melius.

Quomodo nihil est tam cito placabile, desiderabile, delectabile & amabile sicut ille.

Quomodo Deus est causa vniuersalissima omnium rerum, illa, scilicet, quam Philosophi naturali ratione ducti cognouerunt esse primam causam.

Quomodo ipse est à quo, & in quo, & per quem sunt omnia, & qui cœlum & terram implet, & eius virtute omnia subsistunt: & quod est vbique, & quod omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil; qui non potest sentiri neque videri, cum ipse vniuersa sentiat, videat, sciat & nusquam desit.

Cum igitur congratulando summæ bonitati tui dilecti morosè in cordis tui intimis prædicta pertractaueris, forma orationem tuam, suspirijs & ignitis affectionibus mentem in Deum eleuans: & in corde tuo alloquens Dominum dic amorosè:

O Domine tu es amor meus, honor meus,

meus, ſpes mea, refugium meum, vita mea, finis meus, dux meus, eruditor meus, gaudium meum. Non aliud quæro Domine, nihil aliud volo, nihil aliud mihi dicatur, nihil aliud mihi proponatur, niſi tu Deus meus: quia tu es mihi ſufficientiſſimus, tu es pater meus, frater meus, nutritor meus rector meus, cuſtos meus, qui es totus amabilis, deſiderabilis, fidelis.

Quis tam liberalis qui ſeipſum det;

Quis tam charitatiuus: qui pro tam vili peccatore moriatur;

Quis tam humilis, qui maieſtatem ſuam tantum humiliauit.

O Domine qui nullum deſpicis, nullum quærentem te deſeris, nullum horres ſed præuenis eum & occurris quærenti, delitiæ enim tuæ eſſe cum filijs hominum.

Quid in me inueniſti niſi ſordes peccatorum: & mecum vis eſſe vſque ad conſummationem ſeculi; Nonne ſatis fuit te pro me mori, & dare tot ſacramenta & angelos cuſtodes; Et his

ſemper

ſemper ſum ingratus, ſed & tu vis eſſe mecum. O amantiſſime Pater, tam bonus es quòd teipſum negare non potes. Faciamus igitur cambium ſimul, tu intende mihi, & ego tibi, & ſicut ſcis & vis fac mecum, quia tuus & non alterius eſſe volo. Da mihi Domine, vt ego tibi ſoli intendam, te ſolum diligam, tuo ſemper amore ferueam, nihil aliud cupiam niſi te, & me totum tibi offeram, & oblatum nec aliquatenus repetam.

O ignis me incendens, ô charitas me inflammans, ô lumen me illuminans, ô requies mea, ô refrigerium meum, ô ſpes mea, ô theſaure mi, ô vita mea, ô amor qui ſemper ardes & nunquam extingueris.

O Domine IESV Chriſte Rex meus, accende me igne amoris tui, tui deſiderij, tuæ charitatis, tuæ lætitiæ, tuæ pacis, tuæ pietatis, tuæ manſuetudinis, vt totus dulcore tui amoris plenus totaliter, compos flammæ tuæ charitatis, te dulciſſimum & ſpecioſiſſimum

mum Dominum meum diligam ex toto corde meo, ex tota anima mea, ex omnibus viribus meis, ex tota intentione mea, ex tota contritione cordis mei, & lachrymarum compunctione, ex multa reuerentia, tremore, & timore: te semper habens in corde meo, ante oculos meos in omni loco, ita vt in anima mea alicuius priuati amoris non sit accessus, sed transformatus totus in tuum amorem merear tecum vnus spiritus esse.

Postquam autem auxilio diuinæ gratiæ secundùm prædictum modum per aliquot tempus fueris exercitatus, amorem adeptus, ascensis sex gradibus infra describendis, tunc sine aliqua præcedenti meditatione, neque intellectus consideratione, potes centies in die amorosè mentem in Deum leuare.

Et si quis ignorantiâ vel simplicitate nescit se in præfata via exercere, in fidei virtute fundatus, doleat saltem de suis peccatis. Et si nescit in diui-

diuinis Scripturis meditari, conetur ex toto corde suo Deum amare, in suis orationibus frequentans verba quæ sequuntur.

O Domine, quando te potero amplexari certo & integro amore?

O amator ardentissime, quando te diligam filiali amore.

Et hoc faciens quantumcunque sit simplex & illiteratus, ex dolore & compunctione peccatorum, quasi quodam pedum osculo, & ex recordatione diuinorum beneficiorum, sicut quodam manuum osculo ascendet ad osculum oris, scilicet ad affectum diuini amoris: secundùm illud quod Salomon ait in *Canticis*, in persona sponsæ, scilic. deuotæ animæ Redemptori suo desponsatæ: *Osculetur me osculo oris sui.* Et non est putandus superbus vel præsumptuosus, qui hoc osculum oris petit, cùm prius fuerit assuefactus & exercitatus in osculis pedum & manuum per compunctionem peccatorum, & memoriam diuinorum beneficiorum, vt di-

ctum

ctum fuit supra *cap.* 19. cum loqueremur de *Via Purgatiua.* Et hæc sufficiant quoad exercitium *Feriæ secundæ*, quod quidem consistit in suspirijs amorosis dilecti.

Feria tertia, veniens ad oratorium signaculo sanctæ crucis consignatus; assume personam Filij cum amoroso affectu. & forma meditationes hoc modo:

Primò intuere, quomodo iste tuus dilectus est decor vniuersi, & vniuersa decorauit.

Quomodo est ille, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur, & in quem Angeli desiderant prospicere.

Quomodo ab isto tuo dilecto habent decorem pulchritudinis sydera, rosæ, lilia, plantæ, & vniuersa creatura.

Quomodo ab illo habent aures decorem suauis melodiæ, philomelæ, alaudæ & omnium auium genera & organorum.

Quomodo ab illo habent dulcorem saporis mel, vinum & omnium pigmentariorum & fructuum genera.

Quo-

Quomodo ille decorauit cœlum syderibus, aërem volucribus, terram animalibus; aquam iunumerabilium generum piscibus.

Quomodo ipse sustentat omnia: & si suam subtraheret sustentationem seu conseruationem: omnia in nihilum redigerentur.

Quomodo ipse est fons sapientiæ, à quo emanant omnes thesauri sapientiæ & scientiæ, ille enim est æterna sapientia attingens à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter.

Quomodo ipse est qui cœlorum continet thronum & abyssos intuetur, montes ponderat in statera, terram palmo concludit: & posuit legem aquis ne transirent terminos suos.

Cùm igitur lentè ista super potentia & decore dilecti tui fueris contemplatus: ex intimis cordis forma orationem amore ignitus eo modo, quo diximus *feria secunda*, dicens, O Domine tu es amor meus, honor meus, spes mea, refugium, &c.

Feria quarta ad locum orationis accedens, vbi tibi crucis signaculum impresseris, &c. personam Sponsæ assumens ingenti amoris affectu forma meditationem modo qui sequitur:

Inspice, quomodo iste quem amando quæris, est mundi gloria, quem adorant Angeli, adorant Archangeli, tremunt Potestates & cui omnia seruiunt.

Quomodo eum iure laudat omnis creatura, & ipse est spes nostra, salus nostra, honor noster, gloria nostra, finis & expectatio nostra.

Quomodo est abundantissimus, nam sua est terra & plenitudo eius, & gloria & diuitiæ in domo eius, & quod si honoratur & diues dicitur qui habet aurum, quantum honorari deberet, qui fecit aurum & gemmas & omnia quæ sunt in vniuerso?

Quomodo iste tuus dilectus est incomprehensibilis, de eo enim dicitur: *Magnus Dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.*

Quomodo est tantæ excellentiæ, vt

suam

ſuam altiſſimam celſitudinem nemo poſſit capere ad plenum: neque Angelus, immò neque vlla creatura: quia omnis creatura eſt finita: dilectus autem tuus infinitus, finiti vero ad infinitum nulla eſt proportio.

Cumque iſta congratulans gloriæ & diuitijs tui dilecti moroſè fueris meditatus: ex præcordijs amore plenis forma orationem vt ſupra *Feria ſecunda* dicens, O Domine tu es amor meus, &c.

Vbi *Feria quinta* ad orationis locum perueneris, & crucis ſanctæ vexillo te inſignieris, aſſumes perſonam, &c. vt ſupra: cum ardenti amore forma meditationes hoc modo:

Contemplare, quomodo iſte quem diligis, totus eſt charitas, & qui manet in eo, manet in charitate, ſicut natura ignis eſt ardere, incendere, & calefacere: ſic proprietas charitatis eius eſt creare, & ſe largiſſime diffundere, ad amorem inflammare, accendere, ſaluare, redimere, cuſtodire, liberare, illuminare.

Quo-

Quomodo iste dilectus tuus est loco incircumscriptibilis, & tamen vbique est, nam si ascenderis in cœlum, illic est: si descenderis in infernum, adest: de illo enim dicit Bernardus: *Deus vbique regnat, vbique imperat, vbique maiestas eius omnia implet, nam in inferno exercet actum iustitiæ, dicere autem in absentia eius hoc fieri, perfidia est.*

Quomodo iste dilectus tuus est merces Sanctorum, iubilus Angelorum, speculum omnium Electorum, expectatio Patriarcharum, fundamentum Prophetarum, solamen Apostolorum, corona Martyrum, iubar Confessorum, gloria Virginum.

Cum ergo ista charitati & magnificentiæ dilecti tui congratulans demorando meditatus fueris, ora modo quo supra, dicens: O Domine, tu es amor meus, &c.

Feria sexta ad oratorium perueniens postquam te sacræ crucis armis munieris, accipiens personam vt supra; cum affectu amoroso forma meditationem sic: *Ani-*

Animaduerte, quomodo iste quem cupis ardenter diligere, est regula & exemplar omnium, & quanto res est ei propinquior, tanto est nobilior.

Quomodo aliqua habent esse solum, aliqua esse & viuere, & sunt nobiliora prioribus, aliqua esse viuere & discernere, & sunt secundùm naturam vtrisque nobiliora, aliqua præter hæc habent purum esse & virtuosum esse, & sunt eis plus cæteris propinqua.

Quomodo per syncerissimam eius bonitatem est in eo omnis *Exemplaritas, Virtuositas, Communicabilitas*.

Quomodo iste tuus dilectus est ordo siue Ordinator vniuersorum, qui singula locat secundùm statum suum, & sua merita sursum aut deorsum, sicut prudens pictor ponit colores, hic rubeum, illic nigrum, ibi fuluum; vt decoret opus suum.

Quomodo iste quem diligere concupiscis, est perfectissimus sine omni defectu, qui nullius indiget, quia est sibi sufficientissimus, quo melius aut dignius

dignius aut nobilius aut perfectius quicquam neque eſt, neque poteſt excogitari.

Quomodo quicquid eſt laudabile & perfectionis in creatura in poſitiuo, hoc eſt in eo in ſuperlatiuo. Vbi autem hæc congratulando exemplaritati, ordinationi & perfectioni tui dilecti demorans fueris contemplatus affectu amoris igniti, forma orationem eo modo, quo diximus *feria.* 2. dicens, O Domine tu es amor meus, &c.

Sabbato, vbi acceſſeris ad locum orationi deputatum, conſignans te ſacroſancto ſignaculo crucis ac aſſumens perſonam, vt ſupra: cum affectu amoroſo: forma ſic meditationem.

Conſpice primitus, quomodo iſte quem amas: eſt quietiſſimus, & perpetua mundum ratione gubernat, terrarum cœlique ſator eſt: ſtabiliſque manens dat cuncta moueri.

Quomodo eſt principium, rector, dux, ſemita, & terminus omnium.

Quomodo ipſe eſt finis & requies

tranquilla pijs & immobilis & immutabilis, quia vbique est, res autem dicitur moueri, quæ tendit ad locum vbi prius non fuit, immobilis autem quæ vbique est: & non habet quo tendat.

Quomodo est omnium recreator, ipse enim dixit: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos,* & quod anima quæ in suo dilecto radicata est, sicut in suo centro recreatur & quiescit, quæ vero non, multis vanis phantasmatibus inquietatur & fatigatur.

Postquam hæc prædicta diligenter meditando in corde versaueris tuo: vt valeas in corde aliquem percipere saporem: congratulans quieti, stabilitati, & recreatiuæ virtuti tui dilecti: amoroso affectu ora vt supra dicens, O Domine amor meus tu es, &c.

Dominica die oratorium ingressus & sanctæ crucis vexillo munitus, assumensque personam filij vel sponsæ cum amoris affectu forma isto modo meditationem tuam.

Primò

Primo cogita, quomodo iste quē amans desideres, est sufficientissimus: & qui eum possidet, omnia possidet, & qui eum non habet mendicus est & pauper, quia quicquid præter eum est, non reficit, & si reficit non sufficit, & si ad tempus sufficit, non tamen in perpetuum satiat: quin adhuc amplius quæratur, qui autem eum habet, saturatus est, quia secum finem suam habet: & non aliud quod quærat.

Cogita quomodo iste tuus dilectus est super Omne
Visibile,
Audibile,
Gustabile,
Odorabile,
Tangibile,
Sensibile,

Quomodo est altior, quia super Omne
Terminabile,
Figurabile,
Numerabile,
Circumscriptibile,
Commutabile,
Imaginabile.

Quomodo est altissimus, est enim super

Omne { *Demonstrabile*, *Diffinibile*, *Opinabile*, *Inuestigabile*, *Extimabile*, *Intelligibile*.

Est tamen totus amabilis, maximè laudabilis, & summè desiderabilis.

Quomodo iste tuus dilectus est thesaurus fidelis, & vbi est thesaurus tuus ibi est cor tuum quicquid tibi auferatur. si ille in te permanserit, sufficit tibi, nam ille est illud vnum quod dixit Marte esse necessarium.

Quomodo ille est summa complacentia nostra, & si totus mundus nos reprobat, si ille nos approbat, sufficit nobis, desiderium enim nostrum ipse est & nostra sufficientia.

Quomodo est vita à qua habent viuere omnia, in quo nos mouemur, viuimus & sumus, de illo enim dicitur. *Ex ipso, per ipsum, & in ipso sunt omnia.*

Quo-

Quomodo dilectus tuus dicitur Christus, id est, vnctus, nam est talis vnctio & salsa: quæ apposita vnicuique rei mundi, facit ipsam sapidam.

Quomodo in electis est sapor gratiæ, in damnatis sapor iustitiæ & vindex iniquitatum.

Quomodo iste tuus dilectus est creator, gubernator, Redemptor, Iustificator, retributor, & glorificator. Exultans igitur in meditatione harum perfectionum dilecti tui & eis congratulans: liquefiat anima tua & in pace in idipsum dormiat & requiescat, & dicat. Nolite suscitare dilectam, donec ipsa velit, & prorumpam in eius laudibus. Et si dignè eum laudare nequeam; de eo tamen non silebo: cum solùm de eo gaudeam, ille enim est dulcissimus sapor, & qui eum gustat, victus ab eius sapore, mori poterit præ amore. Tu solus amans vnice dilecte mi pulcherrime. Vbi quæso vis manere? Vbi vis te quæram, qui totus es sapor & dulcedo? O dul-

cis hoſpes animæ: eſto hoſpes meus & ego tecum ſine fine.

Cumque iſta congratulans ſufficientiæ & fideli theſauro vitæ & vnctioni tui dilecti, moroſè meditatus fueris: ex intimis ſuſpirijs & deſiderijs eius forma orationem, prout diximus feria ſecunda, dicens, O Domine tu es amor meus, &c.

QVOMODO ANIMA NOſtra per feruidum amorem ſine aliqua intellectus operatione erigitur in Deum.

CAPVT XXVIII.

DIXIMVS in ſuperioribus quomodo intellectus noſter per meditationem & laudationem diuinarum perfectionum erigitur in Deum: & qualiter in anima noſtra per verba & deſideria ignita ignis diuini amoris eſt accendendus: nunc tractandum eſt, qualiter mens iam aliquantulum ſecundùm formam ſuprapoſitam exercitata: eleuatur in Deum abſque vlla intelle-

tellectus actione, & ei per feruidum amorem adhæret, quod Sancti veram sapientiam nuncupant: vt enim dicit diuinus ille Dionysius: *Sapientia ista est per ignorantiam cognita, eo quod nulla humana ratio intellectus, vel notitia eleuat animam ad huiusmodi amorosam vnionem: sed est opus solius Dei: qui sine aliquo intellectus nostri officio dignatur sui sentimentum animæ communicare.*

Vnde hic anima nostra, quo ad intelligere potius se habet passiuè & receptiuè quàm actiuè, nam ibi sensus non habet locum vbi sola regnat amoris affectio. De hac sapientia dicit Beatus Iacobus, quod omne donum perfectum de sursum est descendens, id est, à Deo. Ista est sapientia, quæ tantum & tam sæpe commendatur in *libro sapientiæ.* Et non gignitur in nobis hæc sapientia per studium intellectus, sicut scientiæ humanitus acquisitæ: sed per exercitia internorum affectuum, de qua loquitur Propheta cũ ait: *Renuit consolari anima mea: memor fui Dei & delectatus sum,*

& defecit Spiritus meus, hoc est, quod anima quæ omnem humanam & carnalem delectationem à se repulerit: tactu diuinæ sapientiæ exhilaratur, & sursum eleuatur & hic deficit: nam non sufficit linguæ exprimere officio quod de suo hic sentit dilecto.

Ad hanc sapientiam nunquam philosophi peruenerunt: neque illi qui circa corporalia & phantasmata intellectum occupant. Et est super omnia dona nobis supernaturaliter infusa, quantum ad modum eleuandi in Deum, scilicet per amorem: superiorem, neque enim in aliqua alia re anima tantum quiescit, neque adhuc in eo habens respectum ad aliquid commodi vel voluptatis: sed solùm propter seipsum: qui solus est summè amabilis quem quærit & petit & diligit dumtaxat: quia sentit eum summè bonum, immo ipsum summum bonum ab omni defectu & miseria elongatissimum. Et vt dicit quoque idem Beatus Dionysius capit. 7. *De diuinis nominibus:*

bus: sapientia ista ita pertingit suum dilectũ per amorem: quod non speculatur vel considerat eum speculatiuè vel subtiliter, quod quidem non mouet ad amorem, sicut si quis ad inuestigandum aliquas veritates subtiles vehementer occcupetur in materia de Trinitate, vel de æterna verbi generatione, aut de mundi creatione: in quibus patefit diuina potentia, non afficitur ad amorem, sed solummodo hæc sapientia studet illis considerationibus, quæ afficiant animam nostram, vt eleuetur & calescat ad amorem ardentem sui conditoris, sentiens eum absque aliqua similitudine corporali & intelligens ineffabiliter, itaque supra naturæ cursum prius amatur quam cognoscatur. Et qualiter per hanc seraphicam sapientiam ametur & cognoscatur, hic experiri potest: dici non potest: nam cum hoc totum sit purè spirituale, nihil corporeum ad illud aliquod adminiculum præstare potest, hoc enim Deus tantummodo per seipsum operatur.

Vnde quilibet, licèt simplex & illiteratus, qualis est vnus rusticus, vel vna simplex vetula: in hac sapientia tam alta potest repentè fieri magnus discipulus, prout ei Dominus illam sapientiam dignabitur communicare in magna vel parua quantitate, prout ad eam se præparauerit, si enim non se præparat faciens quod in se est, nunquam ad hanc sapientiam perueniet.

QVOD EXERCITATOR PLVS sentit & diligit quam videt & intelligit.

CAPVT XXIX.

DAVID *Propheta* confirmat hanc sententiam, dicens: *Gustate & videte quoniam suauis est Dominus.* Vbi ostendit quod deuotus quisque prius gustat Deum affectu per amorem: & deinde cognoscit intellectu: quod interiori palato prægustauerat. Rursum patet hoc per hoc quod multi contemplatiui & deuoti plus amant quam intelligant vel sciant, sicut patet de ignoranti-

rantibus vel simplicibus: qui magnis Scholasticis sunt deuotiores. Illi ergo tales maiorem habent amorem: & ad plura se extendit in eis amor quam intelligentia, & per consequens aliquis est amor in eis: qui non est per intelligentiam vel cognitionem præuiam. Præexigit tamen talis amor lumen fidei & præsentiam gratiæ & charitatis, secundùm enim quod ait Dionysius in principio libri *de mystica theologia*: ista alta sapientia de qua loquimur: ista est sapientia, quod solum est eius qui verus est Christianus & amicus Dei.

Vnde notandum, quod quamuis amor iste detur deuotis personis, sine hoc quod præexigatur aliqua cognitio præcedens, quia hic amor non firmatur in anima, nisi per cognitionem fidei, quam de Deo habemus: tamen quia hæc gratia non ita omnibus copiosè confertur: ideo qui nouiter contemplationi vacare incipiunt: antequam ad perfectionem huius amoris perueniant, in quo omnis contemplatio fini-

finitur: oportet primitus speculationi & consideratio creaturarum & diuinorum operum insistere, quemadmodum ei qui vult in altum ascendere, opus est scala. Hoc insinuauit Propheta cum dixit: *In meditatione mea exardescet ignis.* Quasi dicat. Prius quam anima igne diuini amoris inflammetur: oportet vt præcedat aliqua creaturarum & diuinorum operum consideratio: qua veluti quadam scala sursum feratur. In perfectis vero & exercitatis contemplatiuis absque vlla scala intelligentiæ vel considerationis specularíuæ vel practicæ alicuius, alterius rei quæ non est Deus: & adhuc nulla de Deo præcedente speculatiua cogitatione: mox per ardoré amoris erigitur sursum superior animæ portio. Et quia aliquis posset dicere quod Augustinus dicit: *Inuisa amare possumus, incognita vero minimè*: dico quod secundùm quod dicunt sancti doctores: Augustinus vult dicere: quod in omni contemplatione requiritur aliqua cognitio, &

hoc verum est, iste autem tam altus amor de quo agitur: est totus circa Deum inquantum est summum bonũ: & est speciale donum Dei: ita vt per nullum alium modum neque ab alio quam à Deo haberi possit. Et ideo amor iste præsupponit cognitionem Dei: quæ habetur per lumen fidei: quæ est virtus Theologica: & per consequens nobis infusa à solo Deo, & per nullam viam gignitur in nobis talis amor: neque per aliquam cognitionem vel industriam aut artem humanam, sicut ille amor communis, qui naturaliter excitatur in nobis ex quadam naturali inclinatione animæ nostræ in rem amatam.

Et ad clariorem præmissorum intelligentiam est notandum, quòd sicut contingit accedentem ad ignem prius sentire calorem ignis, quam videat eius lumen: sic contemplatiuus perfectus prius sentit calorem diuini amoris quam cognoscat quod experitur, saltem in hac vita, nam in patria aliud erit, vbi anima nostra inseparabiliter venietur

cum illo æterno lumine gloriæ: quod est Deus. Ad istum amorem de quo loquimur, citius vel prius ascendit: qui sæpius suspirans & gemens in corde suo dicit illud, quod supra diximus in meditatione & oratione *secunda feria* hanc materiam tangente. O Domine quando te diligam, quando te fruar, quando te amplexabor, quando intra me intuebor, &c. Qui huiusmodi est: citius eleuatur ad amandum & feruenter desiderandum Deum, quam si contemplaretur profunda arcana immensurabilis æternitatis vel diuinarum processionum, qui enim huiusmodi speculationes in mente sua versat vt sciat solùm: & non vt igne diuini amoris ignescat: parum proficit, nam amor est finis omnium cogitationum in homine benè ordinato. Et quia hoc non fecerunt magni Philosophi, neque faciunt moderni Theologi: ideo quamuis sint magni speculatiui: sunt tamen elongati à Deo, & ab omni deuotione & amore & timore Dei in

multis

multis & magnis sceleribus inuoluti.

De hác tam sublimi & tam gloriosa sapientia ait Beatus Paulus. Quam nullus sapientium scilicet Græcorum intelligere potuit. De qua etiam Corintijs scribens ait: Spiritus noster spiritui diuino vnitus, sentit quæ sunt eius: & hæc est sapientia quam loquimur inter perfectos, de illa quoque redemptor noster dixit Apostolis ante Ascensioné: Induemini virtute ex alto. Et hoc signatur cum ad altare induitur sacerdos: qui incipiens à capite vestit se amictu, albâ & casulâ: eo quod ista sancta sapientia solùm venit desursum, neque quisquam alius eam docere potest, quàm Deus.

DE EFFECTIBVS QVOS *gradatim iste amor vnitiuus & & perfectiuus, in anima operatur.*

CAPVT XXX.

OPERA siue effectus, quos iste diuinus amor & spiritus supernæ comtemplationis in mente deuota gradatim operatur secundùm doctrinam Sanctorum, sunt sex isti gradus. *Illu-*

Illuminatio, *Desiderium*,
Inflammatio, *Saturitas*,
Suauitas, *Raptus*.

Et significantur per sex gradus: quibus Salomon ascendebat ad thronum: qui erat in alto positus: quia eodem modo Christus Iesus ascendit per eos in altiori portione animæ nostræ; quæ dicitur apex mentis, & illic residet: cum eam plena pace possidet.

Primus gradus vel effectus, quem iste supernus amor in anima contemplantis operatur, dicitur *illuminatio*. Postquam enim igne illius seraphici amoris inflammatur: relinquit in ea quandam experimentalem Dei cognitionem. Hic cognoscit anima Deum esse fontem totius bonitatis, nobilitatis & speciositatis: & dignum omni honore, gloriâ, reuerentiâ & laude, & ex comparatione ad ipsum, cognoscit seipsum, esse miserabiliorem, viliorem, contemptibiliorem & abominabiliorem, quàm aliqua mortali lingua exprimi possit. Et comparans Deum ad

seipsum

ſeipſum: cognoſcit nihilominus quanta ſit eius dulcedo & clementia: qui ſuæ ſapientiæ tam inæſtimabiles theſauros dignatur in tam vili loco, ſcilicet ſua abominabili conſcientia & anima peccatorum omnium ſpurcitijs plena reponere.

Secundus fructus, ſiue gradus huius vnitiui amoris, qui eſt in hac vita altiſſima comtemplationis pars, vocatur *inflammatio*, nam anima illuminata habens experientiam ſpecioſitatis, ſublimitatis & nobilitatis diuinæ: manet in tantum inflammata eius ignito amore: vt nihil aliud cogitet neque in alia re delectetur: neque cogitare vel loqui aliud vellet. Et tunc abhorret prorſus omnem carnis voluptatem vndecunque venientem.

Tertius effectus ſiue gradus eſt quædam ſuauitatis & delectatio. Vbi enim anima fuerit illuminata & igne iſto diuini amoris inflammata: oritur in ea quædam ineffabilis delectatio: omnes ſuperans mundanas delectationes: ſicut

ſicut mellis dulcedo fellis amaritudinem: itaque modicum quid illius ſupernæ dulcedinis præualet, & plus animam delectat quam omnes mundi huius quæ fuerunt & ſunt futuræ, carnales delectationes.

Quartus gradus dicitur eſuries vel deſiderium, cùm enim anima contemplantis ſic illuminata & delectata in Deo fuerit, ſicut dictum eſt: deſiderat ita vehementer per aſſiduum amorem & ſentimentum Deo adhærere: quod potius quæcunque tormentorum & pœnarum genera, in quibus ipſe non offenderetur, eligeret: quàm illis ſupernis delitijs, quas in ſuo dilecto expertus eſt, ad horam carere. Et ideo omnis alia voluptas eſt ſibi mors: & ſemper manet in illo ardore & vehementi deſiderio fruendi his delitijs: quas apud ſuum ſuperamabilem patrem & Dominum ſenſit.

Quintus gradus dicitur ſaturitas: tunc enim ita anima illis Dei ſentimentis ſaturatur: vt nihil aliud quærat vel deſideret:

deret: quin potius aliud habere vel poſſidere eſt ſibi mors: tunc in ea ſopiuntur vniuerſa alia deſideria, gaudia, affectiones: & videtur ſibi quod fruitur, Deo, & quod fruens Deo fruitur omnibus quæ ſunt, & quod ſine illo nihil eſt, & quod tenens eum eſt generalis regina ſuper omne quod eſt & eſſe poteſt.

Ex omnibus præmiſſis quinque gradibus quos præfatus ſeraphicus amor in mente veri contemplatiui operatur, procedit *ſextus*, qui appellatur *raptus* ſeu *exceſſus mentis*: non quod ille raptus requirat quod homo videat aliquas viſiones imaginarias vel reales: ſed requiritur quod homo videat ſe illuminari, inflammari, recreari, eleuari per amorem in ſuum creatorem: ita quod illud quod ſentit & videt: non poteſt aliquibus verbis declarari ratione ſuæ ſublimitatis, bonitatis, formoſitatis, puritatis & nobilitatis: & ratio huius eſt: quia ille *raptus* ſeu *mentis exceſſus* prouenit ex gratia Dei, ſua immenſa bonitate illam animam ita ſurſum

ferre

ferre volentis: vt nulla alia res à Deo eam eleuare sufficiat: cum talis eleuatio omnem potentiam creatam transcendat. Et quia iste raptus est quid spirituale: ideo intellectus noster onere carnis prægrauatus non potest in eo diu permanere, sed quasi captiuus eleuatur, statim ad se ipsum rediens. Habet se quoque intellectus noster in illo raptu sicut oculus corporis intuens solis radios, qui non potest diu fixis obtutibus solem intueri: sed per modicum temporis aspicit: & mox non valens lucis solaris virtutem sustinere, clauditur, & iterum aperitur ad intuendum, & mox solis vigorem non sustinens clauditur. Simile accidit intellectui nostro in contemplatione, solem iustitiæ intueri conanti. Rursum est similis sagittæ, quæ sursum proiecta statim deorsum descendit, ratione suæ grauedinis ad descensum eam inclinantis. Et pisci extra aquam saltanti & mox ad eam descendenti. Tale quid in proposito contingit.

Huic

Huic sexto gradui annectunt Doctores hos duos sequentes.

Primus dicitur *securitas*; siquidem cum anima à suo sponso Christo Iesu experitur se tam ardenter amari & sic illuminari, inflammari, delitiari & rapi, concipit ab eo & in eo tantam securitatem, vt nulla huius mundi supplicia vel corporis detrimenta neque, adhuc ipsam mortem dubitaret propter eum sustinere, & ex tunc nihil timet. Et tantam habet fiduciam in æterna Dei bonitate, quam prægustauit & expertus est: vt non formidet ab ea vnquam seiungi: quin potius confidat proculdubio se cum eo in gloria æternaliter futurum. O quanta habitat omni tempore lætitia in tali anima: quæ illam æternam beatitudinem, quam infallibiliter sperat, hic iam præuidet & prægustat.

Secundus est *plena tranquillitas*, nam cum animam huiusmodi nulla tribulatio neque damna corporis neque metus terrere valeant, sequitur eam esse

in plena pace & quiete tanta, vt nullis verbis queat explicari. Vnde ſuper hoc dicit Richardus *in ſuis Contemplationibus*: O anima Chriſtiana, cum hunc Paradyſum poſſis aſcendere, & in hac vita permanere: vende omnia quæ poſſides & ſcis, & compara hanc glorioſam poſſeſſionem, nec chara tibi videatur, nam eius venditor Chriſtus eſt, qui ſe offert vniuerſis eam emere cupientibus.

Et eſt aduertendum, quod in hac vita nullam prædictarum trium viarum ſupra expoſitarum, ſcilicet *Purgatiuam, Illuminatiuam*, & *Vnitiuam*, plenè poſſumus perficere, ſed noſipſos in illis exercentes aſcendimus ad puritatem cordis & charitatem perfectam in hac vita poſſibilem.

In exercitio *prima via* quærimus Deum, quem quamuis inueniamus, non tamen per feruentem charitatem.

In *ſecunda via*, ſcilicet *Illuminatiua*, offerimus hoſtias & ſacrificia laudis & arden-

dentium deſideriorum ſpe & auiditate ad ęternam beatitudinem perueniendi.

In *tertia via*, ſcilicet *Vnitiua*, inuenimus illum, quem diligit & deſiderat anima noſtra.

In *prima* itaque *via* mundanæ concupiſcentiæ deſeruntur. In *ſecunda* mens illuſtratur. In *tertia* iam quietata quieſcit in Deo. Nec putandum eſt, quòd in præſenti vita omninò à concupiſcentijs purgari queas, cùm hoc beatus Paulus conſequi nequierit, vt ait Auguſtinus, & Tractatus: *Beatus vir.* neque valeamus omnes noſtras affectiones ſurſum erigere, quin quicquam earum terræ adhæreat, nam terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem, neque poſſumus ad tantam cordis munditiam hic venire: vt Deo inceſſanter per feruorem actualis amoris adhæreamus, quia quàm diu in corpore viuimus, peregrinamur à Domino.

Hactenus expoſuimus tres vias prædictas, & quomodo per eas, ſi orationi & me-

SYLLABVS CAPITVM QVARTÆ PARTIS.

QVAR-

QVARTA PARS.
De Contemplatione.

QVOD MAGNA LITTERATVRA est scientia & non sapientia, & quòd contemplatiuis non est omninò necessaria.

CAPVT XXXI.

VAMVIS multi Sancti & præclari Doctores subtiliter de Contemplatione locuti fuerint, sicut B. Gregorius *in moralibus*, & B. Bernardus *super Cantica*, & Richardus de sancto Victore *in suo libro de Contemplatione*: & multi alij, ad quorum Tractatus eruditi recursum habere possunt; pro minus tamen eruditis tractabimus saltem breuiter de ipsa contemplatione, licèt plura de ipsa in superioribus dixerimus. Et primò asserimus non esse necessariam contemplatiuo scientiæ

copiam. Quamuis enim multa ſcientia & litteratura eruditioq; legis diuinæ ac S. Scripturę non modicum apicem contemplationis aſcendere cupientibus, cōferat adminiculum, interdū tamen multum officit multis, non quidem ex ſe, ſed ratione inflationis occaſionaliter ex ea prouenientis. Nemo autem ad veram contemplationem ſcandere valet, niſi per ſcalam humilitatis, vt ait Apoſtolus: Si quis inter vos videtur ſapiens eſſe in hoc ſeculto: ſtultus fiat vt ſit ſapiens, hoc eſt, intellectum ſuum humiliando ſubijciat, ſtultum ſe æſtimans reſpectu diuinæ ſapientiæ, vtpotè non valens comprehendere Dei iudicia atque opera. Hinc eſt quod in contemplationis adeptione, iter ad eam perueniendi pluribus huius mundi ſapientibus nil adeo intercluſit, quàm quod ſe humiliare dedignati ſunt, ſcilicet ſuum intellectum captiuando & ſubdendo arcanis redemptionis per Chriſtum Ieſum Redemptorem noſtrum patratæ, ac eius operibus tam humilibus &

exemplis

exemplis quæ nobis reliquit. Attamen qui per hoc oſtium tam humile & baſſum non ingreditur: fur eſt & latro & fruſtra laborat, prout dicit Dominus. In vanitate ſenſus ſui, capite incedens leuato, id eſt in magna intellectus ſui & ſcientiæ ſuæ æſtimatione, renuenſque humiliari & effici vt paruulus: nunquam per illam humilem ianuam valebit intrare: immo cæſpitans retroibit inſtar quorundam domini noſtri diſcipulorum: de quibus ſcriptum eſt quod abierunt retrorſum: cum eum intelligere non potuerunt. Quod etiam conſtat quibuſdam contigiſſe viris doctiſſimis, qui vtinam tantam ſcientiæ copiam non acquiſiuiſſent: ſed potius in ſua ſimplicitate, ſicut eorum matres abſque literatura permanſiſſent; non ratione ſcientiæ, quæ ex ſe proficua eſt, & plurimum prodeſt benè ea vtenti humiliter & in Dei gratia: ſed hoc prouenit ex ſuperbiæ ſurreptione, ſicut dicit Apoſtolus, quia ſcientia inflat, Contingit etiã hoc ſecundùm complexionũ

& personarum diuersitatem. Experientiâ enim cognoscimus vinum optimum non parum nocere febricitantibus, ensem quoque furioso, si seipsum eo occidat. Videmus præterea ægris oculis odiosam esse lucem: quæ sanis est amabilis, dulcis & delectabilis. Simile est de scientia: quæ cùm sit bona in se: homini tamen indisposito & moribus inordinato eâ abutenti multum nocet.

QVI SVNT APTIORES AD *contemplationem.*

CAPVT XXXII.

SICVT, ait Beatus Gregorius *moralium sexto libro*, sunt quidam naturaliter, aut ex complexione vel assuefactione adeo ad exteriora occupationesque terrenas proni, vt ad contemplationem erigi non possint, ad vitam verò actiuam multum aptiores inueniuntur: qui si contemplationi vacare conarentur, in magnos inciderent erro-res

res & blasphemias, eò quòd tanto deteriores cordis tumultus tolerant, quanto eis libentius ad cogitationes vacat. Vnde tales circa opera vitæ actiuæ versari habent.

Alij autem mentem habent tam tranquillam & otiosam: vt si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant, sed delectabiliter viuunt in consideratione operum Dei vitæque cœlestis, & hæc ruminantes, ac tota humilitate de sua salute præmeditantes, quantum valent mentes suas ab exercitatione immoderati laboris abstrahunt, sæpè enim, qui Deum contemplari quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt. Et sic tales circa opera exteriora versantes, potius deficerent quàm proficerent.

Sunt alij qui ex consuetudine vel ex virtute contemplationis, vel ex excessiuo Dei amore, aut fortè eis à suis progenitoribus inest, vt habeant mentem habilem, & quasi ambidextri valeant modò circa vnam, modò circa alteram

vitam occupari, & tales decet esse Prælatos.

Qui autem sunt de prima conditione & statu, scilicet illorum qui ratione complexionis vel consuetudinis sunt habiles ad exteriora, frequenter errant, si se profundis cogitationibus tradunt, operationibus & occupationibus exterioribus derelictis. Accidit quoq; personas simplices & illiteratas esse de conditione secunda & statu, & hi securè possunt degere in solitudine, & sæpè cogitare de sua salute sine alia terrena occupatione. Vnde manifestè apparet, quòd personæ simplices non sunt tanquam ineptæ à contemplatione repellendæ. Vidimus enim & per experientiã videmus in sanctis Eremitis, & in aliquibus fœminis plus in Dei amore quosdã per contemplationem profecisse, quàm plures magni Clerici & Religiosi literati proficiunt. Cuius rationem assignat Gerson *in suo monte contemplationis*: quia ista vita contemplatiua melius acquiritur per bonam & simplicem humili-

militatem, quàm per magnam litteraturam; sicut dicit Salomon de Dei sapientia, quòd ipsa graditur cum simplicibus, & cum eis est sermocinatio eius. Et ideo in alio loco nobis præcipitur: Quærite Deum in simplicitate cordis, quia ipse est simplicissimus, & inuenitur per simplicitatem.

DE DIFFERENTIA INTER *Scientiam & Sapientiam.*

CAPVT XXXIII.

MAGNAM differentiam assignant Doctores inter Sapientiam & Scientiam; & præcipuè B. Bernardus, quia scientia conuenit intellectui & ipsi soli, sed sapientia pertinet ad effectum. Et ideò secundùm nominis etymologiam sapientia interpretatur quasi sapida scientia, qui sapor pertinet ad affectionem, desiderium, appetitum, & voluntatem illius personæ cui sapientia inest: & idcirco potest esse in aliquo magna scientia vel cognitio, in

quo erit modica vel nulla ſapientia. Ratio huius eſt, vt dicit Gerſon, quia non habet ſaporem vel affectionem ad illud quod ſcit; & declarat hoc per aliqua exempla. Poteſt quis cognoſcere naturam mellis, quia fortè audiuit aliquando de ea loquentes alios: vel in aliquo libro legit; ſine hoc quòd aliquando mellis dulcorem guſtauerit. Rurſum medici ſciunt languorum naturam, & frequenter melius quàm idem languidus; ſed quantum ad doloris ſenſum manifeſtum eſt ipſos ægros melius ſcire ægritudines non per rationem ſcientiæ, ſed ratione experientiæ. Simili modo poteſt quis habere maximam notitiam alicuius perſonæ, ſine hoc quòd habeat magnam affectionem amoris vel odij, complacentiæ, vel diſplicentiæ ad illam. Et ex alia parte poteſt quis multum affici amore vel complacentiâ erga aliquam perſonam abſque magna eius cognitione.

Secundùm ergo prædicta poſſumus videre quomodo in aliquo poſſit eſſe

magna

magna ſapientia ſine multa ſcientia, & magna ſcientia ſine multa ſapientia. Ex prædictis claret quantum diſtant ad vacandum contemplationi deuoti ſimplices & illiterati, & literati indeuoti.

QVOMODO VITA CONTEMplatiua debet incipere à labore actiuæ.

CAPVT XXXIV.

PRIMVS gradus pertinens ad ſtatum incipientium & imperfectorum eſt humilis confeſſio pœnitentiâ mediante, qua quis in ſe amorem mundi cum prauis concupiſcentijs mortificat, ac motus illicitos & prauas conſuetudines. huius eſt carnem caſtigare & domare, ne rationi rebellet, ſed ei ſubijciatur, & hoc facit per ieiunia, vigilias, abſtinentiam, afflictiones, lacrymas, gemitus, & aſſidua ſuſpiria, & per laborem corporalem à Prælatis iniunctum. Qui ante talem pœnitentiam, vel ſine huiuſmodi labore & exercitio repentè vellet vti perfectâ & contem-

platiua vita, hic seipsum seduceret, & esset sicut qui vellet montem excelsum vnico saltu ascendere. Et ideo dicit B. Gregorius & alij Sancti quòd vita actiua, quæ sita est in laboribus & afflictionibus corporalibus, debet assumi ante contemplatiuam tanquam aptans viam pro illa. Quod figuratum fuit in Iacob, qui seruiuit septem annis pro Rachel, typum gerente vitæ contemplatiuæ, prius tamen supposita est ei Lya eius soror, vitam actiuam designans. Ex quo notatur secundùm Gersonem, iuuenes carnalibus adhuc tentationibus & vicijs plenos, magnos quoque peccatores, qui multum temporis vitæ suæ expenderunt, non posse neque debere mox se omninò tradere vitæ contemplatiuæ, cùm enim crederent se cogitare de Deo, & in loco secreto puras habere orationes, citius ipsi tunc & abundantius cogitarent ea ad quæ ex suis malis inclinationibus afficerentur, & sic peiores efficerentur. Vnde & Seneca dissuadet, ne quis solus longo tem-

tempore degat. Et eadem ratione omnes Sancti & Philoſophi ocioſitatem damnant. Nihilominus ipſemet Seneca & Sancti laudant ſolitudinem & ocioſitatem contemplationis in exercitatis ad liberius ſeruiendum Deo, ſicut fecerunt Sancti, Eremitæ, & alij multi deuoti Viri.

QVOD NON OMNES DEBENT imitari gratiam ſingularem in ſolitudine habitandi quibuſdam diuinitus exhibitam.

CAPVT XXXV.

QVIBVSDAM ex Dei ſpeciali munere exhibitum fuit, vt in iuuentute ſua ſolitudini & ſolitariæ habitationi ſeipſos traderent. Quemadmodum B. Benedictus legitur feciſſe: ipſe tamen in regula ſua illud non conſulit, ſicut etiam faciunt alij Eremitæ & Doctores: perſuadentes ne quis audeat attentare illud & aggredi, quia gratia ſingularis alicui data, non eſt omninò tra-

henda ad consequentiam, seu non omnibus est imitanda, Et qui quandoque oppositum ausi sunt facere, scilicet quærere solitudinem & eremi ociositatem absque præcedente labore & præuia instructione ac consuetudine conuersationis inter societatem: miserabiliter sunt defraudati. Rationem assignat præfatus Gerson dicens: Volare enim conati sunt antequam essent alati, & congredi bellum cum hoste immanissimo priusquam alios minores debellassent aduersarios, scilicet mundum & carnem. Et ideo dicit ipse quod non habet magnam fiduciam in quosdam nostri temporis Eremitas se dicentes magnum afferre profectum sibijpsis: quod & sentiendum putat de fœminis in reclusorijs positis. Qui etiam scribens sororibus suis dicit. Scitis vos ipsæ sorores meæ dilectæ, quam necessitatem sustinuistis vsque huc esse in labore magno: & fortè adhuc ex vobis aliquæ tali indigent, antequam potuissetis vos tenere in secreto & solitarias, & vos tradere omnino

nino

nino ad cogitandum de Deo in similitudine eremitarum & reclusarum. Habemus enim & reclusorium non solum in nemoribus locisque desertis positum, sed vbicunque possunt haberi vel exerceri tales loci ad declinandum mundum seu euitandum eius tumultum cum omnibus suis occupationibus & solicitudinibus.

Propter hoc videmus in religionibus benè ordinatis nouitios & incipientes oneratos fortiter in addiscendo, magnum habere seruitium in laboribus, & vigilijs, ieiunijs & clamoribus, & canticis, ad remouendum per ista, cogitationes, quas circa alia solitarij existentes possent habere, sed tamen aliqui benè experti talibus pœnitentijs & scientes tentationes & cogitationes prauas deuincere, possunt diutius demorari in solitudine etiam absque labore. Vnde contingit aliquos esse tam fortis complexionis ad vincendum domandumque cum labore tentationes suas, quod habiles non sunt ad perfectionem con-

contemplationis, ſed oportet eos aſſiduè occupari laboribus vitæ actiuæ, & multi reperiuntur tales. E contrario eſt inueniri quoſdam, quibus ipſa vita actiua eſt graue onus, & mirabiliter per eam impediuntur.

Etiam accidit, vt aliquis ſit talis & tam benè in ſua naturali complexione ordinatus, vel etiam ex ſpeciali Dei gratia, quòd plus vna die proficiet vacans contemplationi, quàm alius proficiat per ſpacium vnius anni. Verum tamen non intendo quòd quis ita vni vitæ ſtudeat, quòd aliquando non intendat alteri, vel plus minus ſecundùm tempus, prout ſibi vtilius viderit expedire, non enim adeò ſe totum debet tradere vitæ actiuæ, quòd aliquando non habeat cogitare aliquid de Deo & ſua conſcientia, ſcilicet ad confitendum peccata ſua & pœnitendum. Et è contrario non ſit ita totus vacans contemplationi, quin aliquando oporteat eum laborare. Vnde ſemper in vna & eadem perſona oportet reperiri Martham

tham cum Maria,& Mariam cum Martha, plus vel minus ſicut diximus, talis tamen ab illa vita denominabitur, cui plus incubuerit.

QVOD DIVINVS AMOR EST principium & finis vitæ contemplatiuæ.

CAPVT XXXVI.

RADIX & principium vitæ contemplatiuæ debet eſſe amor Dei, id eſt, quòd propter eum vita deſeratur mundialis, omneſque ſollicitudines & occupationes exteriores homo fugiat, vt ſe totum tradat Deo. Qui autem oppoſitum facit, ſeipſum decipit, & ſæpè non perueniet ad laudabilem finem, niſi per pœnitentiam ſe emendatum reddiderit. Quales ſunt multi religionem intrantes, vel literarum ſtudio intendentes non ex Dei amore, ſed ex deſidia ſimulatè laborem fugiunt mundi, vel vt habeant vnde viuant, vel ex vanitate & ſuperbia cupientes ſe magnos & deuotos Religioſos reputari, vel ex curio-

curiositate solummodo, scilicet vt sciant, cuiusmodi magni fuerunt philosophi. Amor quoque Dei debet esse contemplationis finis: hoc est quod eius amore & dilectione satagat homo de bono in melius proficere & ab omni alio negotio & occupatione segregari terrena, tali scilicet quæ sit notabiter contemplationis impeditiua. Neque enim nescius sum, quod ad vacandum contemplationi & ad pigritiam & inordinatam tristitiam propulsandam, interdum necessaria & admodum proficua est moderata occupatio.

Diuinum amorem esse finem contemplationis testatur Apostolus cum ait, *Plenitudo legis est dilectio*; Vnde in lege diuina, quæ sapientia vel theologia nuncupatur, ille debet æstimari excellentior magister & doctor, qui Deum plus amat; ille namque vitam perfectiorem & nobiliorem statum sortitur: qui Deum ardentius & rectius diligit. Et quia vita contemplatiua in

exer-

exercitatis aptior est ad diligendum Deum: eo quod est sicut quædam schola vel gymnasium, vbi citius & facilius ista ars diuini amoris acquiritur: ideo vita ista plus approbatur, & commendatur in sacra scriptura & à Sanctis, & præcipuè à vero Deo amoris Christo Iesu, qui hanc protulit sententiam, *Maria optimam partem elegit.* Et quæ est ista pars optima? Reuera ista, scilicet, quòd illa sedebat secus pedes domini, & audiebat verbum illius, & audiens eius amore inflammabatur.

Notandum tamen est, quòd frequenter quis in sua vita actiua plus diligit Deum quam alius in sua contemplatiua, & talis est perfectior, licèt sit in imperfectiori & humiliori statu quam contemplatiuus, & vita actiua illius perfectior erit contemplatiua alterius, quamuis ex se sit in statu imperfectiori. Vnde patet illos seduci qui putant finem vitæ contemplatiuæ esse dumtaxat scire vel acquirere nouas veritates: quinimmo præcipuus finis illius est amare Deum,

Deum, & gustare quàm bonus & suauis est. Esto quòd ille sapor vel gustus seu spirituale sentimentum fortè potest dici quidam cognitionis modus, quia amor ipse notitia est, sicut dicit B. Gregorius. Quæ tamen cognitio est talis & tam occulta, vt à nemine, nisi qui ea fruitur, dignosci queat: quia per sermocinationem vel doctrinam nequaquam ostendi seu explicari potest, sicut consueuit dici de aliquo graui languore, quòd nemo illius dolore ita vehementer afficitur, sicut ipse patiens.

IN QVO CONSISTIT PERFE-*ctio vitæ contemplatiuæ per similitudinem mundani amoris.*

CAPVT XXXVII.

DECLARARE conuenit aliquatenus antequam vlterius procedamus, in quo perfectio consistit vitæ contemplatiuæ. Quamuis autem in præcedenti capitulo diximus, Dei amorem finem vitæ esse contemplatiuæ: nihilo-

nihilominus tamen, vt dicit Gerson, ita potest dici quòd ad illum finem, scilicet Dei amorem, omnia opera nostra referenda sunt. Qua de causa volo aliquas conditiones ponere vitæ contemplatiuæ, non quidem quòd ego has sufficienter cognoscam; quin potius de his loquor sicut cæcus de coloribus, referens ea quæ Sancti nobis in suis libris tradiderunt; alia expertioribus in hac materia relinquens. Et vt facilius apprehendere valeamus, qualis debet esse amor Dei, cui perfectio vitæ contemplatiuæ conuenit, volo hoc per eius contrarium enodare, scilicet per amorem mundanum, eò quòd illum longè melius & familiarius quàm diuinum cognoscimus & experimur.

Consideremus igitur, quid operatur amor mundi in homine profundè in eo posito, sicut est amor argenti, auri, honoris, dignitatis vel prauæ carnalitatis. Certum est quòd in tali amore homo primò languet præ auiditate consequendi illud, quod singulariter, licèt

licèt stultè diligit. Deinde ita mentem suam & totum cor suum & intellectum in re amata apponit, vt nihil aliud nisi illam cogitare queat. Itaque sui ipsius obliuiscitur, omnem deponit pudorem, & nihil est quod continere vel abstrahere eum à re amata valeat, neque labor, neque vexatio, neque periculum, neque mors, neque amicorum consilium, neque timor Dei vel diuinorum iudiciorum. Si dormiat, rem amatam somniat, si vigilet, nil aliud curat audire neque loqui, adeo vt vsum rationis amittat, & fiat sicut amens aut ebrius siue furibundus. Nihil est quod huiusmodi hominem à tali amore amouere posset, neque quod ipse formidaret vel recusaret facere: dum tamen illud posset obtinere, cuius amore stulto & mundano ita ardet & vulneratur. Obliuiscitur adhuc omnia bona, tam præsentis quàm futuræ vitæ. Vnde si quando quisquam de Paradyso, quicquam fortè loquatur, aut de inferno, seu de morte, videtur ei quoddam

dam esse somnium aut fabula. Neque adhuc ad modicum temporis huiusmodi spiritualem cogitationem intra se retinet vel recipit, eò quòd amor carnalis vel mundanus citissimè eam inde repellit.

QVALIS DEBET ESSE AMOR Dei, quem Contemplatiuus debeat habere.

CAPVT XXXVIII.

SECVNDÙM præmissum exemplum consideremus pariformiter, quòd amor Dei esset in aliquo tantus & talis; vt eum faceret penitus mundum contemnere & illius obliuisci, sicut mundi amor facit obliuisci Dei, & quod esset adeo ardens & fortis sicque radicatus in corde, vt nequiret & nesciret spontè neque liberè aliunde cogitare, neque metueret vilipensionem & opprobria seu increpationes & persecutiones, nec adhuc ipsam mortem præ ardore diuini amoris, atque omnia quæ mundi sunt visa, audita ad memoriam reducta, viderен-

derentur ei quoddam somnium & fabula esse, propter diuinum honorem & gloriam ea omnia vilipendens, & breuiter mundi iudicio tanquam demens & ebrius æstimaretur, eò quòd ea quæ mundi sunt, spernit, vilius ea æstimans, quàm quæ Dei & Paradysi sunt, mundano absorpti amore æstimant. tunc ego dico quòd iste talis esset amor Dei perfectus, ad quem toto conatu verus contemplatiuus conari debet ascendere per suam contemplationem, & in tali statu amoris existens meritò dicendus esset mortuus mundo & crucifixus, eò quòd nihil eius eum detinere valet, & viueret Deo, dormiret vanitatibus huius seculi, & bonis æternis vigilaret ad vniuersa quæ per homines mundanos fiunt, corporis oculos haberet obtrusos & sopitos; sed ad Sanctorum gaudia patulos. Et hoc est quo sancti Doctores asseuerant figurare per Moysem, qui volens cum Deo sermonem habere, ingressus est caliginem, per hoc insinuans, qui ad diuini amo-

ris perfectionem peruenire cupit, intrare oportere obliuionem mundialium rerum, cuius typum illa caligo gerebat, vt scilicet neque videat neque intendat, neque afficiatur ad eas.

Sed qualiter hunc Dei amorem qualem descripsimus acquirere valeamus, aliqualiter ostendamus. Iste quippe est finis vitæ contemplatiuæ, & qui ad istum peruenerit amorem qui huiusmodi est, verticem attingit montis, vbi cum tribus discipulis Christus transfiguratus est: ille loquitur Deo in figura Moysi quando legem accepit, iste talis rapitur in spiritu, vel potius supra spiritum, huius couersatio in cœlis est, iste talis amore viuit, iste fœliciter & delectabiliter graditur sine aliqua fumi vel caliginis obscuritate. Veruntamen fratres, proh dolor, quàm raris hæc gratia conceditur, & quàm modicum durat, quamdiu in hoc exilio demoramur.

DE DVOBVS MODIS SILENTII & solitudinis.

CAPVT XXXIX.

SECVNDÙM statuum & humanarum conditionum varietatem quisque potest sibi locum eligere secretum, vt ibi in pace & silentio quiescat; verum est tamen, quòd principale secretum debet potius intra animam quàm extra esse, hoc est, vt anima pellat eminùs ab habitaculo sui cordis omnem humanam & mundanam sollicitudinem, & omnem vanam noxiam cogitationem, & cuncta quæ eam impedire possunt, ne quo tendit, perueniat. Interdum quippe contingit, vt quis solus corpore degens & ab hominum consortio separatus, non propter hoc minores patiatur fantasias & cogitationes ac melancholias, quin potius in seipso grauissimam & valdè onerosam tolerat societatem, quæ videlicet fantasiæ varios in eo tumultus generant & ma-

magnas confabulationes & garrulationes, ante suæ mentis oculos modò vnum modò aliud repræsentantes: deducentes eum modò ad coquinam, modò ad forum, offerentes ei immundas & carnales voluptates, obijciendo quoque ei nunc choreas, nunc res pulchras, cantilenas & huiusmodi alias vanitates, vt eum in peccatum præcipitent, secundùm quod de seipso B. Hieronymus humiliter confitetur; qui cum non nisi feris & scorpionibus associatus esset, interdum nihilominus cogitatione erat Romę inter choreas puellarum saltantium.

Rursum huiusmodi fantasiæ siue cogitationes prouocant animam solitariè degentem ad iram, & faciunt eam cum absente ac si esset præsens litigare, & verborum iniurijs eum lacessere. Aliquando numerabit argentum, & magnum thesaurum asportans faciet mercationes. Crebrò quoque mare suis desiderijs transfretabit, nonnunquam etiam per diuersas terras transcurret, con-

constituitur præterea in magnis dignitatibus. Itaque talis anima huiusmodi fantasijs & stultitijs quamuis sit sola, sæpè impletur. Vnde non in secreto & solitudine verè commoratur, licet exterius solitaria manere videatur. Neque putanda est deuota anima contemplationi vacans omninò sola esse, quia nunquam minus sola quàm cùm est sola. Istarum tamen duarum solitudinum consortia multum inter se distant, nam deuota anima & contemplatiua non est sola, quia optimam, proficuam & delectabilem possidet societatem, scilicet Deum & Sanctos, cum quibus degit per sancta desideria & deuotas cogitationes, alterà autem, id est, inutiliter vagabunda habet societatem valdè nociuam, & in nullo ei proficuam.

DISPVTAT QVOD CONTEM-*platiua vita primò proficit ſibiipſi.*

CAPVT XL.

TRIBVS motiuis ſiue rationibus inter alias quidam admirantur, cùm quis ſe tradit contemplationi. *Prima*, quia contemplatiui ſibi ſolum prodeſſe videntur. *Secunda*, quia videntur plus velle inueſtigare & ſapere quàm oportet, & in altum velle volare. *Tertia*, quia multi ſeducuntur, & in amentiam & melancholiam vertuntur. Ad quas tres rationes (ſi fortè rationes dici poſſunt) reſpondet Gerſon, referens ſanctos Doctores, qui de hac materia copiosè, ſubtiliter & profundè loquuntur. Et primò quòd aliquis contemplationi intendens ſibiipſi proficit multò plus atque diuinius, ampliusque Deo placet, quàm ſi vitæ actiuæ intenderet; & hoc ſufficit, nihil quippe poſt Deum plus debeo diligere quàm meipſum, & amplius etiam quàm reſiduum totius mun-

mundi. Vnde debeo diligere id quod amplius placet Deo, & illam vitam plus acceptare, qua ei valeo fieri acceptior quàm modicum acquirere meriti, & forsan volens alium lucrifacere, detrimentum mei facerem, meipsum damnans.

Hîc intelligenda sunt, cùm quis est tam liber, vt pro libito voluntatis suæ ita possit vni vitæ vacare, sicut & alteri. Et hoc dico propter habentes publica officia, & propter Prælatos & alios in dignitate constitutos, quæ eos ad intendendum operibus vitæ actiuæ obligant. Et simile est de mulieribus maritatis, quarum est pueros suos & familiam gubernare, & de illis qui suis parentibus ministrare tenentur. Si igitur isti pro tunc cùm curæ vel profectui aliórum studere debent, contemplari vellent, ipsi seipsos seducerent, & esset hæc quædam nequam & periculósa tentatio, scilicet vt esset eis delectabile semper contemplationi intendere spretis vel postpositis his, ad quæ tenentur, & ideo

non

non solum sibiipsis, sed etiam reipublicæ nocerent. Secus autem est de his qui ratione officij alijs ministrare non sunt astricti.

QVOD CONTEMPLATIVI ALIIS etiam multum proficiunt.

CAPVT XLI.

CONSEQVENTER ostendendum est personas contemplatiuas non solum sibiipsis, sed etiam alijs non modicum esse proficuos: primò eò quòd alijs præbent exemplum benè viuendi, operibus prædicantes, Deum super omnia esse amandum, & cuncta esse vanitatem, & ideò contemnenda. Et hæc non est paruipendenda doctrina, sed tantò præstantior, quantò opera constant de fictione minus esse suspecta quàm verba. Rursus contemplatiui per suas deuotas orationes alijs omnibus prosunt, scilicet, & sæpè euenit, vt hominibus negotijs mundi deditis quamuis sceleratis, eorum meritis Deus ali-

quod magnum conferat, scilicet pacem & huiusmodi, nihil enim possumus sine speciali Dei gratia, quam citius à Deo impetrant veri contemplatiui quã actiui.

Sunt autem contemplatiui in Ecclesia, sicut oculi in corpore, illuminantes & dirigentes vniuersa, quæ per alia membra fiunt. Et si oculi non laborant sicut manus & pedes, non propter hoc manus vel pes dicere habet quòd oculi non nisi sibiipsis proficiunt. Talium siquidem contemplatiuorum est aliorum qui non sunt ita illuminati, & ad spiritualia eleuati opera dirigere & in Deum referre; nam qui cor ad superna eleuatum habent etiam si in seculo commorentur, per seipsos sciunt & poterunt in Deum ea quæ agunt bona, sicut in finem ordinare. Veruntamen non dico quòd in casu necessitatis contemplatiuus non habeat suam contemplationem prætermittere, scilicet ad subueniendum alterius necessitati. Qui verò vtramque simul & perfectè vitam

vitam tenere posset, iste esset melior, sicut B. Gregorius, & B. Bernardus, & alij Sancti tenuerunt.

Et qui diligenter aduerteret, quantum anima & spiritualia bona excedunt corpus & bona temporalia, iste palam cognosceret, quòd ad succurrendum aliorum necessitatibus corporalibus plus proficit toti Ecclesiæ vna alicuius viri contemplatiui oratio, quàm bis centum eorum qui operibus actiuæ vitæ sua sponte & non ex obedientia intendunt, & longè plus proficiunt quàm si in mundo se occuparent, non ad succurrendum alijs, sed pro commodis proprijs, & interdum in damnum aliorum. Itaque dico, quòd si quis ad vacandum vitæ contemplatiuæ se instinctu Spiritus sancti senserit inclinari aut moueri, hoc alicuius viri spiritualis consilio agnouerit, non confidens in seipso, eò quòd facilè posset decipi, recipiens angelum sathanæ pro Angelo lucis: iste talis sine vituperio actiuæ, poterit se dare vitæ contem-

platiuæ, & hoc erit in eo laudabile, & non modicam propter hoc recipiet in cœlis mercedem, nisi fortè per contrarium talis Prælato suo obedire teneretur, seu aliquod publicum officium exercere, aut alicui in casu vrgentis vel extremæ necessitatis subuenire. Vrgentem dico necessitatem, cùm esset verisimile quòd aliqui possent in corpore vel anima perire, si ipse eis, valens remedium non impenderet.

OSTENDIT EXEMPLO NON esse superbiam, vt quidam existimant, intendere contemplationi.

CAPVT XLII.

NEQVE dicendum est secundùm præfatum Gersonem, quantùm ad secundam rationem antedictam, quòd qui contemplationis fini vacat quem superius exposui, hoc est ad summè amandum Deum ex toto corde suo, iste talis nimis altè tendat aut præsumptuosè agat, quin potius si quis ad hoc aptus

aptus est, & hanc à Deo consecutus est gratiam, deficeret & minus benè ageret prout videtur, si diuino munere non vteretur, præsertim Ecclesiastici & Religiosi, quorum vita ad hoc ordinatur potiùs quàm ad actiuam, nam Clericis, maximè Theologis, (si quod isti dicunt verum esset) eorum scientia non solum non prodesset, verùm etiam multum obesset, inde quippè efficerentur tumidi, vani, vacui, & superbi.

Vlterius hoc patet ad oculum per sequens exemplum: Erit in curia Regis aliquis coquinæ administrator, cui Rex talem largietur gratiam, scilicet faciens eum suum Camerarium, quia iudicat eum ad hoc sufficientem, sicque placet Regi, nulli dubium, quòd si prædictus minister hoc recusat ob suam desidiam vel pusillanimitatem aut voracitatem, dicens se potius in officio vellens ministrare coquinæ, iste talis multum est reprehensibilis. Eodem modo qui potest Deo in aliquo excellenti statu seruire, voluerit circa res minimas versari, ne-

platiuæ, & hoc erit in eo laudabile, & non modicam propter hoc recipiet in cœlis mercedem, nisi forte per contrarium talis Prælato suo obedire teneretur, seu aliquod publicum officium exercere, aut alicui in casu vrgentis vel extremæ necessitatis subuenire. Vrgentem dico necessitatem, cum esset verisimile quòd aliqui possent in corpore vel anima perire, si ipse eis, valens remedium non impenderet.

OSTENDIT EXEMPLO NON esse superbiam, vt quidam existimant, intendere contemplationi.

CAPVT XLII.

NEQVE dicendum est secundùm præfatum Gersonem, quantùm ad secundam rationem antedictam, quòd qui contemplationis fini vacat quem superius exposui, hoc est ad summè amandum Deum ex toto corde suo, iste talis nimis altè tendat aut præsumptuosè agat, quin potius si quis ad hoc aptus

aptus est, & hanc à Deo consecutus est gratiam, deficeret & minus benè ageret prout videtur, si diuino munere non vteretur, præsertim Ecclesiastici & Religiosi, quorum vita ad hoc ordinatur potiùs quàm ad actiuam, nam Clericis, maximè Theologis, (si quod isti dicunt verum esset) eorum scientia non solum non prodesset, verùm etiam multum obesset, inde quippè efficerentur tumidi, vani, vacui, & superbi.

Vlterius hoc patet ad oculum per sequens exemplum: Erit in curia Regis aliquis coquinæ administrator, cui Rex talem largietur gratiam, scilicet faciens eum suum Camerarium, quia iudicat eum ad hoc sufficientem, sicque placet Regi, nulli dubium, quòd si prædictus minister hoc recusat ob suam desidiam vel pusillanimitatem aut voracitatem, dicens se potius in officio vellens ministrare coquinæ, iste talis multum est reprehensibilis. Eodem modo qui potest Deo in aliquo excellenti statu seruire, voluerit circa res minimas versari, ne-

quę humilitas cum excusabit, sed fictioni & tepori cordis hoc imputabitur. Amplius dico quòd deficiunt & errant, qui in suis contemplationibus plus quã oportet, inquirere volunt, valdè quippè est eis humilitas necessaria, Charitatis custos & nutrix.

QVANTVM ACTIVOS CONTEMplatiui præcellunt.

CAPVT XLIII.

QVANTVM ad tertiam rationem, quòd scilicet aliqui contemplatiui falluntur, & efficiuntur dementes & melancholici, respondet prædictus Gerson, quòd eodem modo in vita actiua multi decipiuntur: non habentes discretionem quæ requiritur ad opus cœptum consummandum. Neque omnibus hæc gratia exhibetur, scilicet intendere contemplationi, certis de causis iam assignatis, quemadmodum ait Apostolus: Vnusquisque habet proprium donum à Deo, vnus sic, alius verò sic.

Et

Et iterum: si in corpore omnia membra essent oculus, vbi manus, &c. Verum est tamen, quòd homines mundani facilè iudicant contemplatiuos esse amentes & melancholicos, quia non faciunt sicut & ipsi, nam omnia paruipendunt, quæ illi nimis amant, & magni pendunt: sed non vident magnas consolationes & sancta opera & spirituales diuitias, quas acquirunt contemplatiui mundum spernentes, & à se procul pellentes omnem auaritiam, iram, inuidiam & vniuersam vanitatem, quæ huius mundi amatoribus non modicam præstant vexationem; & contemplatiui viuunt in magna quiete & pace suæ conscientiæ, quæ est tam magnum bonum, vt aliud ei hic nequeat comparari; & loco mundanarum occupationum super terram in angustissimo loco & re modica, ipsi contemplatiui occupantur in maiori & ampliori loco atque negotio quàm sit totus mundus, hoc est, in Deo. Quid per hoc exprimere velim, norunt in talibus experti.

Cer-

Certum siquidem est, quòd vita rationalis creaturæ consistit potius in operatione intellectus seu rationis, quàm in aliquo alio; hoc est, in rationalibus meditationibus, & in amore spontaneo. Vnde illi & quasi solum dicendi sunt viuere, qui in contemplatione tali cibo & potu reficiuntur, & non illi qui animas suas & vitam non plus quàm bestiæ ad cœlestia leuant; nam illi comedunt & bibunt, exultant, gaudent & rident, & sunt occupati in vanitatibus & leuitatibus, & sua corpora laborant, & sic per hunc modum faciunt sicut pecora. Sed fortè dicent isti quod suis laboribus alijs auxilium præstant. Hoc idem faciunt equi & asini, & aliquando plus. Quamuis hoc sit laudabile in eo; qui non valet neque scit aliud & illud complet fideliter, id est, recta intentione & bono fine, scilicet ad seruiendum Deo, & subueniendum proximo. Fateor tamen contemplatiuos in negotijs mundanis non esse ita sapientes & prudenes sicut sunt actiui. Ratio est secun-

dùm prædictum Doctorem, quia ſuum ingenium & intentionem circa talia nõ apponunt: vnde fit, eos & ſimplices & inſipientes iudicari, ſed ipſi de hoc non curant; nam ad hoc vocati ſunt ſecundùm Apoſtolum, & ad hoc totis viribus nituntur, ſcilicet ſtultos reputari, vt poſſint eſſe ſapientes.

QVAM EST NECESSARIA contemplatiuo diuina gratia.

CAPVT XLIV.

IAm ſuperius aliqualiter expoſuimus, quòd ſilentium alterum eſt extra animam, alterum intra, & quòd contemplatiuus non ſatagit exterius ſilentium & ſecretum attingere quàm interius. Ad quod acquirendum, eſt neceſſaria cuſtodia, & ſecretum cellæ, dicit enim B. Bernardus, quòd Sponſus animæ IESVS Chriſtus, verecundus eſt amicus, neque libenter ad ſponſam ſuam accedit multitudine præſente, quærit autem eſſe ſolus. Oportet igitur animam

mam à se omninò expellere exterius & interius omnes occupationes, & solummodo esse sollicitam & intentam ad recipiendum sponsum suum, quoniam quidem est simplex & vnicus, ideo vult quæri in simplicitate & vnitate cordis. Tale autem cor, scilicet circa exteriora occupatum, non est simplex & vnitum; sed humanis, vanis & illicitis curis multipliciter diuisum.

Sed heu fratres, ad quantam miseriam nobilis anima redacta est propter peccatum, quæ in primo statu innocentiæ ordinata fuerat ad contemplandum Deum Creatorem suum, & considerandum spiritualia, quòd nunc tanta pœna & difficultate onere corruptionis suæ aggrauata vix explere potest. Quod benè experiuntur, qui ad hoc conantur. O Deus meus, quid est nunc illud quod ipsam animam in altum ferre & congregare ad vnitatem & reducere ad simplicitatem posset, & eam ab hoc procelloso fluctuanti mari & tumultuoso per innumerabiles sollicitudines, per

diuer-

diuersas fantasias, & imaginationes velociter inundantes eripere? Certè hoc nemo nisi virtus tuæ gratiæ valet facere, & huius maris magni & spaciosi quod intra nos est motus mitigare. Tu Domine suscitas egenum iacentem de puluere vanarum cogitationum, & eleuas pauperem de stercore inordinatarum delectationum; collocans eum in alto, vt sedeat cum principibus, id est, cum Angelis & Sanctis; & conuersatio eius sit in cœlis. Hoc gratiæ munus illis verè & solum conceditur, qui accuratè & ardenter illud exquirunt, & ad hoc se disponunt.

QVALITER ANIMA CONTEMplatiua supra corpus eleuatur & efficitur simplex & vnica.

CAPVT XLV.

NON debemus existimare, quòd anima secundùm substantiam deserit proprium corpus cum in contemplatione rapitur secundùm commu-

munem curſum: ſed pro tunc dicitur eſſe vbi fuerit cor & amor eius, ſecundùm enim B. Auguſtinum *anima verius eſt vbi amat quam vbi animat*, id eſt, quam in corpore quod viuificat, dico igitur quod talis animæ deuotæ eleuatio extra mundum & ſupra iſta corporalia vſque ad ſeipſam vel vſque ad angelos vel certè vſque ad Creatorem ſuum: quia altius non poteſt aſcendere: fit per fortem & ſanctam meditationem, vel per ardentem amorem. Itaque talis fortis & ſancta meditatio vel amoris ardor virtute eſt tam potens, vt faciat eam obliuiſci & ceſſare cæteras alias operationes & fantaſias: ac ſi eſſet in perfecta quiete & in quodam dulci ſopore, & ſi penitus tales operationes non ceſſent: non tamen valent interrumpere vel ſuperare illam validam meditationem ſeu feruidam dilectionem propter ſuam vigoroſam virtutē.

Oportet quoque vt anima in tali meditatione totaliter ſit occupata & amore feruenti, neque ſit ei cura pro tunc de

qua-

quacunque alia re, neque ad alia respiciat nisi forte ea cursim transcurrens: non tamen in eis pedem figens, id est nō demoretur in talibus. Et hoc posse fieri quotidiana experientia in rebus minoribus nobis ostendit. Hoc asserit Aristoteles dicens, quod contingit nonnunquam quempiam super aliqua re tam vehementer meditari: vt apertis oculis non videat illud, quod ante ipsum transit, & sæpe illi cum quibus est, loquentur, & facient coram eo multa, quorum ipse nihil sciet: sed in sua vehementi meditatione perseuerabit ac si dormiret. Vnde & de tali consueuit dici istud cō-mune prouerbium, Iste suos meditatur amores. Talem modum raptus concipiunt aliquando scholastici: cum ad compilandum aliqua subtilia intēdunt. Tale quoque aliquid solet accidere pictoribus & aliarum subtilium artium artificibus positis in vehementibus imaginationibus. Legitur quippe de quodam Philosopho nomine Archimedes in geometricis peritissimo, quod decre-

uit imaginando facere subtilia instrumenta ad expugnandum, defendendum & capiendum vrbes, & cùm vrbem, quam prædictus Philosophus incolebat, ab hostibus capi contingeret iussit Dux exercitus, ne prænominatus Philosophus necaretur, & cum à casu quidam ad eum intrasset, & in illis vehementibus imaginationibus occupatum reperiret, interrogauit eum quod esset eius nomen, ille verò manens fixus & intentus in suis imaginationibus nesciebat neque attendebat quid ab eo quæreret, nisi quòd innuebat ei ne eum impediret, nihil aliud respondens, vnde & vitam perdidit. Ecce quàm attenta erat istius cogitatio, vt eius virtute neque inuasionem propriæ vrbis, neque hostem qui eum occiderit, agnouerit.

Alius quoque Philosophus nomine Neades sæpè ad mensam sedens obliuiscebatur sumere cibum, & oportebat ne inediâ periret, vt quædam eius ancilla sibi victum capiendum subministraret: de quo Valerius quod prædixi-

dixìmus recitans dicit enim solum propter animam vixisse, & corpore veluti re extera & inutili fuisse circumseptum.

Prædicta adduximus exempla ad demonstrandum quòd anima imaginationes & sollicitudines inutiles à se possit expellere, vt valeat ad altiora & sibi magis proficua eleuari & ascendere, & sic reduci ad vnitatem & simplicitatem intendens duntaxat, quomodo possit peruenire ad suum Creatorem, qui est eius locus, finis, & amor, quamuis hoc facere tantò sit fortius & difficilius, scilicet quod in præmissis exemplis ostendimus, quanto oportet nos vti spiritualibus meditationibus, & habere cogitationes altiores & magis extraneas.

DE DIVERSIS MODIS QVOS *in tractando de contemplatione Sancti habuerunt.*

CAPVT XXXXVI.

RICHARDVS de sancto Victore quendam edidit librum in quinque partes diuisum: vbi subtiliter & profundè tractat hanc materiam contemplationis eam in sex species diuidens. Quarum duæ ponuntur in imaginatione; duæ in ratione, & duæ in intelligentia. Et secundùm hoc prædictus Doctor ponit intra animam tres cœlos secundùm quod ipsa anima circumuoluitur, diuersimodè, cogitans siue meditans, scilicet vel corporea quæ sensibus exterioribus percipiuntur, aut seipsam, vel angelos siue eorum statum, aut reuera ipsam contemplans Deitatem. Et præsertim præfatus Ricardus in quinta parte illius libri tradit, quomodo contemplatio tribus modis formatur siue diuersificatur. Aliquando in quan-

in quantum ipsa anima interdum amplius dilatatur. Quandoque per hoc quod plus eleuat anima suum intellectum. Quandoque autem secundùm quod habet ipsum intellectum sicut alienatum & oblitum. Declarat vero quomodo hoc fiat, adducens autoritates & exempla sacræ scripturæ. Accidit siquidem hoc: vel per vehementem admirationem: vel præ feruore deuotionis: vel præ magnitudine delectationis & spiritualis consolationis. Sed quia intentio mea est loqui non subtiliter: sed ruditer & breuiter, tum propter materiæ subtilitatem, quæ pertinet enim ad magnos Theologos; tum etiam quia meum excedit intellectum, de ea modicum loquendum est. Et ideo ponemus hic modos contemplationis qui à simplicioribus capi & intelligi facilius possint, quos Sancti exercuerunt, & in suis scriptis nobis tradiderunt.

Beatus vero Augustinus *in libro confessionum* describit quendam certum modum contemplandi, quem cum matre

quę humilitas eum excusabit, sed fictioni & tepori cordis hoc imputabitur. Amplius dico quòd deficiunt & errant, qui in suis contemplationibus plus quã oportet, inquirere volunt, valdè quippè est eis humilitas necessaria, Charitatis custos & nutrix.

QVANTVM ACTIVOS CONTEMplatiui praecellunt.

CAPVT XLIII.

QVANTVM ad tertiam rationem, quòd scilicet aliqui contemplatiui falluntur, & efficiuntur dementes & melancholici, respondet prædictus Gerson, quòd eodem modo in vita actiua multi decipiuntur: non habentes discretionem quæ requiritur ad opus cœptum consummandum. Neque omnibus hæc gratia exhibetur, scilicet intendere contemplationi, certis de causis iam assignatis, quemadmodum ait Apostolus: Vnusquisque habet proprium donum à Deo, vnus sic, alius verò sic.

Et

Et iterum: ſi in corpore omnia membra eſſent oculus, vbi manus, &c. Verum eſt tamen, quòd homines mundani facilè iudicant contemplatiuos eſſe amentes & melancholicos, quia non faciunt ſicut & ipſi, nam omnia paruipendunt, quæ illi nimis amant & magni pendunt: ſed non vident magnas conſolationes & ſancta opera & ſpirituales diuitias, quas acquirunt contemplatiui mundum ſpernentes, & à ſe procul pellentes omnem auaritiam, iram, inuidiam & vniuerſam vanitatem, quæ huius mundi amatoribus non modicam præſtant vexationem; & contemplatiui viuunt in magna quiete & pace ſuæ conſcientiæ, quæ eſt tam magnum bonum, vt aliud ei hic nequeat comparari, & loco mundanarum occupationum ſuper terram in anguſtiſſimo loco & re modica, ipſi contemplatiui occupantur in maiori & ampliori loco atque negotio quàm ſit totus mundus, hoc eſt, in Deo. Quid per hoc exprimere velim, norunt in talibus experti.

Certum siquidem est, quòd vita rationalis creaturæ consistit potius in operatione intellectus seu rationis, quàm in aliquo alio; hoc est, in rationalibus meditationibus, & in amore spontaneo. Vnde illi & quasi solum dicendi sunt viuere, qui in contemplatione tali cibo & potu reficiuntur, & non illi qui animas suas & vitam non plus quàm bestiæ ad cœlestia leuant; nam illi comedunt & bibunt, exultant, gaudent & rident, & sunt occupati in vanitatibus & leuitatibus, & sua corpora laborant, & sic per hunc modum faciunt sicut pecora. Sed fortè dicent isti quod suis laboribus alijs auxilium præstant. Hoc idem faciunt equi & asini, & aliquando plus. Quamuis hoc sit laudabile in eo; qui non valet neque scit aliud & illud complet fideliter, id est, recta intentione & bono fine, scilicet ad seruiendum Deo, & subueniendum proximo. Fateor tamen contemplatiuos in negotijs mundanis non esse ita sapientes & prudenes sicut sunt actiui. Ratio est secun-

dum

dùm prædictum Doctorem, quia ſuum ingenium & intentionem circa talia nõ apponunt: vnde fit, eos & ſimplices & inſipientes iudicari, ſed ipſi de hoc non curant, nam ad hoc vocati ſunt ſecundùm Apoſtolum, & ad hoc totis viribus nituntur, ſcilicet ſtultos reputari, vt poſſint eſſe ſapientes.

QVAM EST NECESSARIA contemplatiuo diuina gratia.

CAPVT XLIV.

IAM ſuperius aliqualiter expoſuimus, quòd ſilentium alterum eſt extra animam, alterum intra, & quòd contemplatiuus non ſatagit exterius ſilentium & ſecretum attingere quàm interius. Ad quod acquirendum, eſt neceſſaria cuſtodia, & ſecretum cellæ, dicit enim B. Bernardus, quòd Sponſus animæ IESVS Chriſtus, verecundus eſt amicus, neque libenter ad ſponſam ſuam accedit multitudine præſente, quærit autem eſſe ſolus. Oportet igitur animam

mam à ſe omninò expellere exterius & interius omnes occupationes;& ſolummodo eſſe ſollicitam & intentam ad recipiendum ſponſum ſuum, quoniam quidem eſt ſimplex & vnicus, ideo vult quæri in ſimplicitate & vnitate cordis. Tale autem cor, ſcilicet circa exteriora occupatum, non eſt ſimplex & vnitum; ſed humanis,vanis & illicitis curis multipliciter diuiſum.

Sed heu fratres, ad quantam miſeriam nobilis anima redacta eſt propter peccatum, quæ in primo ſtatu innocentiæ ordinata fuerat ad contemplandum Deum Creatorem ſuum,& conſiderandum ſpiritualia, quòd nunc tanta pœna & difficultate onere corruptionis ſuæ aggrauata vix explere poteſt. Quod benè experiuntur, qui ad hoc conantur. O Deus meus,quid eſt nunc illud quod ipſam animam in altum ferre & congregare ad vnitatem &reducere ad ſimplicitatem poſſet, & eam ab hoc procelloſo fluctuanti mari & tumultuoſo per innumerabiles ſollicitudines, per diuer-

diuersas fantasias, & imaginationes velociter inundantes eripere? Certè hoc nemo nisi virtus tuæ gratiæ valet facere, & huius maris magni & spaciosi quod intra nos est motus mitigare. Tu Domine suscitas egenum iacentem de puluere vanarum cogitationum, & eleuas pauperem de stercore inordinatarum delectationum; collocans eum in alto, vt sedeat cum principibus, id est, cum Angelis & Sanctis; & conuersatio eius sit in cœlis. Hoc gratiæ munus illis verè & solum conceditur, qui accuratè & ardenter illud exquirunt, & ad hoc se disponunt.

QVALITER ANIMA CONTEMplatiua supra corpus eleuatur & efficitur simplex & vnica.

CAPVT XLV.

NON debemus existimare, quòd anima secundùm substantiam deserit proprium corpus cum in contemplatione rapitur secundùm commu-

munem cursum: sed pro tunc dicitur esse vbi fuerit cor & amor eius, secundùm enim B. Augustinum *anima verius est vbi amat quam vbi animat*, id est, quam in corpore quod viuificat, dico igitur quod talis animæ deuotæ eleuatio extra mundum & supra ista corporalia vsque ad seipsam vel vsque ad angelos vel certè vsque ad Creatorem suum: quia altius non potest ascendere: fit per fortem & sanctam meditationem, vel per ardentem amorem. Itaque talis fortis & sancta meditatio vel amoris ardor virtute est tam potens, vt faciat eam obliuisci & cessare cæteras alias operationes & fantasias: ac si esset in perfecta quiete & in quodam dulci sopore, & si penitus tales operationes non cessent: non tamen valent interrumpere vel superare illam validam meditationem seu feruidam dilectionem propter suam vigorosam virtutẽ.

Oportet quoque vt anima in tali meditatione totaliter sit occupata & amore feruenti, neque sit ei cura pro tunc de qua-

quacunque alia re, neque ad alia respiciat nisi forte ea cursim transcurrens: non tamen in eis pedem figens, id est nō demoretur in talibus. Et hoc posse fieri quotidiana experientia in rebus minoribus nobis ostendit. Hoc asserit Aristoteles dicens, quod contingit nonnunquam quempiam super aliqua re tam vehementer meditari: vt apertis oculis non videat illud, quod ante ipsum transit, & sæpe illi cum quibus est, loquentur, & facient coram eo multa, quorum ipse nihil sciet: sed in sua vehementi meditatione perseuerabit ac si dormiret. Vnde & de tali consueuit dici istud cōmune prouerbium, Iste suos meditatur amores. Talem modum raptus concipiunt aliquando scholastici: cum ad compilandum aliqua subtilia intēdunt. Tale quoque aliquid solet accidere pictoribus & aliarum subtilium artium artificibus positis in vehementibus imaginationibus. Legitur quippe de quodam Philosopho nomine Archimedes in geometricis peritissimo, quod decreuit ima-

uit imaginando facere subtilia instrumenta ad expugnandum, defendendum & capiendum vrbes, & cùm vrbem, quam prædictus Philosophus incolebat, ab hostibus capi contingeret iussit Dux exercitus, ne prænominatus Philosophus necaretur, & cum à casu quidam ad eum intrasset, & in illis vehementibus imaginationibus occupatum reperiret, interrogauit eum quod esset eius nomen, ille verò manens fixus & intentus in suis imaginationibus nesciebat neque attendebat quid ab eo quæreret, nisi quòd innuebat ei ne eum impediret, nihil aliud respondens, vnde & vitam perdidit. Ecce quàm attenta erat istius cogitatio, vt eius virtute neque inuasionem propriæ vrbis, neque hostem qui eum occiderit, agnouerit.

Alius quoque Philosophus nomine Neades sæpè ad mensam sedens obliuiscebatur sumere cibum, & oportebat ne inediâ periret, vt quædam eius ancilla sibi victum capiendum subministraret: de quo Valerius quod prædixi-

diximus recitans dicit enim ſolum propter animam vixiſſe, & corpore veluti re extera & inutili fuiſſe circumſeptum.

Prædicta adduximus exempla ad demonſtrandum quòd anima imaginationes & ſollicitudines inutiles à ſe poſſit expellere, vt valeat ad altiora & ſibi magis proficua eleuari & aſcendere, & ſic reduci ad vnitatem & ſimplicitatem intendens duntaxat, quomodo poſſit peruenire ad ſuum Creatorem, qui eſt eius locus, finis, & amor, quamuis hoc facere tantò ſit fortius & difficilius, ſcilicet quod in præmiſſis exemplis oſtendimus, quanto oportet nos vti ſpiritualibus meditationibus, & habere cogitationes altiores & magis extraneas.

in quantum ipſa anima interdum amplius dilatatur. Quandoque per hoc quod plus eleuat anima ſuum intellectum. Quandoque autem ſecundùm quod habet ipſum intellectum ſicut alienatum & oblitum. Declarat vero quomodo hoc fiat, adducens autoritates & exempla ſacræ ſcripturæ. Accidit ſiquidem hoc: vel per vehementem admirationem: vel præ feruore deuotionis: vel præ magnitudine delectationis & ſpiritualis conſolationis. Sed quia intentio mea eſt loqui non ſubtiliter: ſed ruditer & breuiter, tum propter materiæ ſubtilitatem, quæ pertinet enim ad magnos Theologos; tum etiam quia meum excedit intellectum, de ea modicum loquendum eſt. Et ideo ponemus hic modos contemplationis qui à ſimplicioribus capi & intelligi facilius poſſint, quos Sancti exercuerunt, & in ſuis ſcriptis nobis tradiderunt.

Beatus vero Auguſtinus *in libro confeſſionum* deſcribit quendam certum modum contemplandi, quem cum matre

sua habuit, stans ad quendam hortuli fenestram, non longè ante eiusdem parentis obitum.

Beatus præterea Gregorius *in suis moralibus* largissimè loquitur de contemplatione, monstrans pericula & commoda quæ in ea sunt, sed particularem modum intrandi ad eam ibiq; manendi, inibi non tradit.

S. Hieronymus inter cætera scribit quendam modum ad Eustochium virginem, scilicet vt cogitaret horam mortis qualeque tunc præmium esset perceptura, qualiter Virgo Maria vnà cum Filio suo Redemptore nostro & sanctis Angelis atque Virginibus exirent obuiam ei, illud Canticum concinentes, quod post transitum filiorum Israel per mare rubrum Maria cecinit soror Moysi: *Cantemus Domino, gloriosè enim*, &c. De seipso dicit etiam B. Hieronymus, quòd post validas tentationes, & sæuas pectoris sui tunsiones, sibi assiduis fletibus & lachrymis diuinũ auxilium quærenti visum est Angelorum interesse cœ-

tibus,

tibus præ magnitudine pacis & spiritualis lætitiæ suæ conscientiæ, sibi post suam tribulationem & pœnitentiam à Deo cœlitus transmissæ.

Cõmuniter omnes Doctores in hoc modo concordant, scil. vt homo meditetur terribilia infernorum supplicia, Paradysi gaudia, peccata propria, mundi vanitatem. Tamen quia de his materijs in *via purgatiua* & *vnitiua* satis locuti sumus, adhuc alium quærimus contemplationis modum. Sanctus igitur Bernardus in omnibus ferè sermonibus super Cantica tractat vnum modum, scil. matrimonij spiritualis inter Deum & animam, quem sequitur quidam alius nouus Doctor inter Deum & animam similiter quoddam contemplans spirituale matrimonium, & intitulatur ille liber: *Horologium æternæ Sapientiæ.* Et reuera iste modus est arduus & subtilis, & satis periculosus, & maximè his qui eum tenere vellent in principio suæ conuersionis. Rationem huius assignat Gerson, sic dicens: quia cum

tales nouitij & in ſpiritualibus minimè exercitati inciperent meditari ſpirituale matrimonium, facilè tranſirent ad carnalis recordationem: & quærentes puritatem animæ plus ſordeſcerent.

DE MODO CONTEMPLATIONIS, quem in initio ſuæ conuerſionis B. Bernardus habuit.

CAPVT XLVII.

DE ſeipſo refert B. Bernardus, qualiter in ſuæ exordio conuerſionis agnouit ſibi eſſe neceſſarium habere bona opera & merita, quæ ex ſeipſo nequibat exigere & habere, & ideo prouidit ſibi acquirere hæc ex meritis Chriſti Redemptoris noſtri. Et ex tunc accuratiſſimè meditabatur totius vitę dominicæ decurſum à conceptione vſque ad aſcenſionem, & ex vniuerſis pœnis & amaritudinibus eius collegit ſibi faſciculum myrrhæ, qui aſſiduè inter eius vbera commoraretur, atque illum iugi memoria in ſuo pectore collocauit, ei inti-

intimè cōpatiendo. Propter quod concludo, B. Bernardum suam contemplationem & spiritualem ascensum à vita Domini inchoasse, eam crebrò meditando, secundùm quod de B. Cecilia legimus quòd euangelium Christi semper in suo pectore gerebat absconditum, scilicet eius vitam assiduè meditando: & diebus ac noctibus non cessabat à colloquijs diuinis & oratione. Et doctor seraphicus Bonauentura *in suo stimulo amoris* tractat quoque hanc materiam, & specialiter de passione domini & redemptoris nostri IESV Christi, ostendens quòd in ea inuenitur omne bonum: & quòd ipsa est ostium huius viæ, scilicet contemplationis, & qui aliundè vult ingredi, ipse seipsum decipit: & confirmat præfatus Doctor suam sententiam auctoritate Domini, qui ait: *Ego sum via veritas & vita*, via per quam est gradiendum, veritas gradientem illuminans; vita eundem recreans, sustentans & remunerans.

Sunt & nonnulli communiter, qui non

habent alium modum in sua contemplatione, nisi quem in aliquo deuoto libro didicerunt, legentes vitam alicuius sancti, vel aliquid huiusmodi aliud ad exercendam suam deuotionem, secundùm materiam quam reperiunt, & istis semper sunt libri necessarij. Vnde iste modus per se solus non est sufficiens: nisi assuescerent illum exercere absque librorum præsentia.

Rursum sunt alij, qui diuina officia agentes in Ecclesia, discunt & exercitantur contemplari nitentes, & hoc difficilimum iudico, præcipuè à principio: & vix per hãc viam poterit quis ad perfectionem contemplationis peruenire propter laborem cantui annexum: nisi tales forsan essent in secreto prius assuefacti per contemplationem. Et propter vitandam prolixitatem prætermissis multis alijs modis, quos in exercitijs & materijs contemplationis multæ deuotæ personæ habuerunt, dicemus adhuc aliqua de ea.

QVID

QVID EST CONTEMPLATIO, *& de diuerſis eius ſpeciebus, & de materia quam debet bonus Monachus contemplari.*

CAPVT XXXXVIII.

SECVNDÙM Richardum contemplatio eſt quidãliber animi intuitus in diuina ſpectacula cum admiratione ſuſpenſus. Vel ſecundùm Beatum Auguſtinum, contemplatio eſt quædam mentis illuſtratio ad inuiſibilia Dei animum ſalubriter alliciens. Secundùm autem Hugonem, contemplatio eſt quædam intelligentiæ perſpicacitas quam habẽs omnia manifeſta aperta viſione cognoſcit ſecundùm illud : Spiritus omnia ſcrutatur, hoc eſt omnia ſcrutari facit: etiam profunda Dei.

Antequam autem ſpecies contemplationis diſtinguamus; eſt notandum cum præfato Richardo, quod contemplatiuus profert in contemplatione per tres vias proficere. *Prima* eſt propria in-

dustria, & hoc secundùm illud quod sibi videtur multum ei ad hoc adminiculum conferre posse. Et hi debent circa hoc diligenter studium adhibere, vt diuinæ gratiæ auxilio mereantur altius ascendere. *Secunda via* est arte & doctrinâ alterius, sicut faciunt qui supra positas & alias Sanctorum super hac materia datas doctrinas obseruant & imitantur. *Tertia* est speciali gratia Dei hominem in altum ad sua arcana eleuare volentis.

His igitur præmissis est aduertendũ, quòd contemplatio distinguitur in tres partes seu species. *Prima* dicitur *mentis dilatatio*, & est, quãdo contemplans humana industria extenditur & dilatatur supra id quod cogitat. *Secunda* dicitur *mentis subleuatio*, & est, quando intellectus contemplantis diuino lumine specialiter illustratus percipit ea ad quæ nõ sufficit humana industria. Et quamuis illud quod intelligit, sit supra rationem humanam, sic tamen est intra se quòd non alienatur neque transit extra se, sed

videt

videt se esse in se, licet non sicut ante solebat. *Tertia* appellatur *mentis alienatio*, & hoc est, cùm videt ad quæ ascendere nequit humana industria, in qua visione adeo efficitur contẽplans extra seipsum & extra solitũ intellectus sui iudicium, vt nesciat vbi est, neque qualiter est, scil. an in corpore, vel extra corpus, & hoc alio nomine dicitur raptus; de quo superius in *via vnitiua* locuti sumus. Et nota hîc, quòd prima istarum trium specierum, quæ dicta est *mentis dilatatio*, iuuatur arte, exercitatione assidua, & diligentia nimia. *Secunda* scil. *mentis subleuatio*, iuuatur cœlesti lumine, quod interdum supra humanam industriam recipit, aliquando supra propriam conscientiam, nonnunquam supra naturam: & per hunc modum eleuati sunt in altum Prophetæ, quæ viderunt & dixerunt præterita & futura, & humanorum cordium occulta, sine raptu & absque alienatione à sensibus. *Tertia* scilicet *mentis alienatio* siue raptus fit vel propter deuotionis excessum ex feruentissimo

ſimo Dei amore prouenientem, vel propter nimium ſtuporem ſuper aliqua re quæ videtur homini valdè admirabilis, vel propter magnitudinẽ delectationis & gaudij, quod concipimus de aliquo beneficio intra noſmetipſos ex Dei ſpeciali gratia recepto.

Et vlterius ſecundùm prædictum Doctorem aduertendum, quòd contemplatiuus ſentiens ſe in ſua contemplatione frigidum, debet ſe ſpirituali arte calefacere, vt queat contemplando citius ad Deum aſcendere, accipiens aliquam materiam deuotionis ſeu feruoris excitatiuam, ſecundùm quod ſuperius diximus in meditationibus illarum trium viarum, ſcil. *Purgatiua, Illuminatiua*, & *Vnitiua*. Sed quia vt ſupra diximus, ſecundùm illum Seraphicum Doctorem eximium Bonauenturam, oſtium per quod eſt ingreſſus ad contemplationem eſt Vita & Paſſio Domini noſtri IESV Chriſti, & qui aliundè voluerit introire, ipſe ſe fallit: dicemus hic in quodam compendio de vita Domini vſque ad cœnam.

QVO-

QVOMODO CONTEMPLATIuus debet aſcendere in ſua contemplatione tribus modis ſecundùm vitam & paſſionem Domini.

CAPVT XLIX.

SCIRE debes, quòd Chriſtus IESVS Deus & homo, Dei & hominum Mediator, ipſe eſt via, per quam ad diuinitatis notitiam, ſimul & amorem debes aſcendere, ſecundùm enim Auguſtinum *lib.* 7. *confeſſ.* Ad hoc Chriſtus carnem aſſumpſit, vt qui Deum ſpiritualiter intelligere non potuimus, per Chriſtum Verbum caro factum aſcenderemus ad notitiam & amorem ſpiritualem. In Chriſti ergo vita & morte conſtitue tibi triplicem contemplationis modum per deuota exercitia.

Prima contemplatio ſit, vt affectu quodam dulci & affectu cordiali, licèt quodammodo carnali Chriſto adhæreas, Chriſtum comiteris iugiter, circa Chriſti vitam & mortem affectatus, & eius

præsentia & recordatione in tuis exercitijs delectatus. In hac prima ascensione vel primo affectu potes diuersimodè tuum exercitium variare, sicut Christum in vita multi diuersi modo allecti, id est, diuersis intentionibus, sequebantur. Apostoli enim primò eum sequebantur sola eius præsentia delectati, eius colloquio recreati, eius dulcedine & affabilitate attracti. Et tu etiam primò hoc modo sequere Christum, esto in eius comitatu.

Cogita quam fuerit eius præsentia dulcis, cogita corporis elegantiam & speciositatem, nam erat speciosus forma præ filijs hominum. Attende suaues eius sermones, & dulcissimam doctrinam & modum quo in omnibus se habuit, quàm dulciter & benignè verba illa melliflua protulit. Attende modum quo interius se habuit, quia ab intra mitis, benignus & suauis. Attende in eo sensum maturum, aspectum venustum. Cogita in Christo profundissimam sapientiam in corde, venustissimam eloquen-

quentiam in ore, optimam morum diſpoſitionem: & hoc modo Apoſtoli eum ſequebantur.

Alij Chriſtum ſequebantur, vt eorum curaret infirmitates: ſequere & tu eum interdum hoc modo, & humiliter proſtratus adoro eum dicens: *Domine ſi vis, potes me mundare.* vel: IESV *Fili Dauid miſerere mei.*

Quidam ſequebantur eum propter miracula eius. Et tu mirare potentiam eius in miraculis, naturam enim mutat, elementa commutat, dæmones fugat, omnemque lánguorem curat In his poteris eum cognoſcere eſſe Deum, qui naturæ ſuos in primordio indidit effectus naturales: ſalua ſibi ſemper in omnibus obedientia, etiam ad effectus ſupernaturales producendos: & ſimilibus modis potes variare exercitium & effectum in hac prima contemplatione.

Sed aduerte quod licet hæc exercitatio perſonæ ſpirituali ſatis vtilis ſit, ſcil. occupare ſe circa mores & geſtus IESV Chriſti Domini noſtri: tamen quantum

ad assensum ad eius amorem non sufficit, immò de se parum prodest. Quid profuit Iudæ, Pilato, Herodi vel Pharisæis quod Christi mores vel gestus aut præsentiam corporalem viderunt, qui eum imitari noluerunt. Terminus igitur huius primi modi contemplandi Vitam & Passionem Domini secundùm Bernardum *super Cantica*, erit tibi vt sicut Apostoli hoc modo tracti omnia mundana, scilicet diuitias, parentes & omnia alia reliquerunt; ita & tu in hoc perseuerabis gradu, vt cor tuum illa suauitas occupet, & totum sibi ab amore vniuersæ carnis ac carnalis illecebræ vendicet. Et breuiter, homo cor suum debet extendere in tali exercitio in affectum & amorem humanitatis Christi, vt omnis affectus suus & appetitus ad dulcedinem humanitatis Christi transferatur. Et iste primus gradus contemplandi Christum, est incipientium.

Secundus modus contemplandi Vitam & Passionem Domini est iam aliquantulum

tulum altior præcedenti, scilicet non solum circa humanitatem se exercere; sed vt dicit Bernardus, in homine Christo Deum inuenire, licet non Deum nudum, neque nudum hominem, sed & Christum Deum pariter & hominem comprehendere, Christumq; vt Deum pariter & hominem diligere & adorare. Multum quidem fructum in exercitio confert circa Vitam & Passionem Christi Domini, si quoties legis vel cogitas Christum hoc vel illud passum fuisse vel fecisse; talem tibi de Christo conceptũ poteris formare, vt tibi lucidę Deum & hominem repræsentet, id est, vnam personam significet, quæ simul est Deus & homo; vt quicquid legis vel cogitas Christum fecisse, siue in mortuis suscitandis, siue in miraculis faciendis, hominem fecisse Christum non dubites. Quicquid legis Christum sustinuisse siue in manuum perforatione, seu in pedum conclauatione; Deum credas indubitanter sustulisse, & hoc propter personæ vnitatem, in qua Diuinitas & huma-

humanitas sine naturarum permixtione subſtiterunt. Et hoc credit quilibet verus Chriſtianus, ſed quanto lucidius concipit deuotus, tanto in Chriſti vita, paſſione & miraculis pinguior erit affectus. Si Chriſtum hominem cogitas, inde tibi dulcis affectus & magna fiducia, quia homo mitiſſimus, benigniſſimus, nobiliſſimus, ſuauiſſimus, totus decorus, gratioſus, & formoſus, inde tibi fiducia accedendi, adorandi, & facilior conceptus: nam facilior eſt nobis humanitatis notitia, vtpotè menti impreſſa, quàm Dei à mente remotiſſima. Sed ſi Chriſtum Deum cogitas, inde tibi omnia verba, facta, miracula, geſtus, magis apparent metuenda, terrenda, horrenda & admiranda. Et ſic ſi vtrumque in Chriſto intelligis & concipis magna tibi inde proueniet deuotio, amor & fiducia, & rurſum timor & reuerentia.

Et iſte *ſecundus gradus* contemplandi Chriſtum, eſt proficientium.

Tertius modus contemplandi vitam Do-

Domini est iam per humanitatem Christi ad spiritualem affectum assurgere, & iam Christum Deum per speculum in ænigmate mentalibus oculis intueri, & sic ex humanitate ad notitiam & amorem Diuinitatis peruenire. Et per huiusmodi mentis intuitum & adhæsionem & transformationem incipit quodammodo homo vnus spiritus cum Deo fieri, & extra seipsum transgredi, & ipsam veritatem intueri, & ad vnionem & adhæsionem habilitari. Vnde Augustinus *libro* 7. *Confeßionum* ait: Iam admonitus redire ad meipsum, intraui ad intima mea Duce te; & potui, quoniam factus es Adiutor meus, & vidi qualicunque oculo animæ meæ, super eumdem oculum animæ meæ, super mentem meam, lucem Domini incommutabilem; non hanc vulgarem & conspicuam omni carni, neque quasi ex eodem genere; grandior erat, tanquam si ista multa multoque clarius clarescerет, totumque occuparet magnitudine, non illud, illa erat, sed aliud valdè ab istis.

Qui

Qui nouit veritatem, nouit eam, & qui nouit eam, nouit æternitatem, charitas nouit eam. O æterna veritas & vera charitas, & chara æternitas: tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte.

Ecce iste est vltimus gradus contemplationis in hac peregrinatione, donec ascendamus ad essentialem Dei visionem. Sed caueat hic bestia, id est homo impurus, ne tangat montem hunc, neque adhuc appropiet, nam bestia quæ tetigerit montem lapidabitur. Et iste *tertius gradus* contemplandi vitam Domini est eorum, qui iam sunt exercitati & appropinquant perfectioni.

DE FIGVRIS PROPHETIIS ET *scripturis circa Christi incarnationem.*

CAPVT L.

CIRCA opus nostræ Redemptionis versatur materia totius Scripturæ, & omnia in Scriptura contenta ad illud referuntur. Ipsum futurum testamentum vetus pronunciat: illud iam

factum

factum nouum clarius demonstrat. Cogita igitur quam multa in figuris gestis, factis, oraculis, apparitionibus per Reges, Prophetas, Sacerdotes, ipsum opus præcesserunt, & ex hoc intellige magnitudinem eius, quod erigit gratitudinem. Tracta apud te vehemens desiderium Patrum præcedentium: mirare tuam & multorum circa hoc opus tepiditatem & ingratitudinem.

DE DOMINICA ANNVNCIAtione.

CAPVT LI.

CVM veniret plenitudo temporis, vt prædictæ figuræ adimplerentur, & dignaretur Deus adimplere desiderium sanctorum Patrum, missus est Gabriel Archangelus ad Virginem, vt ei Dominicam incarnationem annunciaret. Contemplare hic & exulta sanctorum Patrum impleta desideria & diuina oracula. Animo reuolue reuerentiam per Angelum Virgini incomparabili exhi-

exhibitam, & ſtupeſce quantum potes Dei humiliationem: attende Mariæ exaltationem: aduerte eius humilitatem aliasq; virtutes, in corde ruminare eiuſdem lætitiam exultationem & iucundam deuotionem: neque obliuioni tradendum eſt miniſterium per eam cognatæ ſuæ Eliſabethæ impenſum.

DE VITA DOMINI SVB QVOdam compendio ad exercitium nouiter contemplari incipientium.

CAPVT LII.

VT ſub quodam compendio totam vitam Domini recollectam tecum deportare valeas: conſidera quomodo Deus factus paruulus, vagit & lachrymatur in præſepio: attende eius paupertatem: intuere eius humilitatem & deſcenſum Angelorum, & vigilias paſtorum: conſpice vtrorumque adinuicem mutua colloquia, Mariæ & Ioſeph vehementem ſtuporem: inſpice Dominam noſtram genuflexam: præ magnitudi-

tudine lætitiæ, quem peperit adorantem, & in corde suo iubilantem. Aspice attentissimè tam speciosissimi Infantis vultum & elegantiam atque eius interiorem magnitudinem & sapientiam, quem reuerenter adorabis, & præsepe deosculaberis.

Celebratam octauo die eius circumcisionem, & nominis IESV impositionem, & vide quomodo immunis ab omni peccato non dedignatur accipere antidotum peccati: vt tu in te superfluas & inordinatas circumcidas concupiscentias. Vocatur IESVS: vt per hoc intelligas eum suorum non alienorum esse Saluatorem. Condole Infanti, quia tam tenerrimus vulneratur, & pro te suum incipit fundere sanguinem, & quod extrinsecus plorans, intrinsecus miserabili homini compatitur.

Stellam tám fulgentem, Magos ad puerum IESVM deducentem, & eorum magnam fidem & deuotionē, & sequere eos, & deuotissimè offer æterno Infanti quicquid habes, scil. animam & corpus.

In

In quanta vilitate & penuria eum Magi inuenerunt, non enim voluit amator paupertatis neque ad illorum Regum aduentum aliquem temporalem apparatum ostendere. Et quomodo paruulus Rex ab oriente deduxerit eos ducatu stellæ, à quibus tanquam verus Deus adoratur. Attende hîc tria de Christo nato testimonia: scil. Stellæ, Magorum, & Iudæorum, qui perhibent testimonium de Christo, & de loco Natiuitatis eius.

Quomodo post Natiuitatis eius quadragesimum diem Mater eius offert eum in templo Deo Patri; & redimit eum tanquam primogenitum, offerens pauperum oblationem. Vide nihilominus illam processionem, in qua tantæ tamque cœlestes personæ conueniunt, scilicet Virgo Maria cum puero suo Deo nostro & suo IESV, Anna prophetissa, Simeon & Ioseph, & tota deuotione satage occurrere illis, & nota eorum colloquia magnamque deuotionem.

Con-

Contemplare, Christi & suæ matris humilitatem: qui cùm non essent legi subditi, legem obseruare voluerunt.

Quomodo Christus adhuc infantulus Herodem fugiens vadit in exilium. Attende eius patientiam & disce pati, sequere peregrinantes, & attende eorum mutua colloquia: & disce ab eis pauperem & humilem esse.

Quomodo à duodecimo vsq; ad tricesimum ætatis suæ annum Rex gloriæ latet in plebe: quippe neque prædicabat, neque miracula faciebat, sed tam longum tenens silentium multum docuit tacens, & nihil faciens multum operatus est; tandiu enim tacens docuit te, ne sis facilis ad docendum; sed prius disce tacere & humiliari.

Quomodo tricesimo ætatis suæ anno per Ioannem baptizatur. Vide quam reuerenter se habet Ioannes ad eum, non audens eum tangere: & mirare & imitare stupendam Dei nostri humilitatẽ, se à Ioanne, sicut quilibet alius plebeius, permittentis baptizari; & quomodo om-

do omnem iustitiam, hoc est, perfectam impleuerit obedientiam. Aduerte quomodo hic visibiliter tota beatissima Trinitas manifesta fuit, Pater in voce, Filius in carne, Spiritus S. in columbæ specie, & quod Pater mittit Filium ad prædicandum dicens: Ipsum audite.

Quomodo post hæc abijt in desertum, vbi ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus & tentabatur à satana. Cogita Christi in eremo conuersationem: quid ibi fecit: de deuota eius oratione & contemplatione. Nota ibi eius humilitatem: quia fuit cum bestijs secundùm Marcum. Cogita stupendam Christi patientiam: à dæmone portatur & sustinet. Quam sapienter restitit Satanæ: & tibi exemplum dedit resistendi. Mirare eius dignitatem: quia angeli ministrabant ei.

Contemplare, quomodo de monte descendens elegit in discipulos quosdam piscatores & abiectos homines: & per eosdem prædicationis gladio cœpit totum mundum debellare.

Nota

Nota eius vitam communem cum Apostolis: eius dulcem conuersationem. Considera eorum secretum colloquium in domo & in via, & quomodo ipse est inter eos sicut qui ministrat, cum eis comedit in vna mensa & catino, non habet priuilegium inter eos.

Quomodo ex tunc deinceps visus est super terram, & cum hominibus conuersatus, siquidem inter homines ambulans, & vbique verbum Dei seminans: multa miracula quæ nisi à Deo fieri non potuerunt, fecit: cœcis visum, surdis auditum restituit, dæmones fugauit, leprosos mundauit, breuiter omnes sanauit; & tot miracula fecit, vt vix valeant scribi. Rogantibus peccata indulsit. Vbi prædicabat, parabolas mysticas proponebat, in quarum vna pastorem se dixit, ad ouem perditam reducendam aduenisse.

Quomodo sæpe Christum sequebatur multitudo copiosa, aliquando quatuor millia, interdum quinque millia, & eo amplius, etiam vsque ad eremum.

Sequere & tu, esto propè IESVM, vt eius verba audias, faciem Christi & Apostolorum cernas, & colloquia & miracula videas.

Quomodo volens se hostiam offerre propter quod venerat, vt se verum Agnum Paschalem ostenderet, quinta die ante Pascha allatum à discipulis Asellum, cœli terræque Dominus ascendit; magnoque triumpho laudumque præconijs pueris Hebræorum clamantibus: *O Sanna in excelsis*, Hierusalem sanctam ingreditur.

Nota Christi regis stupendam humilitatem, in eo scil quòd sedet super asinā Apostolorum vestimentis stratam. Vbi est eius familia & regius apparatus? Intuere IESVM, qui cùm appropinquaret Hierusalem, fleuit super illam, magis autem dolore compassionis tactus misericorditer fleuit super animā peccatricē.

Descripsimus ecce breuiter & sub compendio vitam Domini, vt facilius eam memoria valeas retinere, siquidem circa nihil aliud poteris vtilius &

salu-

ſalubrius tuam mentē occupare. Et ideo omni die aliquid de vita & paſſione Chriſti in aliqua hora ad hoc deputata debes mente ruminare.

SVMMARIVM QVODDAM VITAE dominicæ metricè.

CAPVT LIII.

O Crux frutex ſaluificus,
Viuo fonte rigatus,
Quem flos exornat fulgidus,
Fructus fœcundat gratus.
Ieſus rex regis filius,
Ieſus de Deo natus,
Ieſus promiſſus Patribus,
Ieſus præfiguratus,
Ieſus afflatu genitus,
Ieſus donis donatus,
Ieſus in lucem deditus,
Ieſus ſol mundo datus,
Ieſus infans pauperculus,
Ieſus Maria lactatus,
Ieſus tener puerulus,
Ieſus cultro plagatus,

Iesus legi suppositus,
Iesus vlnis portatus,
Iesus ostensus regibus,
Iesus regno fugatus,
Iesus plenus virtutibus,
Iesus vir baptizatus,
Iesus ferarum socius,
Iesus hoste tentatus,
Iesus verbis veridicus,
Iesus zelo flammatus,
Iesus signis mirificus,
Iesus transfiguratus,
Iesus pius affectibus,
Iesus illachrymatus,
Iesus rex orbis agnitus,
Iesus asello latus,
Iesus seruorum famulus,
Iesus panis sacratus,
Iesus Iudæis proditus,
Iesus orans prostratus,
Iesus turba circumdatus,
Iesus vinculatus,
Iesus ductus præsidibus,
Iesus ter denegatus,
Iesus Pilato traditus,

Ieſus poſt flagellatus,
Ieſus illuſus penitus,
Ieſus morti donatus,
Ieſus fit ligni baiulus,
Ieſus flentes ſolatus,
Ieſus turbæ expoſitus,
Ieſus expoliatus,
Ieſus clauatus fortius,
Ieſus ſurſum leuatus,
Ieſus portentum omnibus,
Ieſus altè affatus,
Ieſus miris clarificus,
Ieſus morte damnatus,
Ieſus transfixus acrius,
Ieſus infra delatus,
Ieſus iunctus latronibus,
Ieſus felle potatus,
Ieſus clamans & anxius,
Ieſus examinatus,
Ieſus ſepulchro conditus,
Ieſus ſurgens beatus,
Ieſus terrens exercitus,
Ieſus cœlo leuatus,
Ieſus princeps altificus,
Ieſus orbi prælatus,

Iesus largitor spiritus,
Iesus Iudex legatus,
Iesus princeps pacificus,
Iesus sponsus ornatus,
Iesus iudex æquissimus,
Iesus rex expectatus,
Iesus cunctorum dominus,
Iesus desideratus,
Iesus Alpha principium,
Iesus O finis optatus,
Iesu purga nos à sordibus,
Iesu perlustra cogitatus,
Iesu perfectos fac virtutibus
Iesu sacrosque spira flatu,
Iesu defensa nos ab hostibus
Iesu nosterque sis ducatus,
Iesu à te sit mortalibus,
Iesu æternæ vitæ status,
O crux frutex saluificus, *vt supra.*
Maria super omnes cœlos assumpta.
Maria variè adornata,
Maria in cœli statu preclara,
Maria dęmonibus terribilis vt castrorum acies ordinata.
Maria nostri sollicita pro nobis aduocata

O Ma-

O Maria mater pia: filiorũ ſis ſollicita, Recordare quæſumus noſtri, dum ſteteris in conſpectu Dei, vt loquaris pro nobis bona, qui tibi ſemper canimus, Aue Maria.

DE COENA DOMINI ET DE *præparatione ad recipiendum Eucharistiæ venerabile Sacramentum.*

CAPVT LIV.

INTER cuncta Redemptoris noſtri memorialia, conſtat digniſſimum eſſe illud vltimæ cœnæ finale conuiuium, in quo ſeipſum in cibum & potum tradidit diſcipulis. Vnde interdũ ſpiritualiter & deuotè circa hoc mirabile Sacramentum tuas formabis meditationes.

Conſidera igitur eius hîc ſtupendam humilitatem: quomodo ſcil. Deus maieſtatis cum illis ſuis pauperculis diſcipulis, & etiam Iuda proditore ſuo, in eadem menſa & ſcutella cœnauerit. Conſidera pedum lotionem: nam volens cordibus eorum exemplum humilitatis

arctius imprimere, prostratus ante eos, pedes humiliter lauabat: & quantę charitatis & pietatis fuerit eosdem tam dulcibus colloquijs & verbis exhortatorijs confortare.

Sed super omnia debes iugiter & maximè, cùm ad sanctam communionem accedis, memoriam agere illius tam alti mysterij, quod ibidem fuit primitus institutum. Nam postquā cum suis discipulis comedit agnum paschalem & typicum secundùm consuetudinē Iudæorum, consecrans suum sacratissimum corpus, dedit eis seipsum verum agnum paschalem, quibus etiam dedit potestatem illud consecrare & alijs ministare.

O largissima magnificentia! O largitas inaudita! O excessiua charitas! Qui seipsum dedit, quid negare poterit? Quid vltra potuit facere? Quicquid potuit pro nobis fecit: donauit omnia quæ habuit; dedit suum regnum; dedit seipsum. Vnde & in hac cœna dicebat: Hæc quotiescunque feceritis in mei memoriā facietis, id est, in memoriam

riam eorum quæ adhuc carnem mortalem gerens pro vobis feci; pro vobis enim ſum illuſus, inhonoratus, & crucifixus. Circa quam commemorationem dicit B. Hieronymus: Hanc vltimã memoriam nobis reliquit, quemadmodũ ſi quis peregrè proficiſcens aliquod pignus ei quem diligit relinquat, vt quotieſcunq; viderit, poſſit eius beneficia & amicitias commemorare; quem ſi ille perfectè dilexit, ſine ingenti deſiderio vel fletu illud videre non poteſt; ideoq; Saluator hoc tradidit ſacramentum, vt ſemper commemoremur, quia pro nobis mortuus eſt. Hoc igitur cum accipimus à Sacerdotibus, commemoremur quia corpus & ſanguis Chriſti eſt, vt non ſimus ingrati tantis beneficijs. Hoc ſacramentum, ſuper omnia ſacramenta excellentiſſimum, ægris eſt medicina, peregrinantibus dieta, debiles confortat, valentes delectat, languores ſanat, ſanitatem ſeruat, fit homo manſuetior ad correptionem, patientior ad laborẽ, ardentior ad amorem, ſagacior ad cau-

telam, ad obediendum promptior, ad gratiarum actionem deuotior. Hoc etiam supercœleste sacramentum munit sensum, & in grauioribus peccatis reprimit penitus consensum. Si igitur post huius tanti sacramenti sumptionem non ita crebro feralibus motibus iracundiæ, inuidiæ, luxuriæ, & aliorum vitiorum te senseris agitari, age gratias corpori & sanguini domini, quia virtus sacramenti operatur in te, & gaude, quia pessimum vulnus appropinquat sanitati.

Aduerte tamen, quod effectus sacramentorum solet esse secundùm recipientium dispositionem & præparationem. Iudas enim, quamuis Dominicum corpus perceperit, non tamen prædicta munera participauit. Ideo ante sumptionem huius tam reuerendi Sacramenti magnoperè præparationi debitæ studendum est, vt tantum sacramentum dignè valeas sumere: qui enim corpus & sanguinem Domini recipit indignè, iudicium sibi manducat & bibit.

Tria autem sunt quæ ad dignam receptionem huius sacramenti requiruntur, scilicet { *Munditia corporalis, Puritas spiritualis, Deuotio actualis.* }

Munditia corporalis interdũ est de congruo: interdum est necessario requisita. *Puritas conscientiæ*, siuę *spiritualis*, præsertim à mortalibus criminibus, est necessaria: & ideo attende, vt ante huiusmodi sacramenti receptionem habeas contritionem, & si fieri potest, ante conspectum Domini lacrymas fundas, quibus te abluas à commissis sceleribus corde, ore, opere, & insuper doleas de bonis quæ facere omisisti. Vnde dicit B. Gregorius: Operæ precium est cùm diuina ista mysteria agimus, ante Deum in contritione cordis nosmetipsos mactemus, hoc est, quòd peccatum non corpus mactes; qui enim mysteria dominicæ passionis celebramus, debemus imitari quod agimus. Post hæc confitere omnia peccata tua, quorum conscientia te accusat, & præsertim

notabilia, quæ omnia sunt confitenda, & de ignoratis te coram sacerdote fatere culpabilem. His autem duobus, scil. contritione & confessione, abluis conscientiæ impuritatem. Tertium, quod est *actualis deuotio*, in te gignunt timor & amor: timor inducit reuerentiam: amor verò accendit desiderium vel affectum. Accende igitur cum timore & reuerentia: Attende quàm terribilis est mensa ista, vnde cum debita diligentia, & diligenti vigilantia ad eam est necessario accedendum, nam reuera in hac sacerdotali mensa præsens est Christus, & idem ille qui vltimam cœnam cum Apostolis celebrauit, istam consecrat; non enim est purus homo, qui panem & vinum in corpus & sanguinem Christi conuertit, sed ipsemet Christus qui pro nobis crucifixus est; verba ab ore sacerdotis proferuntur, sed diuina gratia & virtute materiæ cōsecrantur. Quo igitur ausu ad illam mensam, vbi præsens est Christus, tam intrepidus accedis, & audes Filium Dei tangere, quem

Ioan-

Ioannes Baptista veretur contingere, quem Petrus Apostolorum Princeps præ formidine à se expulit dicens: *Exi à me Domine quia homo peccator sum.* Quẽ adorant Dominationes, tremunt Potestates.

Deinde considera, quòd iste quem sumis, tuus futurus est iudex. Time igitur accedere, si enim indignè & irreuerenter ipsum receperis post tuam mortem iratum senties, cùm tribunali eius iudicandus astabis. Aduerte quoque, quòd quamuis per millia millium annorum te præparaueris crebrissimis orationibus, & assiduis meditationibus, nihil esset ad condignam huius sacramenti sumptionem; etiam si omnium meritis Sanctorum gauderes, quantò magis quòd tu indeuotus, tepidus & impræparatus accedis.

Considera præterea eo modo quo dictum est, tuam vilitatem, & te indignum reputabis, & sic congruam reuerentiam adipisceris. Hoc autem potissimè ad condignam huius tremendi sa-

cramenti susceptionem valet, si in oculis tuis tibiipsi vilis appareas. Rursum debes habere desiderium accedendi ad hoc pretiosum sacramentum: sicut enim dicit Augustinus, panis iste requirit esuriem hominis interioris. Affectum autem, quo ad hoc suauissimum sacramentum accedendum est, diuersi diuersimodè formant. Quidam enim trahuntur ex desiderio vnionis cũ Christo vt eum, quẽ eorum diligit anima, intra semetipsos amplexibus stringãt. Quidã alij trahuntur ex desiderio consequendi sanitatem à suis passionibus & vitijs, vt scil. tanquam medicum trahant Christum ad seipsos, per quem ab omni languore animæ curari queant. Alios quosdam trahit delictorum cõscientia, quoniam hoc ineffabile sacramentum in remissionem peccatorum est institutum. Trahit verò nonnullos amor & compassio proximorum, vt per hoc tam acceptabile sacrificium subueniant viuis & defunctis.

Et vt tuum desiderium ardentius inflam-

metur & excitetur, poteris diligenter vitam Christi reuoluere.

Considera igitur quomodo vniuersos dolores omnium ad se accedentium tulit, & omnes languores nostros ipse portauit: siquidem mulier immunda ad eum retrò accedens, sanata est: Peccatrix eius pedes deosculans, est mundata: Cananea dum importunè eum sequitur, exaudita est. Leprosi accedentes curati sunt: Dæmoniaci, Paralytici, & cuncta naturæ monstra, dum accedunt & credunt, salutem consequuntur; nam virtus de illo exibat & sanabat omnes. Publicani & peccatores accedentes, veniam promerentur; neq; eorum conuiuium despexit. Cùm igitur feceris quod in te est, accede cum fide & fiducia, sperans de infinita bonitate Dei & pietate. Debes adhuc ante huius dulcissimi sacramenti communionem, Passionem Domini deuotissimè ruminari, quippe specialiter in memoriam dominicæ Passionis legitur institutum.

Et

Et si quæris, in quo te potius affectu debeas exercere, an scil. timoris & reuerentiæ, vel amoris & desiderij: hoc est, an debeas, secundùm quod multi faciunt, anhelo & ardenti desiderio ad illud tam dulce sacramentum accedere; vel secundùm alios stimulo conscientiæ & præ timore attendendo huius sacramenti excellentiam & propriam infirmitatem, ab eius frequenti receptione abstinere. Ad hoc respondent Sancti vtrumq; affectum commendantes, quod relinquendum est cuiusque conscientiæ, quod sibi potius faciendum videtur. Zachæus namque festinauit gaudens in domo sua Dominum recipere. Centurio verò suam contemplans vilitatem, hoc recusauit dicens: *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum*; & vterque fuit Domino acceptus.

Vnum tamen omnibus securum esse videtur, vt scilicet nec ex reuerentia timentes desiderium & spem excludamus: neque rursum ex spe & desiderio reuerentiam & timorem relinquamus:

sed

ſed inter vtrumque affectum ex vna parte confidentes & ex altera metuentes, inducamur illud recipere: ait enim B. Gregorius, nihil enim nobis ſecurius quàm ſub ſpe ſemper timere. Tamen ſi abſolutè loquamur, indubitanter affectus amoris potior eſt quàm timoris: ſed quòd abſolutè melius eſt, in caſu fit & eſt multis periculoſius & deterius.

QVOMODO VIR DEVOTVS ET contemplatiuus, propter aliquos ſcrupulos eum moleſtantes, non debet ab huius tam ſaluberrimi Sacramenti perceptione abſtinere.

CAPVT LV.

CONTINGIT interdum vt volentibus ad hoc tam ineffabile myſterium accedere, adueniant ipſo tempore aliquę cogitationes de ſua indignitate, & præcipuè videtur eis ſua peccata minus benè fuiſſe confeſſos. Hoc ſecundùm Gerſonem, poteſt prouenire ex dæmonis ſuggeſtione, vt impediantur à tanti

tanti boni participatione. Vnde isti debent considerare, quia nunquam viribus proprijs ad hoc poterunt dignificari, quamuis ad hoc per spacium centum annorum insudarent, nisi eis ex speciali Dei munere concederetur, quod tamen donum æquè potest largiri Deus nunc, sicut post memoratum annorum spacium.

Debet vlterius considerare, quòd in hac vita nemo potest scire infallibili & absoluta certitudine, se esse in gratia vel non, nisi hoc ei singulariter reuelaretur. Et reuera qui absque huiusmodi certitudine nollet Eucharistiam sumere, seipsum deciperet, & videretur habere quandam superbiæ speciem.

Est alia humana seu moralis certitudo, quæ in nostro proposito requiritur & sufficit, scil. cum quis in sui recollectione & propriç conscientiæ discussione, fecit quod tunc sua discretio, & sanũ seu prouidum aliorum consilium iudicat faciendũ, & hoc per tempus ad hoc sufficiens & communiter reseruari solitum:

tum:

tum, & ſi tunc non ſe nouerit eſſe in mortali, ſecurè & abſque periculo incurrendi nouum peccatum mortale poterit ad ſacram accedere communionem; etiam ſi, vt ſæpè contingit, ſuperueniant aliqua dubia leuia, & debet talia contemnendo vincere, & contrarium eis agere & ſeipſum ad hoc agendum cogere. Leue dubium appello, cùm alicui videtur quod aliquid ſit bonum & iuſtum potius quàm malum & peccatum, licèt habeat aliquas leues rationes & cogitationes contrarias, ei inducentes aliquid ambiguitatis, non tamen tantæ, quin primum iudicium, ſcilicet quòd ſit bonum & iuſtum, ſit longè certius: ita quòd ſi illud ad alium pertineret, nullatenus vacillaret neque dubitaret. Verumtamen ſi maiorem certitudinem non habet vnius quàm alterius partis: debet abſtinere quouſque aliorum vel ſuo conſilio, vel diuina inſpiratione per humilem orationem obtenta; ad alteram illarum partium magis declinet, Et ſi hoc modo quis non

non accipit securitatem: semper se iudicabit malè confessum, & nunquam habebit requiem, neque ad pacem conscientiæ poterit peruenire, quod nullo modo potest dici bonum.

Omnia hæc sunt accepta à præfato Doctore in tractatu de diuersis tentationibus diaboli.

QVOMODO DOMINICA PASsio continet in se omnem perfectionem in hac vita homini possibilem.

CAPVT LVI.

SCiendvm est quod omnia perfectionis opera, quæ Redemptor noster docuit in euangelio, ipse in semetipso in sua passione perfectissimè compleuit: itaq; in cruce Domini est finis legis & totius sacræ scripturæ, & in eius passione est summa totius perfectionis, & in eius morte est omnis verbi consummatio. Et ideo Apostolus Paulus dicebat: *Non iudicaui me aliud scire, nisi Christum* Iesvm, *& hunc crucifixum.* Nam

reuera,

reuera, frater, hoc scire est omnia scire, quæ saluti expediunt. Si enim de voluntaria paupertate loquamur: quis vnquam pauperior Christo, qui nudus pedendit in cruce, in qua non habuit vbi reclinaret caput suum. Si de obedientia & humilitate, quis aliquando humilior & abiectior filio Dei, qui factus est obediens vsq; ad mortem mortem autē crucis? Si de virginali castitate, quis castior eo cuius mater virgo est, & cuius pater fœminam nesciuit? Si de charitate loquamur, quis vnquam maiorem vel tantam charitatem habuit vt Christus qui animam suam posuit pro amicis suis? Rursum si de patientia omnis eius passio excellentissimè hanc demonstrat. Si vero de contemptu mundi & à rebus mundanis elongatione: quis ita alienus à terrenis sicut Christus in cruce super omnia terrena exaltatus? Si de abstinentia & ieiunio & victus inopia: Christus nō gustauit in passione sua nisi fel & acetum. Si de corporis castigatione: cuius vnquam corpus extitit castiga-

tius corpore Chriſti in cruce pendentis. Si de efficacia orationis: quis vnquam Chriſto efficacius orauit, qui præ attentionis vehementia guttas ſanguineas ſudauit. Si de largitione eleëmoſynarum & de alijs miſericordiæ operibus: quis vnquam largiorem impendit eleëmoſynam, quàm idem Dominus, qui corpus ſuum in cibum, & ſanguinem ſuum in potum nobis pauperibus in perpetuam eleëmoſynam dedit? Viſitauit rurſum infirmos, quando infirma diſcipulorum corda roborauit, & complures infirmos curauit, & captiuos Limbi redemit. Mortuos à monumentis reſuſcitauit. Sed & ſi de dilectione inimicorum loquimur, in cruce pendens pro ſuis crucifixoribus orauit. Si de iniuriarum remiſſione: quis libentius aliquando dimiſit debita ſuis debitoribus, qui latroni non ſolùm peccata dimiſit, ſed etiam Paradyſum promiſit.

Et ſimiliter de alijs operibus ſimilibus diſcurrendo per ſingula opera ſupererogationis, quæ omnia in paſſione

Chriſti, ſi diligenter attendimus, inueniemus ſupererogantеr impleta: quæ etiam nos ſi cupimus Chriſtum peſectè imitari, debemus adimplere vel opere vel ſaltem deſiderio, & illa inſpicere & ad exemplum eorum operari; vt fiat illud quod in Exodo dominus dicit, *Inſpice: & fac ſecundùm exemplar quod tibi in monte monſtratum eſt.* Et cum redemptor noſter in multis ſacræ ſcripturæ locis mons propter altitudinem ſuæ excellentiſſimæ perfectionis dicatur: præcipuè tamen dicitur mons in cruce exaltatus, propter eminentiam merendi ſuę ſacratiſſimæ paſſionis. In hoc igitur monte, id eſt Chriſto exemplum nobis monſtratum eſt, vt diligenter & attentè illud inſpicimus & efficaciter imitemur. Intuere ergo per viſceralem compaſſionem exemplar dominicæ paſſionis: in te eam incorporando & efficacius imitando. Vnde ſciendum eſt, quod ſi omnia quæ Chriſtus in hoc mundo pro nobis paſſus eſt vellemus referre; eſſent innumerabilia, neque totus

mun-

mundus poſſet capere, qui de eis ſcribendi eſſent libri, vt dicit B. Ioannes in fine ſui Euangelij. Quia igitur omnia Saluatoris noſtri ſcribendi geſta minimè valemus, eius ſaltem glorioſiſſimam paſſionem moroſè & deuotè contemplare aſſiduè conemur.

QVOD PASSIO DOMINI SEX modis eſt meditanda.

CAPVT LVII.

CIRCA Paſſionem Domini hoc modo ſe habere poteſt vir deuotus & contemplatiuus. *Primò* contemplando eam ad imitandum. *Secundò*, ad compatiendum. *Tertiò*, ad admirandũ. *Quartò*, ad exultandum. *Quintò*, ad reſoluendum. *Sextò*, ad quieſcendum.

Primò dico, quòd debemus paſſionem Domini contemplari ad imitandum, eò quòd ipſa eſt altiſſima & perfectiſſima Chriſtiana imitatio, & altiſſima & perfectiſſima vita eſt Chriſtũ imitari, ſumma & perfecta religio, & religioſa perfectio,

fectio, regula & exemplar omnis perfectionis vitæ & virtutis, scil. imitari Christum in sua morte & passione. Sit igitur nostra viuendi regula, Christi passio, & tantò consolemur, quanto Christo magis conformamur: & tanto contristemur, quanto longius ab hoc exemplari & regula elongamur. Semper quantum in nobis est, quęramus ab omnibus conculcari, persecutionem pati, vilipendi, illudi affligi, flagellari, & in diuinis officijs ab omnibus despici. Simus nudi cum nudo, nihil omninò habere cupiamus: imò habere aliquid sit nobis grauissima pœna & dolor immensus: & in nulla re lætitiam capiamus: abhorreamus gustare dulcia & delectabilia, cupientibus potius vilibus & amaris refici: & appetamus vt omnes cibi potius nobis inferant felleum, quàm saporem melleum, Christus enim felle & aceto potatus fuit: & vt breuiter dicam, consideremus omnia quæ pro nobis sustinuit, & quomodo se habuit in passionibus, & in quantum possumus ei conformemur.

Secundò debemus contemplari Christi passionem ad compatiendum & condolendum Christo: considera eius verba & dolores, afflictionem cordis, nostram ingratitudinem, maternos dolores. Debemus considerare eius verbera, illusiones & opprobria: & in corde nostro versare, & ruminare quantum in hoc fuit eius opprobrium & contemptus, quantus dolor, quanta in corde afflictio & in corpore, tam ratione passionis, quam ratione compassionis nostrorum peccatorum. Consideremus igitur quanta amaritudine fuerit plenus Dominus & dulcedo Angelorum. O quantum ipsum torquebat, non solum pœna illata, sed etiã ingratitudo nostra & afflictio matris astantis, quam tam vehementer diligebat, & præ dolore & compassione pœnæ deficere cernebat. Illic filius crucifigebatur cum matre propter mutuam dilectionem, & propter compassionem eorum mutuam erat vtriusque maxima afflictio, & præsertim quia vterque sciebat alterum pro

se pati: sciebat enim mater filium pati pro se, sicut pro alijs quos erat redempturus: sciebat certissimè filius quod gladius eius per compassionem, maternam animam transfigebat. Reuolue quæso ista in animo tuo replendo eum illis iniurijs & pœnis: videns dominum & sponsum animæ tuæ talia pro te perpeti. Nam si ei verè per amorem fueris vnitus: tunc ei compatieris, si autem non sentis dolorem Christi qui est caput tuum: quomodo es vnum cum illo? Et sicut magis compatiendum est capiti quàm cæteris membris: ita incomparabiliter magis compatiendum est Christo, quam alicui amico quantumcunque dilecto & etiam plusquam tibijpsi, si omnia quæ prædicta sunt sufferres.

Igitur dilectissime frater myrrâ & aceto quibus ipse potatus est inebriemur, & solum eius vulnera sentiamus: & tranfigant viscera nostra eius opprobria, vulnera & flagella: & nihil in nobis sit, quod compassionis dolore non repleatur, & largiter non affligatur.

Tertio, contemplari debemus dominicam Passionem ad admirandũ. Nam si consideremus quis, quæ, pro quibus, & à quibus passus fuit: vehementer stupere debemus.

Quis? scil. Filius Dei verus summe potens, sapiens, & bonus, & simpliciter quicquid nobilitatis ei attribueris, nihil est ad illum Omnia quę sunt, quantumcunque sit bona & magna, ad tuum dilectum sunt quasi quædam scintillula.

Quæ passus est? Peregrinationem, exilium, famem, sitim, calorem, frigora, tentationes, terrores, persecutiones, insidias, sputa, opprobria, vincula, verbera, illusiones, dolores, vulnera. Gloria conspuitur, iustitia condemnatur, iudex iudicatur, qui nunquam offendit culpatur, innocens diffamatur, Deus blasphematur, Christus conculcatur, Vita moritur, Sol obscuratur, Luna denigratur, Stellæ sparguntur. Et hæc omnia sustinet patienter quasi agnus: cùm omnem creaturam posset solo nutu mittere in abyssum gehennæ.

Pro

Pro quibus passus est? pro nequissimis seruis, pro sceleratissimis inimicis: & adhuc pro diabolicis viris, pro filijs dęmonũ imitatoribus, pro diuinæ Maiestatis contemptoribus, & diuinæ Bonitati ingratis. Attende quòd talis & tantus, talia & tanta pro tam vilissimis passus est.

A quibus passus est? à specialiter dilectis & prælectis, quibus omnem ostendit benignitatem, Altissimus à vilissimis, à stultis Sapientissimus, ab impijs Pientissimus, à teterrimis & fœtidissimis Diuinus Splendor. In omnibus igitur his subleuemur in stuporem diuinæ bonitatis & largitatis.

Quartò, debemus contemplari Passionem Domini ad exultandum. Debemus quippe in ea lætari

propter { *Redemptionem humanam,* / *Restaurationem angelicam,* / *Diuinam clementiam.* }

De Redemptione humana patrata per dominicam Passionem sine dubio multum debemus gaudere. Quis non

gaudebit & exultabit, videns se liberatum per hanc benedictam passionem à damnatione æterna, à culpæ ignominia, & à potestate diabolica? Sed & quis nō in immensum exultabit, videns se tantum à Deo amari, vt tantæ seipsum propter eum subderet vilitati & pœnalitati? Non dico quòd gaudeat de eius vilificatione vel passione: sed de eius fructu & de diuini amoris manifestatione.

Quis Princeps in regno vel imperio alicuius Imperatoris vel Regis videns se tantum à Rege vel Imperatore amari, vt esset prò eo mori paratus: non gauderet & exultaret? Quanto magis nos vilissimi homines, nefandissimi peccatores & serui inutiles, debemus gaudere & exultare: cùm videamus Regem Regum, & Dominum Dominantium, & Creatorem nostrum ita nos incessanter amare, vt seipsum nobis per turpissimam & ignominiosissimam mortem Deo Patri in sacrificium obtulerit? Debemus etiam immensâ læ-

titiâ

titiâ exultare, eò quòd plus nos diligit quàm nosipsi.

Rursum gaudendum & exultandum nobis est: quia per Domini passionem videmus reparatam Angelorum ruinam. Vehemens nobis debet esse lætitia, cum videmus, esse per Christi mortem de nobis tam nobile collegium reparari: & quod fiat vnum ouile & vnus pastor, & simus simul vnum.

In hoc etiam debet gaudere cœlestis Curia & militans Ecclesia. O verè amabilis & reuerendissima passio Saluatoris: quæ distantia ita coniungis, separata ita fortissimè vnis, & vinculo consummati amoris & fœlicis gaudij in æternum amplecteris.

Potissimè autem debemus gaudere & exultare, cernentes in omnibus supradictis altissimam Domini & Saluatoris nostri clementiam. Hoc æstimo esse altissimam gloriam Iustorum, tam hominum quàm Angelorum, scilicet, quanto intimius & profundius Dei clementiam & beneuolentiam, & immen-

ſitatem bonitatis eius contemplantur. Et hæc debet eſſe intima lætitia cuiuſlibet contemplationis. Et vbi lucidius apparet diffuſio diuinæ bonitatis & benigniſſimæ clementiæ dulciſſimi & amantiſſimi Patris & Domini noſtri Iesv Chriſti, quàm in eius paſſione, in qua tanta & talia, tam turpia & grauia voluit ſuſtinere, vt liberaret & glorificaret inimicum ſuum, immò quandam vanitatem dignam morte æterna? In hoc gaudium ingrediatur homo & reficiatur magnificentia diuinæ benignitatis. Accedat homo ad cor altum, & in corde ſuo exaltet excellentiſſimam & ineffabilem clementiam Iesv Chriſti Redemptoris noſtri crucifixi.

Quintò, dominica Paſſio eſt conſideranda ad reſoluendum corda noſtra, & ad perfectè in eum transformandum: quod fit, cùm homo non ſolùm imitatur, compatitur, admiratur, & exultat; ſed etiam totus in Iesvm Chriſtum Redemptorem noſtrum conuertitur, ita vt iam ſemper & vbique appareat ei

cru-

crucifixus. Et adhuc homo tunc in ipsum resoluitur vel liquefit, cum factus extra se, & super omnia positus, & etiam supra se, segregatus ab omnibus, totus conuertitur in Dominum suum crucifixum; in tantum quòd nihil videt vel sentit intra seipsum, nisi Christum crucifixum, illusum, inhonoratum, & pro nobis passum.

Sextò, debemus contemplari Passionem Christi ad quietem & internam dulcedinem, quòd fit homo resolutus & liquefactus, prout diximus, sitiens non cessat in corde versare ipsam Domini passionem: & ingressus prout valet in eius thesaurum, humiliter & deuotè liquefit deuoto amore, & feruenti deuotione deficit à seipso, & quiescit in Christo crucifixo, & quanto ei plus adhæret, tanto magis deuotissimo amore in seipso deficit & resoluitur; & quanto à seipso deficit amore & deuotione, tanto fortius adhæret dilecto suo pro se mortuo, & magis quiescit in eo. Itaque se mutuo augent adhæsio

amoris, & deuotio, donec sponsa tota absorbeatur ab illo camino igneo amoris passionis sui dilecti, & sic in amplexibus sponsi dormiens quiescit; quæ clamat dicens: *Adiuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam quoadusque ipsa velit*, &c. Ruminabis igitur Domini passionem ad colligendum ex ea hos affectus: Imitationem ad purgandum & inflammandam mentem: Compassionem ad vnionem & amorem: Admirationem ad mentis eleuationem: Gaudium & exultationem ad cordis dilatationem: Resolutionem ad perfectam confirmationem: Quietem ad deuotionis conseruationem. Sed vt facilius possis ipsam passionem contemplari, diuidentes eam in aliquot breues partes, eam hic ponemus, prout colligitur ex sacro Euangelio.

DE

DE DOMINI PASSIONE IN *sex partes diuisa, & primò de quodam breui modo ad facilius eam meditandum.*

CAPVT LVIII.

SCIENDVM quòd in contemplando Christi passionem, vt hoc facilius peragere queas & vtilius, debes in ea *Tria* considerare, scilicet; *Factum, Modum, Causam.* Et ad hæc *Tria* est semper respiciendum in passionis contemplatione.

Factum dicimus: vt cum fuit captus, ligatus, colaphizatus, alapis cæsus, flagellatus, &c. quæ debes deuotè contemplari.

Modus, est gestus & humilitas, quam ostendebat; præsertim, cùm coram iudicibus præsentabatur; hoc est, inclinato capite & oculis in terram defixis. Quomodo proferebat illa verba tam humiliter, quàm mansuetè, & quàm suauiter propter vocis suauitatem: & si hominum quempiam ita dulciter au-

dires loquentem, ingenti afficereris voluptate; nam eius vox non erat minus dulcis quàm facies decora.

Contemplari etiam debes modum quem interius habuit, manifestum est enim quòd interius gerebat maximam humilitatem: non inuidens neque irascens aliquatenus contra Pilatum, neque contra Iudæos, sed viscerosè eis compatiens.

Circa *tertium* debes considerare, quòd tu fuisti *causa* suæ passionis: nam passus est propter

tuam { *Redemptionem*, *Illuminationem*, *Iustificationem*, *Glorificationem*.

Et considera hoc beneficium, ac si pro te solo passus fuisset Christus. Et similiter in his quæ legeris & cogitaueris; cogita ac si tibi diceret Christus: Hoc feci pro te, vt tu sequaris vestigia mea, & fias humilis & patiens, & accipiens crucem tuam me sequaris.

Igitur in *opere* debes meditari Domini pa-

ni patientiam, in *modo* eius humilitatem, in *causa* eius ardentissimam charitatem. Et non solùm debes contemplari in Christo prædictas virtutes; sed imitari eas operando, hoc enim est quod maximè tuus dilectus desiderat.

Et nota quòd in contemplando passionem, hoc modo semper debes Christum considerare, non solum hominem neque Deum solum; sed vnam personam, quæ est Deus & homo verus.

PRIMA PARS DOMINICAE *Passionis.*

IGITVR celebrata illa solemni & regali cœnâ: Christus Deus & homo surrexit & cœpit ire cum discipulis suis ad mortem.

Cogita nunc quàm dulcibus verbis loquitur eis de sua passione, docens eos, & præueniens dicendo: *Percusso pastore dispergentur oues gregis.* Rursum Petro: *Antequam gallus cantet, ter me negabis.*

Ista trahens ad sensum literalem, ante omnia reuerenter & pia dulcedine con-

templare, vt prædiximus, personam Christi, Deum esse simul & hominem, & ea quæ facit & loquitur diligenter & reuerenter, cum quodam stupore & pietate audi & intuere. Denique ad vtilitatem & profectum tuum, & morum tuorum informationem diligenter considera, quàm dulciter illa verba protulit, & quàm benignè se habuit, & quàm benigno colloquio eos admonuit. Quantum præterea interius fuit plenus mœstitia & contristatus de morte sua tam vicina.

Vlterius, tertiò cogita, quomodo ob tuam redemptionem incipit ad passionem ire, & pro te immolari: compungendo te ad lachrymas & deuotionem.

Et ista & similia in corde tuo versabis respiciendo ad illa tria, quæ præmemorauimus, scil. *Factum, Modum, & Causam*; neque enim in qualibet passionis particula memoranda sunt.

Consequenter relictis alijs discipulis, assumpsit secũ solos tres pręcipuos, quibus alloquens dixit: *Tristis est anima mea*

vsq; ad mortē. Et dimittens eos subijt solus montem orare; vbi post trinam orationē tanto fuit eminentis passionis timore affectus, vt præ eius magnitudine sudor eius factus fuerit sicut guttæ sanguinis decurrentis in terrā, quod de alio nemine quantumcunq; afflicto legitur. Considera quomodo tunc apparuit ei Angelus confortans eum. Et confestim surgens ab oratione, licet vehementer adhuc pęnam formidaret: exijt obuiam inimicis suis, qui vno solo verbo audito ab eo, mox ceciderunt in terram quasi mortui. Quomodo ei Iudas osculū dedit, & ipse patientissimè tulit. Attende quā crudeliter Iudæi eum apprehenderunt, ligauerunt & traxerunt: & oēs eius discipuli eum deserētes fugerunt. Intuere quomodo eum primò deduxerunt in domum Annæ: vbi grauiter à quodam seruo nequissimo, in sua speciosissima facie percussus fuit. Debes nunc cōtemplari, vt iam præmissum est; quis est hic qui tam opprobriosè & irreuerēter tractatur: & te ei subijciens per rationis

con-

cõſenſum, crede & cogita eum verè eſſe filium Dei, principium omnium, Saluatorem hominum, & retributorem omnium. Et hæc quo ad primam partem

SECVNDA PARS DOM. PASS.

QVANTVM ad ſecundam partem, conſidera quomodo Dominus trahitur ita crudeliter & inhumanè de domo Annæ ad domum Cayphæ: vbi eum Scribæ, Sacerdotes, & Phariſæi inuidiâ pleni præſtolabantur. Et quomodo per Caypham adiuratus, veritatem dicens, fuit multipliciter percuſſus, tanquam falsò nomen ſibi attribuens diuinum. Quomodo velantes faciem eius percuſſerunt, conſpuerunt, & illuſerunt eum: quærentes contra eum falſos teſtes, quia veri inueniri nequibant. Quomodo negatur à Petro, qui ſe cæteris credebat fortiorem, quem cũ reſpexiſſet Dominus, memor ſui delicti fleuit amare. Cogita quomodo ſtatim ſummò manè trahitur per plateas ad iudicem, vt eum ad mortem condemnaret.

Videns

Videns autem Iudas, quòd ad mortem peteretur: tantùm in se doluit, quòd tam dulcem magistrum suum tradidisset, vt seipsum præ amaritudine & dolore laqueo suspenderet; & retulit triginta argenteos, quibus emptus est ager iuxta Hieremiæ vaticinium. Quomodo deinde multis clamoribus, falsis accusationibus, concurrente tota populi multitudine, est coram populo accusatus. Missus & ductus per plateas ad Herodem, ab eo vt stultus irridetur. Hîc diligentissimè considera, qualis est qui patitur & ei configurare, vt compatiaris

Innocentißimo,
Mitißimo,
Nobilißimo,
Amantißimo.

TERTIA PARS DOM. PASS.

QVANTVM ad tertiam Partem, attende quomodo stante IESV humilimè coram Pilato præside: magnus tumultus & clamor validus inualuit clamantibus Iudæis: *Crucifige, crucifige: Nos legem*

legem habemus, & secundùm legem nostram debet mori. Tunc Pilatus Christum fecit per totum corpus durissimè flagellari, & in figura regis, tanquam se illicitè regem nominasset, multipliciter illuditur, ac chlamyde induitur, caput spinis coronatur, arundine grauiter verberatur, vt rex genibus flexis irrisoriè adoratur.

Hic Frater diligenter attende modum quo Christus se habuit. Quomodo Pilatus sedens pro tribunali tanquam Dominus foret Christi Domini & iudex eius, *nescis*, inquit, *quia potestatem habeo dimittere te, & potestatem habeo crucifigere te?* Attende modum quo Iudæi se habuerunt, considera causam, cur hæc omnia Christus sustinuit, non nisi propter te redimendum.

Iterant & multipliciter clamores Iudæi: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris, Crucifige, crucifige,* &c. Tunc Pilatus timore Cæsaris victus, tradidit eis Christum crucifigendnm. Exiens autem vt crucifigatur; ipse suum portat patibulum,

lum, latronibus associatus. Sequentibus autem se mulieribus cum ingenti dolore ait: *Nolite flere super me*, &c. Considera autem quantus & quàm gloriosus Rex cœli, & terræ, & Dominus Sabaoth sit iste, qui sic irridetur, qui sic illuditur in figura regis, & egredere obuiam ei, intuens eum cùm ingenti admiratione, & attende quomodo est

Immensus { *Potestate,* *Speciositate,* *Fœlicitate,* *AEternitate.*

Admirare igitur { *Maiestatem annihilari,* *Speciositatem decolorari,* *Fœlicitatem tormentari,* *AEternitatem mori.*

QVARTA PARS.

IN hac quarta parte contemplare, quomodo ducto Domino in montem Caluariæ, incipiunt se lictores disponere ad crucifigendũ exuendo Christum vestibus, & sic de singulis. Cogitatu diligentissimè modum crucifixionis, primò

primò crucem erexerunt, & manus & pedes eius cruci affigentes: iuncturas membrorum crudelissimè diuaricauerunt. Aduerte quoque eius indicibilem patientiam & modum quo se habuit.

Rursum poteris & alio modo hanc crucifixionem meditari, scil. quòd crucem in terra ponentes ipso Domino libenter manus & pedes expandente: primò eum cruci affixerunt, & deinde erexerunt.

Respice deinde eum in cruce lachrymantem & pro suis crucifixoribus orantem, quomodo blasphematur à prætereuntibus Pharisæis, & ab iniquo latrone. Et quomodo in vertice crucis verissimus titulus scribitur: *Iesus Nazarenus Rex Iudæorum*. Conspice Virginem benedictam matrem eius gloriosam sub cruce stantem doloribus plenam, quæ vtique tanto ampliorem habuit dolorem, quanto feruentiorem habuit amorem.

Attende quomodo matrem suam Ioni commisit, & factæ sunt deinde tenebræ

bræ per totum mundum. Et quomodo Dominus voce magna clamauit & dixit: *Hely hely lamazabathani*, hoc est: *Deus Deus meus vt quid me dereliquisti?* In quibus verbis ostendit, quanta sua foret pęna, & quòd humanitas à diuinitate quodammodo fuit deserta. Et hoc propterea, quòd nulla fuit redundantia virium superiorum quibus fruebatur ad vires inferiores, quibus patiebatur. Adhuc intuere attentè, quomodo ei sitienti dederunt bibere acetum felle mixtum. Et quoniam impletis omnibus, clamans voce magna emisit spiritum: ostendens per hoc quod quamdiu voluit, vires sibi retinuit, & quòd nullus animam à se tolleret, nisi eam ipse poneret. Vnde præcipuè Centurio ex hac voce motus dicebat: *Verè Filius Dei erat iste.*

Et hic cõsidera modũ quo passus est.
Passus est enim sicut verus agnus.
Liberalissimè respectu proximi.
Seuerissimè respectu sui,
Obedientissimè respectu Patris.
Prudentissimè respectu aduersarij.

Stu-

Stude igitur ad habendum habitum secundùm effigiem imitationis Christi, ita quòd ex consuetudine patiendi pro eo habitus virtutum obtineas, scil. benignitatis, seueritatis, humilitatis & patientiæ, & cæterarum virtutum. Et hæc quo ad quartam partem sufficiant.

QVINTA PARS.

CONTEMPLARE in hac quinta parte, quomodo mortuo Christo in cruce, venit Longinus cum alijs militibus, & confringunt crura latronum: & cum venissent ad Christum, & inuenissent iam mortuum, non fregerunt eius crura, vt prophetia impleretur, quæ ait: *Os non minuetis ex eo.* Sed prædictus Longinus lanceâ latus eius aperuit, vnde sanguis & aqua exiuit, & sic Ecclesiæ Sacramenta consecrauit. Velum templi tunc scinditur in duas partes, à summo vsque deorsum, Sol obscurauit, & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram, terra tremuit, petræ scissæ sunt, monumenta aperta sunt: vt in die

in die Resurrectionis cum Domino resurgerent corpora Sanctorum ibi quiescentia. Attende benè hîc quanta pro te Dominus passus est: & ex desiderio passionis crucem amplectere: ita quòd sicut Dominus passus est iniurias, opprobria, irrisiones & supplicia: ita tu passionem Domini imitando amplexeris proco omnem passionem, iniurias, probra, illusiones & cruciatus. Et hæc quantum ad quintam partem sufficere credo.

SEXTA PARS.

NOTANDVM quòd Christi passio non solùm reformat memoriam per deuotàm meditationem, neque solùm inflammat affectum per deuotionem, sed magnoperè illuminat intellectum ad veritatis cognitionem. In vniuersitatis enim cognitione *septem* erant clausa ante Christi passionem, quæ in ea sunt aperta: De quibus potest intelligi illud Apocalyps. Aperta sunt septem sigilla:

quæ

quæ sunt
Deus mirabilis,
Spiritus intelligibilis,
Mundus sensibilis,
Paradysus delectabilis,
Infernus horribilis,
Virtus laudabilis,
Culpa vituperabilis.

Primum sigillum, quod est Deus mirabilis, in passione Christi fuit apertum: quia in passione ostendit se esse summã sapientiam, in eo, quòd tam sapienter fefellit diabolum, nolens eum suâ infinitâ potentiâ opprimere. Rursum ostendit se esse summã iustitiam, in quantum quæsiuit precium nostræ Redemptionis. Summam præterea misericordiam: in eo, quòd pro nobis proprium tradidit Filium.

Secundum sigillum fuit spiritus intelligibilis, & hoc etiam fuit apertum per Christi passionem: in quantum per eam apparuit, quantæ benignitatis sunt Angeli, qui Christum Deum suum crucifigi permiserunt, quantæque dignitatis sint homines, qui Christum eorũ amore pati

pati coëgerunt, atque quantæ crudelitatis dæmones, qui Deum suum tali morte mori fecerunt.

Tertium sigillum quod est mundus sensibilis, fuit reseratum per Christi passionem, in quantum probatur esse locus tenebrarum, in quo regnat cæcitas: non enim veram lucem cognouit. Regnat etiam in eo sterilitas, eò quòd Christum infructuosum putauit. Similiter regnat impietas, quia innocentem damnauit.

Quartum sigillum est paradisus, qui per crucem ostenditur esse locus plenus gloriæ, lætitiæ, & abundantiæ, cum Christus propter eius restitutionem factus est vilis pauper & miserabilis.

Quintum sigillum, scilicet infernus terribilis per Christi mortem ostensus est esse locus omnis egestatis, vilitatis, & paupertatis. Si enim Christus prædicta tria sustulit vt destrueret peccatum, multo magis debent ea pati damnati in iustam retributionem suorum scelerum.

Sextum sigillum est virtus laudabilis, quæ per crucem Christi manifestatur esse preciosa, speciosa, & fructuosa. *Preciosa*, quia Christus maluit vita priuari quàm virtuti aduersari. *Speciosa*, quia fulget in eius opprobrijs. *Fructuosa* quia solum vnus perfectus actus virtutis expoliauit infernum, aperuit cœlum, restaurauit perditum

Septimum quoque *sigillum* fuit apertum; in quantum apparuit peccatum quàm sit detestabile & culpabile, ad cuius remissionem fuit opus tanto pretio, tam ingenti remedio, & tam difficili medicamento, & hæc quo ad sextam partem dicta sufficiant.

QVOMODO CONTEMPLATIVVS *in contemplando debet semper memor esse paßionis Dominicæ, ne deuotionis feruor extinguatur.*

CAPVT LIX.

QVONIAM feruor deuotionis creatur & conseruatur in nobis per

per iugem Dominicæ passionis memoriam, vt ait Seraphicus Doctor S. Bonauentura *in tractatu de perfectione vitæ*, debet semper studere contemplatiuus, vt habeat assiduè ante oculos cordis sui Christum in cruce morientem, vt in se conseruet deuotionem & non extinguatur. Et idcirco dicit Dominus in Exodo: Ignis in altari meo nunquam deficiet, quem nutriet Sacerdos subijciens ligna per singulos dies. Altare Dei est cor tuum, in quo semper debet ardere ignis feruentis deuotionis, ad eius conseruationem & augmentum apponendum est lignum crucis, & iugis Dominicæ passionis memoria habenda. Et hoc est quod Propheta Isaias ait: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris*, id est, quicunque desiderat aquas gratiarum, aquas deuotionis, & aquas lachrymarum, hauriat de fontibus Saluatoris, hoc est, de Christi vulneribus. Accede igitur affectionum pedibus ad IESVM vulneratum, ad IESVM spinis coronatum, ad IESVM ligno

crucis confixum, & cum Apostolo Thoma nō modo mitte manum tuam in latus eius, sed totus per illud ingredere vsque ad cor eius, & ill c per ardentissimum amorem dilecti tui crucifixi totus in ipsum transformatus, diuini amoris clauis confixus, pręcordialis dilectionis lanceâ transfixus, & intimá compassione vulneratus, nihil aliud quæras, nihil aliud desideres, in nulla alia re consolari appetas, nisi vt Christo valeas in cruce commori: vt cum B. Apostolo Paulo possis exclamare: *Christo confixus sum cruci; Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus.* Hoc igitur modo debes habere passionem Christi in memoria, & contemplari quòd passio eius

fuit { *Ignominiosissima,* *Acerbissima,* *Generalissima,* *Diuturnissma.* }

Primò, considera quàm fuerit ignominiosissima passio Christi sponsi animæ tuæ quia fuit crucifixus quasi fuisset latro vel prædo, nulli enim criminosi in

lege

lege tali mortis genere mulctabantur, nisi pessimi & sceleratissimi, vt latrones & prædones. Considera & alteram ignominiam Christi maiorem: fuit enim crucifixus in loco turpissimo & fœtidissimo, scilicet in monte Caluariæ, vbi erant multa criminosorum cadauera & ossa fœtida, quia ille locus erat talibus criminosis occidendis deputatus: nam ibi decollabantur & suspendebantur in patibulis homines nequam & sceleratissimi. Sed & considera aliud non minus dedecus, quia inter latrones tanquam latro: quinimò in medio eorum tanquam princeps latronum crucifigitur. Vnde dicit Esaias: *Cum sceleratis reputatus est.* Contemplare vlterius, quomodo ad augmentum dedecoris in aëre ponitur, & inter cœlum & terram suspenditur, quasi indignus viuere vel mori in terra.

O indigna indignatio & iniuria, vt mundi Dominum vniuersus negauerit mundus, nihil à mundo mundi Domino vilius reputatum est.

Mors igitur filij Dei fuit ignominioſiſſima ex mortis qualitate, quia crucifixus; ex commorientium ſocietate, qui cum iniquis deputatus: ex loci fœditate, quia in fœtido Caluariæ monte poſitus.

O bone Ieſu, ô benigniſſime Saluator: qui non ſemel tantùm, ſed ſæpiſſimè confunderis, quanto autem quis in pluribus locis confunditur, tanto mundo contemptibilior reputatur. O Domine in horto apprehenderis & vinciris. In domo Annæ colaphizaris. In æde Cayphæ conſpueris. In aula Herodis illuderis. Crucem ſacris tibi humeris baiulans, in Caluariæ monte crucifigeris, Prohdolor libertas captiuorum, gloria angelorum, vita hominum occiditur. O infœliciſſimi Iudæi quam benè compleſtis, quod quondam ſpopondiſtis dicentes: *Morte turpiſſima condemnemus eum.* Et Bernardus dicit: Exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens, vt ſubeſſet, filius erat, & ſeruus efficitur. Non ſolummodo formam ſerui accepit vt ſubeſſet, ſed & mali ſerui vt vapularet

& pœ-

& pœnam solueret, cum reus non esset. Et non modo seruus seruorum Dei: sed fit quoque seruus seruorum diaboli. Neque hoc ei sufficit: sed & elegit mortem omni morte ignominiosiorem. Humiliauit enim seipsum, factus obediens vsque ad mortem omni plenam dedecore.

Debes secundò deuotè attendere passionem Domini quàm fuerit acerba: nō enim permisit Dominus vt sua membra in cruce aliquid solatij reciperent eorū quæ anxijs cordibus doloris leuamen esse solet. Neque illud tam reuerendum tanquam diuinum caput habuit vbi se reclinaret cùm in cruce spirauit.

Contemplare vlterius quàm acerba fuerit Christi passio, quāto enim quis est delicatior, tanto in patiendo eius dolor est acerbior. Et quia nunquam fuit tam delicatum corpus, sicut corpus Christi: nam eius caro fuit tota virginea, id est, de Spiritu sancto concepta, & de Virgine nata: ideo eius passio fuit cæterorum omnium passionibus acerbior.

Si enim Chriſtus in ſola mortis memoria in anima ſua præ carnis teneritudine adeo fuit afflictus, vt ſudor ſui ſacratiſſimi corporis eſſet ſanguineus in terram decurrens: quanto vehementius affligeret eum pœna in guſtu amariſſimæ mortis & paſſionis? Super quo dicit B. Bernardus: Anguſtias tui corporis Domine IESV certiſſimè indicabat ſudor ille ſanguineus, qui orationis tempore de tua ſanctiſſima carne decurrebat in terram. Quid feciſti dulciſſime puer, vt ita tractareris? Quid commiſiſti ô amantiſſime iuuenis vt ita iudicareris? Ecce ego ſum cauſa tui doloris, ego plaga tui occiſionis.

Adhuc vide Frater diligentius, quàm amara mors Chriſti fuerit. Quanto quis innocẽtior, tanto pœna ad tolerandum grauior: ſi enim Chriſtus propter peccata ſua pęnam ſuſtinuiſſet, aliquantulum ei tolerabilior fuiſſet; ſed ipſe peccatum non fecit, neque inuentus eſt dolus in ore eius. Et hoc ipſum teſtatur Pilatus dicens: *Ego nullam cauſam mortis inue-*

inuenio in eo. Ipse enim est candor lucis æternæ, & speculum sine macula, & imago diuinæ maiestatis & bonitatis, sicut scribitur in libro Sapientiæ. Considera adhuc plenius, quàm fuerit pœnalis mors sponsi tui IESV Christi, quanto generalior, tanto pœna acerbior: Christus autem sponsus tuus passus est in omni parte corporis sui, sic quòd nullum ita paruum membrum in eo esset quin pœnam haberet, nullus ita modicus locus quin repletus esset amaritudine, *à planta pedis vsque ad verticem non fuit in eo sanitas.* Vnde præ doloris vehementia clamauit dicens: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte dolorem meum.* Reuera Domine IESV Christe, nunquam fuit dolor similis dolori tuo: tanta enim fuit doloris tui effusio, vt totum corpus tuum sanguine aspergeretur. O bone IESV, ô dulcissime Domine, non gutta, sed vnda sanguinis ita largiter per quinque partes corporis tui emanauit, de manibus tuis in crucifixione, de capite in coronatione, de to-

meis peccatis sustinuit? *Vulneratus enim est propter iniquitates nostras; attritus est propter scelera nostra*, sicut dicit Isaias Propheta.

Continuatio prædictæ materiæ.

Vlterius considera diligenter & attende, quia mors & passio Christi fuit diuturna: à prima enim die natiuitatis suæ, vsque ad vltimum diem mortis suę, semper fuit in passionibus & doloribus, sicut ipse testatur per Prophetam, dicens: *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea.* Et alibi dicit: *Fui flagellatus tota die*, id est, toto tempore vitæ meæ. Adhuc aliter considera, quàm morosa fuerit passio Christi, vt pœna eius diutius duraret: vt dolor non citò finiretur, vt mors protraheretur, & sic morosius cruciaretur & durius vexaretur.

Ex his omnibus quæ dicta sunt colligere poteris, quàm probrosa, quàm dolorosa, quàm vilis, quàm morosa fuit mors & passio dilecti tui IESV. Et hæc omnia sustinuit, vt ad amorem suum te accenderet, vt pro omnibus his toto

ſti habet effectum. Vnde inquit B. Bernardus: Vide caput Christi inclinatum ad te oſculandum, manus perfoſſas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, totius corporis extenſionem ad ſe totum impendendum.

Væ iterum illis, qui ſuis peccatis rurſum Chriſtum in ſemetipſis crucifigentes ſuper dolorem vulnerum eius dolorem adijciunt. Sed væ tertiò illis, quorum corda ad planctum emolliri nequeunt, neque ad beneuolentiam prouocari, & ad boni operis virtutem inflammare non valet tanti ſanguinis aſperſio, tanti pretij effuſio, tantæ, dignationis magnitudo. Certè iſti tales inimici crucis Chriſti plus Dei filium hodie ad dexteram Dei Patris in cœlis ſedentem crucifigunt, quàm olim fecerũt, qui in crucis patibulo eum ſuſpenderunt. Ad tales & de talibus Dominus conquerendo per B. Bernardum loquitur dicens: O homo vide quid patior pro te, ſi eſt dolor ſicut quo crucior, ad te clamo, qui pro te morior, vide pœnas quibus

afficior, vide clauos quibus confodior, & cum ſit tantus dolor interior & exterior, planctus eſt grauior, cum te ſic ingratum experior. Caue tibi caue, ne tanto ingratus exiſtas beneficio, ne tanto pro te dato indeuotus ſis precio, ſed pone Chriſtum crucifixum vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſicut ſigillum in cera molli imprimit figuram ſeu imaginem ſuam, ſic imprimas tu eum cordi tuo, & dicas cum Propheta: *Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens. Pone eum etiam vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* vt videlicet nunquam deſinas operari, nunquam deſinas laborare pro nomine IESV, ſed cum operatus omnia fueris, tunc incipe quaſi nihil feceris. Si autem aliquando aliquid triſte, aliquid graue, aliquid tædij, aliquid amaritudinis acciderit, vel certè ſi aliquid bonum deſipuerit; ſtatim recurras ad crucifixum IESVM pendentem in cruce, ibi intuere coronam ſpineam, clauos ferreos, lanceam lateris. Ibi contemplare vulnera Chriſti, vulnera pe-

dum

dum & vulnera manuum, vulnera capitis, vulnus lateris, vulnera totius corporis, recolens qui sic pro te passus est, qui pro te tanta sustinuit; quantum te amauerit. Vnde dicit S. & Seraphicus Doctor Bonauentura, scribens sorori suæ: Crede mihi, quia statim tali intuitu omne triste lætum, omne graue leue, omne tædiosum amabile, omne asperum dulce & suaue reperies, ita vt & tu incipias exclamare cũ B. Iob & dicere: Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc propter angustias passionis Christi cibi mei sunt, & perquam dulcia & delectabilia facta sunt mihi. Vnde legitur, quòd cùm quidam religionem fuisset ingressus, intantum impatiens factus est propter asperitatem ciborum, & cæterarum disciplinarum religionis, vt religionis pondus vix portare posset, & cùm ex nimia impatientia sic angustiatus fuisset, procidit ante imaginem crucifixi, & ibi replicare cœpit multis lachrymis intolerabiles angustias, labores ordinis, insipiditatem ciborum,

panis,

panis, & potus, & statim ex latere imaginis cœpit sanguis emanare, & cum ille fortiter flens suas angustias replicaret, respondens imago crucifixi dixit: Quãdocunque senseris aliquam asperitatem in cibo vel in potu, intinge in salsamento sanguinis lateris mei. Et de cætero patienter tolerauit asperitates religionis, & ingenti deuotione afficiebatur ad passionem Christi, vnde & in sanctitate dies suos finiuit.

DE RESVRRECTIONE ET GLOriosa Domini ascensione, & Spiritus sancti missione.

CAPVT LX.

QVONIAM iam de Vita & Passione Domini locuti sumus, nunc breuiter tractabimus de eius Resurrectione & Ascensione, & Spiritus sancti missione.

Cogita igitur primitus, quomodo Domino de cruce deposito & tumulato, anima eius beatissima ad infernum descen-

deſcendit, ſcilicet ad locum vbi ſancti Patres commorabantur, qui dicitur Limbus ſanctorum Patrum.

Conſidera igitur, quid ibi egit, & de gaudio ſanctorum Patrum, videntium ſe eſſe in tãta gloria propter præſentiam Domini ſui, & de triſtitia dæmonum quam habuerunt videntes ſic ſe vinci & expoliari, & illas Sanctas animas de eorum poteſtate liberari. Attende quomodo tertiâ die reſurrexit Triumphator mortis: per hoc oſtendens, nos quoque in carne eſſe reſuſcitãdos. Si igitur Chriſto paſſo fuiſti compaſſus, nunc congaude reſurgenti. Conſidera quomodo reſurgente Domino cuſtodes in terrã præ timore cadẽtes, facti ſunt velut mortui. Intuere præterea Angelos ſuper ſepulchrum ſedentes, & credibile eſt, quòd multitudo Angelorum erat circa ſepulchrum. Et cogita viſitationem mulierũ, Mariæ ſcil. Magdalenæ & aliarum duarum, & quomodo non inuenientes Dominum in ſepulchro; præ amoris vehementia cogebantur ad illud frequenter recurrere.

Medi-

Meditare diuersas Christi apparitiones: Primò apparuit suæ dulcissimæ Matri, deinde Mariæ Magdalenæ, alijs duabus Marijs & discipulis; & quantum gauisæ fuerunt in eius visione, & in dulcibus cum eo colloquijs. Pensa rursum quare Christus voluit apparere in Galilæa, reuera non nisi vt tu transmigrares de vitijs ad virtutes, Galilęa namque interpretatur transmigratio. Itaque transmigrantibus nobis à vitijs ad virtutes, animæ simul cum corporibus transmigrabunt ad regna cœlestia, vbi videbimus Christum post generalem resurrectionem.

Contemplare adhuc, quomodo post quadraginta dierum decursum, egressis Domina nostra & discipulis à Bethania in monte Oliuarum, apparuit illis Dominus SS. Patrum & Angelorum innumerabili multitudine associatus, & confortans Dominam & cęteros, cœpit sursũ ferri propriâ virtute paulatim ascendens illarum Sanctorum animarum copiosissimo cœtu, & Angelorum agminibus

nibus ſtipatus. Ruminare illam tantam tamq; mirabilem proceſſionem, in qua Angelis præcedentibus SS. Patres Dominum circumſepiebant, & omnes ſimul cum ineffabilibus triumpho canticis & tripudio ingreſſi ſunt illam cœleſtem Hieruſalem, & fuit tunc celebratum tam ſolemne feſtum, quantum vſque ad mundi conſummationem non celebrabitur. Cogita de triſtitia Apoſtolorum, & de deſcenſu Angelorum eos conſolantium. Diſce & tu aſcendere cum Chriſto per vias & exercitia præmiſſa, ante omnia te vitijs exuens, quia cum Chriſto nullum vitium aſcendit, vt dicit B. Auguſtinus.

Vlterius conſidera, quomodo poſt Domini aſcenſionem moratur Domina cum diſcipulis in cœnaculo, hoc eſt, in monte Sion, vbi cum diſcipulis Dominus cœnauit, vacantes ieiunijs & orationibus alijsque ſpiritualibus exercitijs, expectantes aduentum Spiritus ſancti, vt eis Dominus ante promiſerat. Itaq; decem poſt Dominicam aſcenſionem

nem peractis diebus, orantibus, simul vt dictum est Domina nostra cum Apostolis, dominicâ die, horâ tertiâ, canentibus illum Prophetę versiculum: *Emitte Spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ.* descendit super eos repentè Spiritus sanctus, per quem continuò fuerunt illuminati, confortati & in perfecta charitate fundati. Contemplare nunc, quomodo in linguis igneis cum vehementi sonitu cecidit super eos. Considera dona & effectus Spiritus sancti, cùm enim fores domus, vbi erant congregati, clausæ essent propter metum Iudæorum; domum egressi omni spreto timore, cęperunt prædicare multitudini gentium copiosæ, qui propter vehementiam sonitus illuc concurrerant, & quomodo B. Petrus ex eis tria ferè millia ad fidem conuertit.

Hæc & alia poteris circa istud ingens mysterium contemplari, quæ ob vitandam prolixitatem omittenda censuimus. Quantum ad materiam igitur contemplationis hæc cum his quæ de vita

vita & paſſione Domini ſuperius diximus, ſufficere credimus.

QVOD AD ARCEM CONTEMplationis pertingere cupientibus ſummè neceſſaria eſt fortis perſeuerantia.

CAPVT LXI.

QVI abſque forti perſeuerantia ad culmen contemplationis ſe poſſe peruenire exiſtimat, vel ad perfectum ardorem diuini amoris, ſimilis eſt montem altum aſcendenti, & propter aliquam difficultatem vel impedimentum ei occurrens mox deſcendenti. Comparatur rurſum in lignis viridibus & putridis accendere conanti: qui cùm mox non accenditur, & non videt niſi fumum, vel adeò modicam flammam quod facile extingui poteſt: irâ commotus deſtruit quod conſtruxerat, & hinc inde diſpergit.

Comparatur etiam tritico, quod ſeminauit, maturitatem expectare patienter non valenti: neque arbore in quam plan-

plantauit, vt mittat radices in terram propter moram periculum & difficultatem quæ videt.

Similis est quoque simiæ viridem nucem comedere cupienti: quæ mox vt corticis sentit amaritudinem, non perseuerat in comedendo, sed proijcit; & ideo ad nuclei dulcedinem nō pertingit.

Assimilatur vlterius iste militi pigro, qui antequam ciuitas obsessa plenè debelletur, tædio victus & labore discedit.

Vides ergo Frater, quomodo sic faciens arcem non attingit contemplationis: sicut enim non perseuerans, neque ignem neque triticum, neque arborem, neque nuclei gustum poterit obtinere, neque plenè ciuitatem poterit debellare: referendo ista ad præmissa; ita nemo ad contemplationis perfectionem absque forti perseuerantia poterit ascendere.

DE MVLTIS QVAE IMPEDIVNT, *ne contemplatiuus ad culmen aſcendat contemplationis.*

CAPVT LXII.

STEMVS adhuc modicum in vno prædictorum exemplorum: & attendamus illum qui ad verticem alicuius montis cupit aſcendere. Iſte enim talis ſæpe aſcendit ſine reditu ad montis ima, & ſi pulſare contigerit, non redit ad pedem montis, ſed à loco vbi pauſauit cœptum proſequitur aſcenſum.

Pariformiter qui contemplationis perfectionem adipiſci deſiderat, non debet retrocedere ſi contigerit pauſare, immò neque debet pauſare, quia non progredi retrogredi eſt. Huius ergo defectu perſeuerantiæ tam rari inueniuntur, qui perfectionem obtineant contemplationis. Cùm enim quidam modicum aſcenderint, ſi quid pœnæ vel laboris ſentiunt, ſtatim pauſant & retrocedunt.

Sunt

Sunt & alij qui in ascendendo neque ordinem habent neque modum: mox enim vnico saltu volunt ad montis summitatem peruenire; non inchoantes ab infimis vt transeant per medium. Infima autem montis sunt cōsideratio propriorum peccatorum & defectuum.

Sunt adhuc alij, qui grauia in humeris suis onera habentes, credunt se sic onustos ascendere posse; ista onera sunt occupationes circa mundana, & fortis circa ea cogitatio, quæ animam plurimum aggrauat eam ad terrena redire semper compellens. Et si quando se leuari contigerit, statim compellitur descendere.

Rursum sunt quidam alij qui propter quasdam ante eos volantes muscas, inchoatū ascensum deserentes discedunt, & progredi renuunt. Muscæ circumuolantes sunt vanæ cogitationes, ob quas anima cœptum iter nullatenus debet deserere, sed eas manu cuiusdam sanctæ indignationis procul abigere.

Adhuc sunt qui prædictas muscas conan-

nantur insequi instar puerorum papiliones insequentium.

Vlterius sunt, qui ad latratum canum infernalium mox terrentur, id est, statim vt aliquam turpem tentationem sentiunt, quod cœperant prorsus territi iter dimittunt, vel cum ea certamen assumunt, conantes eam à se propellere, quod tamen fieri non potest, sed citius vincitur, si de ea non curatur, inchoatum iter continuando instar peregrini, qui ad quemlibet latratum canum non sistit pedem, sed concito gressu tanquam non curando iter continuat, & sic silent, quanto enim plus persisteret ad se defendendúm, vel ad eos compescendum, tanto amplius latrarent, & sic iter suum impediret.

Præterea sunt alij qui non extendunt manum dexteram ad eum qui in altum eos potest subleuare, imò potius retrahunt appodiantes & confidentes in multitudine diuitiarum & virium suarum, & ideo non est mirum si hi citò labuntur ad ima. Vnde debet contempla-

afficior, vide clauos quibus confodior, & cum sit tantus dolor interior & exterior, planctus est grauior, cum te sic ingratum experior. Caue tibi caue, ne tanto ingratus existas beneficio, ne tanto pro te dato indeuotus sis precio, sed pone Christum crucifixum vt signaculum super cor tuum, vt sicut sigillum in cera molli imprimit figuram seu imaginem suam, sic imprimas tu eum cordi tuo, & dicas cum Propheta: *Factum est cor meum tanquam cera liquescens. Pone eum etiam vt signaculum super brachium tuum.* vt videlicet nunquam desinas operari, nunquam desinas laborare pro nomine IESV, sed cum operatus omnia fueris, tunc incipe quasi nihil feceris. Si autem aliquando aliquid triste, aliquid graue, aliquid tædij, aliquid amaritudinis acciderit, vel certè si aliquid bonum desipuerit; statim recurras ad crucifixum IESVM pendentem in cruce, ibi intuere coronam spineam, clauos ferreos, lanceam lateris. Ibi contemplare vulnera Christi, vulnera pe-
dum

dum & vulnera manuum, vulnera capitis, vulnus lateris, vulnera totius corporis, recolens qui sic pro te passus est, qui pro te tanta sustinuit; quantum te amauerit. Vnde dicit S. & Seraphicus Doctor Bonauentura, scribens sorori suæ: Crede mihi, quia statim tali intuitu omne triste lætum, omne graue leue, omne tædiosum amabile, omne asperum dulce & suaue reperies, ita vt & tu incipias exclamare cũ B. Iob & dicere: Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc propter angustias passionis Christi cibi mei sunt, & perquam dulcia & delectabilia facta sunt mihi. Vnde legitur, quòd cùm quidam religionem fuisset ingressus, intantum impatiens factus est propter asperitatem ciborum, & cæterarum disciplinarum religionis, vt religionis pondus vix portare posset, & cùm ex nimia impatientia sic angustiatus fuisset, procidit ante imaginem crucifixi, & ibi replicare cœpit multis lachrymis intolerabiles angustias, labores ordinis, insipiditatem ciborum,

panis,

panis, & potus, & ſtatim ex latere imaginis cœpit ſanguis emanare, & cum ille fortiter flens ſuas anguſtias replicaret, reſpondens imago crucifixi dixit: Quãdocunque ſenſeris aliquam aſperitatem in cibo vel in potu, intinge in ſalſamento ſanguinis lateris mei. Et de cætero patienter tolerauit aſperitates religionis, & ingenti deuotione afficiebatur ad paſſionem Chriſti, vnde & in ſanctitate dies ſuos finiuit.

DE RESVRRECTIONE ET GLOriosa Domini aſcenſione, & Spiritus ſancti miſſione.

CAPVT LX.

QVONIAM iam de Vita & Paſſione Domini locuti ſumus, nunc breuiter tractabimus de eius Reſurrectione & Aſcenſione, & Spiritus ſancti miſſione.

Cogita igitur primitus, quomodo Domino de cruce depoſito & tumulato, anima eius beatiſſima ad infernum deſcen-

deſcendit, ſcilicet ad locum vbi ſancti Patres commorabantur, qui dicitur Limbus ſanctorum Patrum.

Conſidera igitur, quid ibi egit, & de gaudio ſanctorum Patrum, videntium ſe eſſe in tãta gloria propter præſentiam Domini ſui, & de triſtitia dæmonum quam habuerunt videntes ſic ſe vinci & expoliari, & illas Sanctas animas de eorum poteſtate liberari. Attende quomodo tertiâ die reſurrexit Triumphator mortis: per hoc oſtendens, nos quoque in carne eſſe reſuſcitãdos. Si igitur Chriſto paſſo fuiſti compaſſus, nunc congaude reſurgenti. Conſidera quomodo reſurgente Domino cuſtodes in terrã præ timore cadẽtes, facti ſunt velut mortui. Intuere præterea Angelos ſuper ſepulchrum ſedentes, & credibile eſt, quòd multitudo Angelorum erat circa ſepulchrum. Et cogita viſitationem mulierũ, Mariæ ſcil. Magdalenæ & aliarum duarum, & quomodo non inuenientes Dominum in ſepulchro; præ amoris vehementia cogebantur ad illud frequenter recurrere.

Medi-

Meditare diuersas Christi apparitiones: Primò apparuit suæ dulcissimæ Matri, deinde Mariæ Magdalenæ, alijs duabus Marijs & discipulis; & quantum gauisæ fuerunt in eius visione, & in dulcibus cum eo colloquijs. Pensa rursum quare Christus voluit apparere in Galilæa, reuera non nisi vt tu transmigrares de vitijs ad virtutes, Galilęa namque interpretatur transmigratio. Itaque transmigrantibus nobis à vitijs ad virtutes, animæ simul cum corporibus transmigrabunt ad regna cœlestia, vbi videbimus Christum post generalem resurrectionem.

Contemplare adhuc, quomodo post quadraginta dierum decursum, egressis Domina nostra & discipulis à Bethania in monte Oliuarum, apparuit illis Dominus SS. Patrum & Angelorum innumerabili multitudine associatus, & confortans Dominam & cęteros, cœpit sursũ ferri propriâ virtute paulatim ascendens illarum Sanctorum animarum copiosissimo cœtu, & Angelorum agminibus

nibus ſtipatus. Ruminare illam tantam tamq; mirabilem proceſſionem, in qua Angelis præcedentibus SS. Patres Dominum circumſepiebant, & omnes ſimul cum ineffabilibus triumpho canticis & tripudio ingreſſi ſunt illam cœleſtem Hieruſalem, & fuit tunc celebratum tam ſolemne feſtum, quantum vſque ad mundi conſummationem non celebrabitur. Cogita de triſtitia Apoſtolorum, & de deſcenſu Angelorum eos conſolantium. Diſce & tu aſcendere cum Chriſto per vias & exercitia premiſſa, ante omnia te vitijs exuens, quia cum Chriſto nullum vitium aſcendit, vt dicit B. Auguſtinus.

Vlterius conſidera, quomodo poſt Domini aſcenſionem moratur Domina cum diſcipulis in cœnaculo, hoc eſt, in monte Sion, vbi cum diſcipulis Dominus cœnauit, vacantes ieiunijs & orationibus alijsque ſpiritualibus exercitijs, expectantes aduentum Spiritus ſancti, vt eis Dominus ante promiſerat. Itaq; decem poſt Dominicam aſcenſionem

nem peractis diebus, orantibus, simul vt dictum est Domina nostra cum Apostolis, dominicâ die, horâ tertiâ, canentibus illum Prophetę versiculum: *Emitte Spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ.* descendit super eos repentè Spiritus sanctus, per quem continuò fuerunt illuminati, confortati & in perfecta charitate fundati. Contemplare nunc, quomodo in linguis igneis cum vehementi sonitu cecidit super eos. Considera dona & effectus Spiritus sancti, cùm enim fores domus, vbi erant congregati, clausæ essent propter metum Iudæorum; domum egressi omni spreto timore, cęperunt prædicare multitudini gentium copiosæ, qui propter vehementiam sonitus illuc concurrerant, & quomodo B. Petrus ex eis tria ferè millia ad fidem conuertit.

Hæc & alia poteris circa istud ingens mysterium contemplari, quæ ob vitandam prolixitatem omittenda censuimus. Quantum ad materiam igitur contemplationis hæc cum his quæ de vita

vita & passione Domini superius diximus, sufficere credimus.

QVOD AD ARCEM CONTEMplationis pertingere cupientibus summè necessaria est fortis perseuerantia.

CAPVT LXI.

QVI absque forti perseuerantia ad culmen contemplationis se posse peruenire existimat, vel ad perfectum ardorem diuini amoris, similis est montem altum ascendenti, & propter aliquam difficultatem vel impedimentum ei occurrens mox descendenti. Comparatur rursum in lignis viridibus & putridis accendere conanti: qui cùm mox non accenditur, & non videt nisi fumum, vel adeò modicam flammam quod facile extingui potest: irâ commotus destruit quod construxerat, & hinc inde dispergit.

Comparatur etiam tritico, quod seminauit, maturitatem expectare patienter non valenti: neque arbore in quam plan-

plantauit, vt mittat radices in terram propter moram periculum & difficultatem quæ videt.

Similis est quoque simiæ viridem nucem comedere cupienti: quæ mox vt corticis sentit amaritudinem, non perseuerat in comedendo, sed proijcit; & ideo ad nuclei dulcedinem nō pertingit.

Assimilatur vlterius iste militi pigro, qui antequam ciuitas obsessa plenè debelletur, tædio victus & labore discedit.

Vides ergo Frater, quomodo sic faciens arcem non attingit contemplationis: sicut enim non perseuerans, neque ignem neque triticum, neque arborem, neque nuclei gustum poterit obtinere, neque plenè ciuitatem poterit debellare: referendo ista ad præmissa; ita nemo ad contemplationis perfectionem absque forti perseuerantia poterit ascendere.

DE

DE MVLTIS QVAE IMPEDIVNT, ne contemplatiuus ad culmen ascendat contemplationis.

CAPVT LXII.

STEMVS adhuc modicum in vno prædictorum exemplorum: & attendamus illum qui ad verticem alicuius montis cupit ascendere. Iste enim talis sæpe ascendit sine reditu ad montis ima, & si pulsare contigerit, non redit ad pedem montis, sed à loco vbi pausauit cœptum prosequitur ascensum.

Pariformiter qui contemplationis perfectionem adipisci desiderat, non debet retrocedere si contigerit pausare, immò neque debet pausare, quia non progredi retrogredi est. Huius ergo defectu perseuerantiæ tam rari inueniuntur, qui perfectionem obtineant contemplationis. Cùm enim quidam modicum ascenderint, si quid pœnæ vel laboris sentiunt, statim pausant & retrocedunt.

Sunt

nantur insequi instar puerorum papiliones insequentium.

Vlterius sunt, qui ad latratum canum infernalium mox terrentur, id est, statim vt aliquam turpem tentationem sentiunt, quod cœperant prorsus territi iter dimittunt, vel cum ea certamen assumunt, conantes eam à se propellere, quod tamen fieri non potest, sed citius vincitur, si de ea non curatur, inchoatum iter continuando instar peregrini, qui ad quemlibet latratum canum non sistit pedem, sed concito gressu tanquam non curando iter continuat, & sic silent, quanto enim plus persisteret ad se defendendum, vel ad eos compescendum, tanto amplius latrarent, & sic iter suum impediret.

Præterea sunt alij qui non extendunt manum dexteram ad eum qui in altum eos potest sublevare, imò potius retrahunt appodiantes & confidentes in multitudine diuitiarum & virium suarum, & ideo non est mirum si hi citò labuntur ad ima. Vnde debet contempla-

tiuus ſemper extendere manum ſuam ad auxilium diuinæ gratiæ, in proprijs viribus omninò non confidens, neque illuc quo tendit per ſeipſum præſumens poſſe peruenire.

Sunt & alij qui ſtatim putant ſe eſſe in ſummo, cùm tamen verè ſint ad pedem montis, & ideo aſcendere renuunt, propter quod ſemper retrocedunt.

Alij quoque ſunt, qui vſque ad ſummitatem aſcendunt, qui tamen continuò efficiuntur inanis gloriæ cupidi: videntur enim ſibi iter ſuum benè peregiſſe, & ſuam dietam viriliter conſummaſſe: & non curant diligentiam adhibere qualiter ibi perdurent, vnde & ſtatim relabuntur ad ima, & non aſcendunt ita velociter ſicut vellent. Et fortè eis Deus nunquam auxilium præſtabit vt illuc vnde ceciderunt reaſcendant: hoc exigente eorum ſuperbia, ingratitudine & abuſu cognitionis habitæ, quod eſt horribile, & cauſa nunquam præſumendi: imò ſe tenendi in profunda humilitate, cùm ſcilicet videt homo

quòd

quòd ille qui Deo fuerat tam proximus atque familiaris in collocutione ſua, & ſicut auicula quæ conſtruxerat ſibi nidum intra cœlum, poſtea deijceretur vſque ad infernum ſine reuocatione.

Deinceps ſunt alij, qui cùm ſe in monte iſto modicum alijs altius viderint, cæteros aſpernantur, & derident infra illos exiſtentes, qui vt labantur iuſtè deſerúntur à Deo, quatenus cadentes quàm modicũ à ſemetipſis valeant, agnoſcant.

Sunt qui iſtum montem non niſi curioſitate conſcendere volunt, & vt dicere valeant, etiam fuimus ibidem, aut reuera vt aliqua ſecreta inquirant, aut propter ſolam ſuam recreationem & delectationem, aut propter loci eminentis amœnitatem: non autem vt melius Deo placeant, proximiusque ei ſeruiant, honeſtius, amplius & magis meritoriè: & iſti citò amittunt Dei auxilium atque eius gratiam, aut certè nimis durè, turpiter atque miſerabiliter reperiunt ſe deceptos, putant enim ſe

esse in monte Dei, cùm sint in monte diaboli.

Postremò est aliquos inuenire plusquàm dictat ratio festinantes, & suum nitentes præire ductorem, aut velocius quàm vult ille properantes, quod magna est fatuitas, ductor iste, sicut dictum est, gratia Dei est. Qui ergo non potest aut non dignatur exspectare spacium temporis, secundùm motus istius gratiæ, iure eam perdit, & alia vice pro libito suo eam tam citò non reperiet.

Sunt è regione quidam qui ad hanc recipiendam gratiam non sunt parati, cùm ab ea vocantur & mouentur, imò potius refutant, aut alijs negocijs se tradunt, vel certè verbo vel facto dicunt gratiæ, vt adhuc modicum eos expectet, & sic ipsa depulsa mox recedit. Oportet ergo nos vigilare semper super custodia cordis nostri ad recipiendum visitationem diuinæ gratiæ, & moueri secundùm ipsius instinctum, neque velocius neque tardius, omni tempore cum profunda humilitate indignos nos iudicando

cando etiam ad montis huius latus iacere: quanto magis ad eius apicem ascendere; quanto enim profundius in corde suo se quis humiliauerit, tanto trahetur altius. Quemadmodum rex præpotens volens honorare militem suum, tanto eum collocat superius, scilicet vt sedeat cum principibus, quanto eum ad hoc plus cernit renitentem & contradicentem, & quanto ipse se profundius humiliat & indignum reputat, tanto rex instantius trahit & ascendere compellit. Super omnia enim displicet Deo præsumptio, neque placet ei modus volentium ad eum effrenatè, & sine timore, quasi ad suum socium & sibi similem, accedere, sed semper debet custodiri sancta & laudabilis verecundia, tremor, pauor & timor, cum confidentia suæ benignitatis, sine confidentia enim talis timor nimis esset culpabilis & impedimentum ascendendi ad montem contemplationis, esset enim talis timor immoderatus.

DE QVIBVSDAM ALIIS IMPEdimentis contemplationis.

CAPVT LXIII.

DICAMVS adhuc de quibuſdam alijs obſtaculis & impedimentis contemplationis. Sunt igitur quidam qui aſinum ſuum, hoc eſt corpus proprium, nimis vexant, ita quòd anima eo vti non poteſt.

Alij autem nimis ſunt repleti atque onuſti, infirmi, & dormientes, ſiue pigri: nimis enim demorati ſunt in infirmaria carnalitatis, per exceſſiuam commeſtionem & potationem aut vaniloquium. Tales autem ſunt quaſi contracti, reſoluti, paralytici & dormitantes, ideoq; oportet ipſos curari, ſcil. ab infimis incipiendo per humilē pœnitentiā.

Sed & quidam ſunt qui aſcendendo vehementem patiuntur famem aliquādo ſpiritualem verbi diuini, & cupiunt poſt hoc illud audire vel legere. Vnde fit vt in lectione nimis ſe detineant, recipientes ibi ampliorem quàm recta ratio

tio dictat refectionem: vnde & velocitatis sui ascensus à qua inceperunt obliti, non ascendunt secundùm quod cœperant. Verum est tamen talem refectionem interdum esse proficuam & necessariam, & præsertim in principio, quando sobriè sumitur. Semper igitur debet homo considerare suum ascensum in legendo, vt plus quærat deuotionem quàm instructionem.

Rursum reperiuntur alij recalcitrantes atque saltantes contra stimulũ ipsos perurgentem ad ascendendum, hoc est, qui nimium fugiunt tribulationes.

Præterea sunt alij qui non adhuc sufficienter instructi de itinere quærei do seu interrogando à scientibus, vel de habendo desuper consilium nõ curant; sed abundantes in sensu proprio confidunt in seipsis, seipsos docere volentes, & ideo sæpè aberrant & deficiunt.

Vlterius sunt alii diligenter per studium feruens viam quærentes, vt de hac sciant loqui & alios docere, licèt ibi ipsi non fuerint, loquuntur autem, quia

ſic audierunt ab alijs, nec nituntur aliquando per viam quam docent aſcendere, & ideo nimirum, ſi tales in imis maneant ſemper, nõ enim itur per eam per ſola verba, ſed oportet pedes ad opus mittere. Et iſti aſſimilantur illis qui in prælijs exhortantur & inſtruunt alios fortiter certare, ſed ipſi neq; arma tangere volunt: vel ſicut illi qui alijs demonſtrant vias, per quas ipſi ob ſuam imbecillitatem vel puſillanimitatem nõ poſſunt ambulare.

Sunt adhuc alij, qui poſtquam vnam viam arripuerunt, continuò declinant ad aliam, & hoc propter eorum incõſtantiam, aut quia putant leuiorem aut delectabiliorem ſe inuenturos, vnde parum vel nihil proficiunt: ſicut canes ceruos inſequentes nullum venantur, ſi modò poſt vnum modò poſt alium currant, ſed oportet vt veſtigia primi inſequantur, & circa aliquem alium non occupentur, vt canes in arte venandi benè inſtructi agere conſueuerunt.

Alij verò ſeipſos & huius viæ pericula

non

non attendentes, imprudenter & incautè pedes ponunt, & ideo à summis ad ima ruinas patiuntur.

Alij autem cùm ascendunt, retrò aspiciunt vel inferius, & cum aliquis eos ad descendendum inuitat, mox totum derelinquunt, qui tanto efficiuntur inhabiles, quanto diutius inferius detinentur, & inde difficilius & grauius reascendunt, quia mundana conuersatio in loquendo, vel aliquid aliud mundanum exercendo, non modicum impedit vel retardat, & in talibus cor suum figens, & non velociter resiliens, & citiùs discedens vt contineret ascensum suum, magnum sibi parat impedimentum, ideóque non oportet in istis metam facere, nisi quantum necessitas deposcit, & cum corpus fuerit inferius, saltem corda sint sursum. quod tamen his qui non sunt experti difficile est, quia neque anchoram cordis fixam habent in monte, eò quòd desunt eis chordæ bonæ consuetudinis quibus alligari habet cor.

plantauit, vt mittat radices in terram propter moram periculum & difficultatem quæ videt.

Similis est quoque simiæ viridem nucem comedere cupienti: quæ mox vt corticis sentit amaritudinem, non perseuerat in comedendo, sed proijcit; & ideo ad nuclei dulcedinem nō pertingit.

Assimilatur vlterius iste militi pigro, qui antequam ciuitas obsessa plenè debelletur, tædio victus & labore discedit.

Vides ergo Frater, quomodo sic faciens arcem non attingit contemplationis: sicut enim non perseuerans, neque ignem neque triticum, neque arborem, neque nuclei gustum poterit obtinere, neque plenè ciuitatem poterit debellare: referendo ista ad præmissa; ita nemo ad contemplationis perfectionem absque forti perseuerantia poterit ascendere.

DE

DE MVLTIS QVAE IMPEDIVNT, *ne contemplatiuus ad culmen ascendat contemplationis.*

CAPVT LXII.

STEMVS adhuc modicum in vno prædictorum exemplorum: & attendamus illum qui ad verticem alicuius montis cupit ascendere. Iste enim talis sæpe ascendit sine reditu ad montis ima, & si pulsare contigerit, non redit ad pedem montis, sed à loco vbi pausauit cœptum prosequitur ascensum.

Pariformiter qui contemplationis perfectionem adipisci desiderat, non debet retrocedere si contigerit pausare, immò neque debet pausare, quia non progredi retrogredi est. Huius ergo defectu perseuerantiæ tam rari inueniuntur, qui perfectionem obtineant contemplationis. Cùm enim quidam modicum ascenderint, si quid pœnæ vel laboris sentiunt, statim pausant & retrocedunt.

Sunt

nantur insequi instar puerorum papiliones insequentium.

Vlterius sunt, qui ad latratum canum infernalium mox terrentur, id est, statim vt aliquam turpem tentationem sentiunt, quod cœperant prorsus territi iter dimittunt, vel cum ea certamen assumunt, conantes eam à se propellere, quod tamen fieri non potest, sed citius vincitur, si de ea non curatur, inchoatum iter continuando instar peregrini, qui ad quemlibet latratum canum non sistit pedem, sed concito gressu tanquam non curando iter continuat, & sic silent, quanto enim plus persisteret ad se defendendum, vel ad eos compescendum, tanto amplius latrarent, & sic iter suum impediret.

Præterea sunt alij qui non extendunt manum dexteram ad eum qui in altum eos potest subleuare, imò potius retrahunt appodiantes & confidentes in multitudine diuitiarum & virium suarum, & ideo non est mirum si hi citò labuntur ad ima. Vnde debet contempla-

tiuus semper extendere manum suam ad auxilium diuinæ gratiæ, in proprijs viribus omninò non confidens, neque illuc quo tendit per seipsum præsumens posse peruenire.

Sunt & alij qui statim putant se esse in summo, cùm tamen verè sint ad pedem montis, & ideo ascendere renuunt, propter quod semper retrocedunt.

Alij quoque sunt, qui vsque ad summitatem ascendunt, qui tamen continuò efficiuntur inanis gloriæ cupidi: videntur enim sibi iter suum benè peregisse, & suam dietam viriliter consummasse: & non curant diligentiam adhibere qualiter ibi perdurent, vnde & statim relabuntur ad ima, & non ascendunt ita velociter sicut vellent. Et fortè eis Deus nunquam auxilium præstabit vt illuc vnde ceciderunt reascendant: hoc exigente eorum superbia, ingratitudine & abusu cognitionis habitæ, quod est horribile, & causa nunquam præsumendi: imò se tenendi in profunda humilitate, cùm scilicet videt homo

quòd

quòd ille qui Deo fuerat tam proximus atque familiaris in collocutione sua, & sicut auicula quæ construxerat sibi nidum intra cœlum, postea deijceretur vsque ad infernum sine reuocatione.

Deinceps sunt alij, qui cùm se in monte isto modicum alijs altius viderint, cæteros aspernantur, & derident infra illos existentes, qui vt labantur iustè deserúntur à Deo, quatenus cadentes quàm modicũ à semetipsis valeant, agnoscant.

Sunt qui istum montem non nisi curiositate conscendere volunt, & vt dicere valeant, etiam fuimus ibidem, aut reuera vt aliqua secreta inquirant, aut propter solam suam recreationem & delectationem, aut propter loci eminentis amœnitatem: non autem vt melius Deo placeant, proximiusque ei seruiant, honestius, amplius & magis meritoriè: & isti citò amittunt Dei auxilium atque eius gratiam, aut certè nimis durè, turpiter atque miserabiliter reperiunt se deceptos, putant enim se

eſſe in monte Dei, cùm ſint in monte diaboli.

Poſtremò eſt aliquos inuenire pluſquàm dictat ratio feſtinantes, & ſuum nitentes præire ductorem, aut velocius quàm vult ille properantes, quod magna eſt fatuitas, ductor iſte, ſicut dictum eſt, gratia Dei eſt. Qui ergo non poteſt aũt non dignatur exſpectare ſpacium temporis, ſecundùm motus iſtius gratiæ, iure eam perdit, & alia vice pro libito ſuo eam tam citò non reperiet.

Sunt è regione quidam qui ad hanc recipiendam gratiam non ſunt parati, cùm ab ea vocantur & mouentur, imò potius refutant, aut alijs negocijs ſe tradunt, vel certè verbo vel facto dicunt gratiæ, vt adhuc modicum eos expectet, & ſic ipſa depulſa mox recedit. Oportet ergo nos vigilare ſemper ſuper cuſtodia cordis noſtri ad recipiendum viſitationem diuinæ gratiæ, & moueri ſecundùm ipſius inſtinctum, neque velocius neque tardius, omni tempore cum profunda humilitate indignos nos iudicando

cando etiam ad montis huius latus iacere: quanto magis ad eius apicem ascendere; quanto enim profundius in corde suo se quis humiliauerit, tanto trahetur altius. Quemadmodum rex præpotens volens honorare militem suum, tanto eum collocat superius, scilicet vt sedeat cum principibus, quanto eum ad hoc plus cernit renitentem & contradicentem, & quanto ipse se profundius humiliat & indignum reputat, tanto rex instantius trahit & ascendere compellit. Super omnia enim displicet Deo præsumptio, neque placet ei modus volentium ad eum effrenatè, & sine timore, quasi ad suum socium & sibi similem, accedere, sed semper debet custodiri sancta & laudabilis verecundia, tremor, pauor & timor, cum confidentia suæ benignitatis, sine confidentia enim talis timor nimis esset culpabilis & impedimentum ascendendi ad montem contemplationis, esset enim talis timor immoderatus.

DE QVIBVSDAM ALIIS IMPEDIMENTIS contemplationis.

CAPVT LXIII.

DICAMVS adhuc de quibuſdam alijs obſtaculis & impedimentis contemplationis. Sunt igitur quidam qui aſinum ſuum, hoc eſt corpus proprium, nimis vexant, ita quòd anima eo vti non poteſt.

Alij autem nimis ſunt repleti atque onuſti, infirmi, & dormientes, ſiue pigri: nimis enim demorati ſunt in infirmaria carnalitatis, per exceſſiuam commeſtionem & potationem aut vaniloquium. Tales autem ſunt quaſi contracti, reſoluti, paralytici & dormitantes, ideoq; oportet ipſos curari, ſcil. ab infimis incipiendo per humilẽ pœnitentiã.

Sed & quidam ſunt qui aſcendendo vehementem patiuntur famem aliquãdo ſpiritualem verbi diuini, & cupiunt poſt hoc illud audire vel legere. Vnde fit vt in lectione nimis ſe detineant, recipientes ibi ampliorem quàm recta ratio

tio dictat refectionem: vnde & velocitatis sui ascensus à qua inceperunt obliti, non ascendunt secundùm quod cœperant. Verum est tamen talem refectionem interdum esse proficuam & necessariam, & præsertim in principio, quando sobriè sumitur. Semper igitur debet homo considerare suum ascensum in legendo, vt plus quærat deuotionem quàm instructionem.

Rursum reperiuntur alij recalcitrantes atque saltantes contra stimulũ ipsos perurgentem ad ascendendum, hoc est, qui nimium fugiunt tribulationes.

Præterea sunt alij qui non adhuc sufficienter instructi de itinere quærendo seu interrogando à scientibus, vel de habendo desuper consilium nõ curant; sed abundantes in sensu proprio confidunt in seipsis, seipsos docere volentes, & ideo sæpè aberrant & deficiunt.

Vlterius sunt alii diligenter per studium feruens viam quærentes, vt de hac sciant loqui & alios docere, licèt ibi ipsi non fuerint, loquuntur autem, quia

non attendentes, imprudenter & incautè pedes ponunt, & ideo à summis ad ima ruinas patiuntur.

Alij autem cùm ascendunt, retrò aspiciunt vel inferius, & cum aliquis eos ad descendendum inuitat, mox totum derelinquunt, qui tanto efficiuntur inhabiles, quanto diutius inferius detinentur, & inde difficilius & grauius reascendunt, quia mundana conuersatio in loquendo, vel aliquid aliud mundanum exercendo, non modicum impedit vel retardat, & in talibus cor suum figens, & non velociter resiliens, & citiùs discedens vt contineret ascensum suum, magnum sibi parat impedimentum, ideóque non oportet in istis metam facere, nisi quantum necessitas deposcit, & cum corpus fuerit inferius, saltem corda sint sursum. quod tamen his qui non sunt experti difficile est, quia neque anchoram cordis fixam habent in monte, eò quòd desunt eis chordæ bonæ consuetudinis quibus alligari habet cor.

Sunt præterea qui cùm aſcenderint, nunquam putant ſe inde receſſuros: ſed illic perſiſtere tanquam iure hæreditario, ſed in ſuo caſu deorſum fragilitatem propriam cognoſcunt, & tribulantur atque diſcunt quòd diuina gratia illic eos collocauit, & tenuit quamdiu ſibi placuit, & ſi in altò eos contigerit eſſe, per humilitatem ſemper timent ſe caſuros, cum autem ſe inferius eſſe vident, hoc æquo animo portantes ſperent ſe per diuinam miſericordiam iterum aſcenſuros, oportet enim vt homo non ſolùm immobiliter & conſtanter ſe habeat in aduerſitate corporali, ſed etiam in ſpirituali, & multo amplius, ſcilicet in tentationibus duriſque mentis afflictionibus, qui ſunt abſque conſolatione aliqua earum quas habere conſueuerat vel deſiderat.

Poſtremò ſunt aliqui qui aſcendendo nimias & exceſſiuas faciunt expenſas, puta per lachrymas & corporis aſſiduas afflictiones, ita vt ea ad quæ tenentur nequeant explere: & ideo miſeri-

cors

cors Dominus misericorditer se habet cum istis, interdum permittens eos decidere & labi inferius, vt ea quæ sunt necessaria peragere non valeant.

Ista sunt quæ impediunt ascensum ad montem contemplationis. Alia sunt innumerabilia impedimenta, sed tamen ad prædicta reduci possunt, ad quæ superanda & vitanda necessaria est fortis perseuerantia cum gradibus supradictis, scilicet humili patientia locoque secreto & silentio.

QVOMODO QVIDAM DEFICIVNT *in forti perseuerantia, & ideo modicum in contemplatione proficiunt.*

CAPVT LXIV.

PLVRES sunt non benè cauti circa perseuerantiæ fortitudinem & circa contemplationis fructum, & ideo ad eius perfectionem non possunt pertingere: non enim curant orationi vacare vel meditationi, nisi se ad ista persenserint deuotione affectos, & in eis gustauerint aliquam spiritualem dulce-

dinem: videtur enim oratio vel meditatio eis nihil prodesse, si deuotionis affectum non senserint. Sed isti similes sunt illi qui nimio frigore cruciatur, & non vult ad ignem accedere, nisi prius calescat. Aut illi qui fame vexatur, & renuit cibum quærere, nisi prius fuerit saturatus. Cur enim quis se tradit orationi seu meditationi: nisi vt igne diuini amoris calefiat, vel vt donis seu Dei gratiâ saturetur? Errant autem vel deficiunt isti in hoc, quia se putant tempus perdere: si orantes vel meditantes mox deuotionis imbre non irrigantur. Ad quod dicit Gerson, quòd si ipsi nituntur & laborant quantum in se est habere deuotionem, & assiduè contra suas cogitationes certamen gerunt: quia eis multum displicent, eo quòd habere eos pacem non permittunt: hi sæpè maius reportant meritũ, quàm si eis statim sine tali conflictu deuotio adueniret. Ratio est: quia militant & seruiunt Deo proprijs sumptibus & cum maiori pœna atque

labore.

labore. Verum est tamen quòd volens seipsum exercere oportet vt habeat ad hoc magnum temporis spacium reiecto à se omni onere occupationum tam ad se quam ad alios pertinentium, seque ad permanendũ per duas vel tres horas in vno loco fixum cogat: siue consolatio sequatur siue non, ad quam tamen habendam assiduè laborare debet cumq; se nimio tædio affectum senserit: sibijpsi dicat quòd adhuc expectet per mediam horam vel integram faciendo pœnitentiam suam: expectans diuinæ gratiæ largitatem, post horam vero elapsam adhuc se commonẽat ad persistendum alia hora. Et sæpe in dimidiæ horæ parte extrema, talis in sua contemplatione amplius proficiet quam alius decẽ diebus aut certè in vno mense. Et si à casu in suo regressu reperit se quasi refutatum sic scilicet quòd eleëmosyna ei denegetur, puta quòd non consequatur gratiam deuotionis: oportet vt humiliter se conuertat ad Dominum confitendo se indignum tanta gratia & quòd potius me-

retur flagellari & affligi, quàm huiuſmodi conſolationibus perfrui,& dicat:

O Domine Deus totius conſolationis, laus & gloria tibi ſint ſemper, mihi autem,vt dignum eſt & iuſtũ, confuſio, niſi oppoſitum mihi proueniat de tua miſericordia. Per talem modum vincet Deum,faciens ei ſacrificium de cordis ſui duritia Et certè Deus non obliuiſcetur miſereri eius, ſuam ei conferens miſericordiam,cùm cognouerit horam ſecundum ſuum beneplacitum opportunam. Neque debet quis in lachrymis & deuotione ad ſuam conſolationem huiuſmodi conſolationes vehementer affectare; ſed vt per eas ardentiori amore Deo adhæreat. Si igitur magis placet ei,quod pro tunc ei famulemur ſine huiuſmodi conſolationibus, illud idem debet nobis placere & debemus dicere:

O Domine Deus meus omnipotens, optime per te mecũ agitur, ſi præmium meum à te reſeruetur mihi in alia vita, hoc vnum ſuppliciter oro, vt mihi ita

non

non irascaris quòd tuam amittam gratiam, de cætero fiat voluntas tua.

Si verò quisquam nostrum optatam deuotionem fuerit assecutus, sollicitus sit, vt omnipotenti Deo gratias referat, orans instãtius; vt opus plantationis suę in eo cœptum, augmentet & confirmet: ita quod tale quid hic non conferat ei vt præmium, sed in futurum reseruet ei præbendam integram.

QVALIS SIT COGNITIO QVAM *contemplatiuus hic habet de Deo.*

CAPVT LXV.

SVFFICERE debet viro contemplatiuo, quòd clarè se sperat videre Deum in patria, in præsenti autem exilio sufficiat ei credere eum esse suum Creatorem, Redemptorem, Gubernatorem & Remuneratorem, & sic de alijs dignitatibus, de quibus per fidem certi sumus, nec appetat hic videre clarè diuinam naturam.

Quocirca aduertere debet contemplatiuus, quòd secundùm diuinum Dionysium

nysium quantumcunque contempletur altè Deum, & videatur sibi aliqua noua intueri: si tale quid quod cernit quomodocumque videtur esse simile alicui rei huius mundi; proculdubio credat se non clara visione videre Deum, & idem iudicium est de angelis. Deus namque non est mole magnus, nec aliquo colore affectus puta albo, nigro, rufo, flauo, aut cæruleo, neque angelus. Verum est tamen quod benè cognoscitur Deus hic per alium modum verbis vel scriptis inexplicabilem; nisi quod illi Deum sic cognoscunt sciunt quod vident: sentientes in anima sua quasi quendam dulcorem, repletionem, saporem, seu melodiam, quæ sentimenta nullatenus explicari valent. Quippe quemadmodum intra nos aliquando sentimus benè ipsum amorem vel gaudium quo afficimur, tamen non possumus dicere quod sint rotunda aut quadrata seu alba vel nigra, vel alicuius alterius coloris, eò quod non sunt corporea: ita nemo posset huiusmodi spiri-

tualia

tualia sentimenta aliis exponere: [illegible] ipse non prægustasset.

Non tamen dico quod non possit de Deo etiam hic concipi quæ sit quantum ad assumptam humanitatem, quia benè possumus imaginari quam naturam assumpserit naturam. Et hoc quod de Deo prædiximus: intelligendum est quantum ad diuinam naturam.

Et si anima esset mediante assuefactione in assidua contemplatione [illegible] & iugem meditationem facile eleuatur supra se & inciperet sibi [illegible] contemplationes sine numero, & esset ei quasi quidam portus & refugium contra vniuersas tribulationes & fluctuationes & amaritudines huius maris tam spaciosi id est huius mundi.

QVOMODO TRIBVS MODIS DEVS per gratiam habitat in anima.

CAPVT LXVI

IN superioribus simpliciter locuti sumus de materijs contemplationum

alios ſubtiliores contemplandi modos peritioribus & magis eruditis relinquentes, & ideo de hoc nos expedientes: nunc poſtremò exponemus, quomodo trifariam habitat Deus in anima per gratiam.

Primò, per iuſtificationem, abſque hoc quòd ipſa anima habeat de hoc aliquod ſentimentum. Et quamuis non habeat ſentimentum de hoc, eſt tamen Deo accepta.

Secundò, per aliquam ſpiritualem conſolationem ſeu ſentimentum, ſicut hi, qui in ſua contemplatione recipiunt aut ſentiunt varios ſpiritualium gaudiorum ſeu conſolationum modos Nam interdum videtur ſibi quòd reſoluuntur in quandam ſpiritualem dulcedinem, ita quòd omnia quæ vident & cogitant, iudicant eſſe plena ineffabili dulcedine. Nonnunquam habent quandam ſecuritatem humilitate plenam, qua mediante ipſi ſibiipſis vileſcunt: recipientes duntaxat conſolationem in his quæ ſunt ſecundùm Deum, & placent

cent Deo. Nam quotiescunque quis placet sibiipsi, & de seipso gaudet, verè sciat se verè humilitatis esse expertem; & consolationes quæ exinde oriuntur, non esse à Deo. Vera humilitas semper coniungitur consolationibus bonis & diuinis, & facit vt homo cognoscat suam vilitatem & suos defectus, & ideo ipse sibi vilescit, & in oculis cordis sui abominabilis videtur, in seipso plus comprehendens quàm totus mundus, & censet Deum tantæ esse excellentiæ, tantæque maiestatis; vt totum suum residuum videatur ei quasi nihil esse omninò, nisi inquantum in talibus rebus Deum speculamur. Aliquando anima sentit intra seipsam quandam spiritualem ebrietatem, eam in diuinas laudes & ad sancta deuota suspiria commouentem; ita vt interius non se valeat continere, quin exterius per aliqua signa pandat. Nonnunquam videtur ei quòd omnia sunt plena claritate diuina, & quod vniuersa glorificant Deum.

Tertiò,

Tertiò habitat Deus in anima per quandam vnionem ſicut in beatiſſimo Apoſtolo Paulo & in alijs excellentiſſimis, contemplatiuis de quo loqui me indignum reputo: illud magnis Doctoribus relinquens noſtræ ruditati ſufficiant quæ dicta ſunt.

QVOD OMNES TENENTVR SE extendere ad perfectionem ſub pœna damni præſentis & futuri, & præcipuè Religioſi.

CAPVT LXVII.

VOx multorum eſt, ſufficit mihi vita communis, ſi cum infimis ſaluari potero, ſatis eſt, nolo merita Apoſtolorum, nolo per ſumma volare, contentus ſum, incedere per planiora. Sed viderint hi quòd iam imperfectio eſt nolle eſſe perfectum, vt dicit Gerſon in ſua *myſtica theologia, in via enim Dei non progredi retrogredi eſt.* Damnatur inſuper ſeruus piger, qui talentum ſeruare contentus illud in fœnus non tradidit. Faciamus hoc perſpicuum in exemplo familiari.

milari. Habet aliquis præpotens, & nobilis paterfamilias plures filios, quemlibet aptissimum ad ampliandum rem familiarem industriâ suâ, vnus illorum alijs laborantibus sedet in domo piger & iners nihil curans, dum modo nihil sordidè viuat, nihil altum, nihil præclarum vel dignum ingenio suo aut paterna nobilitate recogitet, dicit sufficere sibi bona iam habita & qualicunque vita vti: Euocat autem pater eum ad actus sublimiores & arduos monet, stimulat: Si hic filius non obaudit neque obedit: liquet quia odiosus erit patri. Sic similiter ponitur apud patrem cœlestem his, quos trahit ad charismata meliora, & ad actus diuiniores, dum torpescunt hærentes infimis, neque ad perfectionem semetipsos extendentes. Quod tamen intelligendum est de illis, qui nullo statu vel officio humiliori sic alligati tenentur: quòd absque præcepti transgressione nequeant ad altiora conscendere. Et his sufficit, altissimum reputari debet in eis, quòd

quod propter diuinę iuſſionis obedientiam in illo ſtatu tenentur aſtricti, quãuis ad perfectionem non ſe extendant contemplationis.

Animaduertendum deniq; eſt, quòd & ſi Maria honorabiliter cum Martha poterat hoſpiti Chriſto miniſtrare, collaudauit eam nihilominus Chriſtus, quòd vni intenta optimam partem elegerit. Itaque maledictus qui partem ſuam, ſi aliter liceret facere, facit deteriorem.

Ex præmiſſis liquidò apparet, quòd, cùm vita contemplatiua, ſicut oſtendunt Theologi, ſit perfectior quàm actiúa, quilibet ad contemplationem idoneus, non præalligatus actioni, obedientiæ neceſſitate, poteſt ad illam libenter ſe tradere, dimiſſis operibus vitæ actiuæ. Vnde dicit Auguſtinus: Ocium ſanctum quærit charitas, negotium ſollicitudinis ſuſcipit neceſſitas charitatis, quam ſarcinam ſi nullus imponit, contemplationi vacandum eſt, quaſi dicat: quòd ſi negocium, id eſt, actionem charita-

ritatis nemo imponit, scilic. Superioris iussione vel euidenti necessitati, debemus contemplationi vacare. Neque opponat quis facultatem, quam haberet in vita actiua proficiendi, & condemnationem suam si talentum abscinderit, in quo posset negociari prædicando, vel pauperibus ministrando; quoniam abundè proficit Ecclesiæ contemplatiuus, obsequens Deo corde vel intellectu; vbi alij de manibus, ore vel pedibus subseruiunt. Qua de re multi sunt, apud quos damnabilis iudicanda est omissio contemplationis inquirendæ; quemadmodum hi, qui sunt positi in schola religionis, quæ est schola deuotionis, orationis & fletuum. Quales insuper conuenit esse Ecclesiasticos, qui labores populorum in ocio possident, vt custodiant iustificationes Domini, & legem eius exquirant: quales demũ plures inueniunt tam viri quàm fœminæ de seculo, quibus sufficiens otium, instructio & ingenium suppetunt, vt se totos in Deum conuertant & rapiant. Saltem

habeant

dinem: videtur enim oratio vel meditatio eis nihil prodesse, si deuotionis affectum non senserint. Sed isti similes sunt illi qui nimio frigore cruciatur, & non vult ad ignem accedere, nisi prius calescat. Aut illi qui fame vexatur, & renuit cibum quærere, nisi prius fuerit saturatus. Cur enim quis se tradit orationi seu meditationi: nisi vt igne diuini amoris calefiat, vel vt donis seu Dei gratiâ saturetur? Errant autem vel deficiunt isti in hoc, quia se putant tempus perdere: si orantes vel meditantes mox deuotionis imbre non irrigantur. Ad quod dicit Gerson, quòd si ipsi nituntur & laborant quantum in se est habere deuotionem, & assiduè contra suas cogitationes certamen gerunt: quia eis multum displicent, eo quòd habere eos pacem non permittunt: hi sæpè maius reportant meritũ, quàm si eis statim sine tali conflictu deuotio adueniret. Ratio est: quia militant & seruiunt Deo proprijs sumptibus & cum maiori pœna atque labore.

labore. Verum est tamen quòd volens seipsum exercere oportet vt habeat ad hoc magnum temporis spacium reiecto à se omni onere occupationum tam ad se quam ad alios pertinentium, seque ad permanendũ per duas vel tres horas in vno loco fixum cogat: siue consolatio sequatur siue non, ad quam tamen habendam assiduè laborare debet cumq; se nimio tædio affectum senserit: sibijpsi dicat quòd adhuc expectet per mediam horam vel integram faciendo pœnitentiam suam: expectans diuinæ gratiæ largitatem, post horam vero elapsam adhuc se commoneat ad persistendum alia hora. Et sæpe in dimidiæ horæ parte extrema, talis in sua contemplatione amplius proficiet quam alius decẽ diebus aut certè in vno mense. Et si à casu in suo regressu reperit se quasi refutatum sic scilicet quòd eleëmosyna ei denegetur, puta quòd non consequatur gratiam deuotionis: oportet vt humiliter se conuertat ad Dominum confitendo se indignum tanta gratia & quòd potius me-

retur flagellari & affligi, quàm huiusmodi consolationibus perfrui, & dicat:

O Domine Deus totius consolationis, laus & gloria tibi sint semper, mihi autem, vt dignum est & iustũ, confusio, nisi oppositum mihi proueniat de tua misericordia. Per talem modum vincet Deum, faciens ei sacrificium de cordis sui duritia. Et certè Deus non obliuiscetur misereri eius, suam ei conferens misericordiam, cùm cognouerit horam secundum suum beneplacitum opportunam. Neque debet quis in lachrymis & deuotione ad suam consolationem huiusmodi consolationes vehementer affectare; sed vt per eas ardentiori amore Deo adhæreat. Si igitur magis placet ei, quod pro tunc ei famulemur sine huiusmodi consolationibus, illud idem debet nobis placere & debemus dicere:

O Domine Deus meus omnipotens, optime per te mecũ agitur, si præmium meum à te reseruetur mihi in alia vita, hoc vnum suppliciter oro, vt mihi ita

non

non iraſcaris quòd tuam amittam gratiam, de cætero fiat voluntas tua.

Si verò quiſquam noſtrum optatam deuotionem fuerit aſſecutus, ſollicitus ſit, vt omnipotenti Deo gratias referat, orans inſtātius; vt opus plantationis ſuę in eo cœptum, augmentet & confirmet: ita quod tale quid hic non conferat ei vt præmium, ſed in futurum reſeruet ei præbendam integram.

QVALIS SIT COGNITIO QVAM contemplatiuus hic habet de Deo.

CAPVT LXV.

SVFFICERE debet viro contemplatiuo, quòd clarè ſe ſperat videre Deum in patria, in præſenti autem exilio ſufficiat ei credere eum eſſe ſuum Creatorem, Redemptorem, Gubernatorem & Remuneratorem, & ſic de alijs dignitatibus, de quibus per fidem certi ſumus, nec appetat hic videre clarè diuinam naturam.

Quocirca aduertere debet contemplatiuus, quòd ſecundùm diuinum Dionyſium

nysium quantumcunque contempletur altè Deum, & videatur sibi aliqua noua intueri: si tale quid quod cernit quomodocumque videtur esse similè alicui rei huius mundi; proculdubio credat se non clara visione videre Deum, & idem iudicium est de angelis. Deus namque non est mole magnus, nec aliquo colore affectus puta albo, nigro, rufo, flauo, aut cæruleo, neque angelus. Verum est tamen quod benè cognoscitur Deus hic per alium modum verbis vel scriptis inexplicabilem: nisi quod illi Deum sic cognoscunt sciunt quod vident: sentientes in anima sua quasi quendam dulcorem, repletionem, saporem, seu melodiam, quæ sentimenta nullatenus explicari valent. Quippe quemadmodum intra nos aliquando sentimus benè ipsum amorem vel gaudium quo afficimur, tamen non possumus dicere quod sint rotunda aut quadrata seu alba vel nigra, vel alicuius alterius coloris, eo quod non sunt corporea: ita nemo posset huiusmodi spiritualia

tualia sentimenta alteri exponere: si ea ipse non prægustasset.

Non tamen dico quod non posset de Deo etiam hic concipi quid sit quantum ad assumptam humanitatem, quia benè possumus imaginari quare nostrā assumpserit naturam. Et sic quod de Deo prædiximus: intelligendum est quantum ad diuinam naturam.

Et si anima esset multum assuefacta in assidua contemplatione per fortem & iugem meditationem facilè eleuaretur supra se & inueniret ibi pulchras contemplationes sine numero, & esset ei quasi quidam portus & refugium contra vniuersas tribulationes & fluctuationes & amaritudines huius maris tam spaciosi id est huius mundi.

QVOMODO TRIBVS MODIS DEVS per gratiam habitat in anima.

CAPVT LXVI.

IN superioribus simpliciter locuti sumus de materijs contemplationis: alios

alios subtiliores contemplandi modos peritioribus & magis eruditis relinquentes, & ideo de hoc nos expedientes: nunc postremò exponemus, quomodo trifariam habitat Deus in anima per gratiam.

Primò, per iustificationem, absque hoc quòd ipsa anima habeat de hoc aliquod sentimentum. Et quamuis non habeat sentimentum de hoc, est tamen Deo accepta.

Secundò, per aliquam spiritualem consolationem seu sentimentum, sicut hi, qui in sua contemplatione recipiunt aut sentiunt varios spiritualium gaudiorum seu consolationum modos. Nam interdum videtur sibi quòd resoluuntur in quandam spiritualem dulcedinem, ita quòd omnia quæ vident & cogitant, iudicant esse plena ineffabili dulcedine. Nonnunquam habent quandam securitatem humilitate plenam, qua mediante ipsi sibiipsis vilescunt: recipientes duntaxat consolationem in his quæ sunt secundùm Deum, & placent

cent Deo. Nam quotieſcunque quis placet ſibiipſi, & de ſeipſo gaudet, verè ſciat ſe verè humilitatis eſſe expertem; & conſolationes quæ exinde oriuntur, non eſſe à Deo. Vera humilitas ſemper coniungitur conſolationibus bonis & diuinis, & facit vt homo cognoſcat ſuam vilitatem & ſuos defectus, & ideo ipſe ſibi vileſcit, & in oculis cordis ſui abominabilis videtur, in ſeipſo plus comprehendens quàm totus mundus, & cenſet Deum tantæ eſſe excellentiæ, tantæque maieſtatis; vt totum ſuum reſiduum videatur ei quaſi nihil eſſe omninò, niſi inquantum in talibus rebus Deum ſpeculamur. Aliquando anima ſentit intra ſeipſam quandam ſpiritualem ebrietatem, eam in diuinas laudes & ad ſancta deuota ſuſpiria commouentem; ita vt interius non ſe valeat continere, quin exterius per aliqua ſigna pandat. Nonnunquam videtur ei quòd omnia ſunt plena claritate diuina, & quod vniuerſa glorificant Deum.

Tertiò,

Tertiò habitat Deus in anima per quandam vnionem sicut in beatissimo Apostolo Paulo & in alijs excellentissimis contemplatiuis de quo loqui me indignum reputo: illud magnis Doctoribus relinquens nostræ ruditati sufficiant quæ dicta sunt.

QVOD OMNES TENENTVR SE extendere ad perfectionem sub pœna damni præsentis & futuri, & præcipuè Religiosi.

CAPVT LXVII.

VOx multorum est, sufficit mihi vita communis, si cum infimis saluari potero, satis est, nolo merita Apostolorum, nolo per summa volare, contentus sum, incedere per planiora. Sed viderint hi quòd iam imperfectio est nolle esse perfectum, vt dicit Gerson in sua *mystica theologia, in via enim Dei non progredi retrogredi est.* Damnatur insuper seruus piger, qui talentum seruare contentus illud in fœnus non tradidit. Faciamus hoc perspicuum in exemplo familiari.

milari. Habet aliquis præpotens,& nobilis paterfamilias plures filios, quemlibet aptissimum ad ampliandum rem familiarem industriâ suâ, vnus illorum alijs laborantibus sedet in domo piger & iners nihil curans, dum modo nihil sordidè viuat, nihil altum, nihil præclarum vel dignum ingenio sub aut paterna nobilitate recogitet, dicit sufficere sibi bona iam habita & qualicunque vita vti: Euocat autem pater eum ad actus sublimiores & arduos monet,stimulat: Si hic filius non obaudit neque obedit: liquet quia odiosus erit patri. Sic similiter ponitur apud patrem cœlestem his, quos trahit ad charismata meliora, & ad actus diuiniores, dum torpescunt hærentes infimis,neque ad perfectionem semetipsos extendentes. Quod tamen intelligendum est de illis,qui nullo statu vel officio humiliori sic alligati tenentur: quòd absque præcepti transgressione nequeant ad altiora conscendere. Et his sufficit, altissimum reputari debet in eis,

quòd

quod propter diuinę iussionis obedientiam in illo statu tenentur astricti, quāuis ad perfectionem non se extendant contemplationis.

Animaduertendum deniq; est, quòd & si Maria honorabiliter cum Martha poterat hospiti Christo ministrare, collaudauit eam nihilominus Christus, quòd vni intenta optimam partem elegerit. Itaque maledictus qui partem suam, si aliter liceret facere, facit deteriorem.

Ex præmissis liquidò apparet, quòd, cùm vita contemplatiua, sicut ostendunt Theologi, sit perfectior quàm actiua, quilibet ad contemplationem idoneus, non præalligatus actioni, obedientiæ necessitate, potest ad illam libenter se tradere, dimissis operibus vitæ actiuæ. Vnde dicit Augustinus: Ocium sanctum quærit charitas, negotium sollicitudinis suscipit necessitas charitatis, quam sarcinam si nullus imponit, contemplationi vacandum est, quasi dicat: quòd si negocium, id est, actionem chari-

ritatis nemo imponit, scilic. Superioris iussione vel euidenti necessitati, debemus contemplationi vacare. Neque opponat quis facultatem, quam haberet in vita actiua proficiendi, & condemnationem suam si talentum abscinderit, in quo posset negociari prædicando, vel pauperibus ministrando; quoniam abundè proficit Ecclesiæ contemplatiuus, obsequens Deo corde vel intellectu; vbi alij de manibus, ore vel pedibus subseruiunt. Qua de re multi sunt, apud quos damnabilis iudicanda est omissio contemplationis inquirendæ; quemadmodum hi, qui sunt positi in schola religionis, quæ est schola deuotionis, orationis & fletuum. Quales insuper conuenit esse Ecclesiasticos, qui labores populorum in ocio possident, vt custodiant iustificationes Domini, & legem eius exquirant: quales demũ plures inueniunt tam viri quàm fœminæ de seculo, quibus sufficiens otium, instructio & ingenium suppetunt, vt se totos in Deum conuertant & rapiant. Saltem habeant

habeant fidem, spem, & charitatem, non enim requiritur maior instructio ad hoc, vt secundùm totum suum affectum valeant in Deum ferri.

QVOMODO IN CERTIS CASIBVS debet vir contemplatiuus de alto contemplationis descendere, & ad tempus sua spiritualia exercitia interrumpere.

CAPVT LXVIII.

DVOBVS modis debet contemplatiuus sua prætermittere contemplandi exercitia, & descendere de monte contemplationis scil. ad seipsum & ad proximum. Ad seipsum debet tripliciter descendere contemplator.

Primò, cùm quis in altiori gradu constitutus descendit interdum, vt se perfectius in inferiori gradu exerceat, ne semper supra ascendens negligens amittat quod inferius iam acquisierat. Neque enim quis in supradictis exercitijs ad anteriora sic se debet extendere, vt non sit ei opus penitus ad posteriora respi-

respicere: sed ita debet in anteriora tendere, & de virtute in virtutem procedere, vt nequaquam negligat gradus ad quos deuenit, vel per quem ascendit, sed summoperè studeat eos custodire: v.g. Per timorem primò fuisti compunctus de peccatis, per timorem & meditationem mortis & iudicij, & pœnarum infernalium, & alia multa bona egisti in *Via purgatiua*. Deinde venisti ad spem per considerationem diuinorum beneficiorum in *Via illuminatiua*. Demum ad vnionem cum Deo per seraphicum & ardentem amorem in *Via vnitiua*. Nunquid frater, quia ascendisti ad talem vnionem, debes timorem & meditationes mortis & iudicij prorsus deserere? Absit. Imò interdum debes descendere ad attentè considerandum mundi huius vanitatem, vitæ tuæ breuitatem, infernalium pœnarum acerbitatem, vt timeas deorsum descendere, & tali timore alliciaris ad cœlestia, & quasi quodam stimulo compellaris ascendere, & sic semper in tuis exercitijs per spem &

charitatem ascendas, vt ad timorem descendas, donec in te charitas perficiatur, qua foras timor mittatur: & ne fortè decidas in præsumptionem & securitatem, & torpescas. Et per hunc modum viri sancti ascendunt vsque ad cœlos, scil. per spei & charitatis affectum & desiderium, & descendunt vsque ad abyssos per pœnarum inferni diligentem considerationem.

Secundo modo, debes ad teipsum descendere, scilicet ad exterioris hominis in moribus & gestibus debitam compositionem & ordinationem, vt interior deuotio & sanctitas tua in exterioribus elucescat, sic enim mores exteriores regere & nosmetipsos circumspicere debemus, quatenus cunctis imitabiles & amabiles nosipsos exhibeamus, Hoc autem optimè explebimus, si *tria* in exterioribus moribus obseruare studuerimus. *Primò*, vt mores nostri sint maturi. *Secundò*, vt sint humiles. *Tertiò*, vt sint benigni. Maturitas namque nos alijs exemplares reddit: humilitas

litas nos custodit: benignitas vniuersis amabiles facit.

Tertio modo, debemus descendere ad nosipsos, scilicet ad faciendum aliquod corporale seu manuale opus. Ita enim debemus spiritualia exercitia ordinare, vt quotidie in opere manuum suis & certis temporibus nosipsos exerceamus, & suis rursum temporibus in spiritualibus exercitijs proficiamus: quamuis manibus operantes illis vacare possimus orando, meditando, & ad timorem & alias spirituales & virtuosas affectiones nosmetipsos excitãdo. Hoc sancti Patres nostri pro regula habuerunt: vt quantò fidelius ad opus manuum se conferrent, tantò ad altiorem puritatis & charitatis gradum sperarent se peruenturos. Itaque homines fragiles cum simus: non putemus nos esse Angelos, qui semper vtuntur cibo spirituali, quẽ nos ignoramus, & velimus semper spiritualibus vacare exercitijs, sed certis temporibus nosipsos operi manuum aptemus multiplici ratione.

Prima eſt, ne tædio victi, omninò ſpiritualia exercitia relinquamus. Neque reputemus nos ſanctiores & ſpirituales, quàm fuit ille magnus Antonius, qui niſi talem exercitij ſpiritualis & operis manualis viciſſitudinem ab Angelo didiciſſet: tædio victus ad ſeculum redijſſet. Ideo vult Caſſianus, quòd qui non eſt contentus quotidiè aliquid manibus operari, non poteſt in cella finaliter perſeuerare.

Secunda eſt, quamuis enim ad modicum illa manualia opera à contemplatione nos retrahant, poſtea tamen valentiores & ardentiores ad eam nos reddunt, non enim poſſumus cum concupiſcentijs aſcendere, imò illæ aſcenſum impediunt, & ideo has concupiſcentias oportet nos vincere, & præcipuè opere manuali, in deſiderio eſt enim omnis ocioſus. Sic ergo ſæpè opus manuum deſeruit ſpiritualibus exercitijs, in quantum impedimenta remouet aſcendendi per contemplationem.

Tertia ratio eſt, cor enim noſtrum eſt

valdè

valde instabile, & hinc inde velut nauicula in fluctibus maris fluctuans quatitur varijs meditationibus & affectionibus. Igitur vt dicit Cassianus, cor tuum velut quadam anchorâ, te decet figere pondere, scilicet & occupatione alicuius operis manualis.

Quarta est, quoniam plures aditus tentandi inimicus in nobis reperit ociosis quàm occupatis, siquidem occupatus vno dæmone tentatur, ociosus verò innumeris dæmonibus deuastatur. Propter has rationes & plures alias, quas ob vitandam prolixitatem, omittere volui, sancti Patres & præcipuè in Ægypto, tam fideliter manibus laborauerunt; & ideo tam sublimiter à Sanctis extolluntur. Ne autem à spiritualibus exercitijs longè discedamus, ea debemus magis opera corporalia quantum in nobis est, eligere; quæ cum spiritualibus videntur maiorem cõuenientiam habere, sicut sanctos libros scribere: quod minus à spiritualibus impedit, & est spiritualiter magis fructuosum.

Debemus igitur fideliter manibus operari non sicut seculares, qui recipiunt solùm mercedem transeuntem: nos autem non solùm temporalem mercedem; sed immarcessibilem recipiemus coronam in cœlis.

Attende quòd Sancti angeli laborantibus pastoribus Christum natum annunciauerunt specialiter. Non tamen simus in laboribus nimi, siue importuni: sed moderati & discreti silentium præcipuè cum laboramus custodientes, silentium enim in quo iuxta Prophetam est fortitudo nostra: & si vbique & semper est obseruandum, nisi necessitas vel vtilitas cogat vel suadeat: maximè tamen in opere manuali, iuxta illud Apostoli. *Obsecramus vos in Domino* IESV, *vt cum silentio panẽ vestrũ manducetis.*

Similiter necesse est sæpius propter proximum nostram interrumpere contemplationem ad tempus, & hoc *tripliciter*, scilicet propter *superiorem*, propter *æqualem*, & propter *inferiorem*. Propter *superiorem* quidem; quia quamuis quantum in

tum in nobis eſt, ſemper appetamus vacare ſpiritualibus exercitijs, ſcilicet vel cum Lazaro peccata noſtra deflere, & compunctionem ex memoria peccatorum, vel extremi iudicij in nobis excitare, vel cum Maria ad pedes dominicos ſedere, id eſt, in vitâ & paſſione Chriſti mentaliter nos exercitare, vel quouis magno alio exercitio ſpirituali: ſi tamen venit Superior & vocat nos, iubet deſerere contemplationem, ſtatim dimiſſis omnibus, eſt obediendum, & debemus noſipſos ponere ad pedes Vicarij Domini, id eſt, Superioris, dicentes: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Paratum: vt ad tuum imperium contemplationi vacem. Paratum cum iubes, vt exterioribus miniſtrem. Hoc non ſolùm ad iuſſionem Superioris facere obligamur, ſed etiã nonnunquam ad exhortationem fratris ex charitate: omnia enim exercitia ſua ſancti Patres libentius poſtpoſuerunt vt obedientiam inuiolabiliter ſeruare poſſent, atq; hoc ſuper omnia reputabant, ſi

Debemus igitur fideliter manibus operari non sicut seculares, qui recipiunt solùm mercedem transeuntem: nos autem non solùm temporalem mercedem; sed immarcessibilem recipiemus coronam in cœlis.

Attende quòd Sancti angeli laborantibus pastoribus Christum natum annunciauerunt specialiter. Non tamen simus in laboribus nimii, siue importuni: sed moderati & discreti silentium præcipuè cum laboramus custodientes, silentium enim in quo iuxta Prophetam est fortitudo nostra: & si vbique & semper est obseruandum, nisi necessitas vel vtilitas cogat vel suadeat: maximè tamen in opere manuali, iuxta illud Apostoli. *Obsecramus vos in Domino* IESV, *vt cum silentio panẽ vestrũ manducetis.*

Similiter necesse est sæpius propter proximum nostram interrumpere contemplationem ad tempus, & hoc *tripliciter*, scilicet propter *superiorem*, propter *equalem*, & propter *inferiorem*. Propter *superiorem* quidem: quia quamuis quan-

tum in

tum in nobis est, semper appetamus vacare spiritualibus exercitijs, scilicet vel cum Lazaro peccata nostra defle-re, & compunctionem ex memoria peccatorum, vel extremi iudicij in nobis excitare, vel cum Maria ad pedes dominicos sedere, id est, in vita & passione Christi mentaliter nos exercitare, vel quouis magno alio exercitio spirituali: si tamen venit Superior & vocat nos, iubet deserere contemplationem, statim dimissis omnibus, est obediendum, & debemus nosipsos ponere ad pedes Vicarij Domini, id est, Superioris, dicentes: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Paratum: vt ad tuum imperium contemplationi vacem. Paratum cum iubes, vt exterioribus ministrem. Hoc non solùm ad iussionem Superioris facere obligamur, sed etiã nonnunquam ad exhortationem fratris ex charitate: omnia enim exercitia sua sancti Patres libentius postposuerunt vt obedientiam inuiolabiliter seruare possent, atq; hoc super omnia reputabant, si

non suam sed alterius implerent voluntatem. Et quanquam obedientia præcepti vel necessitatis est magis necessaria: noli tamen discutere si teneris vel non; quia sæpè obedientia charitatis est magis meritoria, & charitatem auget deuotè impleta.

Secundò, propter *æqualem*, licet interdum spiritualia exercitia dimittere, scilicet vt ei subueniamus moti compassione, pietate, auxilio & consilio, scilicet corporaliter afflictos iuuando, & eis succurrendo, & multo magis, si viderimus aliquos spiritualiter afflictos, debemus enim eis auxiliari quantũ possumus admonendo, corripiendo & attrahendo, in tribulationibus & tentationibus consulendo & confortando. Nisi enim Paulus de tertio cœlo descendisset, & de alto statu mentis suæ, infirmioribus se inclinasset, neminem attraxisset; sed descendit, factus omnia omnibus. Et carnalibus prædicabat quidem IESVM & hunc crucifixum, spiritualibus autem, spiritualia comparabat. Similiter

nos debemus esse omnibus omnia, singulis succurrentes, prout necessitas exigit; maximè si viderimus aliquos à Christi iugo suberrare per aliquod mortale peccatum; attrahendo, admonendo & corripiendo. Neque dicas in corde tuo: sufficit mihi saluatio mea, pro me volo esse sollicitus, non pro alio. Neque dicas: Nunquid ego superior eius sum, aut eius custos constitutus? Ecce talem cogitationem non gignit zelus Dei. Debes igitur proximo succurrere, si corporaliter eget ei opem ferendo corporalibus eleëmosynis, si autem spiritualiter, satage pro viribus ei spirituale auxilium ferre, fundendo preces pro eo, consulendo, instruendo & dirigendo maximè in tentationibus & spiritualibus exercitijs. Sed vide ne alios doceas, quòd ipse nescias: melius est enim humiliter confiteri ignorantiam tuam, quàm præsumptuosè velle docere. Si tamen consilium tuum diuinæ Scripturæ consentaneum semper. Ea autem quæ in con-

filio recipis, vel de quibus cum alijs consulendo percipis si secreta fuerint: caue ne publices, maximè de tentationibus aliorum: inde enim sæpè pericula veniunt. In consilijs etiam dandis, caue ne propriam sequaris passionem & inclinationem, nam illa peruertit iudicium, & zelus sapere nescit. Rursum, antequam consilium impendas, maximè in rebus arduis, diu deliberato, & non quod prius occurrerit, edicito, sed tracta apud te, submisso consilio tuo semper sentire aliorum, ne pertinax inueniaris, & velis tu magis consentire humilibus quàm tibi consentiri, vnde tu nullius consilium debes vilipendere, Deus enim sæpè reuelat paruulis, quod abscondit à sapientibus, omnium consilia attendas: non tamen suscipias secundùm illud Apostoli: *Omnia probate, quod bonum est tenete.*

Tertio, debemus ab alto contemplationis ad proximum inferiorem descendere, vt scilicet, cum quis habet curam

sæpè à contemplatione necesse habent cessare, vt subditorum custodiæ & disciplinæ intendant. Custodiæ quidem, vt conseruentur stantes: qui iam dignè conseruantur: disciplinæ vt corrigantur errantes, & minus ordinatè conuersantes: aliàs certè Deus sanguinem animarum subditarum de manibus Prælatorum requiret, & nisi frater minimus quantum in ipsis est, per eos adductus fuerit: faciem Ioseph, hoc est, Christi veri Saluatoris, non videbunt. Vide hic quàm periculosus est Status superior, quo necesse est vt homo seipsum deserat, nam sæpè dum negligit, perdit: nam dum homo multum foris occupatur, & interius ociatur, nonnunquam exercitia interiora negligit, & ad cor durum descendit, & insensibilis fit, solùm exteriora sentiens, & spiritualia non degustans: sicut benè ostendit B. Bernardus *in libro de consideratione.* Igitur consilio Sanctorum, quantum in te est, semper locum superiorem, & nimiam occupationem exteriorem

tima recurrere, & ſpiritualibus exerci-
tijs vacare: ne vt dictum eſt, inſenſibilis efficiatur. Vnde B. Gregorius: Sancti, inquit, viri, qui exterioribus miniſterijs officij neceſſitate deſeruire coguntur, ſtudiosè ſemper ad cordis ſecreta refugiunt; ibique cogitationis intimæ cacumen aſcendunt, & legem Domini quaſi in montem recipiunt, dum poſtpoſitis tumultibus actionum ſuarum temporalium, in contemplationis vertice ſupernæ voluntatis ſententiam perſcrutantur; vt enim in exterioribus officijs inoffensè deſeruiant, ad cordis ſecreta inceſſabiliter recurrere curant.

DE

DE ALIQVIBVS DOCTRINIS *quas vir deuotus obſeruare debet circa ea quæ dicta ſunt, & ponitur etiam huius operis concluſio.*

CAPVT LXIX.

VBI auxiliante Deo tractauimus, qualiter deuotus vir per exercitium orationis, meditationis & contemplationis debeat animam ſuam Deo vnire, ſecundùm *tres vias*, ſcilicet *Purgatiuam*, *Illuminatiuam*, & *Vnitiuam*: ad concluſionem huius operis, quanquam ſuperius aliquid ſaltem ex parte dictum ſit, decreuimus ponere aliqua documenta obſeruanda circa ſupradicta. Quæ vt facilius corde retineri poſſint, diſponemus ea ſecundùm ordinem alphabeti diuiſa per paragraphos & cuilibet paragrapho præponenda eſt hæc præpoſitio, de

Abdicatione ſiue *abſciſſione*. Qui aſſiduè cupit meditationi vacare: abdicare à ſe debet omnem [illegible]

ſiue appetitum honoris, diuitiarum, delitiarum, & occupationum circa exteriora, harum enim rerum fantaſmata multum mentem diſtrahunt.

Bona vita. Debet virtuosè viuere, quia in maleuolam animam non introibit ſapientię ſpiritus, neque ſpiritus meditationis.

Conſtante fiducia ad amatum. Quòd non facilè non facile diſcedat ab amore dilecti propter ſuperuenientes tentationes. Conatur enim diabolus varijs tentationibus virum deuotum terrere, & ab exercitio meditationis impedire. Idcirco dicere debes: Ego confido in eo qui dixit: Fili mi, da mihi cor tuum, qui non mortem ſed ſaluationem cupis peccatorum: nihil durum aut turbulentum de tuo cogites amato, ſed potius dic illud Iob: *Et ſi me occiderit, in ipſo ſperabo.*

Diſpoſitione corporali. Cùm fueris ſolus, poteris vti diuerſis cæremonijs in diſpoſitione membrorum: nunc eleuans manus ſicut Aaron: nunc flectens g-

nua ſicut Salomon, nonnunquam in faciem tuam cadens, & mox ſine mora ſurgens manendo flexis genibus, ſicut Chriſtus in monte oliuarum: ſedens quoque ſicut Maria ad pedes Domini, extendens rurſus manus ad modum crucis, ſicut Chriſtus Dominus in cruce, interdum defigens oculos in terra ſicut Publicanus, aliquando eleuans in cœlum ſicut Apoſtoli in aſcenſione Domini. Itaque per hanc exteriorem varietatem cerimoniarum diuerſi in animo generantur affectus. *Incipientes* ſiquidem debent flexis genibus orare, & oculis in terram defixis, vel expanſis brachijs in effigiem crucis: vel faciendo plures proſtrationes. *Proficientes* debent orare genuflexi, manus & oculos ſurſum extollentes. *Perfecti* ſtantes erecti ſupra pedes, oculis in cœlum eleuatis cum deſiderijs & ſuſpirijs intimis. *Contemplatiui* iam ſuper ſe leuati ſedentes ad pedes Domini. Verumtamen in Conuentu ne ſis ſingularis, ſed cum ſe inclinantibus te inclina,

clina, exhibens Domino filialem reuerentiam, ſicut Patri benigniſſimo; cum genua flectentibus genua flecte. impendens Deo reuerentiam, ſicut ſeruus Domino; cum cadentibus in terram, ſuper facies ſuas cade, recognoſcens Deum vt Iudicem, & teipſum vt reum, & quòd in puluerem redigendus es.

Exercitiis diuerſis. Debes tuas actiones diuerſificare ſecundùm illud: Modò lege, modò ora, modò feruenter labora & ſic erit hora breuis, laborque fiet leuis. Si velles ſemper idem agere, minus proficeres, teque deuaſtares.

Fine meditationis. Finis meditationis, orationis & contemplationis tuæ non ſit proprium commodum, non euaſio pœnarum, non aliquod lucrum vel cœleſte præmium, vel aliqua ſpiritualis dulcedo: talis enim amor eſſet mercenarius; ſed pares in corde tuo habitaculum Deo, & des locum gratiæ, & vt facias voluntatem eius, cuius deliciæ, eſſe cum filijs hominum, qui multum [illegible] noſtra ſalute. Ad hunc

enim finem anima humana est creata, scil. vt cordialiter & amarosè vniatur suo dulcissimo Creatori in hac vita per orationē, meditationem & contemplationem; & in alia per perpetuā fruitionem. Et vt breuiter dicam: debes in omnibus tuis spiritualibus exercitijs quęrere gloriam Dei, honorem Sanctorum, vtilitatem Ecclesiæ, salutem tuam: omnia referendo in Dei gloriam, secundùm illud Apostoli: Siue comedatis, siue bibatis, vel aliquid aliud faciatis, omnia in gloriam Dei facite.

Gratitudine gratia. Si aliquod bonum in te recognoscis, da gloriam Deo, & gratias ei impende, & noli superbire: non enim est volentis neque currentis, sed Dei miserentis: noli inflari, quia gratia meditationis non solùm bonis, sed etiam malis aliquando conceditur.

Abundantia punctorum. Debes secundùm Gersonem, abundantiam punctorum habere, quibus cum incipis, possis amorosè inflammari, de quibus iam supra tractauimus.

Intimitate. Debes semper quocunque pergis dilectum tuum sic cogitare ac si ante oculos haberes: modò in præsepio, modò in Ægypto, nunc crucifixum, &c. in corde tuo intimis iubilationibus eum laudando, dulciter & affabiliter ei alloquendo, necessitates tuas ei proponendo, & auxiliũ postulando.

Charitate. Qualem vis se tibi exhibeat Deus, scilicet benignum & misericordem, &c. talem tu te exhibeas proximo. Neminem spernas: & sic eris amicus Dei, qui nullum abhorruit, neminem despexit. Amicorum autem idem est velle & nolle. Vel aliter: Quia facile frigescimus: ideo oportet vt ignem quæramus charitatis per gemitum orationis, per meditationem dominicæ passionis, per dolorem compassionis, per desiderium cum eo vnionis, secundùm quod supra diximus in *via vnitiua*: O Domine quando te diligam, &c.

Labore. Oportet te laborare & non immeritò: quia in omnibus officijs grauiora

uiora sunt initia : postea tamen consuetudine alleuiatur onus. Ecce quantos agricolæ perferunt labores, vt fructus terræ percipiant, mercatores mare transmeant, multis se periculis exponentes milites in bello vulnera recipiunt. Et hæc omnia sustinent propter res transitori as, multo igitur magis debes tu propter bona æterna laborare.

Moderamine, scilicet *actionum per discretionem*. Debes in omnibus tenere medium, non sis nimis feruens neque tepidus, non nimium remissus, nec rursum nimium inquietus secundùm illud. Omnibus modum adde: qui est pulchra virtus valde.

Naturale complexione. Attende diligenter quid est quòd tuæ naturali inclinationi est conformius, quibusdam enim multum prodest esse diutius in oratione, quibusdam in meditatione, quidam facilius ad eam trahuntur ex iudicio rationis, quidam ex consideratione diuinorum beneficiorum, quidã sunt aptiores ad vitam actiuam, quidam ad con-

contemplatiuam. Rursum circa sumptionem cibi & potus debes aduertere naturam tuæ complexionis, & de vtroque moderatè sumere, nam vni est nimium quod alteri parum, idcirco vide ne cor tuum grauetur crapulâ & ebrietate.

Ordine. Vt scilicet incipias à *via purgatiua*, vt primò laueris & munderis, deinde per *illuminatiuam* illustreris, antequam per *vnitiuam* dilecto vniaris, non enim decet lutosum & sordidum priusquam lauetur ad osculum regis accedere, ne incedas super tectum, antequam super terram discas incedere.

Promptitudine. Vt in victu sic te habeas & in somno, quòd semper sis promptus cor sursum leuare, vt in te verificetur illud: *Sursum corda. Habemus ad Dominum.* & dicere valeas: *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.* Esto igitur ad vigilandum paratus, & voluntarius atque discretus.

Quiete. Vt fugias omnia quæ mentem distrahunt, quiescens in pace Domini, nisi

nisi officio vel obedientiâ seu obligatione circa aliquam exteriorem occupationem sis astrictus, fuge tamen iudicia & suspiciones, quia valdè cor inquietum reddunt. Si autem in te insurgunt cogitationes suspicandi: proijce eas à te nihil determinatè iudicans, sed dic: Qui iudicat nos Dominus est. In meliorem partem interpretare quæ ambigua sunt. Si quis autem ceciderit; comparere ei dicens: Si illa tentatio in me venisset, profundius forsan cecidissem.

Recollectione. Sæpè te recolligere satage ab infimis ad superna, à temporalibus ad æterna, ab exterioribus ad interna, à vanis ad sempiterna. Ne cupias vanitates aut fabulas audire, sed dic: *Vidi cuncta quæ erant sub Sole, & ecce omnia vanitas.* & solus dilectus meus bonus, solus amabilis, speciosus, & mihi sufficientissimus.

Seruitio Sanctorum. Debes habere deuotionem ad aliquos Sanctos, quibus quotidiè aliqua impendas seruitia, vt

ante

ante conſpectum Dei ſemper pro te intercedere dignentur: præſertim ad Dominam noſtram, ad Angelum cuſtodem, ad aliquem Apoſtolorum, Martyrum, Virginum, ſeu Confeſſorum, vel ad plures, vt pro te orent.

Totali ſubiectione. Vt te totum ſubijcias diuinæ voluntati dicens Domino: Pijſſime Domine mi IESV Chriſte, ſicut tu ſcis & vis, ita fac mecum. Et ſi tibi gratiam orandi vel meditandi ſeu contemplandi contulerit, cum timore recipe: ſi autem non præſtiterit patienter ſuſtine, ſis contentus omnibus ſine murmuratione, quæ erga te ipſe fecerit, & ita ſis vnus cum eo Spiritus, vt nihil niſi ¡Chriſtum crucifixum cogites.

Vlteriori tendentia per quietem contemplationis. Si es religioſus, vt dicit Gerſon intendere obligaris ad obtinendam quietem contemplationis: quamuis vix in fine vitæ tuæ valeas eam comprehendere, hoc ſiquidem requirit religionis ſtatus; ad milites pertinet miſerabi-

ſerabiles perſonas defendere; agricolæ eſt terram excolere, religioſi verò contemplationi inſiſtere. Et vt dicit Bonauentura, vbi deſinis vnâ, inde aliâ die inchoandum eſt, vt facias ſicut qui vult aliquem montem altum aſcendere, qui cum vult pauſare, non redit retrò ad primum locum vnde ceperat, ſed in loco in quo ſe inuenerit requieſcit, & reſumptis viribus, illinc ceptum proſequitur aſcenſum. Et ideo parum vel nihil in contemplatione proficimus: quia quod hodie difficulter gratiâ Dei adiuti adepti ſumus, cras intendendo leuitati & fabulis vel ludis amittimus. Vnde relicto montis aſcenſu, deſcendimus ad vallem non frequentantes contemplationem.

Chriſto. Nihil Chriſto præponas, deprecans eum, vt dignetur eſſe adiutor, protector & ductor tuus & finis tui itineris.

Finitur præſens tractatus qui dicitur *Exercitatorium vitæ ſpiritualis.* In quo ſi quis legen-

deuita: salua semper humili & prompta obedientia. Cùm verò quis cogitur occupationibus exterioribus deseruire: debet valdè sollicitè quandocunque potest, vel tempus habuerit, ad intima recurrere, & spiritualibus exercitijs vacare: ne vt dictum est, insensibilis efficiatur. Vnde B. Gregorius: Sancti, inquit, viri, qui exterioribus ministerijs officij necessitate deseruire coguntur, studiosè semper ad cordis secreta refugiunt; ibique cogitationis intimæ cacumen ascendunt, & legem Domini quasi in montem recipiunt, dum postpositis tumultibus actionum suarum temporalium, in contemplationis vertice supernæ voluntatis sententiam perscrutantur; vt enim in exterioribus officijs inoffensè deseruiant, ad cordis secreta incessabiliter recurrere curant.

DE

DE ALIQVIBVS DOCTRINIS *quas vir deuotus obſeruare debet circa ea quæ dicta ſunt, & ponitur etiam huius operis concluſio.*

CAPVT LXIX.

VBI auxiliante Deo tractauimus, qualiter deuotus vir per exercitium orationis, meditationis & contemplationis debeat animam ſuam Deo vnire, ſecundùm *tres vias*, ſcilicet *Purgatiuam*, *Illuminatiuam*, & *Vnitiuam*: ad concluſionem huius operis, quanquam ſuperius aliquid ſaltem ex parte dictum ſit, decreuimus ponere aliqua documenta obſeruanda circa ſupradicta. Quæ vt faciliùs corde retineri poſſint, diſponemus ea ſecundùm ordinem alphabeti diuiſa per paragraphos & cuilibet paragrapho præponenda eſt hæc præpoſitio, de

Abdicatione ſiue *abſciſſione*. Qui aſſiduè cupit meditationi vacare: abdicare à ſe debet omnem concupiſcentiam

ſiue

siue appetitum honoris, diuitiarum, deliciarum, & occupationum circa exteriora, harum enim rerum fantasmata multum mentem distrahunt.

Bona vita. Debet virtuosè viuere, quia in maleuolam animam non introibit sapientię spiritus, neque spiritus meditationis.

Constante fiducia ad amatum. Quòd non facilè non facile discedat ab amore dilecti propter superuenientes tentationes. Conatur enim diabolus varijs tentationibus virum deuotum terrere, & ab exercitio meditationis impedire. Idcirco dicere debes: Ego confido in eo qui dixit: Fili mi, da mihi cor tuum, qui non mortem sed saluationem cupis peccatorum: nihil durum aut turbulentum de tuo cogites amato, sed potius dic illud Iob: *Et si me occiderit, in ipso sperabo.*

Dispositione corporali. Cùm fueris solus, poteris vti diuersis cæremonijs in dispositione membrorum: nunc eleuans manus sicut Aaron: nunc flectens g-

nua sicut Salomon, nonnunquam in faciem tuam cadens, & mox sine mora surgens manendo flexis genibus, sicut Christus in monte oliuarum: sedens quoque sicut Maria ad pedes Domini, extendens rursus manus ad modum crucis, sicut Christus Dominus in cruce, interdum defigens oculos in terra sicut Publicanus, aliquando eleuans in cœlum sicut Apostoli in ascensione Domini. Itaque per hanc exteriorem varietatem cerimoniarum diuersi in animo generantur affectus. *Incipientes* siquidem debent flexis genibus orare, & oculis in terram defixis, vel expansis brachijs in effigiem crucis: vel faciendo plures prostrationes. *Proficientes* debent orare genuflexi, manus & oculos sursum extollentes. *Perfecti* stantes erecti supra pedes, oculis in cœlum eleuatis cum desiderijs & suspirijs intimis. *Contemplatiui* iam super se leuati sedentes ad pedes Domini. Verumtamen in Conuentu ne sis singularis, sed cum se inclinantibus te inclina,

clina, exhibens Domino filialem reuerentiam, ſicut Patri benigniſſimo; cum genua flectentibus genua flecte. impendens Deo reuerentiam, ſicut ſeruus Domino; cum cadentibus in terram, ſuper facies ſuas cade, recognoſcens Deum vt Iudicem, & teipſum vt reum, & quòd in puluerem redigendus es.

Exercitiis diuerſis. Debes tuas actiones diuerſificare ſecundùm illud: Modò lege, modò ora, modò feruenter labora & ſic erit hora breuis, laborque fiet leuis. Si velles ſemper idem agere, minus proficeres, teque deuaſtares.

Fine meditationis. Finis meditationis, orationis & contemplationis tuæ non ſit proprium commodum, non euaſio pœnarum, non aliquod lucrum vel cœleſte præmium, vel aliqua ſpiritualis dulcedo: talis enim amor eſſet mercenarius; ſed pares in corde tuo habitaculum Deo, & des locum gratiæ, & vt facias voluntatem eius, cuius deliciæ, eſſe cum filijs hominum, qui multum delectatur de noſtra ſalute. Ad hunc

enim

enim finem anima humana est creata, scil. vt cordialiter & amarosè vniatur suo dulcissimo Creatori in hac vita per orationē, meditationem & contemplationem, & in alia per perpetuā fruitionem. Et vt breuiter dicam: debes in omnibus tuis spiritualibus exercitijs quęrere gloriam Dei, honorem Sanctorum, vtilitatem Ecclesiæ, salutem tuam; omnia referendo in Dei gloriam, secundùm illud Apostoli: Siue comedatis, siue bibatis, vel aliquid aliud faciatis, omnia in gloriam Dei facite.

Gratitudine gratia. Si aliquod bonum in te recognoscis, da gloriam Deo, & gratias ei impende, & noli superbire: non enim est volentis neque currentis, sed Dei miserentis: noli inflari, quia gratia meditationis non solùm bonis, sed etiam malis aliquando conceditur.

Abundantia punctorum. Debes secundùm Gersonem, abundantiam punctorum habere, quibus cum incipis, possis amorosè inflammari, de quibus iam supra tractauimus.

Inti-

Intimitate. Debes semper quocunque pergis dilectum tuum sic cogitare ac si ante oculos haberes: modò in præsepio, modò in Ægypto, nunc crucifixum, &c. in corde tuo intimis iubilationibus eum laudando, dulciter & affabiliter ei alloquendo, necessitates tuas ei proponendo, & auxiliũ postulando.

Charitate. Qualem vis se tibi exhibeat Deus, scilicet benignum & misericordem, &c. talem tu te exhibeas proximo. Neminem spernas: & sic eris amicus Dei, qui nullum abhorruit, neminem despexit. Amicorum autem idem est velle & nolle. Vel aliter: Quia facilè frigescimus: ideo oportet vt ignem quæramus charitatis per gemitum orationis, per meditationem dominicæ passionis, per dolorem compassionis, per desiderium cum eo vnionis, secundùm quod supra diximus in *via vnitiua*: O Domine quando te diligam, &c.

Labore. Oportet te laborare & non immeritò: quia in omnibus officijs grauiora

uiora sunt initia : postea tamen consuetudine alleuiatur onus. Ecce quantos agricolæ perferunt labores, vt fructus terræ percipiant, mercatores mare transmeant, multis se periculis exponentes milites in bello vulnera recipiunt. Et hæc omnia sustinent propter res transitori as, multo igitur magis debes tu propter bona æterna laborare.

Moderamine, scilicet *actionum per discretionem*. Debes in omnibus tenere medium, non sis nimis feruens neque tepidus, non nimium remissus, nec rursum nimium inquietus secundùm illud. Omnibus modum adde : qui est pulchra virtus valde.

Naturale complexione. Attende diligenter quid est quòd tuæ naturali inclinationi est conformius, quibusdam enim multum prodest esse diutius in oratione, quibusdam in meditatione, quidam facilius ad eam trahuntur ex iudicio rationis, quidam ex consideratione diuinorum beneficiorum, quidā sunt aptiores ad vitam actiuam, quidam ad con-

contemplatiuam. Rursum circa sumptionem cibi & potus debes aduertere naturam tuæ complexionis, & de vtroque moderatè sumere, nam vni est nimium quod alteri parum, idcirco vide ne cor tuum grauetur crapulâ & ebrietate.

Ordine. Vt scilicet incipias à *via purgatiua*, vt primò laueris & munderis, deinde per *illuminatiuam* illustreris, antequam per *vnitiuam* dilecto vniaris, non enim decet lutosum & sordidum priusquam lauetur ad osculum regis accedere, ne incedas super tectum, antequam super terram discas incedere.

Promptitudine. Vt in victu sic te habeas & in somno, quòd semper sis promptus cor sursum leuare, vt in te verificetur illud: *Sursum corda. Habemus ad Dominum.* & dicere valeas: *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.* Esto igitur ad vigilandum paratus, & voluntarius atque discretus.

Quiete. Vt fugias omnia quæ mentem distrahunt, quiescens in pace Domini, nisi

nisi officio vel obedientiâ seu obligatione circa aliquam exteriorem occupationem sis astrictus, fuge tamen iudicia & suspiciones, quia valdè cor inquietum reddunt. Si autem in te insurgunt cogitationes suspicandi: proijce eas à te nihil determinatè iudicans, sed dic: Qui iudicat nos Dominus est. In meliorem partem interpretare quæ ambigua sunt. Si quis autem ceciderit; comparere ei dicens: Si illa tentatio in me venisset, profundius forsan cecidissem.

Recollectione. Sæpè te recolligere satage ab infimis ad superna, à temporalibus ad æterna, ab exterioribus ad interna, à vanis ad sempiterna. Ne cupias vanitates aut fabulas audire, sed dic: *Vidi cuncta quæ erant sub Sole, & ecce omnia vanitas.* & solus dilectus meus bonus, solus amabilis, speciosus, & mihi sufficientissimus.

Seruitio Sanctorum. Debes habere deuotionem ad aliquos Sanctos, quibus quotidiè aliqua impendas seruitia, vt ante

ſerabiles perſonas defendere; agricolæ eſt terram excolere, religioſi verò contemplationi inſiſtere. Et vt dicit Bonauentura, vbi deſinis vnâ, inde aliâ die inchoandum eſt, vt facias ſicut qui vult aliquem montem altum aſcendere, qui cum vult pauſare, non redit retrò ad primum locum vnde ceperat, ſed in loco in quo ſe inuenerit requieſcit, & reſumptis viribus, illinc ceptum proſequitur aſcenſum. Et ideo parum vel nihil in contemplatione proficimus: quia quod hodie difficulter gratiâ Dei adiuti adepti ſumus, cras intendendo leuitati & fabulis vel ludis amittimus. Vnde relicto montis aſcenſu, deſcendimus ad vallem non frequentantes contemplationem.

Chriſto. Nihil Chriſto præponas, deprecans eum, vt dignetur eſſe adiutor, protector & ductor tuus & finis tui itineris.

Finitur præſens tractatus qui dicitur *Exercitatorium vitæ ſpiritualis.* In quo ſi quis legen-

legendo, meditando, orando, ſeu contemplando accuratè ſe exercitauerit, facilè & in breui ope diuinæ gratiæ ſubuectus, quodam ſeraphico amore adhærebit Domino, & tandem poterit ſecurus, vt ſui laboris donatiuum, vitam æternam ſperare. *Compilatus fuit Tractatus iſte in Monaſterio* B. MARIÆ *de Monte Serrato. Anno Domini M. D. Idibus Nouembris.*

FINIS.

DIRE-

DIRECTORIVM HORARVM CANONICARVM,

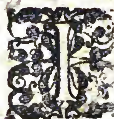
In quo Religiosus instruitur, quomodo tam in nocturna, quàm in diurna Psalmodia sese habere debeat, vt illam debita cum attentione & reuerentia perficiat.

Auctore R. P. D. GARZIA, *Abbate Ordinis S. Benedicti.*

QVOD RELIGIOSVS MAGNOPERE debet esse solicitus circa diuinum officium.

CAPVT I.

IN secundo libro Paralipomenon c. 29. scribitur: *Filij mei nolite negligere, vos elegit Dominus vt stetis coram eo, & ministretis illi, colatisque eum.*

Quia igitur Deus elegit religiosum in suum ministrum, vt colat & seruiat ei, oportet vt sciat qualiter ei seruiendum est. Nam, (vt ait Gerson) nihil ita primò & præcipuè conuenit Religioso, sicut dignè & studiosè cultum explere diuinum, id est, horas canonicas, quas Pater & Dux noster Benedictus in regula, opus Dei nuncupat; maximè cùm præcipuum Religiosi officium (prout dicit B. Hieronymus) sit diuinis laudibus vacare, offerendo ei Hymnos, Psalmos, Orationes, & Sacrificia; & per hęc populum Deo reconciliare, sua & proximorum deflendo peccata. Vnde oportet Monachum vigilanter & diligenter studere, vt seruitutis suæ pensum dignè valeat exoluere, ne illa eum Hieremiæ Prophetæ formidanda comprehendat maledictio: *Maledictus homo, qui opus Dei facit negligenter.* Hierem. 48.

QVAM

QVAM NECESSARIVM SIT RELIgioso se ante vigilias præparatum reddere, ad diuinum officium persoluendum.

CAPVT II.

LEGITVR in Ecclesiastico.18. *Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Legitur præterea in *collatione* Abbatis Isaac, quòd quales cupimus in oratione inueniri, tales ante eam oportet nos præparari. Scribitur quoque in libro, qui dicitur *Speculum Monachorum*; stude excitare cor tuum, aliqua deuotione præueniens horam Canonicam, quam dicturus es. Sume tibi exemplum à paupere, qui cum vult eleëmosynam ab aliquo diuite exposcere, studet eum præuenire: cogitans quibus verbis ad impendendam optatam eleëmosynam valeat eum flectere. Inspice quoq; aliquem mortis reum, antequam contra eum feratur sententia; quam studiosè nititur, cogitare antequã sistatur iudicis

tribunalibus quid poterit perorare cum ei astiterit, quòd eum valeat ad misericordiam inclinare. Similiter seruus Dei, antequam appareat in conspectu diuinæ maiestatis, sollicitè considerare habet, quomodo & quibus verbis eius misericordiam possit flectere.

Grandis igitur, fratres, & temeraria audacia est, absque vlla pręparatione ad tantam accedere maiestatem. Omnis quippe tam diurni quàm nocturni diuini officij fructus consistit in præuia præparatione, secundùm quod dicit Propheta, *Præparationem cordis mei audiuit auris tua.* Et nulla potest esse perfecta oratio, quam meditatio non præuenerit, vt ait Hugo in tractatu *de oratione.* Et Gersõ in tractatu *de mystica Theologia* admonet, vt religiosus prętermissis cęteris, ad canonicas horas dicẽdas, se disponat.

Itaque dilectissimi fratres, non sit nobis molestum vno horæ puncto ante vigilias à lectulis surgere: cùm omne earum meritum consistat in pręparatione. Et venundemus Deo illam temporis moru-

morulam, & experiemur quàm abundanter retribuet nobis. Et vt in hac præparatione aliquem teneamus modum, & non sit nobis vanum surgere ante lucem, tangemus hic breuiter tres præparationis modos.

DE TRIBVS PRAEPARATIONUM *modis ad diuinum officium peragendum, & specialiter quomodo se Religiosus ad vigilias debeat præparare.*

CAPVT III.

Dilectissimi Fratres, describunt Sancti tres præparationis modos: scilicet præparationem

Remotam,	*quæ*	*sanctè viuendo.*
Propinquam,	*consi-*	*profundè considerando*
Proximam,	*stit in*	*feruenter orando.*

Prima est generalis: Et hanc explemus benè & sanctè viuendo, scilicet vt nobis semper caueamus ab omni vanitate, tam in cogitationibus quàm in verbis, quàm in actibus: & studeamus assiduè, vt cor nostrum diligenter cu-

ſtodiatur, & tempus vtiliter expendatur, & operũ intentio finaliter in Deum dirigatur, ne cor noſtrum tempore orationis vanis phantaſmatibus impediatur. Etſi quando ſe vanis cogitationibus ſenſerit infeſtari, debet aliquantum legere ante orationem, & conetur ad ea quæ legit applicare mentem ſuam, & materia lectionis debet eſſe talis, vt teratur opem ad purè orandum.

Secunda præparatio dicitur propinqua & ſpecialis, quæ fienda eſt in illo quadrante ante inchoationem vigiliarum, hoc modo: Poſtquam igitur exurgentes de cubilibus fuerimus induti, manebimus in cellis, & ſtantes erecti ſupra pedes in loco vbi quiſq; orare conſueuit, debemus nos pro viribus intra noſmetipſos recolligere, & ſic recollecti debemus mox conſiderare, quid eſt quod ſumus acturi, & propter quid ſurreximus à lectis: qui enim non conſiderat quid acturus eſt, incautus incedit in operibus ſuis. Quid enim, Fratres, acturi ſumus tempore diuini officij, niſi appa-

apparere in conſpectu Dei, & ſanctorum Angelorum, in concilio Iuſtorum, & Sanctorum fratrum; vnde tria nos oportet diligenter conſiderare, ſcilicet, quòd tendimus

Ad { *Deum adorandum,*
Deo gratias agendum,
Deum orandum. }

Primò tendimus ad Deum adorandum trinum in perſonis & vnum in eſſentia, adoratione latriæ ſuper iudicia iuſtificationis ſuæ. Iudicia autem iuſtificationis eius, fratres, intelligere debemus incarnationem filij ſui vnigeniti redemptoris noſtri, natiuitatem, circumciſionem, regibus manifeſtationem, in templo præſentationem & denique ſuam ſanctiſſimam paſſionem, reſurrectionem, & cætera alia quæ glorioſus Dominus propter noſtram redemptionem ſuper terram operari dignatus eſt. Et dicuntur iudicia diuinæ iuſtificationis, quia per ea redempti ſumus & iuſtificati, hoc eſt igitur primum, quòd poſtquam à lectulis con-

 ſurre-

ſurrexerimus (vt dictum eſt) cum ſumma diligentia & deuotione debemus conſiderare, Et in his iudicijs exhortantur nos Sancti, debere adorare, benedicere, laudare, & magnificare Dominum, accipiendo ea ſicut obiecta in vigilijs, ſicut infra dicitur in officio vigiliarum.

Secundum quod conſiderandum eſt, cum ad officium diuinum concurrimus, eſt quòd tendimus ad impendendum gratias Deo, & eum laudandum pro receptis beneficijs: eaque tanquam obiecta in diurnis horis intueri, vt exponetur in *prima* & *tertia*.

Tertium quod à nobis eſt aduertendum, eſt quòd tendimus orare immenſam Dei clementiam, pro nobis ipſis, & pro vniuerſis Eccleſiæ ſtatibus, accipiendo perſonam ſingulorum, vt explicabitur in *ſexta* & *nona*.

Inuitat autem nos ad prædicta, ſi attendimus quòd nihil Deo eſt

Adorari dignius,
Laudari rationabilius,
Magis neceſſarium & vtilius.

His

His cum ingenti deuotione mente pertractatis, oportet vt mox nosmetipsos circumspiciamus: an, vt decet, simus dispositi apparere in Dei præsentia, ad quem habere sermonem tendimus: in Psalmis enim alternatim nobis loquitur Deus, nosque loquimur ei.

Ad hanc autem dispositionem requiruntur *tria*, scilicet,

Mentis { *Purificatio*, *Recollectio*, *Affectatio.* }

Debemus *primò* habere mentem purificatam ab omni mortali peccato, vt ante diuinam præsentiam dignè apparere valeamus. *Secundò*, mentem recollectam ab omni distractione, vt diuinum officium attentè dicere queamus. *Tertiò*, mentem affectatam aliquo deuotionis affectu, vt excusso torpore reuerenter canere possimus, vt in sequenti præparatione apparebit clarius.

Tertia, præparatio quæ dicitur proxima, consistit in orationis frequentia; nihil enim prodest humana industria,

nisi adsit diuina gratia. Post prædictorum igitur considerationem flexis genibus suppliciter exoremus Dominum, vt concedat nobis, quatenus super iudicia iustificationis eius, ipsum dignè queamus adorare, & pensum seruitutis nostræ deuotè valeamus exoluere. Cúque auribus nostris *campana seu* cymbalum maius insonare cœperit, surgemus ab oratione, dicentes hæc verba: *Hoc signum magni Regis est, eamus & inquiramus eum, & offeramus ei aurum, thus, & myrrham.*

Aurum deuotionis,
Thus deuotæ attentionis,
Myrrham fortis & reuerentis stationis.

Et sic pergemus ad Oratorium, cantantes in cordibus nostris cum ingenti lætitia cantica iubilationis, dicentes iterum: *Ecce venit ad templum sanctum suum Dominator Dominus, gaude & lætare Sion, occurrens Deo tuo.* Ecce, ô anima mea, Deus vniuersæ terræ: & ideo in conspectu suæ immensæ maiestatis psalle sapienter. His igitur & alijs similibus verbis

bis ſeraphicis oportet monachum mentem excitare & ſe totum in Deum leuare.

Ingredientes autem chorum aſpergentes nos ipſos aquâ benedictâ dicemus, *Aſperges me Domine*, &c. concipientes generalem de culpis leuibus contritionem. Et in ipſo ingreſſu dicemus quoque: *Introibo in domum tuam*, Noſque dum iſta dicimus, profundè inclinantes, mentis oculos in Euchariſtæ ſacramentum figentes, atque dominum Deum noſtrum cum ſumma reuerentia adorantes, adiungemus: *Adoramus te Chriſte & benedicimus tibi*, &c. Et ſequatur continuo: *Deus meus es tu & confitebor tibi, Deus meus es tu & exaltabo te, tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, te iure laudant, te adorant, te glorificant omnes creaturæ tuæ.* Et hæc adoratio dicitur *latria*, quæ eſt quædam ſpecies honoris quæ ſoli Deo debetur. Et ſic vnuſquiſque noſtrum in loco ſuo ſtans clauſis oculis & attracto ſpiritu formabit inten-

tionem in corde suo dicens. *In conspectu Angelorum psallam tibi*, ad laudem & gloriam & gratiarum actionem summæ & indiuiduæ Trinitatis, & humanitatis IESV Christi, & in vnione omnium superferuentissimarum affectionum & orationum Domini mei IESV Christi olim in terris, & nunc in dextera Dei Patris pro nobis interpellantis: & in intellectu quem intendit Spiritus sanctus: & in veneratione beatissimæ virginis Mariæ, & istius sancti cuius hodie memoriam celebramus, & omnium Sanctorum, pro salute quoque vniuersalis Ecclesiæ, desidero has exoluere laudes, vtinam possem dignas. Et scitote fratres quòd hæc intentionis formatio post prædictorum sollicitam cõsiderationem est magnæ virtutis, illa enim exhibet vniuerso vigiliarum officio vim merendi, vt B. Ambrosius & alij Sancti testantur. Et adhuc si ex infirmitate in vigiliarũ processu mens inaduertenter ad alia distrahitur, excusat nos à reatu distractionis; quia totũ refertur ad

primam

primam intentionem, ſicut præmiſſum eſt,formatam,& ideo oratio ſemper eſt meritoria,niſi aduertenter diſtrahatur, & non curet, quantum in ſe eſt, mentem diſtractam reuocare.

Et hæc ſint, quoad præparationem quam monachus debet facere ante vigilias in præmemorato horæ puncto, ſi cupit ſpiritualiter proficere, & eius obſequium acceptum eſſe Deo,& tota die erit deuotus, & iucundus, & ad diuinum officium promptus.

Per horas diurnas breuiter poſtquam in prædictis fuerit aſſuefactus, poterit conſiderare quod tendit apparere coram Domino vt adoret eum,eique gratias agat, atque deprecetur eum,vt ſupra diximus. Et quoties ingreſſus fueris Oratorium, toties aqua benedicta aſpergatur, dicens vt ſupra: *Adoramus te Chriſte*,&c. adijciens: *Deus meus es tu*,&c. Et ſtans in loco ſuo in illa morula qua genuflectitur, formet intentionem, & attracto & recollecto ſpiritu, tractet mentaliter præmiſſa.ſcil. *In conſpectu An-*

QVOMODO POTERIT DEVOTVS Religiosus in Psalmodia esse attentus, & mente in Deum eleuari.

CAPVT IV.

DILECTISSIMI Fratres, Sancti in Psalmodia varios describunt attentionis modos. Sed quia hac nostra ætate homines sunt rudis intellectus, & in diuinis rebus parum eruditi, rari possunt ad sensus spirituales, quos Sancti describunt, pertingere. Et ideo ex omnibus modis quos sancti Doctores ponunt, vnum decreui mediocrem eligere, & secundùm hunc totum diuinum officium, quo ad nostram Psalmodiam disponere: vt quicunque quantumcunque rudis ipsum valeat capere, & in ipso exerceri.

Trina Oratio.

Primò igitur, præmissâ trina oratione, vel mentali præparatione, firmiter debemus credere, nos esse in præsentia Dei: & conari vt simus ibi reuerenter atten-

attentè, & deuotè, & ac si essemus Angeli Dei in cœlo ante thronum diuinæ Maiestatis, in medio illorum nosmetipsos præsentare. Cùm autem qui præsidet facit signum, cogitare debemus nos à Deo vocari, vt ad habendum colloquia cum eo præparemur. Et quia indigni sumus, ipsum supplicamus, vt nos reddat dignos, dicentes in exordio vigiliarum:

Deus in adiutorium meum intende: adijcientes: *Domine labia mea aperies*: *Et os meum annunciabit laudem tuam*. Et, *Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me*. In quibus suppliciter petimus longè à nobis fieri vniuersa hostium impedimenta, quatenus digni & reuerenter Dominum super iudicia iustificationis eius adorare, laudare, & magnificare possimus, vt in superioribus dictum est. Sequitur deinceps

Inuitatorium.

In quo cogitandi sunt Angeli adesse, & nobis alloqui inuitando nos, vt vnà cum eis Dominum adoremus, & laudemus.

mus. Et ſunt deuotè ruminandi omnes verſus huius Pſalmi: *Venite exultemus Domino,*&c. Statim ſubditur

Hymnus.

Qui eſt quidam modus laudis, quam Deo offerimus, collaudantes diuinam pręſentiam, eiq; congratulantes. Subſequuntur Pſalmi primi nocturni, in quib. oportet Monachum mentem ſtabilire in aliquo certo loco, & certas diſponere ſtationes: ne huc & illuc vagus diſcurrat, & in quantum poterit, applicet ſenſum Pſalmi his, quæ in illo aſſignato loco fiunt, etſi proſequatur totum vigiliarum officium, collocando omnes earundem Pſalmos in iuncturis quatuor digitorum læuæ interioribus, & exterioribus hoc modo: Ponat vnguem pollicis in prima iunctura indicis, & in ea collocet,

I. Annunciatio.

Primum Pſalmum, quem dicens meditare debet aduentum Angeli Nazareth, ac ſi cerneret venientem Angelum ad domunculam Dominæ noſtræ, & dicentem: *Aue gratia,*&c. Et cum Angelo mul-

multitudinem Angelorum psallentium: cum quibus & ipse cantet primum Psalmum, applicans pro posse eum his, quæ ibi geruntur, scilicet mysterio Incarnationis Filij Dei.

II. Natiuitas.

Primo finito Psalmo, ponat vnguem pollicis in secunda iunctura indicis, aptans mentem suam ciuitati Bethleem, & intueatur natum infantem positum in præsepio, & Angelos & Pastores canentes, & cum eis cantet ipse secundum Psalmum adaptans vt dictum est, sensum eius ad ea quæ illic aguntur, & sic procedat per omnes leues iuncturas, vt si mens vagare cœperit vngue tangens iuncturam, reuocet eam ad debitam meditationem.

III. Circumcisio.

Tertius Psalmus cantandus est Circumcisioni Domini, applicando cuncta præmissa cum mysterijs ibi gestis, scilicet materiali Circumcisioni, per quam nostra spiritualis significatur. Et impositionis nominis IESV; quod interpretatur

tatus Saluator, & effusioni sui preciosi sanguinis, & doloribus & lachrymis, &c.

IV. Adoratio Regum.

Quartum Psalmum canta cum Regibus, qui venerunt adorandum Regem Regum, adaptans eum, &c.

V. Præsentatio.

Quintum concine Psalmum cum Simeone & Anna in præsentatione pueri IESV in templo.

VI. Fuga Domini.

Sextum, cum Domina nostra & Ioseph in Ægypto, in amissione Domini in templo, in baptismo, deserto, & transfiguratione. Et sic finitur primus nocturnus. Sedens autem in subsellio, attende ad sensum lectionum, & responsoriorum cum dicuntur: & transfigurare cum Domino in monte.

Sequitur secundus nocturnus, in quo debemus facere alias sex stationes. Primam ad ingressum Domini in die Palmarum.

VII. Ingreßio in Hierusalem.

Ingressus Domini in ciuitate Hierusalem,

salem,& considera diligenter quæ ibi aguntur: quomodò Dominus flet sedens super asinã,& ibi vna cum vniuersis illis turbis concine primum Psalmum secundi nocturni,qui in ordine psalmodię septimus est, aptando illum ad propositum, vt diximus. Secundus Psalmus concinendus est cum Apostolis in cœna. Et attende diligenter, quæ ibi aguntur.

VIII. Cœna Domini.

Octauus Psalmus cantandus est, orante Domino in horto cum Michaële Archangelo, & alijs Angelis ibi astantibus.

IX. Oratio Domini.

Nonum Psalmum.

X. A Captione vsq; ad domum Annæ.

Decimum Psalmum concione ab horto vsque ad domum Annæ cum beato Ioanne, cernens eum trahi captum, & vinctum.

XI. In domo Annæ.

Vndecimum Psalmum in domo Annæ, vbi fuit colaphis & alapis cæsus.

XII. In

XII. In domo Cayphæ.

Duodecimum Psalmum in domo Cayphæ, vbi fuit vultu velatus, & sputis linitus. Et sic est finis secundi nocturni. Cùm dicuntur lectiones, visita Dominum in carcere, habendo tamen attentionem ad lectiones, & responsoria.

Sequitur tertius nocturnus. qui continet tria cantica, quorum primum concines cum Dominus deducitur à domo Cayphæ in domum Pilati. Secundum, cùm de domo Pilati ad Herodem. Tertium verò, cùm reducitur ab Herode ad Pilatum. Et deinde dicitur Homelia intuere Dominum flagellari, & spinis coronari. Et post duodecimum responsorium contemplare, quomodo educunt Dominum foras flagellatum, & spinis coronatum: & ostendunt eum popu-

1. Cant. *3. Cant.* *Homel.*

In domo Pilati. *A Pilato ad Herodem.* *Ab Herode ad Pilatum.* *Flagellatio & Coronatio.*

populo dicentes: *Ecce homo*, & pro eorum blasphemijs concinetur *Te Deum laudamus.* Post hæc aspice, quomodo sistitur Dominus Pilato, vt audiat sententiam, quę per Euangelium significatur: quod attentè debes audire. Si autem fuerit dies ferialis, stationes, quæ fiunt in canticis, & *Te Deum laudamus*, sunt faciendæ in *Pater noster*, & *Aue Maria*: quæ dicũtur in principio Laudum, & in Psalmis; *Deus misereatur nostri*: & *Miserere mei Deus*: ita vt Psalmus *Miserere mei*, finiatur extra ciuitatem, vbi Dominus crucem deposuit. Et in Psalmis sequentibus, facies stationes secundùm quod dicetur in Laudibus Festorum.

Te Deum. *Ecce homo.* *Euangelium.* *Sententia.*

Psalmi Laudum sunt canendi cum stationibus, quæ sequuntur.

Deus misereatur. *Cùm post latã sententiam iussus est reuerti ad locum vbi fuit flagellatus, vt se proprijs indueret vestimentis.* Do-

Dominus regnauit.	*Cùm educitur de domo Pilati baiulans ſibi crucem vſque ad portam ciuitatis.*
Iubilate.	*A porta ciuitatis vſque ad montem Caluariæ.*
Deus Deus meus.	*Cùm exuitur tunica, & cruci in terra poſitæ ſupinus affigitur.*
Benedicite.	*Cùm ſubleuatur de terra pendens in Cruce.*
Laudate.	*Cùm de cruce deponitur in matris gremio, & in ſepulchro.*
Cap. & Reſp.	*Cùm deſcendit ad Limbum ſanctorum Patrum.*
Hymnus.	*Ad gaudium quo gauiſi ſunt ſancti Patres in eius viſione.*
Benedictus.	*Cùm ſanctis Patribus de ſua liberatione ei gratias agentibus.*
Pater noſter & oratio.	*Significat reunionem animæ, & corporis Domini in ſepulchro.*
Aue ſtella.	*Significat primam apparitionem Domini factam matri ſuæ, & Dominæ noſtræ.*

Et hic finiuntur laudes. Et hoc modo mens noſtra inueniet ſe circa Deum ſemper occupatam fuiſſe, eum adoraſ-

ſe,be-

ſe, benedixiſſe, laudaſſe, & glorificaſſe, & pro noſtris neceſſitatibus oraſſe. Hæc enim tria in ſingulis canonicis horis explemus, Deum ſuper iudicia iuſtificationis eius adorantes & de ſuis beneficijs ei gratias agentes: & pro nobiſipſis & pro vniuerſo populo Dei exorantes: quamuis ſpecialiter in nocturno officio iudicia diuinæ iuſtificationis aſſumimus tamquam obiecta: in diurno vero ſtatus Eccleſiæ & beneficia à Deo recepta. Oportet igitur nos in omni opere Dei, & cunctis horis canonicis eſſe attentos; vt cum ſenſus pſalmi vel verſuum eius ad adorandum aut gratias agendum, vel exorandum nos inuitat, adoremus, gratias agamus & exoremus. Et quia nonnulli formam adorandi gratias agendi & orandi in pſalmis ignorant: ideo hic eſt ſubſcribenda.

Forma adorandi.

Adoratio his verbis non tam vocaliter quam mentaliter eſt facienda.

O ſuperſumme Domine, anima mea te ado-

te adorat super iudicia iustificationis tuæ in tuo dilectissimo filio expleta. Istis igitur vel similibus verbis in psalmis dominus est à nobis adorandus.

Forma actionis gratiarum.

Gratiæ hoc modo agendæ sunt: O supersumme Domine, anima mea tibi offert gratias & laudes de ardentissimo amore tuo: quo me ante mundi constitutionem amasti, prædestinasti, creasti, redemisti, Christianum fecisti, conuertisti, de sæculo eduxisti. Et per hunc modum præmissa verba ad agendas gratias, pro quocunque beneficio poterunt aptari.

Forma orandi inter Psalmos.

Orationem inter psalmodiam per hunc modum formare poterimus pro nobis ipsis aut pro sancta Ecclesia vel pro peccatoribus seu pro parentibus, aut pro benefactoribus viuis & defunctis vel quouis alio statu. Primo igitur in primo vigiliarum psalmo, quasi in fine eius sic poterimus orare, dicentes mentaliter & raptim.

O Do-

O Domine per tuam ſanctam incarnationem propitius eſto mihi peccatori, vel libera me de tali tentatione vel fac me humilem aut caſtum ſeu patientem, vel concede mihi tuam gratiam vel gloriam, vel dicendo: O Domine, propitius eſto Eccleſiæ tuæ vel peccatoribus aut animabus defunctorum, &c. In ſecundo pſalmo ſic eſt orandum:

O Domine per ſanctam natiuitatem tuam propitius eſto mihi peccatori, vt ſupra, vel per tuam ſanctam circumciſionem aut regibus manifeſtationẽ, aut in templo præſentationem, vel per fugã in Ægyptum vel per tuas ſanctas lachrymas, quibus ciuitatem ingrediens Hieruſalem lachrymatus es: largire mihi contritionem & lachrymarum compunctionem; vel per tuam ſanctam cœnam; Et ſic poterit monachus per totam pſalmodiam orare tam pro ſe quàm pro vniuerſis Eccleſiæ ſtatibus: formans diuerſos affectus ſecundùm diuerſitatem cauſarum vel neceſſitatum.

QVEM MODVM DEBET HABERE *monachus, in prima & tertia per totam hebdomadam assumendo tanquam obiecta beneficia diuina secundùm ferias.*

CAPVT V.

Feria 2.	Beneficium	*Creationis,*
Fer. 3.		*Gratificationis,*
Fer. 4.		*Vocationis,*
Fer. 5.		*Iustificationis,*
Fer. 6.		*Dotationis,*
Sabbato		*Gubernationis,*
Dominica		*Glorificationis.*

Quodlibet istorum beneficiorum distinguitur in *sex* articulos: quorum *tres* aptantur ad primam, & *tres* ad tertiam, secundùm senarium numerum psalmorum, qui ad prædictas horas dicuntur. Vnde singuli Psalmi sex canendi sunt ad singulos articulos: referendo Domino gratias hoc modo:

Oratio.

Gratias tibi ago supersumme Domine Deus meus de tali beneficio.

Hy-

Hymnos ad primam tertiam & sextam per totam hebdomadam concine congratulans diuinæ præsentiæ.

Feria secunda.

FERIA secunda considera *beneficium creationis.*

Gratias agens Domino, qui te	*Prædestinauit,*	*ad 1.*
	Creauit,	
	Corpus donauit,	
	Animam contulit,	*ad 3.*
	Custodem Angelũ retribuit,	
	Parentes Christianos dedit.	

Feria secunda ad primam.

Ab æterno te prædestinauit, & perpetua charitate dilexit, & semper circa te solicitus fuit.

Creauit te tempore quo ei placuit, & te inter suas nobilissimas creaturas, scilicet, homines, constituit, & noluit te condere lapidem aut tale aliquid.

Impendit tibi corpus cum membrorum integritate, complexionis bonitate & sexus nobilitate: à multis te miserijs eruens, & ad ei seruiendum te aptum faciens.

Feria secunda ad tertiam.

Tribuit tibi animam, creans eam ad imaginem & similitudinem suam condendo eam sui capacem & immortalem: & adornando multis viribus & potentijs.

Dedit tibi angelum custodem à tuæ conceptionis hora in vtero matris tuæ, qui te custodiret & multis beneficijs donaret.

Largitus est parentes Christianos ex quibus nascereris Christianus, non Agarenus aut Iudæus, vel infidelis & in tempore fidei Christianæ.

Feria tertia.

Feria tertia ad primam & tertiam considerare debes *beneficium gratificationis* eodem ordine quem feria secunda disposuimus.

Gratias agens Domino, qui te	*Gratificauit,* *Spiritum sanctum dedit,* *Sacramenta impendit,*	*ad 1.*
	Baptismo abluit, *Confirmatione roborauit,* *Christianum fecit.*	*ad 3.*

Feria

Feria tertia ad primam.

Gratificauit te in ſuo dilectiſſimo filio non parcens ei: ſed eum tibi largiens in pretium, exemplum & ſocium.

Dedit tibi Spiritum Sanctum in ſignum adoptionis, & in priuilegium dilectionis, & in annulum deſponſationis: ſua tibi communicans dona, fructus, & ſanctas inſpirationes.

Impendit tibi ſacramenta, & primo ſanctam Eccleſiam in refugium, vbi à diluuio peccatorum ſicut Noë in arca à diluuio aquarum poſſes ſaluus fieri.

Feria tertia ad tertiam.

Abluit te baptiſmate, in quo tibi indulſit originalem culpam, reſtituit innocentiam, veſtiuit ſuam iuſtitiam.

Roborauit te ſacramento confirmationis: quo multi caruere, quo te multis donauit muneribus, & eruit à malis pluribus.

Fecit te Chriſtianum, vocans te ſuo nomine: ad oſtendendum te gratificatum, & in ſua gratia acceptum, & hoc tibi nomen impoſuit in ſui memoriam:

constituens te filium Dei & hæredem regni cœlorum.

Feria quarta.

FERIA quarta debes ad primam & tertiam considerare *Beneficium Vocationis*, eodem ordine quem in feria secunda assignauimus.

Gratias agens Domino qui te	*Sustulit,* *Reuocauit,* *Bona voluntate donauit,*	*ad 1.*
	Recepit, *De sæculo eduxit,* *In loco reformato constituit*	*ad 3.*

Feria quarta ad primam.

Patienter te sustulit: licet post tanta recepta beneficia à Deo auersum, & per diuersa scelera ad creaturas conuersum, & diutius expectauit, & te damnare noluit, neque in tali statu mori permisit.

Te multifarijs modis oberrantē tam sæpè reuocauit: modò per internas inspirationes, aliquando per aliorum admonitiones, quandoq; per S. Scripturæ exhortationes, nonnunquam per suorū beneficiorum largitiones, interdum per sup-

ſuppliciorum & æternorum gaudiorum oſtentiones, & per alios modos plures.

Te bona voluntate (quæ ſuorũ munerum eſt præcipuum) donauit: mentis tuæ ſurditatem dignanter cõfringendo, vocẽ virtutis voci ſuę impendendo: cõuerſionis tuę obſtacula lõgè repellendo.

Feria quarta ad tertiam.

Quoties ad eum conuerti voluiſti paternaliter inſtar illius filij prodigi euangelici, cum gaudio te recipit amplexando & deoſculando, & primam ſtolam & annulum tibi reſtituendo.

Præter hoc quòd te pœnitentem recepit, de ſeculo te eduxit, ſicut Loth de Sodomis, & Abraham de Chaldeis, & Noë de diluuio.

In loco reformato te poſuit, coniungens te conuentui ſanctè & regulariter degentium, & cuſtodiens à cõuentu malignantium: donauit quoque tibi tempus pœnitendi, quod eſt valdè pretioſum, & gratiam merendi, & per profeſſionem, quaſi per alterum baptiſma, remiſſionem omnium præteritorum peccaminum conceſſit.

Feria quinta.

FERIA quinta debes considerare *Beneficiũ Iustificationis* ordine quo supra:

Gratias agens Domino qui tibi
- *Voluntatem mutauit,* } *ad 1.*
- *Perseuerantiam dedit,*
- *Spem contulit,*
- *Eucharistiam tribuit,* } *ad 3.*
- *Scripturas exhibuit,*
- *Ornamenta virtutum tradidit.*

Feria quinta ad primam.

Mutauit tuam voluntatem: vt opera pœnitentiæ, quæ tibi prius erant amara, fierent dulcia: & quæ prius erant dulcia, efficerentur amara: dando tibi peccandi continentiam, quod est insigne donum.

Dedit tibi perseuerantiam & constantiam, sine qua nemo potest saluus fieri: cùm multi qui inceperunt, non perseuerauerint.

Contulit spem & gratiam, ne in cœptis deficeres: sed sperares veniam, gratiam & gloriam te ab eo consecuturum: de hoc te certum faciens diuersis modis

dis internarum consolationum, & conferens gratiam ad proficiendum per odium præteritorum malorum, & desiderium futurorum bonorum.

Feria quinta ad tertiam.

Tribuit tibi sacramentum Altaris: parando in conspectu tuo mensam vbi refectionem sumeres & sustentari posses, ne proficeres in profectu, donauit tibi sacramentum sui pretiosi Corporis & Sanguinis in viaticum huius peregrinationis, & in sacramentum communionis, & in sacrificium redemptionis.

Exhibuit tibi sacras scripturas tanquam speculum, vbi tuos defectus valeas contemplari, affectus valeant inflammari, ac magis & magis possis purgari & iustificari.

Tradidit ornamenta & exercitia virtutum, quibus fœditatem tuorum peccaminum operires.

Et ne in iustificatione deficeres & tepesceres: Sanctos tibi in exempla contulit, quibus & instruaris & accendaris.

Feria sexta.

FERIA sexta in prima & tertia considerare debes *Beneficium Dotationis*, ordine quo supra feria secunda: Gratias agens Domino qui

Tibi	*Insignia dona præbuit,* *Alia plura bona adhibuit,* *Gratiam meditandi exhibuit.*	*ad* 1.
Te	*Inflammauit,* *A peccato custodiuit,* *Iacentem erexit.*	*ad* 3.

Feria sexta ad primam.

Præbuit tibi insignia dona: Naturæ præbens tibi sensum ad capiendum, & memoriam ad retinendum: Fortunæ scil. fortitudinem & pulchritudinem: Gratiæ, purè credere, & ardenter imitari.

Alia multa bona adhibuit: te reducens aberrantem, te instruens ignorantem, te erigens iacentem.

Gratiam meditandi & in interioribus exercendi exhibuit intellectum erudiendo, affectum accendendo, affectum coagendo.

Feria

Feria sexta ad tertiam.

Inflammauit tuum affectum: Nam non modò intellectum illustrauit meditatione; sed quod plus est, affectum affecit gustu & deuotione, & inflammauit interna consolatione, dando tibi arrham vitæ æternæ.

A peccato te custodiuit: propulsans causas ad delinquendum, præstans virtutem ad resistendum, sanans affectiones ad permanendum.

Te iacentem erexit. Et si aliquando te tentatione superari permisit: te fortiorem surgere fecit: vires ad fortius resistendum impendendo, & ne frangereris, manum suam super te imponendo.

Sabbato.

SABBATO ad primam & ad tertiam debes considerare *Beneficium Gubernationis*, ordine quo supra: Gratias agens Domino: qui

Te { *In esse conseruauit,* / *A multis malis præseruauit,* / *Necessarijs sustentauit,* } *ad 1.*

Te tibi { *Alia administrauit,* / *In esse alias creaturas seruauit,* / *Regendo & gubernando intendit.* } *ad 3.*

Sabbato ad primam.

Conseruauit te in esse, dans tibi augmentum quotidianum, & esse iucundum & sanum: cùm ex te sis nihilum.

Te à cunabulis vsque ad præsentem diem præseruauit à tantis periculis, languoribus, hostibus & alijs malis pluribus.

Necessarijs te sustentauit, præstans tibi sufficienter victum & vestitum quotidianum.

Sabbato ad tertiam.

Subministrauit tibi omnia alia necessaria: impendens domum ad manendum, & lectum ad quiescendũ, &c. & non modo largitus est necessaria, sed & multa alia vtilia & iucunda.

Conseruauit in esse propter te cæteras creaturas, ministrans successionem temporum, & producens diuersitatem fructuum ad tollendum fastidium.

Te rexit & gubernauit; deducens te

non

non solùm per prospera, sed etiam per aduersa: in quibus complura tibi contulit bona purgando delicta, & augendo merita. Et quod potius est, quòd semper circa te ita est solicitè intendens, & intentè solicitus, ac si aliorum non esset ei cura. Et semper est tibi præsens, omnia opera tua prospiciens.

Dominica die.

Die Dominica ad primam & tertiam debes considerare *Beneficium Glorificationis*, ordine quo supra *Feria secunda*: agens gratias Domino de beneficijs Glorificationis,

quæ sunt	*Supra te,* *Iuxta te,* *Intra te,*	*ad primam*
	Extra te, *Subtus te,* *Circum te.*	*ad tertiam*

Die Dominica ad primam.

Gaudia Paradisi tibi promisit: *supra te* Diuinitatis fruitionem, Redemptoris nostri & eius gloriosæ Matris visionem. Considera igitur quàm grande

erit gaudium videre Regem cœlorum in decore suo, & Dominam nostram Virginem Mariam totam deificatam & glorificatam.

Iuxta te fruiturus es Sanctorum societate iucundissima propter eorum qualitatem, sunt enim speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi, & in numero plurimi.

Intra te, propter glorificationem animæ & corporis ratione quadruplicis dotis, quâ adornabitur & vestietur immortalitate, & præ sole fulgebit.

Die Dominica ad tertiam.

Extra te præbiturus est tibi locum amœnissimum, deliciosissimum, omni quod delectare potest refertissimum, scilicet odoribus, suauitatibus, canoribus, melodijs & diuersis harmonijs, altissimum, latissimum, lucidissimum.

Subtus te alia plura gaudia tibi largiturus est. Non enim solùm his quæ supra te sunt fruiturus es, sed etiam quæ subtus te sunt, cum perspexeris te tam sæuos & terribiles diuina virtute hostes

deuiciſſe, & commiſſos reatus Dei clementia defleuiſſe, & tam doloroſos cruciatus Dei miſericordiâ euaſiſſe.

Circa te alia multa bona eſt tibi exhibiturus, quæ ſunt tã multa vt nequeant numerari: tam magna, vt nequeant menſurari: tam pretioſa, vt nequeant æſtimari: itaque fruiturus es amotione omnium malorum, & impletione omnium deſideriorũ: omne habens quod cupias: & nihil habens quod odias.

Vtilitas gratiarum actionis pro beneficiis.

HACTENVS dilectiſſimi Fratres, per totius hebdomadæ ferias in prima & tertia Dei beneficia retulimus: ne quis valeat ſe excuſare, dicẽs, ſe ignorare pro acceptis beneficijs gratias agere, cùm inter cuncta Religioſi exercitia hoc ſit præcipuum, vt gratias agens de receptis, fiat dignus recipiendis. Quia enim ſumus ingrati, ideo tantam virtutũ & diuinorum donorum, & pręcipuè diuini amoris patimur inopiam. Nullatenus quippè perfecto amore Deo valemus aptari, niſi per aſſiduam ſuorum bene-

beneficiorum considerationem, nam isti sunt funiculi quibus trahimur, aptamur, & adhæremus Deo, secundùm quod ipse per Prophetam Osee testatnr, dicens: *Traham eos in funiculis Adam.* Et qui sunt, Fratres, funiculi Adam, nisi diuinorum munerum iugis ruminatio, vt Liconiensis & Bonauentura dicunt. Ingenter igitur nobis insudandum est, vt in præmissis exercitijs assiduè nosipsos exercendi peritiam habeamus, & proculdubio experiemur animas nostras diuinitus illuminari & inflammari: quia vt B. Augustinus dicit: nihil nos ita ad Dei inflammat amorem, sicut crebra diuinorum beneficiorum recordatio.

QVEM

QVEM MODVM TENERE DEBET *Religiosus in sexta & nona.*

CAPVT VI.

QVEMADMODVM supra diximus, non solùm pro nobisipsis, sed pro toto mundo orare, & totis pietatis visceribus supplicare debemus Dominũ, quatenus suam dignetur inclinare misericordiam ad omnes creaturas, pro quibus Princeps gloriæ Christus Redẽptor noster pati dignatus est, vt scilicet ad agnitionem veritatis suæ Catholicæ fidei trahantur, siue Christiani siue Iudæi, siue alij infideles, & non priuentur illo Beatorum consortio fęlicissimo, & careant illâ beatificâ Diuinitatis visione, ad cuius contemplationem & fruitionem rationales creaturæ fuerunt conditæ, pro quibus quoque & sanguinis Christi pretiosus thesaurus fuit effusus in cruce. Præcipuè tamen diuinam arctamur pro populo Christiano supplicare Maiestatem, sicut nos decet. Hieremias Propheta, cum videns populum

pulum suum per iniquum regem Nabuchodonosor malè tractari, & captiuum in Babylonem trahi, dolens aiebat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum: & plorabo die ac nocte interfectos populi mei?* Quis est Nabuchodonosor iniquus rex (fratres) nisi diabolus, qui trahit captiuas animas populi Christiani in Babylonem, hoc est, in infernum? Et quis est Hieremias, nisi anima deuoti Religiosi, Deo per amorem conglutinata, quæ ante Deum astans spiritu pietatis delibuta ex intimis compassionis visceribus die ac nocte plangere & preces fundere non desistit pro interfectis populi sui? Debemus igitur fratres in sexta & nona affectuosæ cuiuslibet status Ecclesiæ personam sumere orantes, vt ad memoriam reuocemus illa septem verba, quæ Redemptor noster anxietate plenus in cruce protulit: poscentes pro reuerentia cuiusque illorum verborum à diuina Maiestate illud, quod cuilibet septem statuum personarum est necessarium.

Septem

	Septem Verba.	Septem Status.
Primum	*Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.*	*Inimicis Christianis, Saracenis, Iudæis & alijs Infidelibus.*
Secundum	*Mulier ecce filius tuus, & Discipulo: Ecce Mater tua.*	*Parentibus.*
Tertium	*Hodie mecum eris in Paradiso.*	*Benefactoribus.*
Quartum	*Deus meus Deus meus vt quid dereliquisti me.*	*Tentatis, Afflictis, Captiuis.*
Quintum	*Sitio.*	*Existentibus in peccato mortali.*
Sextum	*Consummatũ est.*	*Iustis.*
Septimum	*Pater in manus tuas commendo spiritum meum.*	*Infirmis, & in mortis agonia laborantibus.*

Ad

Ad sextam per totam hebdomadam.

Concine primum Psalmum repræsentando primum verbum scilicet: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.* Ora pro Christianis inimicis, Agarenis, Iudæis & alijs Infidelibus: concipiens in corde tuo, vt ad cognitionem veritatis perueniant, ne illa æterna beatitudine priuentur. Et affectu pietatis forma orationem dicens: O pijssime Domine, per istud primum verbum quod in cruce pendens protulisti, miserere omnium istarum animarum.

Concine secundum Psalmum in persona omnium consanguineorum, repræsentans secundum verbum quod in cruce Dominus protulit. scilicet, *Mulier: Ecce Filius tuus.* & discipulo: *Ecce Mater tua.* Et formato sic orationem: O Domine, per istud verbum propitius esto nostris consanguineis.

Tertium cane Psalmum in persona benefactorum: repræsentans tertium verbum quod Dominus dixit ad latronem scilicet: *Hodie mecum eris in Paradiso.*

Ora-

Orationem autem sic formabis: O Domine per virtutem istius sacri verbi tantæ misericordiæ, miserere benefactorum nostrorum.

Ad nonam per totam hebdomedam.

Hymnus est concinendus in persona omnium tentatorum, afflictorum, & captiuorum, ad repræsentandum quartum verbum, scilicet: *Deus meus Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Oratio autem sic est formanda: O Domine, per virtutem huius verbi, subuenire dignare afflictis omnibus, & tentatis atque captiuis.

Concine primum Psalmum in persona omnium in mortali peccato persistentium: repræsentans quintum Christi verbum in cruce pendentis, scilicet: *Sitio*, salutem videlicet animarum. Et formetur per hunc modum oratio: O Domine, per virtutem huius sacrosancti verbi miserere cunctorum in mortali consistentium crimine, & trahe eos ad veram pœnitentiam.

Secundus Psalmus in persona vniuerso-

uersorum iustorum est cantandus ad insinuandum sextum verbum Christi, scilicet: *Consummatum est*, videlicet omne quod prophetatum fuerat super iudicia iustificationis Patris mei. Orationem verò forma hoc modo: O Domine, per hoc sacrosanctum verbum conserua vniuersos iustos in actibus veræ iustitiæ.

Psalmus tertius canendus est in persona ægrotantium, & in agone mortis laborantium: & per eum repræsentatur septimum Christi verbum quod in cruce protulit, scilicet: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* Et est hoc modo formanda oratio: O Domine, per hoc sacrum verbum miserere omnium infirmantium, & recipe animas eorum qui in mortis laborant agonia.

DE VESPERIS.

CAPVT VII.

AD Vesperarum officium sollicitius debet se Religiosus præparare.

rate, vt offerat Domino ſacrificium veſpertinum: & matutinorum & vigiliarum repetita præparatione, cum fuerit in oratorio in loco ſuo attracto ſpiritu, aſcendat mente cœlum, præſentans ſe antè thronum diuinæ Maieſtatis, & multitudinis Angelorum, & omnium Sanctorum in circuitu throni pſallentium, & quaſi inter eos cum ſumma reuerentia laudans Deum.

Concinat Pſ.	*Primum*	*cum*	*Angelis,*
	Secundū		*Patriarchis,*
	Tertium		*Prophetis,*
Cantet	*Quartum*		*Apoſtolis,*
	Cap. & R.		*Martyribus,*
	Hymnum		*Confeſſoribus*

Concinat	*Magnificat*	*Ver. quinque*	*Primos cum Domina noſtra: ſecundos cum Virginibus.*

Concinat	*1. Pater noſter, & Collectam.*	*In perſona Eccleſiæ militantis.*

DE

DE COMPLETORIO.

CAPVT VIII.

INTER horas Canonicas diurnas, vltima est *Completorium*, & quemadmodum hic est terminus diei & operum vitæ actiuæ: ita deuotus Religiosus illis expletis transire debet ad contemplationem, & ab exterioribus ad interiora. Et ideo in principio Completorij præmittimus: *Conuerte nos Deus*, &c. rogantes Dominum vt conuertat nos ab actione ad contemplationem.

Psalle primum Psalmum cũ (*Psal.* 1.) vniuersis sanctis Patribus in persona animarum in purgatorio luentium: repræsentans Dominum ad limbum descendentem. Est autem sic orandum: O Domine, per tuum sacrosanctum descensum ad limbum miserere omnium animarum in purgatorio commanentium.

Psalmus secundus (*Psal.* 2.) est psallendus in persona sanctæ Ecclesiæ: repræsentans Redemptorem nostrum in-

mon-

monte Oliuarum, in die Ascensionis cũ Domina nostra, & toto illo sacro Collegio eiusdem Ecclesiæ typum gerente. Et orabis sic: O Domine, per tuam sanctam Ascensionem miserere Ecclesiæ tuæ, Ordinum & Graduum eius.

Tertium concine Psalmum (*Psal.* 3.) in persona totius nostræ congregationis cum Domina nostra, & cum Apostolis & sanctis mulieribus in cœnaculo ad insinuandum aduentum Spiritus sancti, Ora verò hoc modo: O Domine per aduentum Spiritus sancti miserere huius nostræ congregationis: & dignare in nobis eiusdem sancti Spiritus gratiam & dona diffundere: vt ipse nos semper gubernet & regat.

Conclusio huius Operis.

DIXIMVS hactenus de repræsentationibus deuotis & obiectis ad quæ in singulis Psalmis diuini officij debet Religiosus respicere. Nam sicut præmissum est, multùm confert vt attenti simus & deuoti, mentem in aliquo

certo loco stabilire. His obiectis vsi sunt Sancti in Psalmodia diuersimodè: Nam quidam habuerunt respectum ad horas Dominicæ Passionis. Alij ad vitam Redemptoris nostri per totam hebdomadam, vt ostendit Bonauentura in suo libro *de Contemplatione vitæ Christi.* Nonnulli ad Euangelium literaliter, vt scribit Gerson in suo *Monetesseron.* Quidam alij ad diuina beneficia: Et quia non omnia conueniunt omnibus, secundùm capacitatem nostri temporis ex omnibus præmissis excerpsimus illa quæ melius & minori fastidio valent exercitari. Vnde qui dignus cytharista cupit esse Domini, modum supra positum obseruet diligenter. Quod si egerit, secura conscientia poterit apparere super distractionibus in officio diuino, habitis ante diuinam Clementiam: faciens quod in se est, nam absque mentis distractione Deo cantare Angelicum est, non humanum officium. Et vt parum eruditi intelligant quid nomine *Obiecti* significatur: dicimus quòd

in præ-

in præsenti *Obiectum* dicitur quæcunque materia deuota, quæ præsentatur intellectui, vt vita Domini, Dei beneficia, status diuersi personarum, vt supra patuit.

QVOMODO SVNT HORAE Canonicæ terminandæ, & quid meditari debet bonus Monachus in illa morula, in qua post singulas horas Canonicas in Oratorio flectit genua.

CAPVT IX.

DIximvs ecce de horis Canonicis quantũ ad ingressum & quantum ad progressum: videndum est modò de eisdem quantum ad egressum. Legitur quippe in Ecclesiaste: *Melior est finis orationis quàm principium*. Hoc dicit, quia omnis laus in fine canitur. Nam opus cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est. Non igitur Fratres decet vt finita hora Canonica, de Oratorio mox egredi festinemus. Valde enim hoc Sancti reprehendunt, quinimò expleto

penſo ſeruitutis noſtræ debito mens noſtra ſollicita ſit ex intimis præcordijs Dominum exorare, quatenus ſeruitium noſtrum gratum habere dignetur, & humili corde

veniam petere,
gratias agere,
Sacrificium offerre.

Primò conſideret ſi habuerit attentionem, deuotionem & reuerentiam, & de eo in quo ſe cognouerit defeciſſe, expoſcat ſibi à Domino indulgentiam: noſtra humilitas orationis ſuppleat imperfectionem deuotionis, & dicat corde contrito illa Publicani quinque verba: *Deus propitius eſtò mihi peccatori*, ſunt enim ingentis virtutis, & admirandæ deuotionis. Si autem tantam efficaciam habuerunt, vt Publicanum Deo reconciliarent: debemus fiduciam habere, quòd pro negligentijs quas in diuino officio inuiti committimus, valebunt ſatisfacere. Et ea dicentes pectora tundere, inſtar illius Publicani, non negligamus.

Secun-

Secundò, curet gratias Domino agere, qui dignatus eſt nos ad ſuas laudes admittere, & in nobis ſuam gratiam & conſolationem diffundere, & præſtare fiduciam exauditionis.

Tertiò, ſtudeat offerre ſacrificium vigiliarum, & matutinorum & cæterarum horarum canonicarum, quod ſummè neceſſarium eſt, ne aues cœli, ſcil. dæmones & vanæ cogitationes venientes rapiant ſemen diuini verbi in agro cordis noſtri tempore Pſalmodiæ ſeminatum, quod ſcilicet, diuinum ſemen confeſtim oratione eſt abſcondendum. Vnde ſcitote Fratres, quodlibet bonum opus eſſe per orationem ſemper Deo offerendum, vt ſemen deificum ſemper maneat in corde, & ſpiritualis fructus creſcat in actionem, vt ſit Deo grata, & nobis & toti Eccleſiæ proficua. Et hæc oblatio poſt conſummationem diuini operis nequaquam eſt prætermittenda, vt dignetur in nobis Dominus conſeruare, quod nobis bonum dignatus eſt præſtare. Et fienda eſt per ma-

nus Sanctorum quorum agimus festa; & præcipuè Dominæ nostræ, & dicatur sic:

Suscipe Domine Deus meus precibus & meritis Gloriosissimæ Virginis Mariæ,&omnium Sanctorum tuorum, singulariter Angelorum vel Apostolorum, vel talis Sancti cuius hodie memoriam agimus, obsequium seruitutis meæ. Et si quid his laudibus dignum egi, clemens respice, & quod negligentius actum est; propitius ignosce. Per Christum Dominum nostrum. Vel sic:

Consummatum est Sacrificium matutinum vel vespertinum, suscipe illud Domine per intercessionem Beatissimę Virginis Mariæ, & istius Sancti, cuius hodie memoriam celebramus, & omnium Sanctorum tuorum, ad laudem & gloriam nominis tui, & salutem animarum nostrarum, & omnium Christianorum, & requiem defunctorum. Per Christum Dominum nostrum.

Post horas autem reliquas sic est oblatio facienda: Consummatum est Sacrifi-

crificium laudis, suscipe illud, &c. Et ita nosipsos in eadem semper conseruare deuotione & morum grauitate post orationem debemus, ac si tunc ab oratione discederemus, aptantes mentem ad solita exercitia, vel ad ea quæ in superioribus tractauimus, morosius ea ruminando.

QVID CONTEMPLANDVM est, cùm in fine Psalmorum canitur Gloria Patri.

CAPVT X.

VNIVERSA Dei beneficia secundùm Bonauenturam sunt

Bona { *Naturæ,* / *Gratiæ,* / *Supereminentiæ.* }

Bona { *Naturæ,* / *Gratiæ,* / *Supereminentiæ.* } { *sunt dona* } { *Creationis,* / *Iustificationis.* / *Redemptionis.* }

Ista autem tria munera pretiosa attribuuntur tribus diuinis Personis.

Patri,	*attri-*	*Creatio,*
Filio,	*bui-*	*Redemptio,*
Spiritui sancto.	*tur*	*Iustificatio.*

Quoties ergo psallimus *Gloria Patri*, toties memores simus horum trium munerum, sic dicentes:

Gloria { *Patri, qui cùm non essem, me creauit,* / *Filio, qui cũ perditus essem, me redemit.* / *Spiritui sancto, qui cùm essem filius ira, me iustificauit.* }

Vel generaliter loquendo:

Gloria { *Patri, qui omnia creauit,* / *Filio, qui totum mundum redemit,* / *Spiritui sancto, qui omnes Sanctos iustificauit.* }

Tanta & talis gloria propter hæc omnia & eorum quodque sit ei pariter, quanta erat in principio, cum eum laudarent astra matutina, & quanta est nunc & semper, & per discursum præsentis vitæ ei dabitur ab vniuersali Ecclesia, & quanta in sæcula sæculorum ei erit ab vniuersis cœli conciuibus in patria, qui tanta mihi largitus est bona. Amen.

Expli-

Explicitum est Directorium Horarum Canonicarum ad honorem & gloriam DEI, & supergloriosæ Genitricis eius & Dominæ nostræ Virginis MARIÆ. DEO gratias. Amen.

Tractatus iste in summa continet quatuor Partes principales.

Præparationes ante Diuinum Officium.

Adorationes ad Vigilias, Matutinas, & Vesperas.

Gratiarum actiones ad Primam & Tertiam.

Orationes ad Sextam, Nonam, & Completorium.

Præparationes sunt tres:

Remota,	*quæ consi-stit in*	*sanctè viuendo.*
Propinqua,		*profundè considerando.*
Proxima,		*feruenter orando.*

Sancta vita consistit:

in	*Cordis nostri peruigili obseruatione,*
	Temporis fructuosa expensione,
	Nostrorum operum recta intentione.

T 5 Debe-

Debemus autem profundè considerare quòd tendimus

ad { *Deum adorandum,* / *Deo gratias agendum,* / *Deum orandum.* }

Quia nihil est

Deo { *Adorari dignius,* / *Laudari rationabilius,* / *Magis necessarium & vtilius.* }

Ad feruenter orandum oportet habere

Mentem { *Puram,* / *Recollectam,* / *Affectam, vt in tertia preparatione continetur.* }

Adorationes hoc modo fiunt:

In Vigiliis:

Adoranda est { *Conuersatio* / *Paßio* / *Glorificatio* } Christi.

In Vesperis.

Adorandum est { *Cum Domina nostra,* / *Cum triumphante Ecclesia,* / *Cum militanti Ecclesia.* }

In

In Psalmodia primæ & tertiæ agimus gratias pro beneficijs à Domino receptis ea ad memoriam reuocantes hoc ordine:

Feria 2.	*Beneficium*	*Creationis,*
Fer. 3.		*Gratificationis,*
Fer. 4.		*Vocationis,*
Fer. 5.		*Iustificationis,*
Fer. 6.		*Dotationis,*
Sabbato		*Gubernationis,*
Dominica		*Glorificationis.*

Vnumquodque præmemoratorum beneficiorum distinguitur in sex articulos: vt singulis sex Psalmis, qui per totam hebdomadam in prima & tertia psalluntur, correspondeant singuli sex articuli cuiusque prænominatorum beneficiorum, vt latius in singulis ferijs superius dictum est.

Orationes in sexta & nona dicuntur pro septem Statibus, in reuerentiam septem illorum sacrorum verborum à Christo incruce prolatorum.

In tribus Psalmis qui ad Sextam psalluntur, oramus

pro { *Inimicis Christianis, Saracenis,*
Iudæis & aliis infidelibus.
Consanguineis, Benefactoribus. }

In hymno & tribus Psalmis qui ad Nonam canuntur, oramus

pro { *Afflictis, tentatis & captiuis,*
In mortali peccato persistentibus,
Iustis,
Infirmantibus, & in mortis agonia laborantibus. }

IN COMPLETORIO, oramus

pro { *Animabus in Purgatorio luentibus,*
Statu vniuersalis Ecclesiæ,
Nostra congregatione. }

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVM DIRECTORII.

FINIS.

FOR-

FORMVLA ORATIONIS ET MEDITATIONIS,

Tradita per Reuerendissimũ bon. mem. P. D. LVDOVICVM BARBO Venetum,

Congregationis sanctæ Iustinæ de Padua fundatorem, quâ fertur ipsum vsum fuisse sine intermissione vsque ad mortem.

Tam in Episcopali quàm in Abbatiali Dignitate, nunc primùm in lucem edita.

REVERENDVS
D. ARNOLDVS WION

Duacenſis, Monachus S. Benedicti de Mantua, Caſinenſis Congregationis, *lib.* 1. *cap.* 15. *lib.* 2. *cap.* 54. *lib.* 5. *cap.* 6. *Ligni vitæ.*

Et R. D. AVBERTVS MIRÆVS *in Originibus Benedictinis cap.* 92.

LVdouicus Barbo Patricius Venetus, Prior clauſtralis Monaſterij S. Georgij, Canonicorum ſecularium, Ordinis S. Auguſtini apud Venetos, à Gregorio XII. Papa, anno 1408. creatus Abbas S. Iuſtinæ de Padua Ord. S. Benedicti, ſtatim de reformando Ordine cogitare cœpit, à Monaſterio ſuo Paduano exorſus, vnde natum mox nomen Congrega-

gregationis S. Iustinæ de Padua, quæ nunc Casinensis dicitur, ob reuerentiam illius Archi-Monasterij, quod anno 1504. à Iulio II. Papa, Congregationi S Iustinæ, incorporatum fuit, ea lege, vt deinceps Congregatio Casinensis, aliàs S. Iustinæ de Padua, nuncuparetur. Ludouicus verò, cùm Monasterio Paduano annis plus minus 29. præfuisset, ab Eugenio IV. inuitus Episcopus 60. Taruisinus anno 1437. renunciatus est. Completis demùm in eo Episcopatu annis 6. plenus bonis operibus, cum magna sanctitatis opinione, anno 1443. obijt, in Capitulo, Monasterij sui Paduani, sepultus.

EPISTOLA SEV TRACTATVS MISSVS

Fratribus Congregationis, seu Vnitatis de obseruantia sanctæ Iustinæ Paduanæ, de triplici gradu orandi.

Mnibus Fratribus Domino fideliter seruientibus in Congregatione de obseruantia sanctæ Iustinæ Ordinis sancti Benedicti, Ludouicus seruus vester pro Domino Iesu; & minister omnium eiusdem in Trauisio salutem, & pacem in Domino sempiternam.

EXORDIVM.

AB initio, & quando contigit me esse apud charitates vestras, persuasi vobis semper mentalis orationis exercitium; vtpote sine quo difficillimum ac penè impossibile est fragilitatem

tem conditionis humanæ dura religionis tolerare certamina, & ſiccitatem cordis inebriari dulcedine, quæ trahitur de fontibus Saluatoris: nam ſicut arbor, ſucci fauore ſubtracto, preſſa ſiccitate, fructus & folia reijcit immatura; ſic anima ſine orationis feruore in omnibus ſuis operibus ſterilis eſt, & imperfecta. Quamobrem de ſaluberrima ordinatione in veſtro generali Capitolo edita, (vt ſcilicet Fratres certa hora in Eccleſia ſimul orationi vacent) gaudium non mediocre percipiens, cogitaui, non doctis quidem aut exercitatis, ſed inexpertis, & paruulis in Domino facilem, atque ſuauem quaſi lac parare doctrinam; per quam mentes eorum tenerè enutritæ paulatim creſcentes; vnumquemque eorum euadere faciant in virum perfectum. Confido autem fore, vt hac facilitate doctrinæ etiam hi ipſi, quibus ab initio fortè videri poſſit iſtud meditandi exercitium, quia minus vſitatum, faſtidium potius quàm ſpirituale ſolatium eſſe allatu-

rum;

rum; postea iudicent, nihil posse excogitari hoc orandi modo salubrius, quo & peccata, & eorum pœnæ præuia sacramentali confessione remittuntur.

NARRATIO.

PRimùm itaque animaduertendum existimo traditionem omnium Sanctorum, qui de oratione scripserunt, tres esse orandi gradus: Primus quidem voce scilicet, dicendo vocales orationes, vt puta Dominicam seu aliam quamuis, aut Psalmos, seu etiam sacram & sanctorum Patrum scripturam cum deuotione legendo, aut inuocando aliquos deuotos Sanctos, qui nobis affectatas gratias impetrent; quod quomodo fieri expediat, diffusius infra patebit. Est autem hic communis orandi modus, qui cum facilè apprehendi possit, incipientibus potissimum conuenit. Attendite itaque, obsecro, diligenter ad eum, quoniam in facilitate sua vtilis fiet vobis ac delectabilis super mel & fauum, & ex eo illustrationes, & gratias per-

percipietis. Eſt enim quaſi baſis & fundamentum graduum reliquorum, à quo etiam magni contemplatiui incipere ſolent, vt ab eo aſcendant ad cæteros. Huic ergo viriliter vos exhibete, vt cum lachrymarum compunctione, & ſuauibus ſuſpirijs eundem perficiatis. Animaduertite autem ſuper omnia dilectiſſimi Fratres, qui vultis fructus deſiderabiles ex oratione ſuſcipere: oportet vos charitatem complecti, pacem cum omnibus habere, offendentibus ignoſcere, virtuoſos ſingulariter diligere, humiliter omnibus ſeruire, Prioribus in omnibus alacriter obedire, vt per bonorum operum exercitia mentes veſtræ in pace fundatæ mereantur Dei habitacula fieri, cuius locus in pace factus eſt, & per continuum huiuſmodi exercitium poſſint aſcendere de virtute in virtutem, vſque ad clariùs contemplandam celſitudinem Dei Deorum qui habitat in Sion.

Nar-

NARRATIO PROCESSVS,

Primò de Oratione vocali.

COnuenientibus ergò vobis in vnum orandi gratiâ, curate, vt quamuis oretur in eadem Ecclesia, tamen per parua locorum interualla separati sitis, ne alter alterius naturali indigentia spu-di, seu tussiendi, vel huiusmodi inquietari valeat. Tunc vobis, quantum possibile fuerit, erunt exteriores corporis sensus recludendi, & cordis ianuæ reserandæ Deo, vt veniens ipse ea possideat & occupet. Quoniam verò per gestus corporis eleuari reperiuntur deuotiones mentis, leuandæ erunt vobis primùm manus ad sidera, tensis in cœlum oculis, vt imaginetis cœlum apertum aspicere, & D. IESVM intueri cum Angelorum multitudine ad orationes vestras audiendas præparatum, cumque benè fixeritis imaginationes visionis huius in mente vestra, caput ad terram declinantes cum Abraham, Moyse & Publicano, qui omnes per verba humi-

lia

lia Deo grati fuerunt; vocalem orationem his aut huiusmodi humilibus verbis inchoare poteritis:

Domine Deus omnipotens, quis sum ego? cinis, & vermis plenus peccatis, & omni miseriâ, vt præsumam tuo sanctissimo astare conspectui, & loqui coram te, qui es immensus, & incomprehensibilis Deus cœli & terræ?

Scio sacratissime Deus, quia non sum dignus leuare ad te oculos meos, quibus Maiestatem tuam offendi aspiciendo carnalia, & vana huius sæculi, tamen immensæ miserationes, quas à sæculo operatus es, faciunt mihi fiduciam de te. Obsecro itaque supplex & acclinis propitius esto mihi misero peccatori, & beatissimam Matrem tuam Virginem Mariam cum Sanctis, quos inuoco ad intercedendum pro me exaudire dignate propter merita quibus gloriantur apud te.

Post cuius orationis formulam introducenda erit imaginatio, quasi videatur coram Domino IESV, Beata

Virgo

Virgo omni corusca splendore, sua immensa benignitate te aspiciens, ad cuius pedes procumbens plorando dic voce submissa: O serenissima Regina cœli, benignissima Matrona generis humani, refugium omnium peccatorum, qui ad Filium tuum confugiunt corde contrito, intercede ad eum pro me, vt eius fauore ac gratiâ merear accipere, donum illi fideliter inseruiendi, quoniam tanto Domino, qui seruo non indiget, sed quo seruo indiget, famulari & seruire, regnare est, atque etiam, vt reliqua carismatum dona, quæ tua sancta intercessione, & conciuium tuorum, quos inuocare proposui, expecto, mihi misericorditer concedantur. Esto autem tu matutina Stella cunctis splendidior astris, ijs Patronis meis præuia, vt te fautrice, mereantur celeriùs exaudiri.

His verò succedat imaginatio eandem beatissimam Dominam intuendi in te benignè aspiciendo perseuerantem, tuamq; deprecationem suscipientem

tem, atq; piè suo sacratissimo Filio IESV Christo te commendantem.

Qua imaginatione completa, eligendi erunt 12. Sancti, qui tibi deuotiores existant, quos vtile erit imaginari astantes Domino IESV cum eius Angelis intueri, quorum vnumquemque ad tuum præsidium, & ad impetranda pro te, & omni populo Dei sacra carismata gratiarum humiliter, & deuotè verbis mitibus, & placabilibus poteris inuocare, vtpotè dicendo: Dulcissime, & sacratissime (nomen illius exprimendo) per ardorem charitatis in Deum, quo in hoc sæculo nequam vehementer arsisti, ita vt pro eo verba contumeliosa, verbera, carceres, & denique mortem subire non recusaueris. Scilicet si fuerit qui talia passus sit pro Domino, si autem fuerit Confessor, aut Virgo, mutatis verbis ita dici aut similiter poterit: Per sinceritatem dilectionis, qua pro Domino tot labores, ærumnas, vigilias & ieiunia hilariter sustinuisti, dignare Dominum meum pro me misero pec-

catore interpellare, vt mihi sit propitius, & à primò quidem poteris petere, addens, & precibus ac meritis suæ sacratissimæ Matris, largiatur mihi suæ gratiæ vigorem, quo fiam sibi seruus fidelis, & perseuerem in beneplacitis, & laudibus eius vsque in æternum, habitans in atrijs suis, & in domo sancta eius, non declinans à semitis suis sanctis ad dexteram, vel ad sinistram, & nunquam deinceps saltem mortaliter peccem in maiestate nominis sancti eius: satisfaciens illi per singulos dies de innumeris delictis, ac peccatis meis præteris per veram contritionem, ac satisfactionem, quæ potest esse grata in oculis eius.

A 2. pro fidelibus; & tota Ecclesia Dei.

A Secundo pete singulariter intercessionem pro omni Ecclesia sancta Dei, vt Deus, & Dominus noster IESVS Christus faciat eam repleri abũdantia pacis; & omni decorè, sicut decet,

-et speciosam &immaculatam sponsam eius, & tueatur eam ab omni impetu hostilitatis; augeat & multiplicet prolem eius omni tempore, præcipuè verò in diebus nostris,& benedicat omnibus Pastoribus, quos præfecit, & elegit in ea, vt verbo, & exemplo suis ouibus proficientes ad æterna mereantur gaudia peruenire cum omni populo electo.

A iij. Pro Congregatione & Fratribus eiusdem.

A Tertio singulariter pete, vt dignetur esse continuus Intercessor Congregationis nostrę, vt Fratres,& Patres, qui sunt in ea, mereantur accipere donū Deo seruiendi fideliter, ac sincerè, vt nobis inuicem alternatim impendentibus obseruantiam, & vniuersa charitatis officia,laudetur Deus in seruis suis,& cantemus hilares in atrijs Domini,quoniam magna est gloria Domini, & qui præsunt, habeant diuini operis præsidium,vt spirituales & temporales curas

cum charitate & hilaritate afflati ſancto Spiritu exhibeant, neque elati proſperis, neque fracti vnquam aduerſorum impetu. Qui autem ſubſunt in omni modeſtia & manſuetudine, dignum Deo exhibeant famulatum.

A 4. Obedientiam.

A Quarto pete ſingulariter, vt impetret tibi gratiam obediendi, non tantum Patribus, ſed etiam omnibus Fratribus, & minoribus, iunioribus, ſiue inferioribus.

A 5. Humilitatem & manſuetudinem.

A Quinto pete, vt ſingulariter oret pro te, vt fias humilis, pius, pacificus, & omnibus benignus.

A 6. Liberationem à morte ſubitanea, & intellectum ſanum.

A Sexto pete, vt ſua ſingulari oratione cuſtodiat te à morte improuiſa & ſubitanea, & impetret tibi concedi intellectum ſanum, cum recognitione diuino-

uinorum beneficiorum vſque ad mortem.

A 7. Charitatem.

A Septimo pete, vt ſingulariter impetret tibi gratiam diligendi charitate pefecta proximos, etiam dum te offenderint, præcipuè pauperes, peregrinos, & domeſticos fidei, vt eiſdem in omni hilaritate ſemper ſeruire appetas.

Ab 8. Pro commendatis orationibus ſeruorum Dei.

AB octauo pete, vt dignetur orare pro omnibus qui ſe committunt orationibus ſeruorum Dei, maximè pro eis, pro quibus indicuntur orationes à Patribus per totam Congregationem.

A 9. Pro Benefactoribus & Propinquis.

A Nono pete, vt ſingulariter dignetur ſua oratione impetrare retributionem, bonam gratiam, & vberrimam benedictionem omnibus benefactoribus noſtris, parentibus, propinquis,

beneuolis, & amicis, vt de omnibus peccatis suis verè compuncti, ad Dominum in toto corde conuerti mereantur, & pro admissis veniam, & pro benefactis optimam gratiam in oculis diuinæ Maiestatis inuenire.

A 10. Pro Defunctis.

A Decimo pete, vt dignetur fieri pius aduocatus omnibus fidelibus defunctis, maximè Patribus & Fratribus Congregationis nostræ, parentibus, beneuolis, benefactoribus nostris, & illis omnibus qui carent suffragijs specialibus, vt Deus, & Dominus noster IESVS Christus det eis pacem, & gloriam sempiternam,

11. *Pro mœrentibus & angustiatis.*

AB vndecimo pete, vt dignetur fieri pius consolator omnibus mœrentibus, tentatis, desolatis, angustiatis, & dormientibus in stercore peccatorum suorum, qui in terra seu in mari sunt, vt sua pia intercessione mereantur à Domino

mino consolari, adiuuari, erigi, & firmari.

A 12. Exauditionem pro prædictis.

ADuodecimo pete, vt vultu sereno in omni lætitia & iubilo sanctitatis suæ dignetur applaudere serenissimæ Reginæ Angelorum Virgini Mariæ, & Sanctis quos singulatim inuocaueris, & vt velit omnem sanctorum Spirituum plenitudinem inuitare, vt cum petitiones præfatæ aperientur in conspectu Dei, dignentur inenarrabilibus tripudijs plaudere, in conspectu eius clamantes vniuersi: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus.*

Postea cum maxima reuerentia cogita videre eos Sanctos cum B. Virgine se præsentare ante lucidissimum tribunal Christi, & flexis genibus eum deprecari, vt exaudiantur preces tuæ.

Hunc orandi modum tenuit virgo & Martyr gloriosa Cecilia, in legenda enim sua legitur sic: Inuitabat Angelos precibus, lachrymis interpellabat

Apostolos, & sancta agmina omnia Christo famulãtia exorabat, vt suis eam deprecationibus adiuuarent, suamque Domino pudicitiam commendarent.

De fructu, & vtilitate vocali orationis.

EX prædicto modo vocaliter orandi, dilectissimi Fratres, in breui tempore infallibiliter sentietis mirabilem diminutionem illecebrarum carnis, augmentum diuinæ gratiæ ad custodiendum cor vestrum, & mentem à peccatis & malis cogitationibus; & sentietis in vos paulatim venire ex diuino dono prędictas gratias per vos petitas, & non eritis sine dono lachrymarum, & mirabiles dulcissimasque sentietis consolationes, & efficiemini digna receptacula Dei, & Spiritus sancti.

Hæc sufficiant pro primo exercitio in primo gradu verbalis orationis, post quæ ascendes ad secundum gradum orationis, scilicet Meditationis.

DE

DE SECVNDO GRADV SEV MODO ORANDI, *videlicet* MEDITANDI.

POſito quomodo vocaliter orare cõueniat de menſa Domini, de loco Paſcuæ eius, de gradu videlicet Meditationis tractandum eſt.

Meditatione autem non verbis, ſed intellectu & affectu oratur, cùm oculis mentis noſtræ, miramur bonitatem, ſapientiam & pulchritudinem Maieſtatis Dei, aut opera eius, ſiue ordinem creaturarum, & in his percunctamur, ita vt rapiamur in amorem eius, & affectus animæ totus dulcoretur dilectionis ſuauitate, quæ efficiat nobis gratum penſum ſeruitutis noſtræ circa ipſum Dominum & proximum, vt autem ſine difficultate habere poſſitis materiam meditandi, & ſine faſtidio huiuſmodi exercitio occupari, ſubijciam quid quaque die per hebdomadæ circulum poſſitis meditari.

DE MEDITATIONE
Dominicæ diei.

PRimùm Dominica die, meditari poteris immensam DEI charitatem, quia cùm ab æterno esset summum bonum, totius felicitatis capax, nullo extrinseco indigens, in se continens omnia priusquam crearentur, quoniam secundùm beatissimum Euangelistam Ioannem, quod factum est in ipso vita erat, id est, ita vigebat in sui æternitate consilij, priusquam fieret, sicuti postquam factum est, volens suæ potentiæ immensitatem, sapientiæ profundum, pulchritudinis nitorem, gaudiorum incomprehensibilem cumulum communicare: duas istorum capaces creaturas in esse produxit, Angelos scilicet, & homines. Ad quorum felicitatem, & illustrationem cœlum ornauit sole, lunâ, & stellis: Terram decorauit herbis, floribus, arboribus, & fructibus eorum, atque innumeras bestiarum species produxit: mare, flumina, fontes, cum omnibus

nibus animantibus quæ mouentur in eis, quæ ad solatium hominis voluit accommodari, præterea humanum ita erexerit ingenium, vt cursus siderum, solis, lunæque scrutetur, virtutes lignorum, herbarumque cognoscat, quæ benedica oportet nos Fratres charissimi suaui meditatione sæpius ruminare, memores, quia cum ea ipsa, quæ superius numerabam, dederit Deus, & in ipsis absconditа sic multa sapientia eius & bonitas eo memorando inebriatur anima dulcedine amoris ipsius; cui si semper gratias agamus pro eo solo quòd nos condidit, nihil tamen dignum adhuc retribuimus ei. Quis sufficiat cogitare, quantum illud vnum sit, qui nos ex nihilo deduxit in esse; non quidem insensibile, vt producti sunt lapides, aut vegetabile solum, vt pares essemus arboribus, & plantis; aut vegetabili & sensibili; vt esset nobis esse commune cum bestijs, sed existentiam nostram muniuit ratione, & multiplicibus gratijs, vt supra id quòd homines

ſumus, gratis dederit nobis eſſe Chriſticolas, non paganos; Catholicos, non hæreticos. Super quæ omnia nobis ſeruis ſuis dedit maioris felicitatis ſummam, vt eligeret nos ad habitandum in domo ſua, & aggregauit in numero filiorum, vt ſeruiamus ei per donum bonæ voluntatis in ordinibus Sanctorum. Quod quantum ſit, ſi dignè penſare velis, non eſt dubium, quin ſæpè præ gaudio lachrymas dulces effundentes trahamini in feruorem tantæ eius dilectionis, vt illum ſummopere diligentes mandata, quæ data ſunt vobis in omni puritate cordis, curetis implere.

QVID SIT MEDITANDVM die Lunæ.

Die Lunæ imaginandus erit lápſus Adæ primi Parentis omnium miſerrimus, ex quo tam nobile, tamque lucidum Dei habitaculum à ſuæ dignitatis culmine longè decidens anima ſcilicet noſtra, adhuc deducta ſit, vt prematur ignorantiâ, indigentiâ, & vitio; etiam

etiam hic imaginari conueniet multiplices mundi miserias, hominum fœdissima scelera atque flagitia; & quomodo ipse Deus optimus ab hominibus ignoretur, & despiciatur, vbi etiam singuli poteritis reminisci, quanta in sæculo perpetrastis scelera, & quòd tanta fragilitate circumdati estis, vt nisi incomprehensibilis Dei bonitas sua simplici misericordia nonnullis vestris meritis, intellectum vestrum erigeret ad bona, adhuc sceleratissima, & infinita flagitia committeretis; pro quo munere vos conuenit Deo immensas per singulos dies gratias agere, recognoscentes gratiam vocationis vestræ: vnà cum beatissimo Francisco, qui dum meditaretur munus vocationis suæ cũ lachrymis dicebat: O Domine Deus meus, ô bone IESV, & quare mihi tantam gratiam contulisti, qui te semper offendi. poteritis etiam addere meditationibus vestris, quot erant vobis noti in sæculo, qui melius & cum minori Dei offensa, quàm vos, quibus tamen

non donauit Deus gratiam ſeruiendi ſibi in atrijs ſuis, ſicuti donatum eſt vobis: vt poſtquam modicum laboraueritis in præſenti, recipiatis coronam immarceſſibilem, & in æternum gaudeatis & exultetis cum Angelis Dei.

DE MEDITATIONE diei Martis.

DIe Martis exercitium meditationis veſtræ dilectiſſimi erit imaginari, quanta fuerit charitas Dei poſt lapſum primi parentis, dum dignatus eſt mittere vnicum Filium ſuum, Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, vt lapſum hominem repararet, qui veniens ita humiliari voluit, vt etiam naſci elegerit in præſepio. Cuius natiuitatem dum recolitis, imaginamini vos illi aſtare præſepio beato, & videre B. Virginem conſiderantem puerum IESVM cum ſtupore & admiratione nimia, & pari modo Ioſeph; & vos ſinguli imaginamini eſſe in angulo illius domunculæ, conſiderantes in exceſſu mentis amplitudinem

diuinæ

diuinæ charitatis, quæ vt ferret iniquitates nostras, languoresque portaret, dignata est inuolui substantia carnis nostræ; & ille, quem cœli, pontus, terra, & aër, omniaque in eis consistentia colunt, & adorant, eum tamen continere aut capere non valentia. Summo amoris feruore, quo genus dilexit humanum, in vili præsepio iacet, in Virginis gremio requiescit, & Ioseph curæ committitur: ille, qui est lumen circumscriptum, & inaccessibile, mortali carne circumdatus, deprehenditur in forma serui, & in habitu inuenitur vt homo. Quæ deuota anima, quæ mens fidelis, & grata poterit sine lachrymis, sine singultu & clamore recordari? Deum cœli & terræ, Angelorum Regem ac Dominum, pro redemptione ac salute humana in vili tugurio brutorum animalium, super modicum fœnum accubare? Pro tali re, tantoque munere conuenit lætari cum Angelis, stupere cum Pastoribus, laudare ex toto corde cum omnibus Sanctis humilitatem Domini

Dei

Dei nostri dulcissimi pueri IESV, qui cum sit splendor paternæ gloriæ, ex supereminentissimo throno Trinitatis ad reparationem generis humani delapsus, inter duo bruta animalia voluit collocari, & qui incomprehensibili gaudio in suę Deitatis Maiestatem semper fruitur, pro nobis elegit, teneris membris indutus, & vilibus pannis inuolutus, vagire, atque plorare, qui est verbum & sapientia Patris, venit infantulorum gesta suscipere, qui cœlis, terræ, & mari, & omnibus, quæ in eis sunt, dominatur & imperat, venit hominibus subijci & obedire: Pro quibus omnibus poteritis imaginari vos esse coram hoc diuino infantulo, & ei cum lachrymis gratias reddere pro tantis muneribus infinitas.

DE MEDITATIONE die Mercurij.

Die Mercurij adducite ante oculos labores, & sollicitudinem dulcissimi IESV, dum huc atque illuc incessanter discurreret, illustrando animas in suaui-

ſuauitate ſuæ doctrinæ. & operibus miraculorum, & hic imaginamini ſinguli, quòd ſitis cum illo, & vos frequenter admoneat dulciter & proprio nomine vos vocando dicat: (ſingulis videlicet N.) vide quoniam inceſſanter laboro pro te, tu igitur pro me quare ceſſas ſeruire fratribus tuis? vide fili, relinque teipſum, & veni poſt me, tunc enim te libenter recipiam & frequenter conſolabor, cùm totum teipſum reliqueris, non innitendo nimio tuo ſenſui, aut quæ ſenſeris defendendo per carnalem prudentiam, non diſcutiendo pręcepta maiorum, nón iudicando defectum æqualium, cum in omnibus mihi detuleris, oſtendens te ſcire, quoniam non ſolum à me ſunt bona, ſed & quæ videntur mala, ex permiſſione mea ſunt; nam & in eis plerumque eſt fructus aliquis animabus, vtpotè quia alij humiliantur, alij exercentur, vti Patres, alij docent patientiam vti proficientes. ſi ita feceris, totumque te mihi dederis, meipſum totum tibi dabo, & dum taliter

ter exerceberis, acquires omnium beneuolentiam, habebis pacem in corde tuo, & frueris inenarrabili dulcedine propter crebras visitationes meas. Hic erit consideranda fames atque egestas dulcissimi IESV, & Discipulorum eius, qui vt satisfacerent fami, spicas de campis euellebant, inter quos imaginamini singuli vosipsos astare, aristas euellere, & Domino IESV offerre humiliter & deuotè. Vide eum insuper miracula facientem, mortuos videlicet suscitanem, leprosos, paraliticos, & dæmoniacos liberantem. in omnibus autem ijs imagiminani vos ipsi Domino IESV astare, eique obsequium aliquod suppliciter præstare, admirari, consolarique in omnibus prodigijs, & miraculosis operibus Domini Dei nostri, vt eum discatis amare, timere, & reuereri.

DE MEDITATIONE *die Iouis.*

Die Iouis exercitium vestræ meditationis erit, reminisci, quantas persecu-

ſecutiones Dominus IESVS poſt tanta pericula & labores ſuſtinuerit, quantaque fuit ingratitudo hominum, ad quantamque cæcitatem & duritiam declinauerit reprobum genus humanum, vt nec veritate doctrinæ, nec ſtupore miraculorum à ſuis peruerſitatibus diſceſſerit: ſingulariter autem poterit reuocari in memoram, quàm doloſa fuerit machinatio Iudæorum, cùm duxerunt eum in ſupercilium montis, volentes præcipitare illum; & in hac memoria erit exercitium deuotionis imaginari cum illo pergere plorando & ſtupendo, quomodo mirabiliter tranſierit per medium perſidorum non territus aut vllatenus læſus ab eis. Poterit etiam in meditationem adduci, quomodo præfati Iudæi illum non verebantur dicere potatorem vini, eique exprobrare quòd Dæmonium haberet: in quorum memoria mens erit firmanda, vt cum tranquillitate poſſitis deinceps opprobria ſuſtinere, ſi inferantur, vt ſitis in aliquo ſimiles noſtro dulciſſimo IESV. Demum

mum autem vertite cogitatum ad duas cœnas, quarum alteram habuerit in domo Simonis: in hac primum intuenda erit Maria Magdalena currens deuotione syncera, & feruore mirabili ad pedes Domini IESV, & inter epulas plorans, mugiens, & suspirans pro venia, cuius lugubres clamores, si imaginabimini audire, prouocari facile vos sentietis ad lachrymas. Quod dum senseritis in ipso meditationis studio accurrite, & ex alio latere cum deuoto feruore & tremore vosmetipsos proijcere ad pedes Domini IESV, plorantes, & supplicibus votis veniam de vestris criminibus postulantes: si enim ita egeritis, in huiusmodi meditatione inuenietis donum dulcium lacrymarum. Conuertimini postmodum ad meditandum de secunda cœna, quam Dominus IESVS habuit cum Discipulis suis, & audite suauissimum sermonem eius mirabili quadam charitatis refertum, in saluberrima institutione Sacramenti Corporis & Sanguinis sui, & humil-

millimè flexis genibus meditamini, vos sumere cum Apostolis de manibus vestris Sacratissimi IESV suum pretiosissimum Corpus, & Sanguinem: tunc subsistite aliquantulum in dulcedine, quam sentietis pro tam præclara spirituali communione. Demum imaginari libeat, quàm pr: funda fuerit eius humilitas, quando surgens à cœna ipse Rex æternæ gloriæ, Angelorum Dominus, Deitatis pulchritudo, cœlorum Creator, & mundi, tam cordialiter, tam benignè amplecti dignatus est ita vilem tam abiectum actum lotionis pedum discipulorum suorum; & ex hoc discite non verecundari proximis vestris obsequia quantumcunque vilia præstare. In actus verò lotionis præfatæ excitabitur vestra deuotio, si fueritis meditati quòd Domino IESV seruiatis, vtpote linteamina porrigendo ad discipulorum pedes tergendos, aliaque obsequia præstando cum sanctis illis mulieribus, quæ sibi frequenter astabant; in ipsa namque obsequiorum exhibi-

hibitione mentes vestræ inebriabuntur consolatione spirituali, & inardescent præ amore præclarissimi Domini nostri IESV Christi.

DE MEDITATIONE *die Veneris.*

Die Veneris cogitate vos videre Iudam, plenum diabolo, surgentem de mensa ire ad tractandam proditionem vestri dulcissimi IESV, de hinc vertite mentem ad Dominum vestrum IESVM, & sequimini eum cum Apostolis, euntem ad montem Oliueti, vt oraret; imaginaminique singuli, quòd vocans vos proprijs nominibus, dicat singulis: fili mi, anima mea tristis est vsque ad mortem; sed confortare, fili, etsi enim caro infirma est; spiritus tamen est promptus, vt nihil formidet mori pro te, & omni humano genere. Tunc autem prosterne te ad vestigia illius, & dicito: ô misericordissime Domine, tu agnus immaculatus non peccasti, cur igitur eligis mori? Ego sum qui peccaui, pos-

ui, possem ne mori pro te? Et si tu mori elegisti, concede saltem, vt moriar tecum. Post hæc audi eum dicentem tibi: fili mi, nondum venit hora tua; mihi autem datum est à Patre meo, vt nunc patiar, & ad redemptionem totius humani generis moriar. Sed expecta hic parumper, quoniam tempus est orandi. Cerne postmodum Dominum tuum à te separatum orantem, & factum in agonia, sanguineas guttas emittentem; tuncque zelo compassionis accensus imaginare ad faciem illius tergendam, te currere præ nimio eius amore; poneque quòd ille plenus lachrymis dicat tibi: recede fili, hoc enim non est tuum ministerium, sed Angelorum, qui mihi assistunt: vade potius orare, ne intres in tentationem in mea proxima passione. Quo audito plorans, & ingemiscens reuertere, & ora. Deinde eleuare paululum, & respice Iudam, & Iudæos astantes cum fustibus & laternis, comprehendentes Dominum tuum IESVM vinctum, & cum diuersis conuitijs &

oppro-

opprobrijs ad domum Annæ, & Caiphæ illum non tam ducentes, quàm seuerissimè trudentes. Intuere etiam discipulos fugientes, tu tamen cum Petro & Ioanne remane, & meditare sputa, & alapas, & flagella, quæ agnus ille mitissimus suffert ab impijs, & ingemisce, plora, atque suspira mente pertractans angustias tui dulcissimi Domini ab omnibus derelictis, atque præ nimia cordis angustia ab imo pectore trahens suspiria, dicito: ô immaculate agne, ô Rex æterne, qui omnia condidisti, qui cœlum, terram, & maria pugillo contines, qui respicis terram & facis eam tremere, tangis montes & fumigant, cuius imperio omnia obsequuntur cum tremore, quare permittis te tam atrociter affligi? O summa charitas, non te capio, absorbeor enim quasi in abysso in amplitudine tui amoris, quando considero, quòd me vilem & abiectum peccatorem tantum diligere dignatus sis, vt ne peream, ista patiaris: si tantum erat tuæ maiestatis placitum, vt patereris,

ris, cur elegisti tam ignominiosè pati? tam durè affligi? tam atrociter laniari? moriatur anima mea tecum, ne mortuo Domino meo inueniar amplius super terram. Deducant oculi mei lachrymas per diem & noctem, quia in tanta afflictione posito Domino meo, iam nihil est quod libeat, nisi flere, & miseram flendo disrumpere vitam. Tunc autem imaginare, quòd ipse dulcissimus IESVS suppressa voce præ angustia suæ afflictionis proprio iterum nomine te vocando, tibi dicat, fili mi N. noli flere: tuæ enim ac Matris meæ, & Discipulorum lachrymæ, suspiria, & gemitus me magis transfigunt, quàm flagella Iudęorum; & si videar in carne ita ex flagellis despectus; scias fili, quòd intro magis sum refrigeratus propter tuam & humani generis salutem, quàm credere posses. Hæc enim tu nec aliqua alia creatura, imò nec Angeli, si assumpta carne paterentur mortem, & omnes homines simul cum eis, satisfacerent offenso Patri meo, afficerenturque vt

homo posset frui cœlesti Paradiso; ideo patienter tu fili, & cum gratiarum actione sustine meam passionem, & gratias refer Patri meo de tanto beneficio: Vide, & ora, vt in monte Oliueti tibi dixi, vt & tu quando es offensus, aut quando pateris, aut quando per obedientiam labores sustines, sicut me sustinere vides, non commoueatis ad impatientiam; sed vt gratiam habeas, omnia alacriter sustineto; & sic mecum, vt petis, verè dolores & crucem portabis, & mecum morieris. Tunc cum lachrymis recede. Postea meditare, mane facto videre duci Dominum tuum IESVM coram Pilato, iterumque ibi obiurgari, iniurijs, & diuersis flagellis affligi, illudi ab Herode & alijs principibus, iudicari ad mortem, & exire cum spinea corona, & sanguine per eius sanctissimum vultum decurrente super vestes, associa te illi cum sanctis mulieribus ad Caluarium montem: finge audire illarum sanctarum mulierum clamores, & te cum illis finge plorare, quia verè credo,

do, quòd hic in veritate plorabis. Vide tuum dulcissimum IESVM ante te crucem ferentem, & in via debilitatum, à duris flagellationibus in terra cadentem, crucem deponentem; & tunc te ibi currere, & cum fletu clamare: ô mi Domine IESV, vt dixi tibi, & dico, cur non parcis tibi? cur tam incredibilia & incogitata sustines tormenta? & tunc finge te audire illa pauenda verba: fili, noli flere super me, sed super te & homines mundi: quoniam si DEI iustitia ita sæuit in me, qui sum lignum viride sine macula: in vos aridos & siccos, qui peccatis pleni estis, quid fiet? Et tunc commenda te, vt tibi det gratiam illi satisfaciendi pro peccatis tuis. Postea associans eum ad montem Caluarium, contempla audire sonitum malleorum cōfigentium Dominum tuum, & vide eum se totum torquentem, & compatiaris: vide postea eum eleuatum in cruce; & quòd te aspiciat, & tunc in mente tua clama; O mi Domine IESV,

cur tantam crudelitatem pateris? & ipſe tibi dicat oppreſſa voce: fili N. libenter hæc patior pro te, & humano genere. Et tunc te proijcias ad terram gratias ei referendo, & ei compatiendo. Poſteà audi verbum primum à ſe prolatum in cruce: Pater ignoſce eis, quia neſciunt quod faciunt; & tu meditare, quantum debeas parcere & rogare pro tuis offenſoribus, qui es cinis & puluis, & offenſor Dei, quando ipſe immaculatus Deus tuus pro ſuis crucifixoribus tam dulciter orat. Poſtea audi ſecundum verbum ad matrem, & cogita te beatam Virginem plorantem, & dolore transfixam, Chriſtum verè cum lachrymis, & præ dolore cum ſingultibus dicentem: Mulier ecce filius tuus, & ad S. Ioannem plorantem: ecce Mater tua. Audi poſtea tertium verbum plenum gratia, & infinita charitate ad latronem: Hodie mecum eris in Paradiſo. Et hic lauda tuum dulciſſimum IESVM de tanta miſericordia, quam tribuit quantumcunque magno peccatori, quo-

ri, quoties ad ipsum Dominum IESVM per cordis compunctionem, & oris confessionem se conuerterit. Postea audi quartum verbum: heloij, heloij Lamasabatani, hoc est, Deus meus, Deus meus, cur dereliquisti me? & hic flens compatiaris humanitati tui dilectissimi Christi IESV, qui ab omnibus derelictus videbatur, etiam à Patre, nullum ostendens signum Diuinitatis. Postea audi quintum verbum: Sitio, & illos crudeles offerentes sibi acetum cum myrrha & felle mixtum; & contemplare te videre eum renuentem: & tu piè curre ad crucem & dic: ô Domine mi, vado quærere potum tibi? & ipse dicet tibi: Non fili, non quæro potum vini aut aquæ, sed salutem tuam, & humani generis sitio, & in hac præstolor me inebriari: & tunc proijce te ad terram, & contemplare dulcedinem infinitam tui dulcissimi IESV. Postea audi sextum verbum consolatiuum: Consummatum est: id est, quicquid scriptum est in Lege, & Psalmis de eo Filio Dei, imple-

tum est. Hic refer in consolatione gratias Deo tuo. Postea finge te videre eius caput aliquantulum præ nimijs doloribus inclinari, corpus totum torqueri & irrigari. Et audi septimum & vltimum verbum: Pater in manus tuas cõmendo spiritum meum, & vide eum inclinato capite emittere spiritum: & tunc contempla dolorem B. M. V. Audi etiam voces illarum sanctarum mulierum, magnis vlulatibus flentes, sanctum Ioannem plorantem, terræmotum magnum petras scindentem, Solem obscuratum, Centurionem cum suis recedentem, & confitentem Deitatem tui iam mortui IESV. Postea cum Magdalena curre ad pedem crucis, & flens super tuum dulcissimum IESVM defunctum pro tua & humana salute tam lachrimabiliter in cruce pendentem suspira, quasi in extrema anxietate positus, & clama in tumultu cordis, quia & sine vocis ipsius cordis tumultus apud Dominum est vis magni clamoris, & dicito heu me miserum, vt quid mihi amplius

viuere

viuere defuncto meo dulcissimo IESV? quis mihi dare potuisset, vt mortuus fuissem pro eo? vbi est decor illius serenissimæ frontis, vbi decens venustas illius speciosissimi vultus? vbi splendor omnium lineamentorum corporis mei clementissimi Regis IESV? quem videntes poterant diligere & formidare? ecce intueor & nō est ei decor, considero, & non video nisi pallorem mortis in eo: verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, propter scelera nostra crucifixus est, & propter multitudinem iniquitatum nostrarum mortuus, ligno nunc pendet ab alto, sed tu Deus Pater omnipotens suscita Filium tuum, vt Prophetæ tui fideles inueniantur, & ne derelinquas nos orphanos, sed benedictionem Aaron da populo tuo, & dirige nos in viam iustitiæ.

DE MEDITATIONE die Sabbathi.

DIe Sabbathi autem meditare, te cum tuo gloriosissimo IESV descendere ad infernum, & cogita te videre magnum splendorem procedentem ex serenitate gloriosæ faciei Domini IESV, & vide Adam, Euam, Abraham, Isaac, Iacob, Moysem, Dauid, & omnes pueros occisos in natiuitate Domini, & ipsum Ioannem Baptistam, omnes cum exultatione flectere se coram illa gloriosa anima IESV, & in ipso splendore etiam & ipsi splendidi exire de baratro, & venire cum eo ad Paradisum terrestre; & cogita cum quantis gaudijs illa beata quodammodum innumerabilis multitudo Iustorum referebat gratias tuo IESV dulcissimo pro tanto munere suæ Passionis, qua & ipsi liberati fuerunt Cogita postea eius reditum ad corpus, & resurrectionem, quomodo apparuit Mariæ eunti ad sepulchrum, vt vngeret corpus eius, quo-

modo

modo & deinde multoties apparuit discipulis suis; quomodo in sui postremo eulogio testamenti pacem suam dedit eis, & pacem reliquit, vt per eam fierent sancta tabernacula, in quibus habitare dignaretur. Vltimò ascende cum discipulis suis ad montem Oliueti, vbi Dominus ascendit, & finge te videre tuum IESVM totum splendentem, Angelos lętantes, discipulos stupentes, tandem IESVM omnes benedicentes, ascendentem in cœlum, & tunc tu deuotè clama post eum, petens, vt memor sit tui, dum venerit in regnum suum, & concedat tibi gratiam perseuerandi vsque in finem cum vera pœnitentia, & sic sit finis de meditationibus pro diei Sabbathi, & hæc sufficiant pro secundo gradu orandi scilicet meditando.

De tertio gradu secundum de contemplatione, & finis Epistolæ.

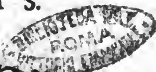
DE Tertio Gradu Contemplationis non est doctrina humana, quoniam nec

nec oculus vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit lumen, quod parat Deus animæ, quæ digna effecta est sua contemplatione: sed veritatem dico vobis dilectissimi Fratres, quòd si prædictas meditationes in cordis puritate, & humilitate seruabitis, teste illo deuotissimo meditatore vitæ Domini IESV, Vbertino de Casali, qui punctualiter per similem meditandi modum, vt ipse testatur in Proëmio sui libri de vita IESV Christi peruenit; & vos peruenietis tandem ad tantam dulcedinem, ad tantum amorem in Dominum IESVM, quòd anima vestra tota liquefacta sentiet diuinas, & supertranscendentes dulcedines ac illustrationes, quibus intellectus succumbens dormiet præ stupore, cum vires suæ non erunt potentes indagare abyssum tam indicibilis illustrationis, sed affectus totus ascendet ad cor altum, & Dei pulchritudinem degustando; non cum intellectu masticando, fruetur cum tanto stupore, & dulcedine, quòd sensus omnes

omnes apparebunt abſorbti, & corpus ipſorum propter mentis exceſſum apparebit rigidum, & talis anima tunc fruetur illis beatis illuſtrationibus, ſiue in corpore, ſiue extra corpus, neſcio, Deus ſcit.

Et hic eſt tertius ſtatus orationis, imò fructus aliorum duorum ſtatuum, quibus peruenitur ad beatum contemplationis ſtatum, ad quem ipſe pius Deus vos, & me peruenire faciat, qui eſt benedictus cum Patre, & Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum. Amen.

F I N I S.

Errata sic corrige.

Prior numerus folium, posterior lineam denotat.

Folio 8. *lin.* 2. *pro* quo, *lege* quod. *fol.* 27. *lin.* 10. De-cima *lege* Decima 29.7. que *l.* quæ. 46.3. destri-ctius *l.* districtius. 52.5. perueteret *l.* peruerteret. 52.11. proficendo *l.* proficiendo. 53. 15. quomdo *l.* quomodo. 53.24. superant *l.* superat. 57.23. con-scentia *l.* conscientia. 85. 17. conuertere Domi-num *l* conuertere ad Dominum 87. 18. reprobri *l.* reprobi. 122.9. arriculum *l.* articulum 136.8. sol-licita *l.* solicita *& pro* 186. *l.* 136. *fol.* 138. *lin.* 9. mihi *l.* me. 144.2. auerre *l.* auerte 149.14. dilgit *l.* di-ligit. 151.1. amarose *l.* amorose. *pro* 165. *post* 167. *le-ge* 168 exultando de perfectionibus eius illi, soli placere desiderans, *l.* de perfectionibus eius, illi soli desiderans. 172. 15. Marte *l.* Marthæ. 181. *lin. vlt.* yenietur *l.* vnietur. 103.5. Corintijs *l.* Corin-thijs. *ibid. lin.* 18. *dele* vnum. 185.21. suauitatis *l.* sua-uitas. 193.12. seculto *l.* seculo. 206. 15. vicijs *l.* vi-tijs. 212. 8. notabiter *l.* notabiliter. 213. 5. vira *l.* vita. *post* 191. *pro* 129. *lege* 192. *& pro* 183. *lege* 139. 230.3. deficunt *l.* deficiunt. 232. *lin. vlt.* prudenes *l.* prudentes. 239.3. inuti lifuisse *l.* inutili fuisse. 240.19. Ricardus *l.* Richardus *& ibidem pro numero* 140. *l.* 240. 241. 15. pertinet enim ad magnos Theo-logos, *dele* enim. 247. 19. Moysi *l.* Moysis. 249. 20. quæ *l.* qui. 253.7. adoro *l.* adora. 258.11. adhuc *l.* ad hunc. 269. 19. examinatus *l.* exanimatus. 276.9. Accende *l.* Accede. 279.9. Cananea *l.* Ca-nanæa. 285. 5. pedendit *l.* pependit. 289.18. resii *l.* refici. 291.19. mirrâ *l.* mirrhâ, 292.10. fit. *l.* fint. 308. *lin. penult.* Ioni *l.* Iohanni. 330. *lin. penult.* san-ctorum *l.* sanctarum. 340.12. libito *l.* libitu. 399 11. Eucharistæ *l.* Eucharistiæ. 401. 4. menrem *l.* mentem. 419. 14. rerepit *l.* recepit. 455. 11. Ca-pitolo *l.* Capitulo. 458.7. spudi *l.* spuendi.

